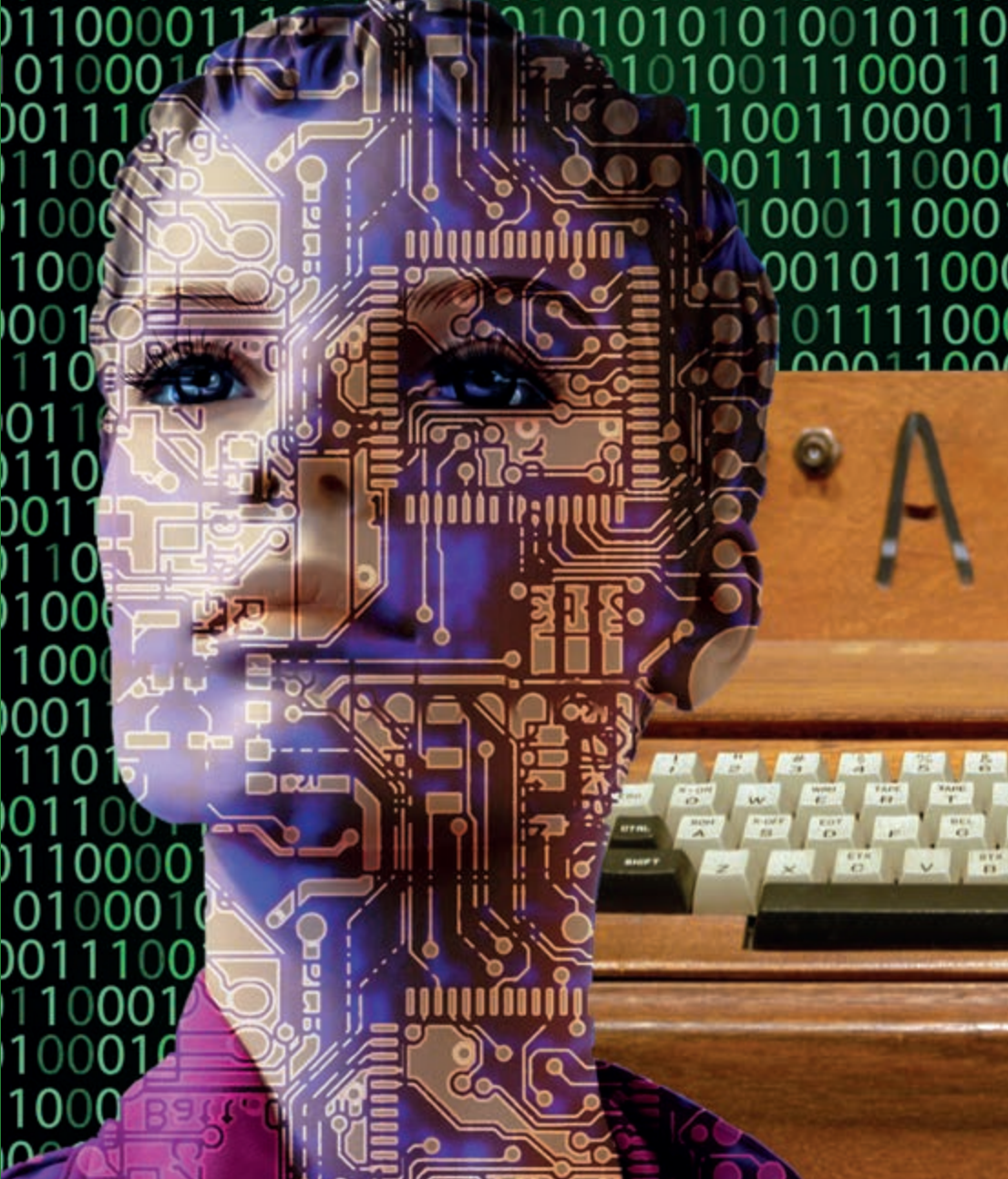

Kincses

Kalendárium ■ 2024

SZOMSZÉDOK
NYUGDÍJAS SZÖVETSEG

Új lendülettel a munka világában!

Ismerje meg, hogyan vonhat be tapasztalt nyugdíjas munkaerőt vállalkozásába!

www.szomszedok.eu

Győr | Pápa | Sopron | Székesfehérvár
Szombathely | Tatabánya | Veszprém

KINCSES KALENDÁRIUM

A **2024**-ES
ESZTENDŐRE

GRANIT INVEST KFT.
BUDAPEST

Főszerkesztő: **Jakobovits Anna**

Kiadja a **Granit Invest Kft.**

1062 Budapest, Váci út 1–3.

Felelős kiadó: **Prosits Attila**
ügyvezető igazgató

Kivitelezés: **NEXUX Kft.**

Lapigazgató: **Villás Károly**

Műszaki vezető: **Lénárt Zsolt**

Címlapterv, nyomdai előkészítés: **M. Nagy Péter**

Nyomdai előállítás:

A Kincses Kalendárium adatkezelési és játékszabályzatáról
a www.kincses.hu/szabalyzatok.html weboldalon tájékozódhatnak.

Nyomtatva 55 000 példányban

A Kincses Kalendárium összeállítása során felhasználtuk
a Wikipédia (<http://wikipedia.org>) anyagait.

A szerkesztés lezárva: 2023. augusztus 31.

Előfizetésben terjeszti a Magyar Posta Zrt.

Belföldre és az EU tagországokon kívüli külföldi címhelyre megrendelhető a postákon,
a hírlapot kézbesítőknél, www.posta.hu webshopjában (eshop.posta.hu, közvetlen link:
kincses.hu/posta), e-mail-ben a hirlapelofizetes@posta.hu címen,
telefonon a 06-1-767-8262 számon, levélben a MP Zrt. 1900 Budapest címen.

Árus terjesztés: Lapker Zrt.

Külföldi terjesztés: Colorinterpress Kft.

Ára 2250 Ft, előfizetőknek 1950 Ft.

HU ISSN 0133-9613

Kedves Olvasóink!

Valami olyan lenne jó, hogy a cukrászdában csak a fagyí ízéről elmélkedünk, megvitatjuk az összetevőket, a receptet gondoljuk újra és tovább – s nem az árán bosszankodunk, egymást hergelve, a gombócok már rég elgurultak látókörünkéből...

Valami olyan lenne jó, hogy a péknél a magvak és a kovász együttműködése osztja táborokra a vevőket – nem pedig a gabona ára, az aszály, az árvíz, a globális háborúk, az ellopott uszályok, a megszegyenített kenyérek...

Valami olyan lenne jó, hogy az orvosnál a tudomány hétköznapiakba is betérő csodáit soroljuk, vetélkedünk, hogy ki kapott két napra rá időpontot, s ki csak háromra – nem pedig a bezárt kórházi osztályokat, körzeti orvos nélküli falvakat, késve érkező mentőket...

Valami olyan lenne jó, hogy a gyerek örömmel megy a suliba, a tanár örömmel várja őt, a világ dolgoival törődnek, megfejtik a fekete lyuk rejtélyét, Csontváry színeit, Arany János rímeit, bepillantanak a prímszámok végtelenségébe – nem pedig az örökös sanyarúság, az örökös csuklótatás, az örökös sztrájk, az örökös sárba tiprás...

Valami olyan lenne jó, hogy a nyugdíj, a fizetés elég az egész hónapra, gyógyszerre, húsrá, mozira, könyvre, a gyerek, az unoka sütijére, a nagy virágjára, a nagyinak telik rántott húsrá, az unokának futja benzínre a nagyhoz vezető útra – nem pedig az elfekvőben sorakozó idősek, az alultáplált kicsik, a romokban heverő kapcsolatok, össze nem foltozható emberi viszonyok...

Valami olyan lenne jó, hogy a termőföld búzát terem, hogy a Balatonban népek fürdőznek, hogy a vonaton utasok utaznak, hogy a vízcsapból víz folyik, hogy van vízcsap, hogy van ház, ahol van az a vízcsap – nem pedig akkumulátor mezők, lebetonozott, partjától megfosztott Balaton, vakvágányok a falvak között, rozsdás víz a hörgő csapból, szükséglet a város szélén...

Valami olyan lenne jó, hogy liften mehetnének a kerekesszékesek a vonathoz, a metróba, hogy a buszra, villamosra föl lehetne szállni babakocsival is, banyatankkal is – nem pedig nyomorra nyomor, borogatásra éhkopp, magasugrás a peronra, elromlott lift miatt halálra gázolt rokkant a síneken...

Valami olyan lenne jó, hogy az unokád átölel, pusztit ad, szemedbe néz, örül neked, enni kér tőled, bandázik veled, együtt kiabáljátok: pálya – nem pedig barlangi pók álarcban mérgesedik, haragszik, elfelejt, család szakad szertesét...

Valami olyan lenne jó, hogy a fecskék békén laknak az ereszek alatt, a cigánygyerekek lakásban laknak, saját ágyuk van, enni kapnak, rendes iskolába járnak, otthon is kapnak enni, olvasni, öltözni, van víz ebben a lakásban, a Fertő-tavon pedig különleges madarak, növények tobozódnak a természet csodájára, a tavak partját a strandok uralják, pláne, szabadstrandok – nem pedig nádasról megfosztott elkerített partszakaszok, lakóparkok, kiirtott világ csodái, másutt pedig sárlavinával elárasztott putrik, szegénységben fuldokló és a közkúttól is elzárt anyák, piszkos kézzel kolduló purdék...

Valami olyan lenne jó, ami haza.

Valami Magyarország.

Jakubovits Anna

TARTALOM

Kedves Olvasóink!.....	3
NAPTÁR.....	6
NÉVNAPTÁR.....	54
HAZAI FÖLDÖN	
A gyerekévek ára.....	70
Tavirózsák háborúja.....	73
Aki rászorult, az a legrászorultabb.....	77
Isten színe vagy háta?.....	80
A Szamár-sziget rabjai.....	85
Belföldi krónika.....	92
GAZDÁLKODÁS	
Vagány vegán.....	98
A küzdelem sárga szépsége.....	102
Varázsolt háztáji.....	105
TUDOMÁNY, TECHNIKA	
A milliméterek mindenhatósága.....	114
01111000011001111.....	115
Beszélgetőrobot zavarban.....	120
Fogyunk és szaporodunk.....	125
Nyerésben a villanyautó.....	130
Sugárzó párthatározat.....	137
HATÁRAINKON TÚL	
A háború repeszei.....	142
Az elszalasztott lehetőség.....	148
Mallorcai gyöngyszemek.....	153
Az örökkévalóság fele.....	157
Barangolás a Duna-deltában.....	161
Ez történt a világban.....	164
SORSOK, EMBEREK	
Hétköznapok dzsungelében.....	171
Milyen szépek voltak egyszer.....	176
Hajózni muszáj.....	179
Amikor a felhőlövő csőre tölt.....	183
Nő röpül az égen.....	186

TARTALOM

CSALÁD, OTTHON

Egy pörkölt balladája	191
Az alpaka ölelése	192
Lecke uzsonnával	196

KIKAPCSOLÓ

Hadseregek a tetőtérben	200
Kitekerni a világból és tovább!	204
A 2023. évi rejtvények nyertesei	208
Tesztelje tudását!	209
Horoszkóp 2024-re	210
Keresztrejtvény	212
Csak egy tánc volt	214
Szám szerint	219

KÉPREGÉNY

Az utolsó levél	220
-----------------------	-----

IRODALOM

Berzsenyi Dániel: A szerelem	228
Ignotus: Repülőgép	229
Cholnoky Viktor: Egy életbiztosítás története	230
Bezerédj Amália: Az év négy szakasza	233
Karácsony Benő: Leány a Riviérán	234
Berde Mária: Hárfás leány	236

SPORT

Párizsban harmadszor	237
A világ élvonalában	242
Se loaglás, se öttusa	244

KIS KINCSES

Hol voltál, báránykám?	248
A nyulacska harangocskája	248
Elszökött a kemence.. ..	250
Egyszer volt egy ember.	250
Kutya-macska barátság	251
A szárnyasok királyt választanak	252
Zöld Péter	253
Móricz Zsigmond: Jó a ropogó	255
Gyermekrejtvény	256

NAPTÁR

JANUÁR

Télló, Boldogasszony hava

Harmadik negyed: 4-én 4 óra 30 perckor

Újhold: 11-én 12 óra 57 perckor

Első negyed: 18-án 4 óra 52 perckor

Telihold: 25-én 18 óra 54 perckor

Nap	Névnap	Szentelek napja	A Nap kel	A Nap nyugszik	A Hold kel	A Hold nyugszik
1 H	Újév, Fruzsina	Mária, Isten anyja	7.31	16.02	21.38	10.41
2 K	Ábel	Vazul, Gergely	7.31	16.03	22.43	10.56
3 Sze	Genováva, Benjámín	Genováva	7.31	16.04	23.48	11.10
4 Cs	Títusz, Leóna	Angéla, Renáta	7.31	16.05	–	11.23
5 P	Simon		7.31	16.06	0.56	11.39
6 Szo	Boldizsár	Vízkereszt	7.31	16.07	2.06	11.57
7 V	Attila, Ramóna	Bálint, Rajmund	7.30	16.09	3.20	12.20
8 H	Gyöngyvér	Szeverinusz	7.30	16.10	4.36	12.51
9 K	Marcell	Juliánusz, Marcella	7.30	16.11	5.53	13.34
10 Sze	Melánia	Vilmos	7.29	16.12	7.03	14.34
11 Cs	Ágota	Ágota, Honoráta	7.29	16.13	8.00	15.49
12 P	Ernő		7.28	16.15	8.43	17.14
13 Szo	Veronika	Veronika, Hiláriusz	7.28	16.16	9.14	18.42
14 V	Bódog	Félix	7.27	16.17	9.39	20.08
15 H	Lóránt, Loránd	Mór, Pál	7.27	16.19	9.59	21.31
16 K	Gusztáv	Marcell	7.26	16.20	10.16	22.52
17 Sze	Antal, Antónia	Antal	7.25	16.21	10.33	–
18 Cs	Piroska	Árpád-házi Szt. Margit	7.25	16.23	10.52	0.11
19 P	Sára, Márió	Márta, Máriusz	7.24	16.24	11.13	1.30
20 Szo	Fábián, Sebestyén	Sebestyén, Özséb	7.23	16.26	11.38	2.48
21 V	Ágnes	Ágnes	7.22	16.27	12.11	4.04
22 H	Vince, Artúr	Vince, Artúr	7.21	16.28	12.54	5.15
23 K	Zelma, Rajmund	Emerencia	7.20	16.30	13.48	6.15
24 Sze	Timót	Ferenc	7.19	16.31	14.51	7.03
25 Cs	Pál		7.18	16.33	15.59	7.40
26 P	Vanda, Paula	Timóteusz, Paula	7.17	16.34	17.09	8.08
27 Szo	Angelika	Angéla, Angelika	7.16	16.36	18.18	8.29
28 V	Károly, Karola	Tamás, Károly	7.15	16.38	19.26	8.47
29 H	Adél	Adél, Valér	7.14	16.39	20.31	9.02
30 K	Martina, Gerda		7.13	16.41	21.36	9.15
31 Sze	Marcella	Bosco Szt. János	7.12	16.42	22.42	9.29

TÚRATIPPEK

Gőzfürdő

Lehet válogatni gőz, köd, langyos gőz és forró köd meg forró gőz és langyos köd között. Ha egyáltalán választani akarunk, mert jók ezek sorban is, aztán meg visszafelé. Sőt, a gyógyfürdők közül sem kell föltétlenül válogatni, bármelyikbe bemehetünk, bármerre megyünk, mindig szembejön egy gyógyfürdő.

Bármerre sétálunk, kirándulunk, csak rátámaszkodunk a sétabotra, máris föltör a hévíz, a gyógyvíz.

Ha nincs botunk, csak kövessük az útikönyveket – itthon nehéz olyan úticélt találni, ahol nincs gyógyfürdő. Ezekben az is nagyon jó, hogy télen, nyáron várnak minket, s mi minden évszakban fölüdülésre találunk bennük.

Kezdjük ugye a gyógyvizes medencében. Ez azért is jó, persze a reuma, isiász, egyéb nyavalyák gyógyítgatása mellett, szóval, hogy csak üldögélünk. Nyakig a meleg vízben, punnyadunk, s élvezzük, hogy végre nem kell semmit csinálnunk, mégis egészségesek leszünk. Csak semmi tekergetés, nyakargatás, törzshajlítás, karoknak emelgetése – csak üldögélés, lazítás.

Na persze, lehet emelgetni, hasizomra gyúrni, ha sikerül a gyógytornára bejelentkeznünk. Akkor emelgetjük a szivacsukat, a pillékönnyű súlyzót, azt a talpunk alá téve is emelgetjük – csupa vénember és vénasszony fröcskölődik, kacarászik, tűnik el a habokban, meg vissza.

Óra után nem kacarászik senki, hacsak nem kínjában. Asszed, a szivacsúlyzó olyan könnyű? Hát az. A parton. A vízben kemény. Két napig izomláz. És aztán rákapsz. Jobban mozog az ízület, nem fáj a hajlat.

És akkor már nemcsak nyaralásokhoz keresed a gyógyfürdőt. Fölfedezed a környékeden. Nem, nem. Nincs olyan környék, ahol nincs gyógyvíz. Mindenhol van. Legföljebb még nem találtad meg. Vagy lusta voltál elmenni.

Az első magyar gőzfürdő

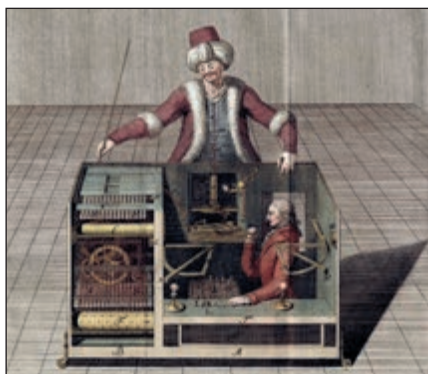

190 éve született Kempelen Farkas

Ha Kempelen Farkas neve elhangzik, az emberek nagy többsége a sakkautomatára gondol. Pedig ez az ír eredetű családból származó „boszorkánymester”, aki 1834. január 23-án Pozsonyban született, ezt a gépét csupán játékszernek tekintette ajándéknul Mária Teréziának. Ennél sokkal fontosabb szerkezeteket is épített, alapvető kutatásaival megelőzte korát, s megállapításait a mai tudósok is kiindulópontként használják. Mindeközben pedig derék hivatalnok volt, nemcsak a birodalom, de konkrétan Pest városa is köszönhet neki egyet-mást.

Persze a sakkozógép se volt kismiska. Bonyolult tükkörrendszerrel tudott tájékozódni a benne megbújt kis termetű sakkmeister, s rafinált karokon keresztül irányította a bábukat. De kitalálója jogot és filozófiát tanult, s eminensként végzett Bécsben, ahol legott udvari szolgálatba állt, s tisztviselőként komoly feladatokat kapott. Bácska telepítési biztosaként betelepítette az elnéptelenedett területeket, faluközösségeket szervezett. Tagja volt annak a triumvirátusnak, amely javasolta, majd lebonyolította a nagyszombati egyetem Pestre költöztetését. A sóbányák felügyelője, tíz éven át a magyar-erdélyi egyesített kancellária udvari tanácsosa is volt.

Korán kialakult műszaki érdeklődése számára hivatalnok korában is nyílt tér. Megépítette a pozsonyi vár vízvezetékét, ő tervezte a schönbrunni szökőkutakat, neki köszönhető a budai vár vízellátásának megoldása vízemelővel, foglalkozott egy Száva–Adria csatorna gondolatával. A vízen kívül a gőz is érdekelt: megszerkesztette a gőzturbina őst. Gyártott írógépet vakoknak, épített mozgatható betegágyat Mária

Terézia számára. Ő tervezte és vezényelte le a várbeli karmelita kolostor és templom átépítését Várszínházzá, ahol 1790. október 25-én Kelemen László Magyar Színjátszó Társasága megtarthatta az első hivatásos magyar színelőadást.

Legkomolyabb találmánya azonban a „beszélőgép” volt. Az ötletet egy fiatalkori élménye adta: egy dudás megtévesztően emberi hangokat tudott hangszerével kiadni. Elmélyült kutatásba fogott: alaposan megvizsgálta az emberi hangadás rendszerét. Erről a vizsgálódásáról 1791-ben, Mozart Varázsfuvolája bemutatásának évében könyvet jelentetett meg. Ezt a munkát tekintik a modern fonetika megalapozójának. A beszélőgép 20 év munka után készült el. Egy fűjtató volt benne a „tüdő”, egy tölcser a „száj”, különböző csövek és karok irányításával hangokat, szótagokat tudott „kimondani”. Egyetlen megmaradt példánya Münchenben, újjáépített mása a Budapesti Műszaki Egyetemen található.

Kempelen I. Ferenc nem pártolta annyira, mint Mária Terézia vagy II. József – így jakobinus kapcsolatai miatt megvonta támogatását, a XVIII. század nagy feltalálója elszegényedve hunyt el.

NAPTÁR

FEBRUÁR

Télutó, Bőjtelő hava

Harmadik negyed: 3-án 0 óra 18 perckor

Újhold: 9-én 23 óra 59 perckor

Első negyed: 16-án 16 óra 0 perckor

Telihold: 24-én 13 óra 30 perckor

Nap	Névnap	Szentelek napja	A Nap kel	A Nap nyugszik	A Hold kel	A Hold nyugszik
1 Cs	Ignác	Brigitta	7.10	16.44	23.50	9.43
2 P	Karolina, Aida		7.09	16.45	–	9.59
3 Szo	Balázs	Balázs, Celerina	7.08	16.47	1.00	10.19
4 V	Ráhel, Csenge	András, Veronika	7.06	16.48	2.14	10.46
5 H	Ágota, Ingrid	Ágota, Etelka	7.05	16.50	3.29	11.22
6 K	Dorottya, Dóra	Pál, Dorottya	7.04	16.52	4.41	12.12
7 Sze	Tódor, Rómeó	Richárd	7.02	16.53	5.44	13.18
8 Cs	Aranka	Jeromos	7.01	16.55	6.34	14.39
9 P	Abigél, Alex	Apollónia, Erik	6.59	16.56	7.11	16.08
10 Szo	Elvira	Skolasztika, Elvira	6.58	16.58	7.39	17.38
11 V	Bertold, Marietta		6.56	16.59	8.01	19.05
12 H	Lívia, Lídia	Lídia, Eulália	6.55	17.01	8.20	20.30
13 K	Ella, Linda	Katalin	6.53	17.03	8.37	21.53
14 Sze	Bálint, Valentin	Cirill, Metód	6.51	17.04	8.56	23.15
15 Cs	Kolos, Georgina	Georgina	6.50	17.06	9.16	–
16 P	Julianna, Lilla	Julianna	6.48	17.07	9.40	0.36
17 Szo	Donát	Donát	6.46	17.09	10.11	1.55
18 V	Bernadett	Bernadett, Simon	6.45	17.10	10.51	3.08
19 H	Zsuzsanna	Zsuzsanna	6.43	17.12	11.41	4.12
20 K	Aladár, Álmos	Leó	6.41	17.13	12.42	5.03
21 Sze	Eleonóra	Péter, Eleonóra	6.40	17.15	13.49	5.43
22 Cs	Gerzson		6.38	17.17	14.58	6.12
23 P	Alfréd	Polikárp, Alfréd	6.36	17.18	16.08	6.35
24 Szo	Szökőnap		6.34	17.20	17.15	6.53
25 V	Mátyás	Mátyás apostol	6.32	17.21	18.22	7.09
26 H	Géza	Cézár	6.31	17.23	19.27	7.23
27 K	Edina	Viktor	6.29	17.24	20.32	7.36
28 Sze	Ákos, Bátor	Gábor, Leander	6.27	17.26	21.39	7.49
29 Cs	Elemér, Antónia	Oszvald	6.25	17.27	22.48	8.05

TÚRATIPPEK

Siófoki halak

Nem várhatunk örökké. A Balaton kelleti magát: befagy, de mégsem, hideg van, a part mentén jegesedik, aztán olvad, mégsem, majd mégis, mire odafutnál, olvad.

Már menni kellett, még elmúlik a tél, globálisan fölmelegszik a tó is. Így sikerült elcsípnünk a part menti jegesedést, kacsák pucér talppal korcsolyáznak a kikötő szűk sávjában. A vitorlásokat beszédtek már régen, most szabad a pálya! Sirályok társulnak a kikötő jegére, nő a téli népesség a part mentén.

Ez jó persze, mert a népek nem mehetnek beljebb. Nekünk ugye nem szabad a tavon járni. Jó, nem is tudunk, de hajó sem megy, s a jég nem biztonságos, még a part közelében sem. Marad a zsúfolt móló, a lefagyott fülű közönség, aki hiába tátja a száját, nem repül bele se rántott kacsá, se sült galamb. És a gyerekek sem pancsolnak a strand mellett.

Így elpályázunk a sütődébe. Ritka egy ség, télen is nyitva van, és, láss csodát! Halat árulnak. Kell tökéletesebb, mint halászlé a parton? Jó, van még rántva, sültve ... meg amit kívánsz. A nyarat még ne kívánd, elég, ha látod a tavat, ha érzed az ízeket, s meleged van a kályha mellett.

Ugye, nem is olyan ördöngös ez az emlékmás?

Aztán jöhetnek a hívószavak tovább.

Visszasétálsz a mólón, ujjaiddal számold az üres hajóállásokat, a csatorna mélyén megtalálsz a jachtokat, a rendőrségi csónakot, a sétahajókat – kikötve, pihenésre ítelve. Szerintem nekik sem jó, hogy én itt várom őket, ők pedig onnan nem jöhetnek.

Majd átsétálsz a parkon, meglátogatsz kedvenc szobraidat, megnézed a nyáron pompás rózsákat Csipkerózsika-állapot-

ban, s elmerengsz a múlandóságon. Hogy nyáron biztos nem jut majd eszedbe ez a tetszhalott állapot. A kacsák tétova léptei, a sirályok mohó gyülekezése, nem fog hiányozni a jegeces partvonal.

Most is csak vágyódni jöttél, sürgetni az időt, legyen már nyár, miért nincs mindig nyár. Fürdőruccit sem hoztál.

Ugye, milyen hanyag vagy? S ha éppen itt és most ér a globális hőség? Na, azért mondom.

130 éve kezdődött a Hanság lecsapolása

A Hanság területén 1749 márciusában találtak egy elvadult, 8 év körüli kiskifút. „Beszélni nem tudott, nem is lehetett megtanítani, csupán állati hangokat adott ki magából. Fület, nyers halat és békát evett, úgy úszott a vízben, mint egy hal, s ujjai közt úszóhártyák voltak” – írta a korabeli tudósító. A terület birtokosai, az Esterházyak befogadták, de megszökött, további sorsa ismeretlen.

Ma már nem tudna egy gyermek felnevelődni a Hanság mocsarában, mert azt (nagyrészt) lecsapolták. Már a rómaiaknak útban volt Pannónia provinciának ez a zabolátlan területe, akadályozta a közlekedést és a kereskedelmet, többször fogtak vízrendezési munkálatokba, melyek eredménye azonban az elkövetkező évszázadok során elenyészett. Egy XIX. századi dokumentum szerint ezen a helyen csak a savanyú sás és nád él meg. Emberek már a középkorban is éltek és küszködtek itt, a lecsapolás gondolata a XVI. századtól már folyamatosan napirenden volt. A XVIII. század végétől megszapordtak az ár- és belvízmentesítési munkálatok, tiszteletré méltó mérnökök sora alkotott jobbnál jobb terveket, melyek a három érintett vármegye, Sopron, Győr és Moson vetélkedése, illetve együttműködése során vagy megvalósultak, vagy nem. A XIX. század második felére az áradások és belvizek, egyre nagyobb területek elmozsarasodása miatt tarthatatlanná vált a helyzet. A végleges lecsapolás kezdő pillanata 1894. február 1-je volt, amikor megkezdték a Hanság-főcsatorna vezérárkának kiemelését. A következő évtizedekben számos ár- és belvízlevezető,

illetve öntöző csatornát építettek, a XX. század első felében a terület egyre nagyobb részét vehette birtokba a mezőgazdaság.

A lecsapolás újabb lendületet egy 1957-es KISZ-konferencián elhangzott javaslatral kapott, amelynek nyomán az ifjúsági szervezet és a Vízügyi Igazgatóság kézbe vette a dolgot. 1958 és 1967 között fiatalok tömegei dolgoztak lelkesen a csatornahálózat bővítésére és mélyítésére felállított építőtáborokban, amivel részben sikerült túllőni a célon, egészen a mélyebben fekvő területek teljes kiszáritásáig, őshonos növény-, madár- és halfajok eltűnéséig, tájidegen fajták megtelepüléséig.

Bár a terület ember általi hasznosíthatósága, a közlekedés lehetősége és az árvízvédelem továbbra is fontos szempont, a természetvédelem ügyének előtérbe kerülésével felmerült a Hanság visszaláposításának gondolata. Az egykori 50 000 hektárnyi területből a terv szerint 4-5000 hektárt visszaadnak a természetnek. A vizes élőhelyek rekonstrukciója során máris megjelentek az egykori őshonos növény-, hal- és vízimadár-fajok, melyek ismét kedvező körülményeket találtak maguknak itt a természet és az ember harmonikus együttélésének jegyében.

NAPTÁR

MÁRCIUS

Tavaszelő, Böjtmás hava

Harmadik negyed: 3-án 16 óra 23 perckor

Újhold: 10-én 10 óra 0 perckor

Első negyed: 17-én 5 óra 10 perckor

Telihold: 25-én 8 óra 0 perckor

Nap	Névnap	Szentelek napja	A Nap kel	A Nap nyugszik	A Hold kel	A Hold nyugszik
1 P	Albin	Leontina, Lea	6.23	17.29	–	8.23
2 Szo	Lujza	Ágnes, Henrik	6.21	17.30	0.00	8.46
3 V	Kornélia	Frigyek, Kornélia	6.19	17.32	1.13	9.16
4 H	Kázmér	Kázmér, Luciusz	6.17	17.33	2.25	9.59
5 K	Adorján, Adrián	Adorján, Kolett	6.15	17.35	3.30	10.56
6 Sze	Leonóra, Inez	Kolett	6.13	17.36	4.24	12.08
7 Cs	Tamás	Perpétua, Felicitász	6.12	17.38	5.05	13.32
8 P	Zoltán	János, Domonkos	6.10	17.39	5.36	15.01
9 Szo	Franciska, Fanni		6.08	17.41	6.01	16.30
10 V	Ildikó	Emil	6.06	17.42	6.21	17.57
11 H	Szilárd	Konstantin	6.04	17.43	6.40	19.23
12 K	Gergely	Gergely, Maximilian	6.02	17.45	6.58	20.49
13 Sze	Krisztián, Ajtony	Patrícia	6.00	17.46	7.18	22.14
14 Cs	Matild	Matild, Paulina	5.58	17.48	7.41	23.37
15 P	Nemz. ünn., Kristóf	Kelemen, Lujza	5.56	17.49	8.10	–
16 Szo	Henrietta		5.54	17.51	8.47	0.56
17 V	Gertrúd, Patrik	Patrik, Gertrúd	5.52	17.52	9.35	2.05
18 H	Sándor, Ede	Cirill, Sándor	5.50	17.54	10.33	3.01
19 K	József, Bánk	József	5.48	17.55	11.39	3.45
20 Sze	Klaudia	Alexandra	5.46	17.56	12.48	4.17
21 Cs	Benedek	Benedek, Miklós	5.44	17.58	13.58	4.42
22 P	Beáta, Izolda	Beáta, Katalin	5.42	17.59	15.06	5.01
23 Szo	Emőke		5.40	18.01	16.12	5.17
24 V	Gábor, Karina	Virágvasárnap, Gábor	5.38	18.02	17.18	5.31
25 H	Irén, Irisz		5.36	18.04	18.23	5.44
26 K	Emánuel	Emánuel	5.34	18.05	19.30	5.57
27 Sze	Hajnalka	Lídia	5.32	18.06	20.39	6.12
28 Cs	Gedeon, Johanna	Johanna	5.29	18.08	21.50	6.29
29 P	Nagypéntek		5.27	18.09	23.02	6.50
30 Szo	Zalán		5.25	18.11	–	7.17
31 V*	Húsvét, Árpád	Benjámin	6.23	19.12	0.14	8.55

* A nyári időszámítás kezdete

Ez aztán kihívás a javából! Este, már a buszon visszafelé, ha nem lett volna ülőhely, esel össze, halsz meg. Pedig tolod hétköznap is. Mész egy kört erre, meg arra, mert a karantén alatt hozzászoktál, hogy nem szállsz buszra, kikerülsz a villamost, s hazaérve büszkén nézed a lépésszámlálót, veregeted a vállad, ha jön a konfettieső.

Na, itt konfetticunami volt. Annyit léptünk, már hétrét görnyedve. De nem panaszkodsz. A többiek fürgén járnak előtted. Korban is, kilométerben is. De neked is jó. Többet látsz. A még pucér erdőkön átsüt a nap, a harmat köddel töri a fényt, és csönd van, bele-belecsipognak a madarak, még észre is veszed őket, olyan szellős a fák köze, ők sem félnek, nem rebbenek el, hiszen te halkan mész már, a többiek rég lehagytak, de te tolod, most fölfelé éppen, de már látszik az út vége...

No, beértél a faluba, vagy város már talán, az erdőalján többszintes családi paloták, sok garázs, szemed a kerítésekbe ütközik, ne báméskodjál, taposd az aszfaltot, már azon visz a lábad, a kertekből virágzó bokrok hajolnak ki, mint magazin színes lapjain lapozva lépsz az országút felé.

Elmarad az akácillat, a tulipánfa bimbói, a teraszok divatos sora – csak egy kutyá

követi a nyomod, szaglászik, dörgölődzik, kunyerál. Simogatást tudok adni, becézó szavakat. Hálás, nyaldossa a tenyeremet, fogadja a kézfogást. Jön velem. Nem sietünk, a busz sokára érkezik.

Üres kertek, teraszok, kerítések mellett visz az aszfalt. Pedig vasárnap van. Üres utcákra bókol az akác. Vándorhoz szegődik a magányos kutya. Jön velem, nem bánom. Lelkes, igyekvő. Olykor rám néz: látsz? Tudod, hogy vagyok? Örülsz, hogy kísérek?

Megértjük egymást. Az aszfalt elágazik. A buszmegállóból próbálok hazaküldeni. Értetlenül téblábol, tekereg. A busz nem jön. Elindulunk gyalog a kocsma felé, szomjas a nép. Az eb hálásan kutyaagol velem. Örül, hogy hosszabbítottunk. Én már lemennék kutyába, annyira fáradt a derekam. De tartanom kell magam. Mégiscsak én vagyok az ember. Nem tudom, mit jelent ez igazából. Ez a kutya emberibb az embereknél.

Hát, kocsma zárva, minden zárva. Továbbra is üres kertek, fáradt kerítések. Szegény kutya is magamra hagyott. Talált egy másik párát, kiszökött az is a házból, ismerősök, barátok lehettek.

Nekem maradtak a kirándulós barátaim. Csupa kétlábú. Majd jött a busz. Sok keréken.

80 éve tört ki utoljára a Vezúv

Márai Sándor így írja le *San Gennaro vére* című regényében a Vezúvtól állandó a fenyegetettségben élő nápolyiak mindennapjait:

„A háború végén, amikor a Vezúv utolszor kitört, alig rengett a föld. De állandóan voltak kis, finom földrengések, legtöbbször reggel három felé. [...] A sikátorokban éjszaka a galambok kezdtek búgni, s jelentették, hogy történik valami. De a nápolyiak ilyenkor a sikátorokban s a palotákban egyik oldalukról a másikra fordultak. [...] A Földközi-tenger közepén, ahol a láthatatlan, de mindig észlelhető, központi tenger alatti vulkán működött – az Etna, a Vezúv, a Stromboli, a Solfatara és a kialudtnak rémlő Epomeo ennek a mély tűzhelynek csak kéményei voltak –, állandóan áradt és gyűrűzött ez a finom remegés. Száz és száz nemzedék észlelte ezt a remegést. Megszokták, életüket, házaikat, terveiket ráépítették erre a föld alatti üzenetre. Álmaikban is tudtak erről.”

Ma is nagyjából hárommillió ember él Európa egyetlen aktív szárazföldi tűzhányójának környezetében. Nekik már nem szükséges elfojtott izgalomban, a tudomásul nem vétel nyugalmában élniük – a hegyet folyamatosan monitorozzák, részletes evakuálási tervek készültek veszély esetére.

De már az ókortól folyamatosan építkeztek itt, gazdálkodtak a vulkán környékének dús talaján. Pedig a veszély állandó volt. Bolygónk afrikai és európai kéreglemezőnek mozgása évezredek óta állandó, folyamatos vulkanikus aktivitást teremt. Az ókoriak által Héraklész szent hegyeként tisztelt óriás néhány tíz- vagy százévenként újra meg újra kitört. A nevezetes Kr. u. 79-es katasztrófában teljesen elpusztult Pompei, Herculaneum és még több város a környé-

A Vezúv kitörése 1872-ben

ken, emberek ezrei haltak szörnyű halált, megégték, megfulladtak a robbanások, a lávafolyamok, a gázok, a hőség, a cunamik következtében, a kidőlt fák, leomlott házak alatt. Az emberiség aztán túllépett rajtuk, a pusztítás nyomait a XVIII. században fedezték fel újra. Akkor kezdődtek az ásátások és feltárások, s még manapság is találnak a kutatók olyan maradványokat, amelyeket vizsgálva bővíthetik a vulkáni tevékenységgel kapcsolatos tudásukat.

A Vezúv az ezt követő évszázadokban is több mint harminc alkalommal tört ki. Legutoljára éppen 80 évvel ezelőtt. 1944. március 13-ától folyamatosan erősödött a földmozgás, port és törmelékot hányt a hegy, majd minden oldalon hatalmas lávafolyamok indultak el, melyekből az ezer méteres magasságot is elérő lávaszökőkutak lövelltek ki. A 22-iki csúcsponton kiemelkedő hat kilométeres kő-, por- és gázoszlop az egész környéket betérítette. A kitörést kisebb földrengések is kísérték, s maga a hegy is – miként a korábbi kitörések során – megváltoztatta alakját. A vulkán – halottakat és óriási károkat hagyva maga után – 29-e óta szunnyad. Ma elsősorban kalandvágó turisták millióinak terepe, de a tudósok már számolnak a 2100 körüli felébredésével.

NAPTÁR

ÁPRILIS

Tavaszhó, Szent György hava

Harmadik negyed: 2-án 5 óra 14 perckor

Újhold: 8-án 20 óra 20 perckor

Első negyed: 15-én 21 óra 13 perckor

Telihold: 24-én 1 óra 48 perckor

Nap	Névnap	Szentelek napja	A Nap kel	A Nap nyugszik	A Hold kel	A Hold nyugszik
1 H	Húsvéthétfő, Hugó	Hugó	6.21	19.13	2.21	9.45
2 K	Áron	Áron, Ferenc	6.19	19.15	3.17	10.50
3 Sze	Buda, Richárd	Richárd	6.17	19.16	4.02	12.07
4 Cs	Izidor	Izidor	6.15	19.18	4.36	13.31
5 P	Vince		6.13	19.19	5.02	14.57
6 Szo	Vilmos, Bíborka		6.12	19.21	5.23	16.23
7 V	Herman	Herman	6.10	19.22	5.42	17.49
8 H	Dénes	Dénes, Valér, Valter	6.08	19.23	6.00	19.15
9 K	Erhard		6.06	19.25	6.18	20.41
10 Sze	Zsolt		6.04	19.26	6.40	22.08
11 Cs	Leó, Szaniszló	Leó, Szaniszló	6.02	19.28	7.06	23.32
12 P	Gyula	Gyula	6.00	19.29	7.41	–
13 Szo	Ida		5.58	19.30	8.25	0.48
14 V	Tibor	Tibor	5.56	19.32	9.21	1.53
15 H	Tas	Anasztázia, Oktávia	5.54	19.33	10.26	2.42
16 K	Csongor	Bernadett	5.52	19.35	11.36	3.19
17 Sze	Rudolf	Izidóra, Dezső, Rudolf	5.50	19.36	12.46	3.46
18 Cs	Andrea	Apolló	5.49	19.37	13.55	4.07
19 P	Emma	Emma	5.47	19.39	15.02	4.24
20 Szo	Tivadar		5.45	19.40	16.08	4.38
21 V	Konrád	Anzelm, Konrád	5.43	19.42	17.13	4.52
22 H	Csilla, Noémi	Kájusz	5.41	19.43	18.20	5.05
23 K	Béla	Adalbert, Béla	5.40	19.44	19.28	5.19
24 Sze	György	György, Fidél	5.38	19.46	20.39	5.35
25 Cs	Márk	József	5.36	19.47	21.52	5.55
26 P	Ervin	Ervin, Klétusz	5.34	19.49	23.05	6.21
27 Szo	Zita, Mariann		5.33	19.50	–	6.55
28 V	Valéria	Valéria, Péter	5.31	19.51	0.14	7.41
29 H	Péter	Katalin	5.29	19.53	1.13	8.41
30 K	Katalin, Kitti	Piusz, Zsófia, Katalin	5.28	19.54	2.01	9.54

TÚRATIPPEK

Teca kocsmája

Na most álljunk meg egy pajkaszegi szóra!

Aki nem érti ezt a fölhívást, az csak a saját felelősségére olvasson tovább.

Megyünk a pilisi erdőben. Dobogókőről indulunk, mert föltankolva kell útnak indulni. A szaftos, füstös, sűrű vaddisznópörkölt krumplival, káposztasalival – ettől nagyobb dobantás nem kell.

Vagy mégis?

Hát, ha föltápaszkodott az ember a padról, lehörpintette utolsó korty vörös borát, kihívásként értékeli az előtte álló hosszas, 8-10 kilométernyi erdei utat. De sebj. Hali-hó! Süt a nap, kék az ég, s az erdő már kezd kihajtani. Jó levegő, madarak kacérkodnak.

Ne volna pocim ily nehéz!

De előttünk a cél, Teca kocsmája. A mi kis falunkban! Azám!

Erika, a polgi, Stoki, Gyuri, a tiszteletes, Piroska meg Zömbikné, az állatorvos, Kati, a tanárnő, Laci ...

Ugye értjük egymást?

Nos, ez az út nagyon könnyű Dobogókőről Pilisszentlélekre – mindig csak lefelé.

Tudta valaki, hogy az erdei út lefelé pont olyan nehéz, mint fölfelé? Hacsak nem nehezebb? A lábujjaid már összezáródtak, fél-

nek minden újabb lépéstől, tartják a cipőt, a lábodat, fékezik a lejtőt, de nem pihenő, amikor van pár méter fölfelé. Akkor meg a hátsód jajgat: miért nem maradtál otthon a fotelban? Rémlik, milyen kényelmes?

Ám, szerencsére vannak pihenők. Egy kanyarulat, egy forrás, például a Hoffmannkút, egy pad, egy kilátás, egy kolostor, például a nyolcszáz esztendőös pálos kolostor romjai, s egy kicsi templom.

No, ez már a falu. A mesebeli Pajkaszeg, aminek ugye nincs temploma. És hát, nem találd Zsolti házát, Piroska sincs otthon, persze, hogy nem olyan ez itt, mint otthon a fotelból – ám itt van Teca kocsmája. És az nagyon olyan.

Ha nem is színésznő, de ízig-vérig kocsmáros asszony méri a sört – ilyen jól sör még nem esett, a jó sok kilométer után, a poros cipődben pihentetve lábod a teraszon, bár nem Szifon és Baki jönnek, hanem fiatal turisták fényképezkednek a híres teraszon – de azért jó neked, hogy tényleg van buszmegálló, s tényleg van busz, s az tényleg bevisz Esztergomba.

Itthon is jó. Egy sör a harmadikon. Ott megállunk egy pajkaszegi szóra és iszunk Teca egészségére!

Pajkaszeg, azaz Pilisszentlélek

220 éve született Bezerédj Amália

Anagy magyar mesélő, Benedek Elek írta: „Az én első könyvem nem az ABC volt, hanem a *Flóri könyve*. Ennek a könyvecskének lelkéből sarjadzott ki az én gyermek-ifjúsági könyveimnek terebélyes fája.” Annak a könyvecskének, az első magyar gyermekkönyvnek a szerzője nem más volt, mint egy dunántúli nemeskisasszony, a tekintélyes, nagy múltú bezerédi

Bezerédj család sarja, az 1804. április 15-én a Vas megyei Szentivánfán (ma Uraiújfalu) született, s mindössze 33 évet élt Bezerédj Amália. Felvilágosult szellemben nevelték, tanítóin kívül édesapja is oktatta. A leány öt nyelven beszélt, több hangszeren játszott, énekelt, szívesen festett, de a háztartásba is beletanult, s édesanyja betegeskedése következtében kisebb testvérei nevelésével is foglalkozott. A család szerette az irodalmat és a zenét, s mivel Amália édesanyjának nővére Kisfaludy Sándorhoz ment nőül, a család írói-művészi körökkel is jó barátságot ápolt. Amália egyik tanítója a távoli rokon Bezerédj István volt, akivel 17 évesen frigyre lépett. Házasságuk a korban szokatlanul a szerelem mellett a két fél egyenjogúságára, közös munkálkodására épült, a férj mindenben támogatta, biztatta feleségét, de a feleség is részt vett férje – egyebek közt – országgyűlési munkájában.

Bezerédj Amália munkássága megdöbbentően modern, mondhatnám a feminizmus előfutárának is. Ama bizonyos *Flóri könyvét* kislányának írta, meséket, verseket, dalokat tanított általa minden kis

olvasójának, s a betűvetés és számolás tudományába is bevezette őket. Ennek a könyvnek a kinyomtatását már nem érthette meg – halála után férje adta ki Amália más műveivel egyetemben –, pedig öröme szolgált volna, ha tudja: számos kiadást ért meg, évtizedekig használták kisgyermekoktatásában. De felhasználni még tudta abban az óvoda-iskolában, amit a Tolna megyei Szedres-

Hidjai birtokukon alapítottak férjével, s ahol Flóri lányuk a környékbeli paraszt- és béresgyerekekkel közösen nevelődött. Itt a 3-9 éves gyermekek a természettan, földrajz, történelem, egészségtan, erkölcs alapfogalmaival és -elemeivel ismerkedtek, saját telken nevelgettek növényeket, gondoztak állatokat. Az alapító asszony azt is fontosnak tartotta, hogy a kisgyermekoktatási nyelve a magyar legyen.

A tüdőbaj miatt rövidebb életében munkássága még ennél is szélesebb körű volt. Samuel Wilderspin és Johann Heinrich Pestalozzi műveinek ismertetésével terjesztette a modern pedagógia eszméit. Írt verseket, novellákat magyarul és németül, szerzett zenét, harcolt a nők megnyilvánulási lehetőségéért az irodalomban és a közéletben. *Földesi estvék* című kötetében a házaspár hidjai szalonjában lezajlott beszélgetéseket örökítette meg, melyeket a környék birtokosai és értelmiségije, valamint gyakori vendégeik folytattak egymással.

(Egy versét irodalmi rovatunkban olvashatják.)

NAPTÁR

MÁJUS

Tavasztutó, Pünkösöd hava

Harmadik negyed: 1-jén 13 óra 27 perckor

Újhold: 8-án 5 óra 21 perckor

Első negyed: 15-én 13 óra 48 perckor

Telihold: 23-án 15 óra 53 perckor

Harmadik negyed: 30-án 19 óra 12 perckor

Nap	Névnap	Szentelek napja	A Nap kel	A Nap nyugszik	A Hold kel	A Hold nyugszik
1 Sze	Munka ünn., Fülöp	Fülöp, Jakab, József	5.26	19.56	2.37	11.14
2 Cs	Zsigmond	Atanáz, Zsigmond	5.24	19.57	3.05	12.37
3 P	Tímea, Irma	Fülöp, Jakab	5.23	19.58	3.27	14.00
4 Szo	Mónika, Flórián	Mónika, Flórián	5.21	20.00	3.46	15.22
5 V	Györgyi	Irén, Gotthárd	5.20	20.01	4.03	16.45
6 H	Ivett, Frida	Judit, Frida	5.18	20.02	4.21	18.09
7 K	Gizella	Gizella	5.17	20.04	4.40	19.35
8 Sze	Mihály	Mihály, Győző	5.15	20.05	5.04	21.01
9 Cs	Gergely	Gergely	5.14	20.06	5.34	22.23
10 P	Ármin, Pálma	Izidor, Ármin	5.13	20.08	6.14	23.35
11 Szo	Ferenc	Ferenc, Fábiusz	5.11	20.09	7.06	–
12 V	Pongrác	Pongrác	5.10	20.10	8.09	0.33
13 H	Szervác, Imola	Szervác, Imelda	5.08	20.12	9.19	1.16
14 K	Bonifác	Bonifác	5.07	20.13	10.31	1.48
15 Sze	Zsófia, Szonja	Zsófia	5.06	20.14	11.41	2.11
16 Cs	Mózes, Botond	János, Mózes	5.05	20.15	12.49	2.30
17 P	Paszkál	Paszkál	5.04	20.17	13.56	2.45
18 Szo	Erik, Alexandra	Alexandra	5.02	20.18	15.01	2.59
19 V	Pünkösöd, Ivó, Milán	Celesztin, Ivó	5.01	20.19	16.07	3.12
20 H	Pünkösödhető, Bernát	Bernát, Bernardin	5.00	20.20	17.14	3.26
21 K	Konstantin	András	4.59	20.21	18.24	3.41
22 Sze	Júlia, Rita	Rita, Júlia, Emil	4.58	20.23	19.37	4.00
23 Cs	Dezső	Dezső, Renáta	4.57	20.24	20.52	4.23
24 P	Eszter	Eszter	4.56	20.25	22.03	4.55
25 Szo	Orbán	Gergely, Orbán	4.55	20.26	23.07	5.37
26 V	Fülöp, Evelin		4.54	20.27	23.59	6.34
27 H	Hella	Pelbárt, Ágoston	4.54	20.28	–	7.44
28 K	Emil, Csanád	Vilma, Vilmos	4.53	20.29	0.39	9.03
29 Sze	Magdolna	Magdolna, Ervin	4.52	20.30	1.09	10.25
30 Cs	Janka, Zsanett	Johanna	4.51	20.31	1.32	11.46
31 P	Angéla	Petronella	4.51	20.32	1.51	13.07

TÚRATIPPEK

Sajtvásár Nagyegyházán

Bomlik virága, illata az orgonának – és ez még csak a fogadás. Frissen vágott fű harmata, bográcsban rotyogó hagymaszag, kürtszó – mi kellhet még a Nagyegyházán újra megrendezett sajtmajálison?

Na persze, persze a sajtok, a fő attrakció.

A környék kézművesei, akik a tejből sajtot varázsolnak, már a reggeli napsütésben kínálják az ételek királynőit, a sajtokat. (A sajt csak nő lehet: kellett magát az illatával, külseje titokzatos, az ízek lassan olvadnak a szájban, érezzük a kecsketej fanyarságát, ezt a dió olajosan burkolja be, az érlelt tehénsajt legyűri a nap sárgáját, a juhsajt omlik-bomlik, gyorsan kell alá egy kis fűszeres trappista...) Szóval a királynő viszi a pálmát.

De itt vannak a Vértes és Gerecse találkozásánál fekvő kis faluban – van egy Óbarok is a szomszédban, ők ketten majdnem egy falu, s ketten együtt is alig 40 kilométerre vannak Bicskétől –, szóval kellemesen elérhető vonattal és busszal, biciklivel, lábbusszal. Jönnek ide gyalogos zárandokok, hiszen erre halad a Mária-út, kék meg piros kirándulás – és a vándorok szállást is találnak Nagyegyházán, a Hangistállóban.

Ez az épület, amikor nem sajtmajális rendez, natúr kürtökkel, komolyzenei koncertekkel, gyerekrajzok versenyével, nyuszi- és kecskesimogatóval és emberes gulyáslevesekkel, kemencében sült sztracpacskával, nos, akkor kulturált, kellemes

szállást ad a vándoroknak. Olykor egy kis csellóra is vendégek a turisták, hiszen aki mindezt igazgatja, szervezi, rendezi, Ribli Ilona csellóművész. Akinek balkézről az istálló, jobbról a kamarazenekar, harmadik keze pedig a férje, Kolozsvári Mihály mérnök, aki a kezdetektől, a romos istálló megvásárlásától kezdve támogatta, segítette.

Na, így könnyű.

Hazajönni nem könnyű. Elteltünk a túrós puliszkával, a néptáncok bámulásával, a nádkosaras körhintában a gyerekek körözésével, körözésével, körözésével..., a juhocskák simogatásával, a borok ízlelgetésével, a kolbász és füstölt sonka falatkáival...és haza kell vonatoznunk, hogy otthon is kínálgassuk a sajtot a borhoz, az aktuális sorozathoz – ámuljanak a népek.

70 éve *vertük meg az angolokat 7:1-re*

„Az angolok egy hétre jöttek és 7:1-gyel mentek!” Ez a szólás járta 1954 májusában Magyarországon. Alig néhány hónappal a legendás 6:3 után a magyar labdarúgó válogatott ismét elsöprő, sőt még elsöprőbb győzelmet aratott a Népstadionban. Ez a két nemzet találkozási sorában a 22. volt (vagy ha az 1912-es stockholmi olimpián Nagy-Britan-

nia ellen játszott mérkőzést is idesoroljuk, a 23.), ezek közül pedig csak négyet nyert meg a magyar válogatott, de kettőt egy éven belül. Az angolok a hamarosan következő világbajnokság felkészülési mérkőzésének tekintették a találkozót, no meg visszavágónak a 6:3-ért. Nem is hitték volna, hogy a magyar válogatott képes lesz megismételni az 1953-as londoni sikert. Számukra viszont a meccsnek nem volt tétje, hiszen az úgynevezett „barátságos mérkőzések” sorát gyarapította.

Már a készülődés is megmozgatta az egész országot. A közel egymillió jegyigénylő kérését lehetetlen volt kielégíteni. A szervezést a Szakszervezetek Országos Tanácsának titkársága által kinevezett bizottság vette a kezébe, s további bizottságok osztották szét a jegyeket. Az elosztás igazságos alapelvei egy korabeli dokumentum szerint a következők voltak: „A jegyek 25%-át a munkában kitűnt dolgozók, sztahanovisták, a kongresszusi versenyben élenjáró dolgozók, DISZ-tagok, ifjúmunkások kapják jutalomként. (Természetesen készpénzfizetés ellenében.) A jegyek 10%-át az üzemek, vállalatok funkcionáriusainak (vállalati igazgató, pártvezetőség, DISZ-bizottság, üzemi bizottság, sportkört elnökség). A jegyek 65%-a az üzem azon dolgozóinak, akik

egyrészt aktív sportolók, másrészt állandó szurkolói a különböző sporteseményeknek.” Figyelembe kellett venni természetesen valamennyi labdarúgó-szakosztály igényeit, továbbá gondoskodni kellett a budapesti üzemek munkásairól és a vidéki ipari központok dolgozóiról. A helyi bizottságok tagjaivá köztisztviseltekben álló embereket kellett kinevezni, az elosztásról részletes tervezetet készíteni, és azt az illetékes szakszervezethez benyújtani.

Végül május 23-án 92 000 néző előtt az Aranycsapat 7:1-re verte a vendégeket. Az első féldőben Lantos, Puskás és Kocsis örvendeztette meg a nézőket, a másodikban Kocsis, Tóth II. és Hidegkuti. Ezt követte az angolok becsületgőljája Ivor Broadis jóvoltából, majd a kegyelemdőfőst Hidegkuti átadásából Puskás adta meg az ellenfélnek nyolc méterről.

A fényes győzelem egy országot tett boldoggá és büszkévé. „Dolgozó népünk győzelmekkel ünnepli a Magyar Dolgozók Pártja III. kongresszusát – írta másnap a Népsport –, minden sportbarát, minden sportoló számára kielégítő érzés, hogy az ünnep fényét sportunk is kiemelkedő győzelemmel emeli, s példázza az egész világ előtt, hogy szabad hazánk ifjú sportolói soha nem álmodott nagy tettekre képesek.”

NAPTÁR

JÚNIUS

Nyárelő, Szent Iván hava

Újhold: 6-án 14 óra 37 perckor

Első negyed: 14-én 7 óra 18 perckor

Telihold: 22-én 3 óra 7 perckor

Harmadik negyed: 28-án 23 óra 53 perckor

Nap	Névnap	Szentelek napja	A Nap kel	A Nap nyugszik	A Hold kel	A Hold nyugszik
1 Szo	Tünde	Jusztiniusz, Paulina	4.50	20.33	2.08	14.27
2 V	Kármén, Anita	Marcellinus, Péter	4.49	20.34	2.25	15.48
3 H	Klotild	Károly, Klotild	4.49	20.35	2.44	17.11
4 K	Bulcsú		4.48	20.36	3.05	18.35
5 Sze	Fatime	Bonifác, Reginald	4.48	20.36	3.31	19.58
6 Cs	Norbert	Norbert	4.47	20.37	4.06	21.15
7 P	Róbert	Fülöp, Róbert	4.47	20.38	4.53	22.19
8 Szo	Medárd	Medárd, Ágnes	4.47	20.39	5.51	23.09
9 V	Félix	Efrém	4.46	20.39	7.00	23.46
10 H	Margit, Gréta	Margit	4.46	20.40	8.12	–
11 K	Barnabás	Barnabás	4.46	20.40	9.25	0.13
12 Sze	Villő	János	4.46	20.41	10.35	0.33
13 Cs	Antal, Anett	Antal, Antónia	4.46	20.42	11.42	0.50
14 P	Vazul	Vazul	4.46	20.42	12.48	1.04
15 Szo	Jolán, Vid	Jolán, Viola	4.45	20.42	13.53	1.18
16 V	Jusztin	Jusztina, Auréliusz	4.45	20.43	14.59	1.31
17 H	Laura, Alida	Adolf, Laura	4.46	20.43	16.08	1.46
18 K	Arnold, Levente	Arnold	4.46	20.44	17.19	2.03
19 Sze	Gyárfás	Gyárfás, Romuáld	4.46	20.44	18.33	2.24
20 Cs	Rafael	Rafael, Florencia	4.46	20.44	19.47	2.52
21 P	Alajos, Leila	Alajos, Lujza	4.46	20.44	20.55	3.31
22 Szo	Paulina	Tamás	4.46	20.44	21.53	4.23
23 V	Zoltán	Etelka	4.47	20.45	22.38	5.30
24 H	Iván	Iván	4.47	20.45	23.11	6.48
25 K	Vilmos	Vilmos, Viola	4.47	20.45	23.36	8.11
26 Sze	János, Pál	Cirill, Dávid	4.48	20.45	23.57	9.35
27 Cs	László	László, Sámson	4.48	20.45	–	10.57
28 P	Levente, Irén	Iréneusz, Irén, Laura	4.49	20.44	0.15	12.17
29 Szo	Péter, Pál	Péter, Pál, Judit	4.49	20.44	0.31	13.36
30 V	Pál	Emília	4.50	20.44	0.49	14.57

TÚRATIPPEK

Utazás a dimenziókban

Az időutazás is szóba jöhetne. Hiszen nem létező tájakra, sosem volt állatok közé csöppensz, amikor ülsz a kiállítás vetítőtermében, szemeden a 3D-s szemüveg, kalimpálsz a bárshéken, és kapaszkodsz erőst, mert olybá tűnik, hogy a cápászerűség a lábod után kap, hogy jön valami sokcsápos halféle szembe veled, s pont szembe és szembe és szembe – már nem csak kapaszkodsz, hanem visítózol is – hallod ám, hogy a többi bárshéken ülők rajtad nevetnek, mert a füleden nincs többdimenziós fülhallgató.

Tudod ám, hogy átvernek az érzékszerveid, amikkel egyébként elég jól elvagy a hétköznapiokban. Eltalálsz utcán, hallod a mentő szirénáját, nem nézed sárkánynak a bolti eladót – de te ültél föl ide, te vetted föl a szemüveget, s te akartál Salvador Dalí barátja lenni.

Akkor most hajrá!

A lábod a felhőkről lóg alá, nagyon kényelmes amúgy, fehér habok meg kék ég, lelátsz a népekre, a földre, a tenger egyre közelebb jön – még himbálózol is kicsit, hát már ezért megérte, s akkor álmódott röpülők jönnek szembe, épp csak elkapod a fejed, miért is? Tudod, hogy nem üt el, bár be sem szállhatsz – no, itt van a gond.

Megint a tenger alatt. Lóg a lábod, jön a szörnyecske, fölfújja magát, prűszköl rád, és zúgnak el melletted a többiek, amit Dalí csak ki tudott találni, s azért te is tudod, hogy nem volt szűkében a fantáziának. Csúcsforgalom volt az óceán mélyén, te meg egyre erősebben fogod a bárshéket

mind a tíz körmöddel. Milyen csalóka az érzékelésünk!

És így vagyunk az idővel is. Dalí órája nem véletlenül folyik elfelé, akad fönn fán, szárad el sivatagban – az idő még kacifántosabb dimenzió. Ha valami becsap minket, az tutira az idő. Futunk utána, futunk előle, kutatjuk a nyomát, tervezzük a jövődjét. Ő meg csak jár és jár. Érdemes jól kapaszkodni.

De ha fölülsz a bárshékre, s kapaszkodsz erősen, olyan utazás részese lehetsz, amilyen álmaidban jön csak elő. Ha előjön.

Még egy kört?

155 éve született Szomory Dezső

Tartották zseninek és pozórnek, imádták és gyűlölték, kinevették és ünnepelték, volt jól menő, és volt szegény, sikeres és mellőzött, arisztokratikus és pikáns, odaadó és fanyar, gögös és megalázott, népszerű és magányos – a magyar irodalom egyik legkülönösebb figurája, Szomory Dezső 1869. június 2-án jött a világra.

A pesti zsidó kispolgári családba született Weisz Mórnak első szerelme, Jászai Mari adta a Szomory nevet.

Mindenféle manírjáról, pózairól, gög-jéről és öntudatáról, nagyságáról és szeretetreméltóságáról az ifjú hírlapíróként mellé szegődött Kellér Andor mesél Író a toronyban című kisregényében.

A torony a Sütő utca 2. padlástere, ide költözött 1906-ban, mikor 16 év után hazatért Franciaországból, ahová a katonai behívó ellen szökött. Ferenc József megbocsátott neki, visszatérhetett magyar írói hivatásához, amit mellesleg külhonban is

folyamatosan gyakorolt, tárcái mellett két kötete is megjelent itthon, két színdarabját is bemutatták a Nemzeti Színházban kinn tartózkodása idején. 1908-tól a Nyugat szerzője, közel évente jelennek meg kötetei, köztük emigrációs éveinek krónikája, a Párizsi regény. A nagy népszerűséget azonban színdarabjaival szerezte. Történelmi és mai témájú, társalgási darabokat egyaránt írt, Habsburg-trilógiája, II. Lajos királya vagy a Hermelin, a Györgyike, drága gyermek, az Incidens az Ingeborg-koncerten és társaik ma is gyakran szerepelnek műsoron.

A próbákon rendszeresen részt vevő és szavaihoz az utolsó betűig hisztérikusan ragaszkodó szerző nehezen mondható szövegeitől rettegtek a színészek. Még neves írástudó is nevezte futószalagon készültnek a „tökéletes” Szomory-műveket. Kosztolányi azonban így értékelte dúsán burjánzó stílusát: „Szavai pianissimói és fortissimói leginkább a muzsika hullámaira emlékeztetnek. Írásmodora egyenesen lisztferenci... Páratlan mestere a szavaknak.”

A harmincas évektől egyre gyakrabban támadták, sajtóban, utcán, színházban. Lassan kiszorult a színházakból, könyvkiadókból is, elszegényedett, értékeit eladogatta, alig evett. Segítségét nem volt hajlandó elfogadni, barátai, tisztelői agyfűrt cselekkel próbálták támogatni. „Gögből maradt zsidó – írta róla »pertuval megajándékozott őrangyala«, Kellér Andor –, nem tolakszik, viszont látott-e valaki oly felmagasztosult szenvedő keresztényt, mint amilyen ő, hiszen a hit dolga nem keresztlevélén múlik, hanem áhítaton.”

Füsi József menedékül felkínált cseléd-szobájában halt meg, monoklivál a szemén, 1944 novemberében.

NAPTÁR

JÚLIUS

Nyárhó, Szent Jakab hava

Újhold: 6-án 0 óra 57 perckor

Első negyed: 14-én 0 óra 48 perckor

Telihold: 21-én 12 óra 17 perckor

Harmadik negyed: 28-án 4 óra 51 perckor

Nap	Névnap	Szentek napja	A Nap kel	A Nap nyugszik	A Hold kel	A Hold nyugszik
1 H	Tihamér, Annamária	Olivér, Áron	4.50	20.44	1.09	16.18
2 K	Ottó	Ottó	4.51	20.44	1.33	17.40
3 Sze	Kornél, Soma	Tamás, Kornél	4.52	20.43	2.03	18.58
4 Cs	Ulrik	Erzsébet, Ulrik	4.52	20.43	2.45	20.06
5 P	Emese, Sarolta	Antal	4.53	20.43	3.38	21.01
6 Szo	Csaba	Mária	4.54	20.42	4.42	21.43
7 V	Apollónia	Apollónia, Vilibald	4.55	20.42	5.54	22.13
8 H	Ellák	Edgár	4.55	20.41	7.07	22.36
9 K	Lukrécia	Veronika	4.56	20.40	8.19	22.54
10 Sze	Amália	Engelbert	4.57	20.40	9.28	23.10
11 Cs	Nóra, Lili	Benedek	4.58	20.39	10.34	23.23
12 P	Izabella, Dalma	Eleonóra, János	4.59	20.39	11.39	23.36
13 Szo	Jenő	Henrik, Petronella	5.00	20.38	12.45	23.50
14 V	Örs, Stella	Kamil	5.01	20.37	13.52	–
15 H	Henrik, Roland	Bonaventura	5.02	20.36	15.01	0.06
16 K	Valter		5.03	20.35	16.14	0.25
17 Sze	Endre, Elek	András, Elek	5.04	20.34	17.27	0.50
18 Cs	Frigyes, Kamill	Hedvig, Frigyes	5.05	20.34	18.38	1.23
19 P	Emília	Emília	5.06	20.33	19.41	2.09
20 Szo	Illés	Illés, Margaréta	5.07	20.32	20.32	3.10
21 V	Dániel, Daniella	Lőrinc, Dániel	5.08	20.30	21.10	4.25
22 H	Magdolna	Mária Magdolna	5.09	20.29	21.39	5.49
23 K	Lenke	Brigitta, Apollinár	5.11	20.28	22.01	7.15
24 Sze	Kinga, Kincső	Kinga, Krisztina	5.12	20.27	22.20	8.40
25 Cs	Kristóf, Jakab	Jakab, Kristóf	5.13	20.26	22.37	10.03
26 P	Anna, Anikó	Joakim, Anna	5.14	20.25	22.55	11.25
27 Szo	Olga, Liliána	Natalia, Rudolf	5.15	20.24	23.14	12.46
28 V	Szabolcs	Ince	5.17	20.22	23.36	14.08
29 H	Márta, Flóra	Beatrix, Flóra	5.18	20.21	–	15.29
30 K	Judit, Xénia	Péter, Judit	5.19	20.20	0.04	16.47
31 Sze	Oszkár	Loyolai Szt. Ignác	5.20	20.18	0.41	17.58

TÚRATIPPEK

Gyalogos Duna-part

Hozott a covidos karantén jó szokásokat is. Fölfedeztünk olyan utakat, ahol addig még nem jártunk, ami gyalog is kellemes volt, pláne, hogy tavaszra esett a lezárás, és eljutottunk olyan helyekre, ahová kocsival, busszal soha.

Aztán szokásunkká lett a gyaloglás. Négy-öt kilométer már meg se kottyán, a lépésszámláló 10 ezer lépésnél küld konfettiket. Akkor bonthatod a pezsgőt is, ha hazaértél az üres lakásba, a rockzenére,

karanténból való fölszabadulást.

Habok, hal-szag, uszadék, szállodahajók, uszályok, szemben a templomok, sárga villamosok kígyóznak, a Margit-híd íve, a Lánchíd

mert a rádiót mindig nyitva hagyod, mégiscsak várjon valaki.

Virágzó gesztenyefák, orgonailat, díszcseresznye – csak el ne tévedj út közben! Ha lesétálsz a dunai rakpartra, az ország hosszában szinte bármelyik partra, mindenhol csodákat látsz.

Mi most a pestire megyünk, mint a világnak minden olyan lakója, aki a szépre éhes. Szóra éhesen kezdjük, kezét fogunk Attilával, ott ül ő türelmesen a lépcsőn, virág is van mellette – az eltévedt koldusok köszöntik őt így. Leülünk mellé kicsit, nézünk vele. Emlékszünk a jégbe hűtött pezsgőre, meg az eperre, amivel a barátunk lepött meg, s köszöntöttük így a

lábánál építési pontonok, mögöttünk csikorog a villamos, nehezen veszi a kanyart az Országház előtt, tekintetünk a vár fenséges épületén pihen meg. Keressük a Halászbástyát, a Mátyás-templomot, de daruk erdejébe ütközik a tekintetünk.

Elindulunk. A rakpart autómentes, hétvége van, miénk itt a tér. Nézheted zavartalanul a vizet, a hajókat, a kikötött éttermeteket, ülhetsz békésen a lépcsőkön, a padokon, mehetsz hátra, meg előre, csak a bringásokra kell vigyáznod, meg a rolleresekre, mennek, mint örült, a víz unalmasan lassú tempóban jön veled, se gyorsabban se lassabban, tartsd a tempót, egyszer csak eljutsz valahová.

Attila! Jössz mögöttem?

110 éve született Fischer Annie

A húszas évek közepe táján tele volt a magyar sajtó egy ifjú zongoraművésznő, „egy szőkefürtös mosolygós kisgyerek” csodálatával, „akinek lábai alig érik el a zongora pedálját, de akinek parányi szívében már az igazi nagy művészek érzelmei lüktetnek”. Bár egyes újságcikkek 1925-ben, 1926-ban, de még 1927-ben is kilenc évesként mutatták be „a kis Fischer Annie”-t, valójában 1914. július 5-én született. A Zeneakadémiára korengedménnyel felvett csodagyerekből Dohnányi Ernő és Székely Arnold tanítványaként hamar érett művész lett. Korán nagy népszerűsége tett szert, mert a hangversenyeket akkoriban élőben közvetítette a rádió.

1933 májusában napról napra tudósítottak a lapok az akkor zajló Liszt Ferenc Nemzetközi Zongoraverseny eseményeiről, május 18-án pedig „kihírdették a zsűri döntését, amely Fischer Annie-nak juttatta az első, 4000 pengős díjat és a vele járó nagy művészi dicsőséget.” Ez a díj végleg keresett, sokat szereplő zongoraművésszé tette, akit szívesen láttak Európa összes hangversenytermében. (Amerikába csak a 60-as években jutott el, ott élő barátja szerint nem is érezte magát jól.) Külföldi útjain eleinte édesanyja kérésére egy ifjú zenekritikus volt a kísérője, akihez idővel férjhez is ment. Tóth Aladár ezután már nem írt róla kritikát, inkább az Operát igazgatta, de felesége művészi fejlődésének továbbra is erős támogatója volt. A művészpálya

egyenletességét csak a II. világháború szakította meg, ezeket az éveket a házaspár Svédországban töltötte (különös tekintettel Fischer Annie zsidó származására), de a háború után hazajöttek. Az itteni kultúrpolitika is megbecsülte – noha, mint mesélte, életében egyszer mondta ki az „elvtárs” szót, amikor egy barátjuk kitelepítését próbálták megakadályozni –, az elsők között kapott Kossuth-díjat, majd még kétszer, és természetesen minden létező zenei és művészeti kítettetés tulajdonosa lett.

Szvjatoszlav Richter „a zongora nagyszonyának” nevezte. Csodás zongorajátékát, tökéletes technikáját, billentésének erőteljes, mégis nőies karakterét, szingazdagságát, virtuozitását, szenvedélyességét évtizedeken át ünnepelte a világ. Lemeze nincs nagyon sok, nem szerette a stúdióhangulatot, mégis elkészült felvételeit sokszor ismételtette, javíttatta. A Zeneakadémián nem tanított, de figyelte és támogatta a fiatal tehetségeket, jó barátja lett Vásáry Tamás, Frankl Péter, Kocsis Zoltán. Gyermekeket nem vállalt, de a körülötte levő gyerekekkel szívesen foglalkozott. Lakásuk és különösen balatoni nyaralójuk élénk társasági élet központja volt, hajnalba nyúló beszélgetésekkel, zenehallgatással. Szeretett főzni, különösen a tenger gyümölcseit, férjével gyakran horgászott, pihenésül keresztretjvényt fejtett, orosz klasszikusokat olvasott. Annak ellenére, hogy legendásan sokat cigarettázott, 81 évet élt, 1995-ben hunyt el.

NAPTÁR

AUGUSZTUS

Nyárutó, Kisasszony hava

Újhold: 4-én 13 óra 13 perckor

Első negyed: 12-én 17 óra 18 perckor

Telihold: 19-én 20 óra 25 perckor

Harmadik negyed: 26-án 11 óra 25 perckor

Nap	Névnap	Szentelek napja	A Nap kel	A Nap nyugszik	A Hold kel	A Hold nyugszik
1 Cs	Boglárka	Alfonz, Péter	5.22	20.17	1.30	18.57
2 P	Lehel	Őzséb	5.23	20.15	2.30	19.42
3 Szo	Hermína	Lídia, Hermína	5.24	20.14	3.39	20.15
4 V	Domonkos, Dominika	János	5.25	20.12	4.52	20.40
5 H	Krisztina	Krisztina	5.27	20.11	6.04	20.59
6 K	Berta, Bettina		5.28	20.09	7.14	21.15
7 Sze	Ibolya	Sixtus, Kajetán	5.29	20.08	8.21	21.29
8 Cs	László, Dominik	Domonkos	5.31	20.06	9.27	21.43
9 P	Emőd	Román	5.32	20.05	10.32	21.56
10 Szo	Lőrinc	Lőrinc, Blanka	5.33	20.03	11.38	22.11
11 V	Zsuzsanna, Tiborc	Klára, Zsuzsanna	5.35	20.01	12.46	22.28
12 H	Klára	Hilária	5.36	20.00	13.56	22.49
13 K	Ipoly	Ipoly	5.37	19.58	15.08	23.18
14 Sze	Marcell	Maximilian, Marcell	5.38	19.56	16.20	23.57
15 Cs	Mária		5.40	19.55	17.26	–
16 P	Ábrahám	Ábrahám, Rókus	5.41	19.53	18.21	0.50
17 Szo	Jácint	Jácint	5.42	19.51	19.05	1.58
18 V	Ilona	Ilona, Rajnald	5.44	19.49	19.38	3.19
19 H	Huba	Emília, Marián	5.45	19.48	20.03	4.46
20 K	Áll. ünn., István, Vajk	István	5.46	19.46	20.24	6.13
21 Sze	Sámuel, Hajna	Piusz, Sámuel	5.48	19.44	20.42	7.40
22 Cs	Menyhért, Mirjam	Menyhért	5.49	19.42	20.59	9.04
23 P	Bence	Róza	5.50	19.40	21.18	10.29
24 Szo	Bertalan	Bertalan	5.52	19.38	21.39	11.53
25 V	Lajos, Patrícia	Patrícia, Elvira	5.53	19.36	22.06	13.17
26 H	Izsó	Natália	5.54	19.35	22.40	14.38
27 K	Gáspár	Mónika, Cézár	5.56	19.33	23.25	15.52
28 Sze	Ágoston	Ágoston, Mózes	5.57	19.31	–	16.54
29 Cs	Beatrix, Erna	Beatrix	5.58	19.29	0.22	17.42
30 P	Rózsa	Félix, Rózsa	6.00	19.27	1.29	18.18
31 Szo	Erika, Bella	Arisztid	6.01	19.25	2.40	18.45

TÚRATIPPEK

Vízi bombák

Na, itt van víz a Balatonban. Északi part, éppen egy kemping. Jól összezsugorodott kemping, a barátainkat elüldözték, évtizedekkel ezelőtt lehorgonyzott lakókocsijukat kitelepítették. Vinniük kellett a paradicsomkertet, a virágoskertet, a kutya ólját, tálját, a pecabotokat, a ladikot, a stéget. S mennie kellett a szomszédoknak, még több lakókocsinak, még több térdigkertenek. Leégették a nádas, sóval hintették be a gondosan ápolat gyepet, tarolta a munkagép a stéget, a vizesblokkot, a fákat.

És épül a lakópark. Van kilátás, nem zavar be a nádas, nem kell pecázni, házhoz jön valamelyik multi. Friss fogás grillen, kempingszékéből bámult naplemente, ha volt elég pohárka, akkor a napkelte is – gyerekek, kutyák, barátok, ismerősök – eldózeroltak mindent. Az újak kerítés mögött élnek, szögesdrót, beléptetés sorompó, biztonsági őr.

Nekünk maradt egy zsebkendőnyi tábor.

Kevesebben vagyunk, de mozgékonyabban. A kisbaba a fűzfa alatt alszik apja fölügyelete alatt. Anyja a hatévest figyeli, ő a stégen ugrál. A többi gyermekkel.

A stég nagyon jó hely. Ez a bázis. Mondjuk, nincs is másik, ezt kell beosztanunk, napozóknak, ejtőzőknek, szerencse, hogy a németek beérik a műholdvevő árnyékában a zacskós levessel, nem zavarnak sokat.

De a többiek. Nagy a nyüzsgés. Jönnek többen, fiatal párok, kamaszok, nagymamák, unokák meg kigyúrt vállú macsók, kell hely a kajának, a szörfnek, a műanyag kacsának meg az unikornisos úszóguminak.

Ha már sikerült mindenkinek vízre szállnia, akkor jövünk mi. Nekifutás a füről, a stégen dobantás, s aztán: bomba! (Kezdőknek: ember behúzza a csülkeit, és hatalmas seggest ad elő.) A gyereksereg ujjong, akinek sikerült, az hínárkoszorút kap, s állhat újra a sorba.

A hatéves komolyan figyelte az ugrásait. Egyszer megcsúsztam, az inkább hasas volt, szégyellnivaló lila foltokkal kísérve. Bujdostam.

Délután rám köszönt a kislány a büfében, s a fülembé súgta:

– Egyébként nagyon jó a bombád!

140 éves a Keleti

Miután 1846-ban elindult Magyarországon az első vonat, a vasúti szállítás és közlekedés viharos gyorsasággal fejlődött. Egymás után nyitlak a vasútvonalak, épültek az indóházak, állomásépületek. A Nyugati (megnyílt 1846-ban, eredetileg a mostani épület mellett, az Osztrák Vasúttársaság tulajdona), a Déli (megnyílt 1861-ben, a Déli Vasúttársaság tulajdona) és a Józsefvárosi (megnyílt 1867-ben, eredetileg Losonci néven, az Északi Vasúttársaság tulajdona) pályaudvarok mellett már az ötvenes években igény mutatkozott részben az akkor már létező vasútvonalak és pályaudvarok összekötésére, részben egy nagy befogadóképességű központi pályaudvar létesítésére. 1869-ben megalakult a MÁV (ekkor: Magyar Királyi Államvasút), az állam a kezébe vette a korábban sokféle változatban a különféle útvonalváltozatok és építmények mérnöki irodákban és hivatalokban kerengő terveit – melyek között szerepelt például egy a Margit hídtól délre épített híddal a Délit és a Nyugatit összekötő vasútvonal terve –, a társaság csődje után megvásárolta a Józsefvárosit, 1872 januárjában törvényt hoztak az új központi indóház megépítéséről, és a nyár folyamán az építkezés is elkezdődött.

Az épületet eredetileg a mai Blaha Lujza térre tervezték, de mivel a Józsefvárosiból jövő vonatokat csak egy viadukton át tudták volna idevezetni, végül a Kerepesi úti vámnál, a Kerepesi és a Csömöri (ma Thököly) út közötti területet jelölték ki. A következő évtizedben azonban lelassult a folyamat, egyrészt az 1873-as világválság

krachok sorozatát hozta a magyar gazdaságban is, másrészt a kiszemelt terület rossz talajviszonyai miatt át kellett dolgozni a terveket.

A pályaudvart végül 3000 vörösfenyő cölöpre építették, amelynek Velencét is óvják a süllyedéstől. Az 1881-ben végül felgyorsuló építkezés két legfontosabb szereplője Rochlitz Gyula, az állomásépület tervezője, egyben az építésvezetőség feje, valamint Feketeházy János hídmérnök, a csarnok acélszerkezetének tervezője volt. A „Magyar Királyi Vasutak induló házát”, avagy „Központi Indóházat”, az ötvágányos, villannyal világított, 180 méter hosszú, 42 méter fesztávolságú csarnokot az összes műszaki és utasforgalmi kiszolgáló helyiséggel 1884. augusztus 16-án minden különösebb ceremónia nélkül egy Miskolcra indított vonattal avatták fel.

Az egykor világszenzációt jelentő, a kor minden technikai újdonságát bemutató állomás, amely 1892 óta Keleti pályaudvar névre hallgat, ma műemléki védetség alatt áll, amit indokolnak többek között a homlokzat Vulcanust és Neptunust ábrázoló allegóriái, James Wattot és George Stephensont ábrázoló szobrai, az előcsarnokban Lotz Károly és Than Mór freskói.

NAPTÁR

SZEPTEMBER

Őszelő, Szent Mihály hava

Újhold: 3-án 3 óra 55 perckor

Első negyed: 11-én 8 óra 5 perckor

Telihold: 18-án 4 óra 34 perckor

Harmadik negyed: 24-én 20 óra 49 perckor

Nap	Névnap	Szentelek napja	A Nap kel	A Nap nyugszik	A Hold kel	A Hold nyugszik
1 V	Egyed, Egon	Egyed, Noémi	6.02	19.23	3.52	19.06
2 H	Rebeka, Dorina	István, Renáta	6.04	19.21	5.02	19.22
3 K	Hilda	Gergely, Hilda	6.05	19.19	6.11	19.37
4 Sze	Rozália	Ida, Rozália, Róza	6.06	19.17	7.17	19.50
5 Cs	Viktor, Lőrinc	Lőrinc, Viktor	6.08	19.15	8.22	20.03
6 P	Zakariás	Zakariás, Beáta	6.09	19.13	9.28	20.17
7 Szo	Regina	Regina	6.10	19.11	10.35	20.33
8 V	Mária, Adrienn		6.12	19.09	11.43	20.52
9 H	Ádám	Ádám, Péter	6.13	19.07	12.54	21.17
10 K	Nikolett, Hunor	Miklós	6.14	19.05	14.05	21.51
11 Sze	Teodóra	Jácint, Igor	6.16	19.03	15.12	22.36
12 Cs	Mária	Mária	6.17	19.01	16.10	23.36
13 P	Kornél	János, Kornél	6.18	18.59	16.58	–
14 Szo	Szeréna, Roxána		6.20	18.57	17.34	0.50
15 V	Enikő, Melitta		6.21	18.55	18.03	2.13
16 H	Edit	Ciprián, Edit	6.22	18.53	18.25	3.39
17 K	Zsófia	Róbert, Zsófia	6.24	18.51	18.44	5.06
18 Sze	Diana	József	6.25	18.49	19.02	6.33
19 Cs	Vilhelmina	Januáriusz	6.26	18.47	19.21	8.00
20 P	Friderika	Zsuzsanna	6.28	18.44	19.41	9.27
21 Szo	Máté, Mirella	Máté, Jónás	6.29	18.42	20.06	10.54
22 V	Móric	Tamás, Móric	6.30	18.40	20.38	12.20
23 H	Tekla	Linusz, Tékla	6.32	18.38	21.21	13.40
24 K	Gellért, Mercedesz	Gellért	6.33	18.36	22.15	14.48
25 Sze	Eufrozina, Kende	Kleofás, Eufrozina	6.34	18.34	23.19	15.42
26 Cs	Jusztina	Kozma, Jusztina	6.36	18.32	–	16.22
27 P	Adalbert	Vince, Adalbert	6.37	18.30	0.30	16.51
28 Szo	Vencel	Salamon, Pelbárt	6.39	18.28	1.42	17.13
29 V	Mihály	Mihály	6.40	18.26	2.53	17.30
30 H	Jeromos	Jeromos	6.41	18.24	4.01	17.45

TÚRATIPPEK

A milánói dóm

Tudod milyen a város fölülről? No, nem az úrből, azt mi földi halandók csak a filmekből sejtjük – de így toronymagassból?

Nos, innen élvezhető. Látod az embereket, kiveszed, hogy milyen ruhában vannak, mit visznek a kezükben, kivel találkoznak, egy öltönyös jön szembe épp, kicsit följebb, látod a szemközti ház teraszait, gondolod, szálloda, ejtőznek a népek az erkélyen, napernyők, koktélok – de aztán föltagysz ezzel a hétköznapi látvánnyal.

Hiszen itt vagy a tetőn!

Bizony, a milánói dóm tetején!

Bámulod a köcsipkéket, sorra veszed a tornyokat, többször nekifogsz, mert mindig eltéveszted a számolást, aztán bambulod a kőbe faragott puttókat, angyalkákat, harmonásokat, dobosokat, ájtatos szenteket, s

csak nézed, s csak nézed, hogy a kék égbe törnek még olyan pasik is, akik nem röstelltek a torony csúcsára, a legmagasabbra mászni, ott álldogálni, s közben még magyaráznak is, vagy áldást osztanak.

Vagy tudja fene.

Ám biztos, hogy biztosan állnak a tűhegynyi helyen. Uralják a csipkét, a tornyot, a kék eget, a báránnyelűt, a lég is, a föld is az uralmuk alatt van. És onnan néznek ránk, óvnak, intenek, vigyáznak, örködnek.

Van is dolguk. Csúszkálsz a tetőn, bádog és meredek, ami a talpad alatt van. Szerencsére, nem vagy eltiltva, nem bánják, hogy te is megnézzed a dómot minden szemszögéből. A belső gótikát, a színes üvegablakokat, s örülnek annak is, ha fölkapaszkodsz a tetőre. Nem kell félned, ezer és ezer csipke vár rád, száz és száz alabárdos, puttó vigyáz rád.

Csak el ne tévedj! Ennyi torony, kicsi, nagy, nőnek egymás mögül, egymáson, tornyotornyok, és a kőfaragások, a szobrok, te meg révedezel, csúszkálsz, kapaszkodsz – aztán azt veszed észre, hogy a felhőkbe markolsz, hogy a légből létrázol, rajzold a tornyokat tovább, s csipkézed a lég légiességét tovább és tovább, följebb és följebb.

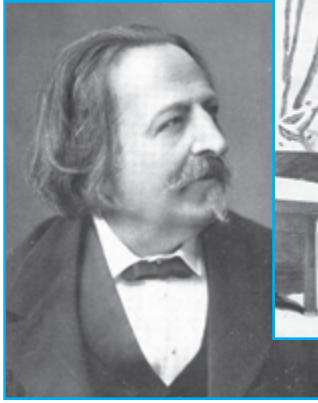
A csipkekatónák már el sem érnek. Már a felhőket is te rajzold.

210 éve született Pulszky Ferenc

A régi szép időkben még voltak igazi polihisztorok. Lehetett valaki egy személyben politikus és publicista, világutazó és akadémikus, államtitkár és regényíró, szalonfenntartó világi és ócska kabát viselője. Mint például az 1814. szeptember 17-én született Pulszky Ferenc. Mikszáth írta róla: „Az öreg Pulszky nélkül nincs semmi. Ha dolgozni kell, Pulszky Ferencet rántják elő, ha mulatni kell, akkor is Pulszky Ferenc válik be legjobban, ahova okos ember kell, ott van az öreg Pulszky, ahova ravasz diplomata szükséges, azt is elvégzi az öreg, ahol tudomány kívántatik, az mind az öreg dolga, ha valaki egy ócska cserepet talál a szántóföldjén, azt is Pulszkyval nézeti meg előbb, és csak azután adja oda a gyerekeknek játszani. Akinek valami gondolata van, az mind őhöz sziet konzultálni, s az is, akinek semmi gondolata nincs. Protezsál, dirigál, intrikál, ront, bont, javít, rendez. Mintha ezer keze volna.”

Pulszky Ferenc kismemesi családba született, nagybátyja, Fejérváry Gábor támogatta fejlődését, bevezette a tudományokba, művészetekbe. Jogásznak tanult, jurátusként részt vett az 1834-es országgyűlésen, ügyvédi vizsgája után nagybátyjával beutazták Európát, amiről könyvet írt, majd cikksorozatot Magyarország történelméről az Athenaeumba, külföldi lapokban pedig Magyarországról tájékoztatott. 1838-ban akadémikus, '39-ben országgyűlési követ. '45-ben házasodik, '48-ban a Közcsendi Bizottság tagja, államtitkár, majd miniszter. A bukás után Londonban telepszik le,

lakásuk az emigráció találkozóhelye. 1852-ben elkíséri Kossuthot Amerikába és tudósít úttjáról. 1861-ben Firenzébe költözik, de 1866-ban, lánya és felesége halála után kérelmezi hazatérését, amit Ferenc József engedélyez is. Ekkor már formálódik a kiegyezés, Pulszky teljes szívéből mellé áll. Új pályaszakasza kezdődik: képviselő, 1869-től 25 éven át a Nemzeti Múzeum igazgatója, gyűjteményének modernizálója és bővítője. Alapelve: „A múzeumi gyűjtemények ne legyenek rejtett kincsek, mint a bank aranya; legyen azokból bankó is, mely közforgalomba jó.”

Pesti szalonja is a modern kulturális élet fejlesztését szolgálja. Közben régészeti szakcikket sorát publikálja, megírja négykötetes önéletrajzát. Nem mellékesen szabadkőműves: több magyarországi és külföldi páholy nagy- vagy főmestere. Nyugdíjazása után a magyarországi múzeumok és könyvtárak országos főfelügyelőjeként, a Régészeti, a Képzőművészeti, a Kisfaludy és a Petőfi Társaság tagjaként vagy vezetőjeként, többszörös akadémiai osztályelnökként, majd alelnökként végig a kultúra szervezésével foglalkozott, ő volt a kiegyezés utáni évtizedek „kulturpápája”. 1897-ben hunyt el.

NAPTÁR

OKTÓBER

Őszhó, Mindenszentek hava

Újhold: 2-án 20 óra 49 perckor

Első negyed: 10-én 20 óra 55 perckor

Telihold: 17-én 13 óra 26 perckor

Harmadik negyed: 24-én 10 óra 3 perckor

Nap	Névnap	Szentek napja	A Nap kel	A Nap nyugszik	A Hold kel	A Hold nyugszik
1 K	Malvin	Teréz	6.43	18.22	5.08	17.58
2 Sze	Petra		6.44	18.20	6.13	18.11
3 Cs	Helga	Évald	6.45	18.18	7.19	18.25
4 P	Ferenc	Ferenc	6.47	18.16	8.25	18.40
5 Szo	Aurél	Placid, Attila	6.48	18.14	9.33	18.58
6 V	Brúnó, Renáta	Brúnó, Renáta	6.50	18.12	10.43	19.21
7 H	Amália	Amália	6.51	18.10	11.54	19.51
8 K	Koppány	Simeon	6.52	18.08	13.02	20.31
9 Sze	Dénes	Ádám, János, Dénes	6.54	18.06	14.02	21.24
10 Cs	Gedeon	Ferenc	6.55	18.04	14.53	22.31
11 P	Brigitta, Gitta	Lajos	6.57	18.02	15.32	23.47
12 Szo	Miksa	Edvin	6.58	18.00	16.02	–
13 V	Kálmán, Ede	Kálmán, Edvárd	7.00	17.59	16.26	1.10
14 H	Helén	Kallixtus, Helén	7.01	17.57	16.46	2.34
15 K	Teréz	Teréz	7.02	17.55	17.04	3.59
16 Sze	Gál	Margit, Hedvig	7.04	17.53	17.22	5.24
17 Cs	Hedvig	Ignác, Rudolf	7.05	17.51	17.42	6.51
18 P	Lukács	Lukács, Jusztus	7.07	17.49	18.05	8.20
19 Szo	Nándor	János, Pál	7.08	17.47	18.34	9.50
20 V	Vendel	Vendel, Kleopátra	7.10	17.46	19.13	11.16
21 H	Orsolya	Orsolya, Celina	7.11	17.44	20.03	12.33
22 K	Előd	Szalóme	7.13	17.42	21.06	13.35
23 Sze	Nemz. ünn., Gyöngyi	János	7.14	17.40	22.17	14.20
24 Cs	Salamon	Salamon, Antal	7.16	17.39	23.30	14.54
25 P	Blanka, Bianka	Blanka	7.17	17.37	–	15.18
26 Szo	Dömötör	Armand	7.19	17.35	0.42	15.37
27 V*	Szabina	Szabina	6.20	16.34	1.52	14.53
28 H	Simon, Szimonetta	Simon, Júdás, Tádé	6.22	16.32	1.59	15.06
29 K	Nárcisz	Melinda	6.23	16.30	3.04	15.19
30 Sze	Alfonz	Alfonz, Zenóbia	6.25	16.29	4.09	15.33
31 Cs	Farkas	Wolfgang	6.26	16.27	5.15	15.47

* A nyári időszámítás vége.

TÚRATIPPEK

A hangyák piramisai

Persze, Szardínián is vannak piramisok. Mondjuk, az ember lemegy a sarokra, oszt jön szembe egy piramis, miért pont az olasz szigeten ne így lenne? Kicsit más a formája, meg tekereg befelé, kifelé, mint az ovisok csigája – de azért mégis piramis.

Susognak a népek, hogy az ufók, meg a földönkívüli többiek, mert hogyan lenne egyébként Mexikóban is, Egyiptomban is, szétszórva a világban és viszonylag egyformák.

Hát, a barlangrajzokra sincs még megoldás, majd pont a piramisokra. És a Húsvét-szigetek szobrai?

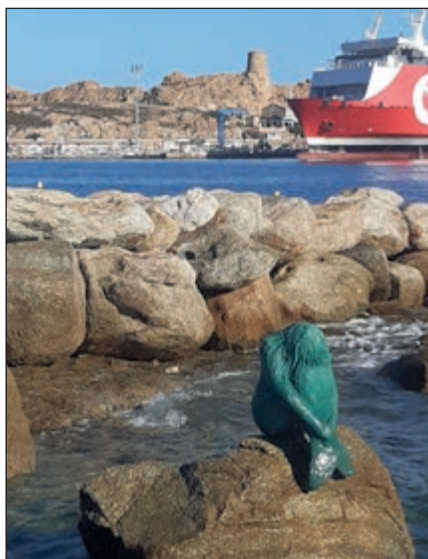
Akkor sorakoztassuk föl a kérdéseket: a hangyabolyok miért egyformák a világon mindenhol? A hangyák honnan tudják szerte a világon, hogy hogyan kell építeni azt a bolyt? Hogyan ismerik a saját maguk nyelvét? Amit a többi hangya is pontosan ugyanúgy ért – mint kontinensekkel arrébb a többi hangya?

Ha ezt is az ufók rendezték, akkor nincs miről beszélünk. Nincs miért utazunk, nincs miért világot látunk.

Ám, mi most itt tátjuk a szánkat Szardínián, a helybéli piramisoknál.

Baruminiben – a sok közül az egyik, de leginkább épen maradt ősi erődítményben járunk. Ötezer év mögöttünk, tapodjuk a lábainkkal a lépcsőket, bolyongunk a labirintusokban, ahová már a fény sem jut el, csak az idegenvezető számol meg minket állandóan, nehogy mi legyünk ezer évek múlva a látványosság.

Nuraghe piramis, vagy erődítmény, vagy ez is, az is, szóval, izgalmas barlangrendszer, a világörökség része és Szardínia legjelentősebb régészeti lelete. Amúgy katonai védelmi építménynek tartják, egyedülálló a világban. Az ufók ide külön

eljöttek, letették a tervrajzokat, s mentek tovább az arabokhoz, meg az indiánokhoz.

Csonka kúpok, kör alakú védőtornyok faragott kövekből kirakva, boltozatos belső termek – így hirtelen az őskorból. És voltak a védőrendszer körül falusi házak, állatokat neveltek, temetkezési helyek a rendszeren belül, aztán egyszer csak, az időszámítás előtti 6. században eltűntek a népek.

Hova lett mindenki? Hova tűntek az inkák a Machu Picchuról? Az aztékok? Hova lettek a kezdetek? Miért olyan rejtélyes a múltunk?

Vannak itten ezek a hangyák. Az egész földön, sivatagban, hegyeken, az Alföldön meg az erdőkben. Narughéhez nagyon hasonló bolyokat építenek mindenhol. S ha költöznek is, tudjuk, hova.

Mégsem az ufóktól tudhatják, amit tudnak. Olykor eszembe jut, talán tőlük tanultak őseink. S ha a lábunk alá néznénk, lehet, hogy messzebbre látnánk.

110 éve adták át a csepeli szikratávírót

Egy szomorú videó jelent meg a Youtube-on 2022 októberében, amely egy romos, elhagyatott autószalont mutatott be, amelyből furcsa építmény ágazik ki: mintha valamiféle rádióantenna lenne. Ez a sorsára hagyott torony a magyar kommunikáció történetének tiszteletére 1980-ban állított emlékmű részlete – eköré építették a valaha elegáns autószalont. Vilt Tibor szobrászművész művét annak emlékére emelték, hogy 1914. november 1-jén kezdte meg rendszeres működését a csepeli szikratávíró, az első magyar rádióadó.

állt üzembe. Felállításakor a világ egyik legfejlettebb kommunikációs eszköze volt. A háború alatt katonai objektumként működött, de ezen az úton tudtak kommunikálni a Vöröskereszt segítségével a magyar hadifoglyokkal is. 1918 után diplomáciai szerepe erősödött, fontos szerepet játszott a béketárgyalások folyamán, de világtörténelmi üzenetek is megfordultak rajta keresztül: ezen az adóvevőn továbbították a Központi Hatalmak békeajánlatát Oroszországnak. Közismert, hogy 1919-ben ezen az úton váltott üzenetet Kun Béla és Lenin. Ennek a nevezetes levélváltásnak a szövege szerepelt egyébként eredetileg ama szomorú sorsú emlékművön is.

Ezzel Magyarország is részese lett a távközlés XX. századi forradalmának, belépett a vezeték nélküli kommunikáció világába. Mint oly sok technikai találmányt, ennek a létrejöttét is katonai céloknak köszönhetjük. Az első világháború kitörésekor megnőtt a gyors üzenetváltás iránti stratégiai igény. Marconi drótnélküli távírójának megjelenése után az Osztrák–Magyar Monarchiában is folytak kísérletek a vezeték nélküli kommunikációra. Fiumében az Előre hadihajóval hozták létre összeköttetést. Magyarországon az első kísérleteket Hollós József gépészmérnök és Tolnay Henrik, az állomás későbbi vezetője végezte.

A pesti adótoronyt azután építették meg, hogy a magyar kormány kölcsönös szikratávíró-adóvevő felállításáról egyezett meg a bolgár kormánnyal. A berendezést 1914 nyarán kezdték el építeni, és október 15-én a magyar és a bolgár kereskedelmi miniszter ünnepélyes üzenetváltásával

A háború után az adó polgári technikai eszközként működött, a civil rádiózás elterjedésével szórakoztató műsorokat sugároztak rajta. A technikai fejlődés 1921-re meghaladta a berendezést, de felújítása után újra bekapcsolódott a civil rádiózásba, hogy 20 évi működés után végleg átadja a stafétabotot a lakihegyi adónak, s 1934-ben a lebontás legyen a sorsa. Az emlékének adózó műalkotást a stilizált adótoronnyal ünnepélyes külsőségek között 1980-ban avatták fel, 1990 után a lenini üzenetet és a vörös csillagot eltávolították róla, majd „kereskedelmi hasznosításba” került. Mára az adó, az emlékmű és az autószalon is a múlté, ám a helyszínt, jelentőségének adózva a Posta és a Rádió vezetői a csepeli lokálpatriótákkal közösen még 2014-ben is megkoszorúzták.

NAPTÁR

NOVEMBER

Őszutó, Szent András hava

Újhold: 1-jén 13 óra 47 perckor
 Első negyed: 9-én 6 óra 55 perckor
 Telihold: 15-én 22 óra 28 perckor
 Harmadik negyed: 23-án 2 óra 27 perckor

Nap	Névnap	Szentek napja	A Nap kel	A Nap nyugszik	A Hold kel	A Hold nyugszik
1 P	Marianna	Mindenszentek	6.28	16.26	6.23	16.04
2 Szo	Achilles	Achilles	6.29	16.24	7.33	16.26
3 V	Győző	Márton, Szilvia	6.31	16.22	8.44	16.53
4 H	Károly	Károly	6.32	16.21	9.53	17.30
5 K	Imre	Imre, Zakariás	6.34	16.20	10.56	18.20
6 Sze	Lénárd	Krisztina	6.35	16.18	11.50	19.22
7 Cs	Rezső	Ernő, Florentin	6.37	16.17	12.32	20.34
8 P	Zsombor	Gottfrid	6.38	16.15	13.04	21.52
9 Szo	Tivadar	Teodor	6.40	16.14	13.29	23.13
10 V	Réka	Leó, András	6.41	16.13	13.49	–
11 H	Márton	Márton	6.43	16.12	14.07	0.34
12 K	Jónás, Renátó	Jozafát	6.44	16.10	14.25	1.56
13 Sze	Szilvia	Szaniszló, Szilvia	6.46	16.09	14.43	3.19
14 Cs	Aliz	Huba	6.47	16.08	15.03	4.45
15 P	Albert, Lipót	Albert	6.49	16.07	15.29	6.13
16 Szo	Ödön	Margit	6.50	16.06	16.03	7.42
17 V	Hortenzia, Gergő	Dénes, Hilda	6.51	16.05	16.49	9.06
18 H	Jenő	Jenő	6.53	16.04	17.48	10.17
19 K	Erzsébet, Zsóka	Erzsébet	6.54	16.03	18.58	11.12
20 Sze	Jolán	Zsolt	6.56	16.02	20.13	11.52
21 Cs	Olivér	Olivér	6.57	16.01	21.27	12.20
22 P	Cecília	Cecília, Filemon	6.59	16.00	22.39	12.41
23 Szo	Kelemen, Klementina	Kelemen, Kolumbán	7.00	15.59	23.47	12.58
24 V	Emma	Emma, Flóra	7.01	15.58	–	13.13
25 H	Katalin, Katinka	Katalin	7.03	15.58	0.53	13.26
26 K	Virág	Konrád, Viktória	7.04	15.57	1.59	13.39
27 Sze	Virgil	Virgil	7.05	15.56	3.04	13.54
28 Cs	Stefánia	Jakab	7.07	15.56	4.11	14.10
29 P	Taksony	Filoména	7.08	15.55	5.20	14.30
30 Szo	András, Andor	András	7.09	15.55	6.32	14.55

TÚRATIPPEK

Moszatos tank

A Wadi Rum sivatagot szeljük, vörös homok, vörös sziklák, a Hold völgyében járunk, szurdokok és sziklából esőfaragta arcélek. Az araboké is markáns, de nekünk könnyebb, azt az arcunkat visszük haza, amelyiket hoztuk. (Hogy fölismerjen minket az okostelefon.) A beduinok ráncait a nap, az eső, a szél, a porvihar rajzolja, festi. Mi légkondis buszból, a sokcsillagos medencékből figyeljük a napszemüveg mögötti életet.

Bátrak, kalandvágók és tapasztalatlanok teveháton jönnek. Este állva vacsoráznak, jajgatnak, borogatnak, de most peckesen néznek le ránk a magas nyeregből. Mi dzsipekkel száguldunk, porzik az úttalan út utánunk, a vörös homok fest most minket is, fület, haját, nyakat – amit csak ér. Ha maradnánk, többször kellene merítkeznünk. A tengerben, vagy a Jordánban.

Alga, moszat, csiga, tengeri sün lakik abban a tankban, amelyet a Vörös-tenger fenekére süllyesztettek. Jordánia egyetlen tengeri kikötője Akaba, s a kereskedelem mellett a turisták is hozzák a pénzt. A harci járművet egyszerűbb volt elsüllyeszteni, mint kimenteni, viszont temettek mellé hajóroncsot, lezuhant repülő – amolyan víz alatti roncsmúzeum, és persze korallok, hogy az üvegfenekű hajók föltárják a kristálytisza vízben a természet mindent uraló erejét. Színes halaeskák fickádoznak a lőrésben, a célzófülkében rákok tenyésznek. Lesz idejük szaporodni – mire az acéllal megbirkóznak –, de nincs kétségem, hogy a sós tenger lesz a győztes.

A Vörös-tengerből nem sok jutott a jordánoknak, épp csak egy kis csücsök, ezen is osztozniuk kell, ugyanúgy, mint a névadó folyón. Délről Szaúd-Arábia,

nyugatról Egyiptom és Izrael, belóg ide kicsit ugye Cisz-Jordánia, északról Szíria használja ugyanazt a vizet. Örbódék, szögesdrótok, hadihajók a tájkép. A Jordánon, a keresztelés szent helyén, Bethániában fegyveres határőr ül a folyó partján, hiszen ez a Rákos-patak méretű sáros, bűzös víz egyúttal a határ is. És konfliktusok örök forrása. A víz az élet, a víz a háború.

Meg vagyunk áldva.

70 éve jött létre a MALÉV

A II. világháború után a magyarországi légitársaságok megszervezését a semmiből kellett újra megalkotni. Ahogy akkoriban sok vállalkozás, ez is a Szovjetunió közreműködésével történt. 1946. március 29-én megalakult a Magyar–Szovjet Légitársasági Részvénytársaság, a MASZOVLET. Ez Li-2-es repülőgépeivel elsősorban belföldi, később közeli („baráti”) külföldi járatokat bonyolított, eleinte a budaörsi, majd 1950-től a ferihegyi repülőtérrel indítva. 1954-ben a szovjetek egy kormányközi megállapodás keretében kiszálltak a vállalkozásból, és november 26-ával megalakult a Magyar Légitársasági Vállalat, a MALÉV. Az útvonalak eleinte a korábbi városokat célozták, az első nyugati járat 1956-ban Bécsbe, Európán kívül ugyanebben az évben Kairóba indult. Az utasforgalom folyamatosan nőtt, a repülőgéppark lecserélődött: az első TU 134-esek 1968-ban, a TU 154-esek 1973-ban léptek szolgálatba, 1988-tól megjelentek a Boeings.

A MALÉV szocialista nagyvállalat volt, végtelen állami támogatással, magában foglalta a repülőtér üzemeltetését, az áruszállítást, az üzemanyag-kiszolgáltatást, a vámmentes üzleteket. A rendszerváltás után fel kellett szabdálni önálló egységekre, végül a maradék légitársaság is többszöri magánosításon és visszaállamosításon

esett át. A forgalom tovább nőtt, a géppark tovább modernizálódott, hárommillió ember utaztatása egyre több állami beavatkozást és bankhitelt igényelt. Így történhetett meg, hogy hiába a legjobb kelet-európai légitársaságnak ítélt nemzetközi díj 2010-ben, 2012. február 2-án a Fővárosi Bíróság csődvédelem alá helyezte a céget, másnap a MALÉV kénytelen volt leállítani a működését. Az utolsó járat, egy Boeing 737-es aznap reggel landolt a ferihegyi betonon. A bérelt repülőgépeket vissza kellett adni a lízincégeknek, nem egy közülük ma is forgalomban áll valamelyik légitársaságnál. A felszámolási eljárás 2018-ban fejeződött be: a magyar nemzeti légitársaság jogutód nélkül megszűnt.

A vállalat történetét, különösen a hetvenes években, légikatasztrófák szegélyezték – Koppenhága, Bejrút, Bukarest, sőt Budapest említése rosszul hangzik a repülést szeretők fülében. De miután a teljes üzemmenetet átszervezték, több baleset nem volt. A cég rajongóinak száma pedig ma sem csökken. Relikviákat adnak-vesznek, nosztalgiaoldalakon osztják meg emlékeiket. A csőd okain máig vitatkoznak, sokan remélik, hogy lesz új nemzeti légitársaság Magyarországon. Tény, hogy jó volt belépni külföldi tartózkodás után egy MALÉV-gép utaskabinjába, s jó nekünk, akik elmondhatjuk: valaha utazhattunk a MALÉV-vel.

NAPTÁR

DECEMBER

Télelő, Karácsony hava

Újhold: 1-jén 7 óra 21 perckor

Első negyed: 8-án 16 óra 26 perckor

Telihold: 15-én 10 óra 1 perckor

Harmadik negyed: 22-én 23 óra 18 perckor

Újhold: 30-án 23 óra 26 perckor

Nap	Névnap	Szentes napja	A Nap kel	A Nap nyugszik	A Hold kel	A Hold nyugszik
1 V	Elza	Blanka	7.10	15.54	7.42	15.30
2 H	Melinda, Vivien	Aranka	7.12	15.54	8.49	16.16
3 K	Ferenc, Olívia	Ferenc, Natália	7.13	15.53	9.46	17.15
4 Sze	Borbála, Barbara	János, Borbála	7.14	15.53	10.31	18.25
5 Cs	Vilma		7.15	15.53	11.06	19.42
6 P	Miklós	Miklós	7.16	15.53	11.33	21.01
7 Szo	Ambrus		7.17	15.52	11.54	22.21
8 V	Mária		7.18	15.52	12.13	23.40
9 H	Natália	Valéria, Natália	7.19	15.52	12.29	–
10 K	Judit	Eulália, Judit	7.20	15.52	12.46	0.59
11 Sze	Árpád	Damazusz	7.21	15.52	13.05	2.20
12 Cs	Gabriella	Johanna, Franciska	7.22	15.52	13.27	3.45
13 P	Luca, Otília	Lúcia	7.23	15.52	13.56	5.11
14 Szo	Szilárda		7.24	15.52	14.35	6.36
15 V	Valér	Valér	7.25	15.53	15.28	7.54
16 H	Etelka, Aletta	Adelaida, Albina	7.25	15.53	16.34	8.57
17 K	Lázár, Olimpia	Lázár, Olimpia	7.26	15.53	17.49	9.44
18 Sze	Augusztá	Gracián	7.27	15.53	19.06	10.18
19 Cs	Viola	Anasztáz, Orbán	7.27	15.54	20.21	10.43
20 P	Teofil	Teofil, Liberátusz	7.28	15.54	21.32	11.02
21 Szo	Tamás		7.28	15.55	22.40	11.18
22 V	Zénó, Anikó	Flórián, Zénó	7.29	15.55	23.46	11.32
23 H	Viktória	János, Viktória	7.29	15.56	–	11.45
24 K	Ádám, Éva	Szenteste, Adél	7.30	15.57	0.51	11.59
25 Sze	Karácsony, Eugénia	Urunk születése	7.30	15.57	1.57	12.14
26 Cs	Karácsony, István	István	7.30	15.58	3.05	12.32
27 P	János	János, Teodor	7.31	15.59	4.16	12.56
28 Szo	Kamilla	Aprószentek, vértanúk	7.31	15.59	5.27	13.27
29 V	Tamás, Tamara	Tamás	7.31	16.00	6.36	14.08
30 H	Dávid	Libériusz	7.31	16.01	7.37	15.03
31 K	Szilveszter	Szilveszter, Donáta	7.31	16.02	8.28	16.12

Nem kell nagyon komolyan venni a szakirodalmat. Pláne, ha egészséges vagy és imádod a hőingadozást. Mert a szauna ugye erről szól, forróból jéghidegbe meg vissza.

Kevés jobb dolog van ennél. Beülsz a párába, a gőz 60 fokos, orrodig nem látsz, a többiek segítenek hangjelzésekkel, hogy eltalálj a padig, ott üldögélsz, körbevesz a forró kőd, rád telepszik, csurog rajtad, simogat, dörzsöl, éget, aurát von köréd – futsz kifelé, csobbansz a hidegvízbe – ajjajjj, ez ám a finom! Merülsz benne el, fröcskölsz, bugyogsz, hörcsögsz, tapicskolsz, rázod a tagjaidat, lebuksz, aztán levegőért kapkodsz. Nézd rád a sok értetlen turista: hideg vízben?

Hát jó. Atmész a forró medencébe. Ha kellően lehültél az imént, akkor itt a testedet befonó, körül ölelő melegvíz szűrködja a bőröd. Ettől jobb akupunktúra? Nem marad ki egyetlen milliméter sem, bőröd lángol, élvezkedik, érzi, hogy él, élvezi, hogy érzed, hogy tudsz róla, hogy észrevetted, hogy gondolsz rá, s gondoskodsz róla.

Aztán persze újabb körök. Kamillás gőz, sós gőz, s aztán jön a keményebb menet. A száraz szauna. Szigorúan haladóknak.

A száraz szauna száz fok fölött. Versenyeznek a népek, ki bírja tovább. Nem igazi verseny persze, mindenki magának szenved. De jó összenézni nagyképű külföldivel, ha már az ajtóban visszafordul. Kicsit utána szólunk: Ajtó, please!

Mert mi még bírjuk.

Mi mindent kibírunk.

Itt például vesszük az újabb és újabb körröket. Nem győződ a vizet nyelni, a hetedik körmél már meg kell fontolnod a lépéseket. De tolod, tovább és tovább.

Mert jó ez a kihívás. Jó, hogy teljesíted. Jó, hogy kipirul az arcod, hogy jég pátyolgatja tested.

És jó, hogy a többiek is értik vörösfoltos bőröd, támoalgó lépteid. És nem értik félre. Csapattag vagy te is.

Kinyitják neked az ajtót.

Tudják, forró a kilincs.

**A rovatot írta és szerkesztette:
Jakubovits Anna**

310 éve született Esterházy „Fényes” Miklós

A magyar történelem egyik legnevezetesebb családjá az eredetét a XII. századba visszavezető Esterházy grófok és hercegek familiája. Adtak ők a hazának hadvezért, főispánt, püspököt, műgyűjtőt, minisztert, író, labdarúgót, az egyik legnevezetesebb alakjuk, aki nem véletlenül kapta a „Fényes” vagy „Pompakedvelő” melléknevet, az 1714. december 18-án született ötödik, galántai Miklós József. Pályáját őseihez hasonlóan katonáskodással kezdte, többször harcolt a poroszok ellen, őrnagy és ezredesi stallum után eljutott az altábornagyi rangig. Hősiességét kétszer koszorúzták Mária Terézia-renddel, megkapta az Aranygyapjas rend lovagja címet, 1764-ben a bécsi Magyar Királyi Testőrgárda kapitánya lett.

1762-ben, bátyja elhunytával rászállt a hercegi cím és a hitbizomány, mellyel egyesítette az Esterházy-birtokokat. Házassága után a család Sopron melletti süttöri vadászkastélyába költöztek, ahol az 1760-as évektől a kastély bővítésével és felújításával megújította a rezidenciát. Európai úti tapasztalatai nyomán kijelentette: „amit a császár megtehet, azt én is megtehetem.” Így jött létre a magyarországi barokk építészet kiemelkedő alkotása, a „magyar Versailles”. A 126 szobás épületet Melchior Hefele és Jacoby Miklós tervezte, s mellé kapott bábszínházat, télikertet, zeneházat, lovardát és egyéb társépületeket, a pompás franciakertet vízesés, szökőkutak, sétatnyok szegélyezték. A kastély körül – nyilván

annak ellátására – hamarosan új falu alakult ki: Eszterháza, ma Süttörrel együtt Fertőd településrésze.

A nagyszerű helyszínt Miklós herceg gazdag programokkal töltötte meg: a Bessenyei György által is megénekelt „Eszterházi vigasságok” során több napon keresztül százféle szórakozási lehetőséget, bálakat, zeneesteket, operákat, lakomákat, vadászatokat, tűzijátékot kapott az Európa minden csücskéből érkezett vendégsereg,

akik között megfordult Goethe és maga Mária Terézia császárnő is. Az előbbi leírásából ismerjük Fényes Miklós alakját: „Nem volt éppen nagy növésű, de jó alakja volt. Élénk és előkelően boldog, mindenféle szigorúság és büszkeség nélkül.”

A herceg nemcsak az üres pompát, de az igazi művészetet is kedvelte. Ő vásárolta meg Raffa-

ello Mária gyermekével és a kis Keresztelő Szent Jánossal című képét, amelyet Esterházy Madonna néven tart számon a művészettörténet, s ami a Fényes Miklós unokája, Miklós herceg által létrehozott Esterházy-képtár részeként ma a Szépművészeti Múzeum gyűjteményét gyarapítja. Kedvtelése volt az udvari zene, maga is játszott barytonon, s a zenetörténet neki köszönheti, hogy miután a kismartoni zenekar, benne a Pál herceg által másodkarmesterként alkalmazott Haydnnal, átköltözött Eszterházára, Fényes Miklós első kappelmeisterré emelte a komponistát.

A rovatot írta és szerkesztette:

Lenkei Júlia

NÉVNAPTÁR

NŐINEVEK

- Abélia VIII. 5.
 Abiáta II. 5.
 Abigél II. 9.
 Ada VII. 28., XII. 4.
 Adala I. 29., XII. 24.
 Adalberta IV. 23.
 Adalbertina IV. 23.
 Adél I. 29., XII. 24.
 Adela XII. 24.
 Adéla XII. 24.
 Adelgund I. 30.
 Adelheid II. 5., XII. 16.
 Adelina VII. 28., VIII. 28., XII. 4.
 Adelinda VIII. 28., XII. 4.
 Adeodáta VII. 31.
 Adina XII. 22., VI. 17.
 Admira IX. 7., X. 22.
 Adolfina VI. 17., VI. 30.
 Adria XII. 2.
 Adriána III. 4., III. 5., IX. 8.
 Adrianna VI. 26.
 Adrienn III. 4., III. 5., IX. 8.
 Áfra VIII. 5., VIII. 7.
 Afrodita VIII. 5., VIII. 7.
 Afrodité VIII. 5., VIII. 7.
 Agáta I. 11., II. 5.
 Aglája I. 1., V. 14.
 Agnella XII. 14.
 Ágnes I. 21., I. 28., III. 6., VI. 8., XI. 16.
 Ágota I. 11., II. 5.
 Agrippina II. 5.
 Aida II. 2., VIII. 31.
 Aina V. 10.
 Ainó V. 10.
 Ajándék II. 6., VII. 17., XII. 31.
 Ajna V. 10.
 Ajnácska IV. 25., XI. 15.
 Ajnó V. 10.
 Ajsa IV. 25., XI. 15.
 Ajtonka VII. 19., X. 4.
 Akilina II. 5.
 Alba XII. 16.
 Alberta VIII. 24., XI. 15.
 Albertin VIII. 24., XI. 15.
 Albertina VIII. 24., XI. 15.
 Albina III. 1., VI. 22., XII. 16.
 Alda V. 10.
 Áldáska VIII. 13., X. 8., XII. 29.
 Aléna V. 29.
 Aleszja I. 9.
 Alesszia I. 9.
 Alett XII. 16.
 Aletta XII. 16.
 Alexa III. 20.
 Alexandra III. 18., III. 20., V. 18.
 Alexia I. 9.
 Alfonza VIII. 2., X. 30.
 Alfonzina VIII. 2., X. 30.
 Alfréda II. 23., VII. 19., X. 28.
 Alica VI. 29., VIII. 24.
 Alicia VI. 29., VIII. 24.
 Alicia VI. 29., VIII. 24.
 Alida II. 5., VI. 17.
 Alina VI. 17., VII. 28.
 Alinda XII. 4.
 Alinka VI. 17., XII. 24.
 Alitta XII. 16.
 Alíz VI. 29., VIII. 24.
 Alíz VI. 29., VIII. 24., XI. 14.
 Aliza VI. 29., VIII. 24.
 Alizia VI. 29., VIII. 24.
 Alma VII. 10.
 Almira III. 9., V. 28., VIII. 25.
 Almiréna III. 24., V. 29.
 Alojzia VI. 21.
 Aloma VI. 21.
 Alóma VI. 21.
 Alvína VI. 22., XII. 16.
 Amábel VI. 11., VII. 11.
 Amadea I. 28., III. 30., VIII. 10.
 Amadil I. 5., II. 20., IX. 13.
 Amál I. 28., V. 4., VII. 10., X. 7., XI. 20., XI. 21., XI. 30.
 Amália I. 28., V. 4., VII. 10., X. 7., XI. 20., XI. 21., XI. 30.
 Amanda II. 6., X. 26.
 Amaranat XII. 7.
 Amaranta XI. 7., XII. 7.
 Amarill V. 1.
 Amarilla V. 1.
 Amarrilisz V. 1.
 Amáta I. 5., II. 20., IX. 13.
 Amázia I. 23., XII. 29.
 Ambrózia XII. 7.
 Amelda IX. 16.
 Ameli I. 28., V. 4., VII. 10., X. 7., XI. 20., XI. 21., XI. 30.
 Amélia V. 4., VI. 2.
 Amelita VIII. 16.
 Ametiszt X. 26.
 Amina VIII. 31., XI. 27.
 Aminta I. 30., VIII. 17.
 Amira VIII. 31.
 Amrita XII. 7.
 Anabel VI. 9., VII. 1.
 Anabella VI. 9., VII. 1.
 Anasztázia III. 10., IV. 17., XII. 25.
 Anatólia VII. 3.
 Ancilla III. 25., XII. 23.
 Anda II. 19.
 Andelin I. 27.
 Anđelina I. 27.
 Andi II. 4.
 Andrea II. 4.
 Androméda II. 4.
 Anéla VII. 26.
 Anelma XII. 2.
 Anett VI. 13., VII. 26.
 Anetta VI. 13., VII. 26.
 Angéla I. 4., I. 27., V. 31., VI. 1., VII. 21.
 Angelika I. 4., I. 27.
 Angelina VII. 15., VII. 21.
 Angyalka I. 4., I. 27., V. 31.
 Anica VII. 26.
 Anicéta IV. 17.
 Aniella XII. 14.
 Anika VII. 26.
 Anikó VII. 26., XII. 22.
 Anilla VII. 26.
 Anina VII. 26.
 Anissza I. 21.
 Anita VII. 26.
 Anitra VII. 26.
 Anizia XII. 30.
 Anka VII. 26.
 Anna VII. 26.
 Annabel VI. 9., VII. 1.
 Annabell VI. 9., VII. 1.
 Annabella VI. 9., VII. 1.
 Annaliza VI. 9.
 Annamari VI. 9.
 Annamária VI. 9.
 Annaregina VII. 26.
 Annarita VI. 9.
 Annavera VI. 9.
 Annuciáta III. 25.
 Anriett I. 25., III. 2., III. 16., VII. 13.
 Antea II. 27.
 Antigoné II. 27.
 Antoanett II. 28.
 Antonella V. 3.
 Antónia II. 28., IV. 29., V. 3., V. 4., V. 10.
 Antoniett II. 28.
 Antonietta II. 28.
 Anzelma IV. 21.
 Apollinária I. 8., VII. 23.
 Apollónia I. 28., II. 9., III. 8., VII. 7.
 Aporka II. 2.
 Appia III. 23., XI. 22.
 Áprilka III. 23., XI. 22.
 Arabella III. 13., VIII. 7.
 Aranka II. 8., VII. 19., X. 4., X. 15., X. 16., XII. 2.
 Arany VI. 16., VII. 19., X. 4.
 Aranyka VI. 16., VII. 19., X. 4.
 Aranyos VI. 16., VII. 19., X. 4.
 Ariadna VI. 7., IX. 17.
 Ariadné VI. 7., IX. 17.
 Ariella IV. 11., XI. 10.
 Arika VIII. 17.
 Arikán VIII. 17.
 Arita III. 13.
 Arlett IV. 11.
 Armanda IV. 7.
 Armandina IV. 7.
 Armida IX. 14., IX. 22., XII. 4.
 Armilla IX. 14., IX. 22., XII. 4.
 Ármína VI. 2.
 Árnika IV. 17.
 Arnolda VII. 8., VII. 18.
 Árpádna XII. 11.
 Artemisz I. 22., VI. 6.
 Árvácska V. 5., VII. 27.
 Arzénia VII. 19.
 Asma IV. 17.
 Asszázia I. 2., XII. 29.
 Asszunta IV. 7., VIII. 15.
 Asztéria VIII. 10.
 Asztrid XI. 12.
 Asztrida XI. 12.
 Atalanta III. 10., VII. 6.
 Atália XII. 3.
 Atanázia VIII. 14.
 Aténa I. 18., VII. 16.
 Aténé I. 18., VII. 16.
 Augusztá III. 27., III. 29., XII. 18.

NÉVNAPTÁR

NŐI NEVEK

Augusztina III. 27., III. 29.
 Aura VII. 19., XII. 2.
 Aurea VII. 19.
 Aurélia VII. 19., X. 15.,
 X. 16., XII. 2.
 Auróra X. 4., X. 15., X. 16.
 Avarka XI. 5.
 Azálea XII. 24.
 Azucséna IV. 7., VII. 30.
 Azura VI. 19.
 Azurea VI. 19.
 Babett VII. 4.
 Babetta VII. 4.
 Babiána XII. 4.
 Babita XII. 4.
 Bagita V. 25.
 Balbina III. 31.
 Balda II. 27.
 Balzsam IV. 6.
 Baranka I. 21.
 Barbara XII. 4.
 Barka IV. 17., VI. 13.
 Bársony V. 25., VI. 27.
 Bársonyka V. 25., VI. 27.
 Baucisz XII. 4.
 Bea VII. 29., IX. 6.
 Beáta III. 8., III. 22., VI. 24.,
 VI. 29., IX. 6., XII. 16.
 Beatrice I. 18., VI. 29.,
 VIII. 29., X. 14.
 Beatriz I. 18., VI. 29.,
 VIII. 29., X. 14.
 Beatrix I. 18., VI. 29.,
 VIII. 29., X. 14.
 Béda V. 25.
 Begónia IX. 7., XII. 17.
 Béke VI. 5.
 Belinda II. 3., VIII. 13.
 Bella VIII. 31., IX. 1.
 Benáta I. 4.
 Benedikta I. 4., VIII. 13.,
 X. 8., XII. 29.
 Benigna VI. 20., XI. 1.
 Benita XI. 12.
 Benjamina III. 31.
 Bereniké II. 4., VII. 9.
 Berill VII. 26., XI. 4.
 Bernadett II. 18., IV. 16.
 Bernadetta IV. 16., V. 19.,
 V. 20.
 Bernarda IV. 16., V. 19.,
 V. 20.
 Berta V. 1., VII. 4.,
 VIII. 6.
 Bertilla XI. 5.
 Bertina IX. 5.
 Bertolda III. 29., XI. 5.

Béta XI. 19.
 Betsabé XI. 19.
 Betta VII. 4.
 Betti VII. 4.
 Bettina VII. 4., VIII. 6.,
 X. 8.
 Bianka VIII. 10., XII. 1.
 Bibiána XII. 2.
 Bíbor IV. 6.
 Bíbora IV. 6.
 Bíboranna IV. 6.
 Bíborka IV. 6.
 Birgit II. 1., VII. 23.,
 X. 8., X. 11.
 Bítia XI. 19.
 Blandina V. 10., V. 18.,
 VI. 2.
 Blanka VIII. 10., X. 25.,
 XII. 1.
 Blazsena II. 3.
 Blondina XII. 1.
 Bóbita VI. 1., VI. 22.
 Bodza V. 15.
 Bogárka V. 22.
 Bogáta IX. 15.
 Bogi VIII. 1., VIII. 22.
 Boglár VIII. 1., VIII. 22.
 Boglárka VIII. 1., VIII. 22.
 Bojána IV. 24.
 Bolda VIII. 29.
 Bonita XII. 1.
 Bóra XII. 4.
 Borbála XII. 4.
 Borbolya III. 11.
 Borcsa XII. 4.
 Bori XII. 4.
 Boris XII. 4.
 Boriska XII. 4.
 Borka XII. 4.
 Boróka XII. 4.
 Borostyán III. 11.
 Borsika III. 11.
 Bozsena II. 11.
 Bozsóka VII. 15., XI. 9.
 Brenda V. 16., XI. 29.
 Brigitta II. 1., VII. 23.,
 X. 8., X. 11.
 Brunella X. 6., X. 11.
 Brunhilda XI. 17.
 Cecília VI. 3., XI. 22.
 Cecilla XI. 22.
 Celerina II. 3.
 Celesztina IV. 6., V. 19.,
 VI. 27., VIII. 14., X. 14.
 Célia VI. 3., XI. 22.

Celina VII. 17., X. 11.,
 X. 21.
 Cezarina I. 12.
 Ciklámén XI. 26., XII. 4.,
 XII. 5.
 Cilla VI. 3., XI. 22.
 Cinella I. 22., VI. 6.,
 X. 20.
 Cinna I. 22., VI. 6., X. 20.
 Cinnia II. 1., VI. 12.
 Cintia I. 22., VI. 6., X. 20.
 Cippóra VII. 5., IX. 26.
 Cipra VII. 5., IX. 26.
 Cipriána VII. 5., IX. 26.
 Cipriem VII. 5., IX. 26.
 Cirilla VII. 5., VII. 7.,
 X. 28.
 Csende VII. 11., XI. 18.
 Csendike VII. 11., XI. 18.
 Csenge II. 4., VII. 24.
 Csengele II. 4., VII. 24.
 Cseperke III. 1., VIII. 7.
 Csepke III. 1., VIII. 7.
 Cserne V. 10.
 Csilla III. 22., IV. 22.,
 VI. 2., VIII. 10., XI. 22.
 Csillag III. 22., VIII. 10.
 Csinszka II. 3., XII. 6.
 Csobánka VIII. 6.
 Csobilla VIII. 6.
 Csöngye II. 4., VII. 24.
 Csöre XI. 19.
 Dafna X. 25.
 Dafné X. 25.
 Dália X. 25.
 Dalida V. 31., VII. 21.
 Dalla X. 25.
 Dalma V. 7., V. 12.,
 VII. 12., XII. 5.
 Damarisz X. 4.
 Damiána IX. 26., IX. 27.
 Damira IX. 26., XII. 11.
 Damjána IX. 26., IX. 27.
 Dana VII. 21.
 Danica VII. 21.
 Daniela VII. 21.
 Daniéli VII. 21.
 Daniella VII. 21.
 Danila VII. 21.
 Danka VII. 21.
 Danuta VII. 21.
 Dára IV. 10.
 Dária X. 25.
 Darina II. 24., XII. 31.
 Darinka II. 24., XII. 31.

Dea VI. 20., VII. 31.
 Debóra IV. 24., IX. 15.
 Délia I. 22., VI. 6., X. 20.
 Délibáb VIII. 25., XII. 24.
 Delila XII. 9.
 Delinda III. 28.
 Delinke XI. 10.
 Della I. 29., XII. 24.
 Demetria VI. 21.
 Denisza V. 15., XII. 6.
 Denissza V. 15., XII. 6.
 Dezdemóna VI. 18.,
 XI. 28.
 Dézi V. 23.
 Dezideráta V. 8.
 Dezidéria V. 8.
 Dia VI. 9., VI. 10., IX. 18.
 Diána VI. 9., VI. 10.,
 IX. 18.
 Diké X. 1.
 Dina VI. 20., VIII. 12.
 Dionízia V. 15., X. 9.,
 XII. 6.
 Ditta V. 6., VI. 29., VI.
 30., IX. 16.
 Ditte II. 6., IX. 16.
 Dollí II. 6.
 Dolóresz VI. 18., IX. 15.
 Dolorita VI. 18., IX. 15.
 Doloróza VI. 18., IX. 15.
 Domicella V. 12.
 Dominika VII. 6., VIII. 4.
 Dominka VII. 6., VIII. 4.
 Domitilla V. 12.
 Donáta VII. 7., VII. 17.,
 XII. 31.
 Donatella VII. 30., VIII. 7.
 Donna VII. 30.
 Dóra II. 6.
 Dorina II. 6., IX. 2.
 Dorinka II. 6., IX. 2.
 Dorisz IV. 28.
 Dorit II. 6.
 Dorka II. 6.
 Dorkás II. 6.
 Dorkász II. 6.
 Dormánka I. 22., XI. 30.
 Dorotea II. 6.
 Doroti II. 6.
 Dorotina II. 6.
 Dorottya II. 6.
 Döníz V. 15.
 Druzsziána VII. 11.
 Dulcinea VIII. 11., V. 13.
 Dusánka III. 26., IV. 9.,
 IX. 7.

NÉVNAPTÁR

NŐI NEVEK

Dusmáta III. 26., IV. 9., IX. 7.

Dzsenet V. 30.

Dzsenifer I. 3.

Dzsenna I. 3., V. 30.

Dzsenni I. 3., V. 30.

Dzsesszika VII. 17.

Éda XII. 13.

Edda XII. 13.

Edentina II. 26.

Edina II. 26.

Edit IX. 16.

Edmunda XI. 16., XI. 20.

Edna II. 26.

Édua III. 10., V. 9., VI. 23.

Eduárda III. 18., X. 13.

Edvarda III. 18., X. 13.

Edvina X. 4., X. 12.

Effi II. 8.

Egberta IV. 24.

Eija II. 19.

Elektra III. 15., V. 26.

Eleonóra II. 21., VII. 9., VII. 11., VII. 12.

Életke XI. 4.

Elfrída II. 8., VIII. 2.

Eliána II. 16., VII. 20.

Eliz V. 6., VI. 18.

Eliz V. 6., VI. 18.

Eliza II. 19., V. 24.

Elizabet II. 19.

Elke II. 5., XII. 16.

Ella II. 10., II. 13., III. 24., IX. 2.

Ellina I. 7., XI. 4.

Elma V. 4., VII. 10.

Elmira III. 9., V. 28., VIII. 25.

Elvira II. 10., III. 6., III. 9.

Elza XII. 1., XII. 13.

Emanuéla III. 26.

Emerencia I. 23.

Emerita IX. 14., IX. 22., XII. 4.

Emese I. 23., VII. 5.

Emili I. 5., VII. 19., IX. 19.

Emília I. 5., VII. 19., IX. 19.

Emiliána I. 5., V. 19., VI. 30., VIII. 17., XI. 20.

Emíra VIII. 31.

Emma IV. 19., VI. 29., XI. 24., XI. 25.

Emó III. 23., XII. 8.

Emóke III. 23., XII. 8.

Enciána VI. 9., XII. 11.

Ené XI. 13.

Enéh XI. 13.

Enid VIII. 13., XII. 1., XII. 13.

Enikő IV. 16., IX. 15.

Enna IX. 8.

Eper VII. 8., VII. 19.

Eperke VII. 8., VII. 19.

Épifánia I. 6., I. 21.

Eponin II. 16., IX. 20.

Era I. 24., II. 9., V. 18., VIII. 21., VIII. 31.

Erátó II. 12., XII. 10.

Erika I. 24., II. 9., V. 18., VIII. 21., VIII. 31.

Erina VI. 28.

Ermelinda X. 29.

Erna I. 12., V. 5., VIII. 29.

Erneszta I. 12., VIII. 29.

Erszszina I. 12., VIII. 29.

Ervina IV. 25., IV. 26.

Ervinia IV. 25., IV. 26.

Erzsébet XI. 19.

Esma III. 16., VIII. 8.

Estilla VII. 8., VII. 15.

Eszmeralda III. 16., VIII. 8.

Esztella VII. 14., VII. 15., VII. 19.

Eszténa VII. 15., VII. 19.

Eszter V. 24., VII. 8.

Etel II. 24., VIII. 8.

Etelka I. 29., II. 5., VI. 11., VI. 12., X. 8., XII. 16.

Eudoxia III. 1., IX. 16.

Eufémia VI. 18., VI. 27., IX. 16.

Eufrozina I. 1., IX. 25.

Eugénia IX. 16., XII. 25.

Eulália II. 12., XII. 10.

Eunika II. 24.

Euniké II. 24.

Euridiké X. 1.

Eutímia V. 3.

Euzébia III. 16., X. 29., XII. 16.

Éva XII. 24.

Evangelína XII. 27.

Evelin V. 26.

Evelina V. 26.

Evetke V. 6.

Evódia VI. 18.

Fabiána I. 20., VI. 20.

Fabricsa XII. 27.

Fáni I. 2., I. 16., III. 9., X. 30.

Fanni I. 2., I. 16., III. 9., X. 30.

Fáta II. 23.

Fatima V. 13., VI. 4., VI. 5., X. 13.

Fatime V. 13., VI. 4., VI. 5., X. 13.

Fausztina I. 18., II. 15., VII. 9.

Febrónia VI. 25.

Fedóra IV. 28.

Fédra V. 1., VII. 4., IX. 2.

Fehér XII. 16.

Fehéra XII. 16.

Fehére XII. 16.

Fehérke V. 9., XII. 16.

Felícia V. 20., VI. 6., IX. 30.

Feliciána VI. 9., VI. 20.

Felicitia III. 6., XI. 23.

Felicitás III. 6., XI. 23.

Felicitás III. 6., XI. 23.

Ferdinanda V. 30.

Fernanda V. 30.

Fiametta II. 1., V. 22.

Fiamma II. 1., V. 22.

Fidélia IV. 24.

Filadelfia I. 3., V. 10.

Filippa II. 16.

Filoméla VIII. 11., XI. 29.

Filoméla VIII. 11., XI. 29.

Filotea XI. 5., XII. 9.

Fióna VIII. 11.

Fiorella VII. 29.

Fioretta VII. 29.

Flávia X. 5.

Flóra VII. 29., XI. 24.

Floransz VI. 20.

Florencia VI. 20., IX. 27., XI. 10.

Florentina VI. 20., IX. 27., XI. 10.

Florianna V. 1., V. 4.

Florina V. 1., V. 4.

Florinda VII. 29., XI. 24.

Fortuna IV. 23.

Fortunáta IV. 23.

Franciska III. 9., VIII. 21., XII. 12.

Franka X. 4.

Frida V. 6., IX. 20., X. 19.

Friderika V. 6., IX. 20., X. 19.

Fruzsina I. 1.

Fulvia IV. 10., X. 5.

Fürtike V. 15.

Fűzike II. 13.

Gabriella II. 4., III. 24., IX. 29., XII. 12.

Gajána I. 19., VII. 27.

Galamb V. 20., IX. 17.

Galatea IV. 19., VIII. 1.

Galina X. 5., X. 11.

Gardénia V. 10., XII. 9.

Gemella VI. 2., XII. 10.

Gemma IV. 11., V. 12., V. 14., VI. 20.

Genovéva I. 3.

Georgina II. 15., XII. 9.

Gerda I. 30., V. 13., VIII. 13., IX. 24.

Gerle III. 29., V. 20.

Gertrúd III. 17., VIII. 13., XI. 16., XI. 17.

Gertrúdisz III. 17., VIII. 13., XI. 16., XI. 17.

Gilberta X. 24.

Gilda IV. 19., IX. 1.

Gina II. 15., XII. 9.

Giszmunda IX. 24.

Gitta VI. 10., X. 8.

Gizella V. 7.

Glenda IV. 11., V. 13.

Glória IV. 11., V. 13.

Godiva IV. 11.

Golda VII. 19., X. 4.

Gordána V. 10.

Grácia VI. 13., VIII. 21.

Graciána VI. 1.

Graciella VI. 1., XII. 18.

Gréta I. 28., II. 22.

Gréte I. 28., II. 22.

Gréti I. 28., II. 22.

Grizelda IX. 24.

Gunda III. 3.

Gvenda I. 3.

Gvendolin I. 3.

Gyémánt X. 4.

Gyopár III. 1., XII. 6.

Gyopárka III. 1., XII. 6.

Gyöngyi I. 18., V. 12., V. 14., X. 23.

Gyöngyi V. 12., V. 14., X. 23.

Gyöngyös V. 12., V. 14., X. 23.

Gyöngyvér I. 3., V. 26., X. 23.

Gyöngyvirág IV. 24., V. 12., V. 14.

NÉVNAPTÁR

NŐI NEVEK

- Györgyi II. 15., IV. 24., V. 5., XII. 9.
- Györgyike II. 15., IV. 24., V. 5., XII. 9.
- Hágár VIII. 9., XII. 4.
- Hajna VII. 9., VIII. 21., X. 10.
- Hajnácska IV. 25., XI. 15.
- Hajnal III. 27., VI. 19., X. 4.
- Hajnalka III. 27., VI. 19., X. 4.
- Hajni III. 27., VI. 19., X. 4.
- Hanga V. 18., VIII. 31.
- Hanka V. 24.
- Hanna III. 28., V. 20., V. 30.
- Hannadóra III. 6.
- Hanni III. 28., V. 20., V. 30.
- Hargita VIII. 5.
- Hargitta VIII. 5.
- Harmat VIII. 3., XII. 18.
- Harmatka VIII. 3., XII. 18.
- Havaska VIII. 5.
- Hedda X. 17.
- Hédi X. 17.
- Hedvig II. 24., VII. 18., X. 15., X. 16., X. 17.
- Héla IV. 23., VII. 31.
- Helén VIII. 13., VIII. 18., VII. 21., VII. 31., X. 14.
- Heléna VII. 31., VIII. 13., VIII. 18.
- Helga VI. 8., VII. 11., IX. 11., X. 3.
- Helka VII. 11.
- Hella IV. 23., V. 27., VII. 31., X. 14.
- Heni I. 25., III. 2., III. 16., VII. 13.
- Henriett I. 25., III. 2., III. 16., VII. 13.
- Henrietta I. 25., III. 2., III. 16., VII. 13.
- Héra VI. 24.
- Hermia VIII. 28.
- Hermína I. 3., IV. 13., IV. 18., VIII. 3., XII. 24.
- Herta VI. 14.
- Hetti II. 24., VII. 18., X. 15., X. 16., X. 17.
- Hiacinta I. 30.
- Hieronima IX. 30.
- Hilária VIII. 12.
- Hilda IV. 30., VIII. 12., IX. 3., XI. 17.
- Hildegárd IX. 17.
- Hilka XI. 17., XI. 27.
- Hippia VIII. 13.
- Hippolita VIII. 13.
- Höfehérke V. 9., VIII. 5., XII. 16.
- Holda IV. 30., VII. 11.
- Honóra IX. 10., IX. 30.
- Honoráta I. 11., IV. 5.
- Honória IX. 10., IX. 30.
- Honorina IX. 10., IX. 30.
- Honorka IX. 10., IX. 30.
- Horácia VI. 22.
- Hortenzia VI. 1., XI. 17.
- Hóvirág III. 21., IV. 3.
- Huberta III. 20., XI. 3.
- Hunóra IV. 24., IX. 10., IX. 30., IX. 30.
- Hunorka IV. 24., IX. 10., IX. 30., IX. 30.
- Ibolya VIII. 7., VIII. 13., IX. 12.
- Ibolyka VIII. 7., VIII. 13., IX. 12.
- Ica III. 13., IV. 13., V. 6., IX. 4., IX. 6., XI. 3.
- Ida III. 13., IV. 13., V. 6., IX. 4., IX. 6., XI. 3.
- Iduna V. 5., V. 6., V. 8.
- Ifgénia IX. 21.
- Ignácia VII. 31.
- Ilda III. 10., IV. 30., IX. 17., IX. 21., IX. 23., XI. 17.
- Ildikó III. 10., IV. 30., IX. 17., IX. 21., IX. 23., XI. 17.
- Ilka IV. 23., VII. 31., VIII. 18., IX. 23.
- Ilia IV. 23., VII. 31., VIII. 18., IX. 23.
- Ilma IV. 18., IV. 23., VII. 21., VIII. 18., X. 14., XI. 29.
- Ilon IV. 23., VII. 31., VIII. 18., IX. 23.
- Ilona IV. 23., VII. 31., VIII. 18., IX. 23.
- Ilonka IV. 23., VII. 31., VIII. 18., IX. 23.
- Ilus IV. 23., VII. 31., VIII. 18., IX. 23.
- Iluska IV. 23., VII. 31., VIII. 18., IX. 23.
- Ilze XI. 19.
- Imelda V. 12., IX. 16.
- Immakulata XII. 8.
- Imola V. 13.
- Indira IV. 3., VII. 30.
- Indra VII. 13., VIII. 4.
- Inez I. 21., I. 28., III. 6.
- Inge II. 11.
- Ingeborg VII. 30., X. 22.
- Ingrid II. 5., IX. 2.
- Inka VII. 30., IX. 2.
- Innocencia II. 1.
- Ippolita VIII. 13.
- Irénné III. 25., IV. 3., IV. 5., V. 5., VI. 28., X. 20.
- Iréne III. 25., IV. 3., IV. 5., V. 5., VI. 28., X. 20.
- Irénné III. 25., IV. 3., IV. 5., V. 5., VI. 28., X. 20.
- Irina III. 25., IV. 3., IV. 5., V. 5., VI. 28., X. 20.
- Iringó VI. 28., X. 20., XII. 24.
- Írisz III. 25., IX. 22.
- Irma III. 3., III. 20., V. 3., VI. 2., IX. 8., IX. 12.
- Isméria III. 25., IX. 28.
- Itala I. 15., III. 10.
- Ivána V. 12., V. 13.
- Ivett I. 13., V. 6.
- Ivetta I. 13., V. 6.
- Ivica V. 12.
- Ivola V. 3., VI. 15., VI. 25.
- Ivon V. 19.
- Ivonn V. 19.
- Iza VII. 8.
- Izabella I. 4., II. 26., VI. 8., VII. 4., VII. 8., VII. 12., VIII. 31., IX. 1.
- Izaura V. 1., V. 15.
- Izidóra IV. 17.
- Izméne III. 25., IX. 28., IX. 30.
- Izolda VI. 15.
- Izóra V. 1., V. 15.
- Jácinta I. 30.
- Jadviga X. 17.
- Jáél II. 8.
- Jáhel II. 8.
- Jakobina II. 8., VII. 25.
- Jana V. 24., V. 30.
- Janina I. 16., III. 28., V. 30.
- Janka II. 4., V. 30.
- Jára II. 4., III. 14.
- Jarmila II. 4., III. 14.
- Jávorka II. 24., V. 10.
- Jázmin II. 24., V. 10.
- Jelena VII. 31., VIII. 13., VIII. 18.
- Jelina VII. 31., VIII. 13., VIII. 18.
- Jelka VIII. 18.
- Jella III. 24.
- Jenni V. 30.
- Jerne VI. 28.
- Jeronima IX. 30.
- Jerta VIII. 13.
- Jetta III. 16.
- Johanna II. 2., II. 4., III. 28., III. 31., V. 12., V. 20., V. 30., VIII. 21., XII. 12.
- Jolán VI. 15., XI. 18., XI. 20.
- Jolanda VI. 15.
- Jolánta VI. 15.
- Jolína IX. 15.
- Jonka VI. 15.
- Jordána II. 15.
- Jozefa II. 14., III. 19., X. 3.
- Jozefína II. 14., III. 17., III. 19., X. 23.
- Józsa II. 14., III. 19., IX. 1.
- Judit I. 13., V. 5., V. 6., VI. 29., VI. 30., XII. 10.
- Júlia IV. 8., V. 22., VII. 21.
- Julianna II. 16., IV. 5., V. 14., V. 22., VI. 19.
- Julietta VII. 30.
- Julietta VII. 30.
- Júnó II. 16., VI. 1.
- Jusztícia VI. 16., IX. 26., IX. 28.
- Jusztína VI. 16., IX. 26., IX. 28.
- Jusztína VII. 16., IX. 26., IX. 28.
- Jutta V. 5., VII. 30., XII. 22.
- Kalina VII. 11.
- Kalipszó VI. 8.
- Kalli VI. 8.
- Kalliopé VI. 8.
- Kallszta II. 6., IV. 25., V. 11., IX. 2.
- Kámea III. 3., V. 18., VII. 18.
- Kamélia VIII. 3., IX. 16.

NÉVNAPTÁR

Kamília III. 3., III. 10.,
V. 18., VII. 18., VII. 27.,
VIII. 29., XII. 28.
Kamília III. 3., III. 10.,
V. 18., VII. 18., VII. 27.,
VIII. 29., XII. 28.
Kamilla III. 3., III. 10.,
V. 18., VII. 18., VII. 27.,
VIII. 29., XII. 28.
Kandida III. 10., VIII. 29.,
X. 22.
Karen III. 24., XI. 7., XI. 25.
Karin III. 24., XI. 7.,
XI. 25.
Karina III. 24., IV. 30.,
XI. 7., XI. 25.
Kariász VII. 3., VII. 4.
Karla V. 9., XI. 4.
Karméla VII. 16.
Karmelina VII. 16.
Karmella VII. 16.
Karmen VI. 2., VII. 16.
Kármén VI. 2., VII. 16.
Karola V. 9., XI. 4.
Karin V. 9., XI. 4.
Karolina II. 2., V. 9., XI. 4.
Karolt XI. 4.
Kasszandra IV. 25., IX. 2.
Kata IV. 29., XI. 25.
Katalin II. 13., III. 9.,
III. 22., III. 24., IV. 29.,
IV. 30., V. 9., IX. 15.,
XI. 25., XII. 31.
Katinka XI. 25.
Kenza V. 27.
Kersztin VII. 24.
Kerubina VI. 4., VIII. 4.
Késa V. 7.
Kiara IV. 17., VIII. 11.,
VIII. 12.
Kiliána VII. 8.
Kimberli VIII. 3.
Kincső II. 1., VII. 24.
Kinga VII. 24.
Kira VII. 7., VIII. 3.
Kira VII. 7., VIII. 3.
Kiri VII. 24.
Kirilla VIII. 3.
Kisanna VII. 26.
Kisó VII. 26.
Kitti IV. 30., XI. 25.,
XII. 31.
Klára IV. 17., VIII. 11.,
VIII. 12.
Klarissza I. 15., VIII. 11.,
VIII. 12.

NŐI NEVEK

Klaudia III. 20., V. 18.,
VI. 6.
Klélia XI. 23.
Klemencia XI. 23.
Klementina X. 21., XI. 14.,
XI. 23.
Kleó VIII. 1., X. 20.
Kleopátra VIII. 1., X. 20.
Klió IV. 11., IX. 25.
Kloé VI. 21.
Klotild VI. 3.
Kolett III. 6.
Koletta III. 6.
Kolomba V. 20., IX. 17.
Kolombina V. 20., X. 21.
Konkordia I. 1., II. 18.
Konstancia IX. 19.
Konstantina IX. 19.
Kora X. 22.
Korália V. 12., V. 14.
Korall V. 12., V. 14.
Kordélia X. 22.
Korina X. 22.
Korinna X. 22.
Kornélia III. 3., III. 31.,
IX. 16.
Kozett III. 6.
Kozima IX. 26., IX. 27.
Kreszcencia IV. 5., IV. 7.,
VI. 15.
Krimhilda XI. 17.
Kriszta VI. 22., VII. 24.,
VIII. 5.
Krisztabell VI. 22.,
VII. 24., VIII. 5.
Krisztiana VI. 22., VII. 24.,
VIII. 5.
Krisztina VI. 22., VII. 24.,
VIII. 5.
Krizanta X. 14., X. 25.
Kunigunda III. 3.
Küllikki XII. 8.
Küne III. 3.
Ladiszla VI. 27.
Lamberta IV. 16.
Lara III. 26.
Larcia X. 4.
Larina VIII. 12., IX. 5.
Larissza III. 26.
Lartia X. 4.
Laura VI. 17., VI. 28.,
X. 19.
Laurencia VI. 28., X. 8.
Lavinia IV. 14.
Lea III. 22.

Léda II. 5., XII. 24.
Leila II. 13., VI. 21.
Lejla II. 13., VI. 21.
Lelle X. 16.
Léna VII. 21., VII. 22.,
VII. 31.
Léni VII. 21., VII. 22.,
VII. 31.
Lenka VII. 21.
Lenke VII. 22., VII. 23.,
VIII. 18.
Lenóra II. 21.
Leona I. 4., II. 20., II. 21.,
IV. 11., XII. 9.
Leonarda XI. 6., XI. 26.,
XI. 27.
Leonetta I. 17.
Leonóra II. 21., III. 26.,
VII. 9., VII. 12., VII. 15.
Leontina III. 1., XII. 6.
Leopolda XI. 15.
Leopoldina XI. 15.
Letícia VIII. 12., VIII. 30.
Létó VIII. 12., VIII. 30.
Letta V. 3., VI. 15., VI. 25.
Letti VIII. 12., VIII. 30.
Levendula VI. 18., VII. 22.,
VII. 24.
Lia III. 22.
Liána VI. 19.
Lícia I. 6., I. 9.
Lida II. 12., III. 27., IV. 14.,
VIII. 3.
Lídia II. 12., III. 27.,
IV. 14., VIII. 3.
Lígia III. 27., VIII. 3.
Lili VII. 11.
Lília VII. 11.
Lilian VII. 27., VIII. 11.
Lilián VII. 27., VIII. 11.
Liliána VII. 27., VIII. 11.
Lilianna VII. 27., VIII. 11.
Lilibell VII. 11.
Lilien VII. 27., VIII. 11.
Liliom VII. 27., VIII. 11.
Lilíróza VII. 11.
Lilla II. 12., II. 16., VII. 11.
Lilu I. 19.
Lina IX. 23., XI. 4.
Linda II. 13.
Linett IX. 23., XI. 4.
Linetta IX. 23., XI. 4.
Lionella III. 1.
Lívía II. 12., X. 14.,
XII. 10.

Liza VII. 8., XI. 25.
Lizandra I. 18., III. 13.
Lizavéta XI. 19.
Lizett XI. 19.
Lizetta XI. 19.
Lola IX. 15.
Lolita IX. 15.
Lolli VI. 17., VI. 28.,
X. 19.
Lora VI. 28., X. 19.
Loréna X. 8.
Lorett VI. 17., VI. 28.,
X. 19.
Loretta XII. 10.
Loriana X. 8.
Lorin X. 8.
Lorina X. 8.
Lotte VII. 17.
Lotti VII. 17.
Luca XII. 13.
Lúcia III. 25., IX. 16.,
XII. 13.
Luciána I. 7., XII. 13.
Lucilla VII. 27.
Lucinda VII. 27.
Ludmilla IX. 16., IX. 17.
Ludovika I. 31., III. 15.,
VI. 9., IX. 13., X. 1.
Lujza I. 31., III. 2., III. 15.,
VI. 21., VII. 24., VIII. 11.,
IX. 13.
Lukrécia III. 15., VII. 9.
Mábel VI. 11., IX. 7.
Mabella VI. 11., IX. 7.
Madlen V. 25.
Madléna V. 25.
Magda V. 25., VII. 17.,
VII. 22.
Magdaléna V. 25., VII. 17.,
VII. 22.
Magdi V. 25., VII. 17.,
VII. 22.
Magdó V. 25., VII. 17.,
VII. 22.
Magdolna V. 25., VII. 17.,
VII. 22.
Maja III. 28., V. 1.
Maléna V. 25., VII. 17.,
VII. 22.
Malvin IV. 19., X. 1.
Malvina IV. 19., X. 1.
Mályva V. 11., X. 17.
Manda II. 6., VII. 22.,
X. 26.
Manfréda I. 28.
Manka III. 26., VII. 15.
Manna IV. 7.

NÉVNAPTÁR

NŐI NEVEK

- Manolita III. 26., VII. 15.
 Manon VIII. 5.
 Manszvéta II. 19.
 Manuela III. 26., VII. 15.
 Manuélá III. 26., VII. 15.
 Manuella III. 26., VII. 15.
 Mara IV. 26.
 Marcella I. 31., VI. 28.
 Marcellina VII. 17.
 Margarét VII. 20.
 Margaréta VII. 20.
 Margaretta VII. 20.
 Margarita VII. 20.
 Margit I. 18., I. 19., I. 28., II. 22., VI. 10., VI. 20., VII. 9., VII. 20., VIII. 26., IX. 2., X. 16., X. 17., X. 25., XI. 16., XII. 30.
 Mária I. 23., II. 2., II. 11., III. 25., IV. 2., IV. 7., IV. 26., V. 24., V. 29., V. 31., VII. 2., VII. 6., VII. 16., VII. 17., VII. 22., VIII. 2., VIII. 5., VIII. 15., VIII. 22., IX. 8., IX. 12., IX. 15., IX. 19., IX. 24., X. 3., X. 7., X. 8., X. 11., X. 22., XI. 21., XII. 8., XII. 15., XII. 18.
 Mariann IV. 27., IV. 30.
 Marianna IV. 27., IV. 30., XI. 1.
 Marietta II. 11.
 Marilla IX. 21.
 Marina VII. 9., VII. 20.
 Marinella III. 25., VII. 9., VII. 20.
 Marinetta VII. 9., VII. 20., VIII. 25.
 Markéta VII. 13.
 Marléne V. 25., VII. 17., VII. 22.
 Márta I. 19., VII. 29.
 Márta I. 19., VII. 29.
 Martina I. 30.
 Matild III. 14., V. 31.
 Matilda III. 14., V. 31.
 Mátka III. 25., XI. 10.
 Maura II. 13., V. 3., IX. 21.
 Maurícia IX. 22.
 Maxima III. 26., VII. 30.
 Maximilla VI. 25.
 Medárda VI. 8.
 Médea V. 15., VIII. 1., IX. 30.
 Médi VII. 22.
 Megán VIII. 20.
 Meláni I. 10.
 Melánia I. 7., I. 10., XII. 31.
 Melina VII. 10.
 Melinda X. 29.
 Melióra IV. 24., V. 29.
 Melissza III. 10.
 Melitta III. 10., IV. 24., IX. 15.
 Melodi V. 29.
 Melódia V. 29.
 Meluzina IX. 15., XI. 10.
 Mendi II. 6., X. 26.
 Menodóra II. 6., IX. 10.
 Menta VIII. 14.
 Mercédész IX. 24.
 Méta III. 14.
 Metella I. 24., V. 31., VII. 6., VIII. 31.
 Metta III. 14.
 Mia VII. 2., VIII. 2.
 Miháéla VI. 19., VIII. 24.
 Mikolt XII. 6., IX. 10., IX. 25.
 Milda VII. 13.
 Miléna I. 24., V. 24.
 Miletta VII. 6.
 Milica IX. 16.
 Milka VII. 18.
 Milla VII. 18.
 Mímóza VIII. 28.
 Mína IV. 13.
 Mínea XII. 24.
 Minerva V. 2., VIII. 23.
 Minka IV. 13.
 Minna IV. 13.
 Mira V. 10., IX. 21.
 Míra V. 10., IX. 21.
 Mirabel IX. 27., X. 22.
 Mirabell IX. 27., X. 22.
 Mirabella IX. 27., X. 22.
 Miranda V. 10.
 Mirandella V. 11.
 Mirandola V. 11.
 Mirandolína V. 11.
 Mirella V. 21., IX. 21.
 Miriam VIII. 22.
 Miriám VIII. 22.
 Mirjam VIII. 22.
 Mirjána VIII. 22.
 Mirka V. 10., IX. 21.
 Mirna V. 9.
 Mirtill II. 23., VIII. 3.
 Misell VI. 19., VIII. 24.
 Modeszta II. 5., XI. 4.
 Mona VIII. 31.
 Móna VIII. 31.
 Móni V. 4., VIII. 27.
 Mónika V. 4., VIII. 27.
 Montika VIII. 14.
 Morella VII. 6., VII. 19.
 Morgána VI. 26., VIII. 28.
 Muriel IX. 4.
 Múzsa IV. 2., IV. 3.
 Nadett II. 18., IV. 9.
 Nadia VIII. 1.
 Nádín VIII. 1.
 Nadinka VIII. 1.
 Nádja VIII. 1.
 Nanett VII. 26.
 Nanetta VII. 26.
 Naomi IV. 22., IX. 1., IX. 10., XII. 24.
 Naómi IV. 22., IX. 1., IX. 10., XII. 24.
 Napsugár III. 21., VII. 3.
 Nárcisz III. 18., X. 29.
 Narcissza III. 18., X. 29.
 Násfa V. 12., V. 14.
 Nasztázia III. 10., IV. 17., XII. 25.
 Natália VII. 27., VIII. 26., XII. 1., XII. 9.
 Natasa XII. 9.
 Nauszika VII. 28., XII. 16.
 Nausziká VII. 28., XII. 16.
 Nauszika VII. 28., XII. 16.
 Nedda VII. 6., VIII. 4.
 Nefejeles IV. 17., IV. 24.
 Nelli VII. 11.
 Nenszi VII. 26.
 Nerina V. 12., XII. 25.
 Neszta IV. 15., IV. 17.
 Netta VI. 13.
 Niké IV. 25., XII. 23.
 Niki III. 21., IX. 10., IX. 25., XII. 6.
 Nikodémia III. 27., VIII. 3.
 Nikol III. 21., IX. 10., IX. 25., XII. 6.
 Nikola III. 21., IX. 10.
 Nikolett III. 21., IX. 10., IX. 25., XII. 6.
 Nikoletta III. 21., IX. 10., IX. 25., XII. 6.
 Níla IX. 10.
 Nilla V. 31.
 Nimfa XI. 10.
 Nina VII. 26., XII. 22.
 Ninett VII. 1., VII. 26.
 Ninetta VII. 1., VII. 26.
 Ninon VII. 26.
 Niobé IX. 15.
 Noa IV. 22.
 Noélia VII. 27., VIII. 26., XII. 1., XII. 9.
 Noella VII. 27., VIII. 26., XII. 1., XII. 9.
 Noémi IV. 22., IX. 1., IX. 10., XII. 24.
 Nona III. 16., III. 17., VIII. 5.
 Nóna III. 16., III. 17., VIII. 5.
 Nóra II. 21., VII. 9., VII. 11., VII. 12.
 Norberta VI. 6.
 Nóri II. 21., VII. 9., VII. 11., VII. 12.
 Norina VII. 11., IX. 30.
 Norma IV. 13., IV. 23., V. 23.
 Nyeste III. 10., IV. 15., IV. 17., XII. 25.
 Odett IV. 20., X. 23.
 Odetta IV. 20., X. 23.
 Odil IV. 20., X. 23.
 Odília IV. 20., X. 23., XII. 13.
 Ofélia V. 13., IX. 5.
 Oktávia VIII. 6., IV. 15.
 Olga VI. 21., VI. 27., VII. 11., VII. 27.
 Olimpia XII. 17.
 Olinda VII. 7., XI. 16.
 Oliva III. 5.
 Olivia III. 5.
 Olívia III. 5.
 Opika II. 2., VII. 15.
 Orália IV. 19., VIII. 12.
 Orchidea VIII. 1.
 Orgona I. 30., IX. 9.
 Oriána VI. 7., IX. 17.
 Orsi X. 21.
 Orsika X. 21.
 Orsolya X. 21.
 Oszvalda VIII. 5.
 Otília XII. 13.
 Ottilia XII. 13.
 Oxána I. 24., IV. 12.
 Őrsi VII. 14., X. 26.
 Örzse XI. 19.
 Ősziké IX. 23.

NÉVNAPTÁR

NŐI NEVEK

Ózike III. 16., VIII. 5., X. 29.	Prudencia VII. 3., VII. 4.	Rozmaring IV. 30.	Szamira X. 26.
Pálma V. 10., VIII. 1., X. 5.	Psziché IV. 9., IX. 7.	Rozvita VI. 22.	Szandra V. 18.
Palmira V. 10., X. 5.	Ráchel II. 4., V. 2., VII. 11., X. 24.	Rózsa VIII. 23., VIII. 30., IX. 4.	Szániva VII. 8.
Palóma V. 20., IX. 17.	Rafaéla I. 6., VI. 20.	Rózsi VIII. 23., VIII. 30., IX. 4.	Szanna II. 19., VIII. 11.
Pamela VI. 1., IX. 15.	Rafaella I. 6., VI. 20.	Röné V. 23.	Szavéta V. 6., XI. 19.
Paméla VI. 1., IX. 15.	Ráhel II. 4., V. 2., VII. 11., X. 24.	Rubin VII. 10., VII. 19.	Szavina VIII. 29., X. 27.
Pamína VIII. 31., IX. 6.	Rajmonda VIII. 31.	Rubina VII. 10., VII. 19.	Szeder VII. 11., VII. 19.
Pandora VI. 1.	Rajmunda VIII. 31.	Rubinka VII. 10., VII. 19.	Szederke VII. 11., VII. 19.
Pandóra VI. 1.	Rákhel II. 4., V. 2., VII. 11., X. 24.	Rudolfina IV. 17., X. 17.	Szegfű VII. 17.
Panka VII. 26.	Ramóna VIII. 31.	Rufina VII. 10., VII. 19.	Szelina X. 11., X. 21.
Panna VII. 26.	Rea IX. 7.	Ruperta III. 27.	Szelli I. 19., X. 9.
Panni VII. 26.	Rebeka III. 3., IX. 2.	Ruszlána VII. 17.	Szellő IV. 6., VIII. 26.
Paszkália II. 11., V. 14., V. 17.	Regina IX. 7.	Rut I. 4., III. 13.	Szellőke IV. 6., VIII. 26.
Pasztorella V. 17., VIII. 6.	Réka II. 6., XI. 10.	Ruzsinka I. 1.	Szelma IV. 21.
Patricia III. 13., IV. 28., VIII. 25.	Relinda II. 13., III. 22., VIII. 13.	Sába IV. 12., IV. 24., XII. 5.	Szemira IV. 22., VI. 1.
Paula I. 26., II. 20., VI. 11.	Rella X. 15.	Sáfély VIII. 18., XI. 22.	Szemirámisz IV. 22., VI. 1.
Paulin II. 20., III. 14., VI. 1., VI. 22.	Relli X. 15.	Salomé V. 29., X. 22., XI. 17.	Szémőke VII. 18., VII. 30.
Paulina II. 20., III. 14., VI. 1., VI. 22.	Renáta V. 22., V. 23., X. 6., XI. 12.	Salóme VI. 29., X. 22., XI. 17.	Szende VII. 11., X. 11.
Peggi VI. 10.	Réta VII. 9., X. 25.	Samuella VIII. 20., VIII. 21.	Szendi V. 18.
Pelágia VI. 9., VIII. 28., X. 8.	Rezeda V. 17.	Santál VIII. 21., XII. 12.	Szendike VII. 11., X. 11.
Pénélopé VI. 26., VIII. 1.	Rézi X. 15.	Sára I. 19., VII. 13., X. 9.	Szendile III. 2., X. 5.
Peónia V. 1., VIII. 1.	Rika IX. 25.	Sári I. 19., VII. 13., X. 9.	Szénia I. 24., VII. 30.
Peregrina IV. 26., V. 1., V. 2., VIII. 5., X. 5.	Rikarda IX. 18., IX. 25.	Sarlott V. 9., XI. 4.	Szenta IV. 7., VI. 15.
Perenna III. 15., VI. 24., XI. 13.	Rita V. 22., VIII. 26.	Sarolt VII. 2., VII. 5.	Szerafina IX. 8., X. 12.
Perla VII. 13.	Ritta V. 22., VIII. 26.	Sarolta I. 19., V. 9., VII. 5., VII. 13., VII. 17., XI. 4.	Szeréna VII. 28., VIII. 16.
Perpétua III. 6., III. 7.	Riza III. 11.	Sáron I. 19.	Szerénke VII. 28., VIII. 16.
Petra VI. 29., X. 2.	Roberta IV. 29., V. 13.	Seherezáde V. 3., VI. 7.	Szeverina I. 8., X. 23.
Petronella V. 31., VII. 13.	Robina IV. 29., V. 13.	Seila VI. 3., XI. 22.	Szibilla X. 9.
Petrónia V. 31., VII. 13.	Rodelinda II. 26., VIII. 13.	Sejla VI. 3., XI. 22.	Szidónia VIII. 23.
Petúnia IV. 27., VI. 28.	Romána II. 23., V. 22.	Seron I. 19.	Sziglind I. 7.
Pilár X. 12.	Romi IX. 4.	Skolasztika II. 10.	Szilárda IX. 19., XII. 14.
Pintyőke IV. 27., X. 11.	Romina II. 23., V. 22.	Stefánia I. 2., I. 16., VIII. 20., X. 23., X. 30., XI. 28., XII. 26.	Szilvána VII. 10.
Piri I. 18.	Romola VII. 6., VII. 23.	Stella VII. 14., VII. 15., VII. 19.	Szilvesztra XII. 31.
Pirit I. 18.	Rovéna VII. 30.	Sudár III. 15., VI. 18.	Szilvi XI. 3., XI. 13.
Piros I. 18.	Roxána I. 17., VI. 11., IX. 14.	Sudárka III. 15., VI. 18.	Szilvia XI. 3., XI. 13.
Piroska I. 18.	Róza VIII. 23., VIII. 30., IX. 4.	Sugár III. 20., VIII. 12.	Szimóna V. 24., X. 28.
Placida VII. 11., X. 11.	Rozál VIII. 23., VIII. 30., IX. 4.	Sugárka III. 20., VIII. 12.	Szimonetta V. 24., X. 28.
Platina IV. 4., X. 11.	Rozália IX. 4.	Szabella VII. 8., VIII. 29., X. 27.	Szindi I. 22., VI. 6., X. 20.
Polda XI. 15.	Rozalinda I. 17., VI. 11., VIII. 30.	Szabina VIII. 29., X. 27.	Szintia VI. 6., X. 20.
Polett II. 20.	Rozamunda IV. 30.	Szabrina VIII. 29., X. 27.	Szirén I. 22., II. 23.
Pólika III. 14.	Rozanna IX. 4., IX. 14.	Szalóme VI. 29., X. 22., XI. 17.	Sziringa IX. 9.
Polina I. 8., VII. 23.	Rozi IX. 4.	Szalmóme VI. 29., X. 22., XI. 17.	Szirom VIII. 16., VI. 28.
Polixéna VII. 30., IX. 23.	Rozina III. 13.	Szalvia I. 11., X. 28.	Szironka VIII. 16., VI. 28.
Polla I. 8., VII. 23.	Rozita VIII. 30., IX. 14.	Szamanta II. 6., X. 26.	Szixtinn III. 28., IV. 6., VIII. 6.
Pompília VII. 15.	Rozmarin IV. 30.		Szixtina III. 28., IV. 6., VIII. 6.
Pompónia IX. 19., X. 30.			Szkarlett IV. 6.
Poppea IV. 27.			Szofi V. 15., IX. 17.
Priscilla I. 16., III. 10., VII. 8.			Szofia IV. 30., V. 15., V. 24., V. 25., IX. 17., IX. 30.
			Szófia IV. 30., V. 15., V. 24., V. 25., IX. 17., IX. 30.
			Szofrónia III. 11.

NÉVNAPTÁR

Szolanzs V. 10.
 Szona V. 31., IX. 14.
 Szonja V. 15.
 Szonóra V. 31., IX. 14.
 Szorina V. 19.
 Szörénke V. 27., VII. 20.
 Sztella VII. 14., VII. 15., VII. 19.
 Szulamit VI. 29., X. 22., XI. 17.
 Szultána I. 19., VI. 23.
 Szvetlana V. 1., VII. 4., XI. 24.
 Tábíta IV. 22., VII. 1.
 Tácia I. 8., IV. 22.
 Taciána I. 30.
 Tália V. 20., VIII. 26.
 Tamara V. 6., IX. 1., XII. 29.
 Tánya I. 12., IV. 22.
 Tarzícia VIII. 15.
 Tatjana I. 12., IV. 22.
 Tavasz III. 21.
 Tavaszka III. 21.
 Tea VIII. 3., XII. 19.
 Tegza X. 15.
 Tekla IX. 23., X. 15.
 Telma IX. 23.
 Témisz XII. 21.
 Ténia V. 3.
 Teobalda V. 21., VII. 1.
 Teodolinda I. 22., II. 11.
 Teodóra II. 11., IV. 5., IV. 28., IX. 2., IX. 11.
 Teodózia IV. 2., V. 29.
 Teofánia II. 2., III. 12., XII. 22., XII. 27.
 Teofila V. 21., VI. 17., XII. 28.
 Teónia VIII. 23.
 Tercia IV. 16., IV. 30.
 Teréz X. 15.
 Tereza X. 15.
 Teréza X. 15.
 Terézia III. 11., VI. 17., VII. 8., VIII. 3., X. 1., X. 3., X. 15.
 Teri X. 15.
 Terka X. 15.
 Tertullia IV. 29., IV. 30.
 Tétisz II. 6., XII. 19.
 Tícia VIII. 11., VIII. 12., VIII. 30.
 Ticiána II. 6., III. 3.
 Tifani II. 2., III. 12., XII. 22., XII. 27.
 Tilda III. 14., V. 31., VI. 3.

NŐI NEVEK

Tilla III. 14., V. 31., XII. 13.
 Tímea I. 20., III. 11., V. 3.
 Timótea VIII. 22.
 Tina VI. 16., VII. 24.
 Tira II. 20.
 Tirca IX. 3.
 Tírja VIII. 3., IX. 3.
 Tirza IX. 3.
 Titánia I. 26., II. 6., II. 11.
 Titanilla I. 26., II. 6., II. 11.
 Titti I. 26., II. 11.
 Tittina I. 26., II. 11.
 Tóbia III. 1.
 Tomázia IV. 14., VIII. 25.
 Toszka V. 18.
 Túlía II. 22.
 Tulipán VI. 11., VIII. 1., X. 5.
 Tullia IV. 27., X. 5.
 Tünde IV. 2., VI. 1., XI. 10.
 Tündér VI. 1.
 Tündi IV. 2., VI. 1., XI. 10.
 Tüzzvirág VII. 29., XI. 24.
 Uljana V. 22.
 Ulla V. 8., VII. 4.
 Ulrika V. 8., VIII. 6.
 Uránia V. 28., VIII. 7.
 Urbána V. 25.
 Urszula X. 21.
 Urzula X. 21.
 Urzulina IV. 7.
 Uzonka VII. 12.
 Űdvöske VII. 13., XII. 9.
 Valencia VII. 25.
 Valentina VII. 25.
 Valéria IV. 28., VI. 5., XII. 9.
 Vanda I. 26., II. 25., XI. 14.
 Vanessza V. 24.
 Varínia XII. 4.
 Vasília IV. 22., V. 30., VI. 11.
 Vélia IV. 28.
 Velmira X. 9.
 Vendelina X. 7., X. 20.
 Vénusz VI. 2., VIII. 7.
 Vera I. 13., I. 24., VII. 9.
 Verbéna VII. 9., VII. 22.
 Veréna VII. 22., IX. 1.
 Verita VII. 9., VII. 22., IX. 1.
 Veronika I. 12., I. 13., I. 19., I. 24., II. 4., VII. 9.
 Veronka I. 12., I. 13., I. 19., I. 24., II. 4., VII. 9.

Veszta III. 1., VII. 17.
 Véta V. 24., XI. 19.
 Vetúria VII. 17.
 Viki XI. 17., XII. 23.
 Viktória XI. 17., XII. 23.
 Viktorina I. 26., IX. 5., XI. 26.
 Vilhelma V. 28., IX. 19.
 Vilja VIII. 27.
 Villó VI. 12., V. 31.
 Vilma I. 10., V. 28., VI. 25., IX. 19., X. 15., XII. 5.
 Vincencia I. 27., II. 1., IV. 20.
 Viola V. 3., V. 5., VI. 15., VI. 25., XII. 19.
 Violet V. 3., VI. 15., VI. 25.
 Violetta V. 3., VI. 15., VI. 25.
 Viorika V. 3., VI. 15., VI. 25.
 Virág I. 8., VII. 29., XI. 24., XI. 26.
 Virgília III. 5., XI. 27.
 Virginia II. 1., II. 2., XI. 10.
 Víta VI. 15., VIII. 13., XII. 13.
 Vitália IV. 28., VIII. 13., XII. 13.
 Vitolda IV. 28.
 Viviana XII. 2.
 Vivien XII. 2.
 Vivika XI. 16.
 Vulfia I. 31., IX. 9., X. 31.
 Xavéria XII. 3., XII. 22.
 Xénia I. 24., VII. 30.
 Zádorka III. 16., VIII. 8., IX. 1.
 Zakária III. 15.
 Zalánka VII. 14.
 Zamfira VIII. 26.
 Zara I. 19., VII. 13., X. 9.
 Zdenka VI. 23., VIII. 23.
 Zeldá I. 24.
 Zelina X. 11., X. 21.
 Zelinda IX. 22., X. 17.
 Zelinde IX. 22., X. 17.
 Zella I. 31., IX. 22.
 Zelli I. 31., IX. 22.
 Zelma I. 23., IV. 21.
 Zelmira II. 21., IV. 21.
 Zenina IV. 12., VI. 5.
 Zenóbia X. 30.
 Zenta IV. 7., VI. 15.
 Zeta IV. 27.

Zetta IV. 27.
 Zia IV. 17.
 Zília VI. 3., IX. 16.
 Zille IX. 16.
 Zina III. 13., VI. 5., X. 11.
 Zinaida VI. 5., X. 11., X. 30.
 Zita IV. 27.
 Zoárda XII. 3., VII. 17.
 Zoé V. 2., VI. 15., VII. 5.
 Zohara VI. 19., VII. 29.
 Zolna VI. 23., X. 17.
 Zoltána VI. 23.
 Zomilla VII. 15., VII. 18.
 Zora VI. 19., X. 4.
 Zóra VI. 19., X. 4.
 Zorina VI. 19., X. 4.
 Zorinka VI. 19., X. 4.
 Zorka VI. 19., X. 4.
 Zöldike IX. 22.
 Zulejka I. 9., III. 1.
 Zsádkanya VIII. 23.
 Zsaklin II. 8., V. 1., V. 3., VII. 25.
 Zsálya I. 11., X. 28.
 Zsanett V. 30., VIII. 21.
 Zsanin V. 30., VIII. 21.
 Zsanina V. 30., VIII. 21.
 Zsanna II. 19., VIII. 11.
 Zsazsa II. 19., VIII. 11.
 Zsella I. 31., IX. 22.
 Zselyke IV. 8., X. 21.
 Zseni IX. 16., XII. 25.
 Zseráldin IV. 19.
 Zseráldin IV. 19.
 Zseraldina IV. 19.
 Zsinett I. 3.
 Zsófi V. 15., IX. 17.
 Zsófia IV. 30., V. 15., V. 24., V. 25., VIII. 1., IX. 17., IX. 30.
 Zsóka XI. 19.
 Zsorzzett II. 15., XII. 9.
 Zsuzsa II. 19., VIII. 11.
 Zsuzsanna II. 19., VIII. 11., IX. 20.
 Zsuzsanna II. 19., VIII. 11., IX. 20.
 Zsuzsi II. 19., VIII. 11., IX. 20.
 Zsuzska II. 19., VIII. 11.
 Zsüliett IV. 8., V. 22., VII. 21., VII. 30.
 Zsüsztin IV. 14., IV. 1., IV. 16., VII. 18.

NÉVNAPTÁR

FÉRFINEVEK

- Aba XI. 12.
 Abád XI. 12.
 Abbás XI. 12.
 Abdiás XI. 19.
 Abdon XI. 19.
 Ábel I. 2., VI. 2., VIII. 5., XII. 5., XII. 9.
 Abelárd IV. 21.
 Abod XI. 12.
 Abony VII. 12.
 Abos XI. 12.
 Abosa XI. 12.
 Ábrahám VI. 15., VIII. 16., X. 9.
 Ábrám X. 9.
 Ábrán X. 9.
 Ábris III. 16., X. 9.
 Absa I. 19., III. 2., IX. 2.
 Absolon III. 2., IX. 2.
 Achilles IV. 23., V. 12., XI. 2.
 Achillesz IV. 23., V. 12., XI. 2.
 Acsád I. 2., V. 8.
 Adalbert IV. 23., IX. 27.
 Ádám IX. 9., XII. 24.
 Adelmár V. 29., VII. 29.
 Adeodát VI. 19., VI. 26., XI. 8.
 Adolár IV. 21., VIII. 26.
 Adolf II. 11., VI. 17.
 Adony VI. 26.
 Adorján IX. 8.
 Adrián IX. 8.
 Adriánó IX. 8.
 Agád I. 10., IV. 1.
 Agapion IV. 1.
 Agaton I. 10., VIII. 22., XII. 7.
 Agenor VIII. 18.
 Aggeus I. 4., VII. 4., XII. 16.
 Agmánd II. 6., V. 28.
 Ágost V. 28., VIII. 3., VIII. 8., VIII. 28.
 Ágoston V. 27., V. 28., VIII. 28.
 Ahillész IV. 23., V. 12., XI. 2.
 Áhim III. 20., IV. 16., VII. 26., VIII. 16.
 Ahmed I. 16.
 Ajád III. 9., IX. 15.
 Ajándok II. 17., VIII. 7.
 Ajtony III. 13., IV. 30., VI. 16., VII. 27.
 Akács II. 27., III. 31., V. 8., VI. 22.
 Ákos I. 2., II. 27., III. 31., VI. 22.
 Aladár II. 20., III. 11., IV. 18., IV. 20., V. 26.
 Aladin II. 9., IV. 20., VIII. 8.
 Alajos VI. 21., X. 17.
 Alán IX. 8., X. 14., XI. 25.
 Alárd X. 19.
 Albert IV. 23., VIII. 7., VIII. 24., IX. 5., IX. 27., XI. 15.
 Albin II. 5., III. 1., VI. 22., X. 26.
 Aldán VIII. 31., IX. 6.
 Áldás VIII. 13., X. 8., XII. 29.
 Áldó I. 10., IV. 15., V. 31.
 Áldor II. 6.
 Alek II. 26., III. 18., V. 3.
 Alen IX. 8., X. 14., XI. 25.
 Alex II. 9., II. 17.
 Alexander II. 26., III. 18., V. 3.
 Alfonz I. 23., VIII. 1., VIII. 2., X. 30., X. 31.
 Alfréd I. 15., II. 15., II. 23., VII. 19., VIII. 15., VIII. 28., X. 28., XI. 16.
 Algermon I. 1.
 Ali VIII. 15.
 Almár III. 24.
 Álmos I. 1.
 Alpár III. 27., IX. 5.
 Alvián V. 19.
 Alvin V. 19.
 Amadé I. 28., III. 30.
 Amadeusz I. 28., III. 30.
 Amadó I. 28., III. 30.
 Amand II. 6., X. 26.
 Amator V. 1.
 Ambos VII. 19., X. 16., X. 18., XII. 7.
 Ambró VII. 19., X. 16., X. 18., XII. 7.
 Ambrus VII. 19., X. 16., X. 18., XII. 7.
 Ámer VII. 19.
 Ámon I. 14., X. 4.
 Amondó I. 28., III. 30.
 Ámos I. 14.
 Anasztáz I. 6., I. 8., I. 22., III. 10., IV. 21., IV. 27., XII. 19., XII. 25.
 Anatol VII. 3.
 Andor V. 17., X. 9., X. 11., XI. 30.
 Andorás II. 4., V. 21., XI. 10., XI. 30.
 András II. 4., V. 21., XI. 10., XI. 30.
 André X. 19.
 Andrej II. 4., V. 21., XI. 10., XI. 30.
 Andzseló V. 5.
 Angelus V. 5.
 Ángyán IV. 25., XI. 15., XII. 7.
 Anicét IV. 17.
 Anízus XII. 30.
 Antal I. 17., VI. 13., VII. 5.
 Antigon II. 23.
 Anton I. 17., VI. 13., VII. 5.
 Antónió VI. 13.
 Anzelm IV. 21.
 Ányos IV. 25., XI. 15., XII. 7.
 Apollinár I. 8., VII. 23., IX. 2., X. 5.
 Apolló III. 8., IV. 18.
 Apor II. 2., XII. 28.
 Apostol I. 25., VI. 30.
 Apród XII. 28.
 Archibald III. 27.
 Arétász X. 24.
 Arián III. 4.
 Ariel IV. 11., XI. 10.
 Arion II. 3.
 Árisz IV. 27., VIII. 31.
 Arisztid IV. 27., VIII. 31.
 Arkád I. 12., XI. 13.
 Árkád I. 12., XI. 13.
 Árkos I. 12.
 Armand IV. 7., V. 10., X. 26.
 Armandó IV. 7.
 Ármin IV. 7., V. 10., VI. 2., XII. 28.
 Arnó VII. 13., XI. 16.
 Arnold VI. 18., VII. 18., XII. 1.
 Arnót VI. 18., VII. 18., XII. 1.
 Áron IV. 2., VII. 1.
 Árpád I. 5., III. 31., IV. 7., XII. 11.
 Árszen VII. 19., X. 30.
 Arszlám VI. 23.
 Artemon X. 20.
 Artúr I. 7., I. 22., IX. 1., X. 20., XI. 15., XII. 11.
 Arvéd VIII. 31.
 Arvid III. 13.
 Arzén VII. 19., X. 30.
 Aszter I. 17., III. 3., IV. 28., VIII. 23., X. 30.
 Asztrik XI. 12.
 Ata XI. 12.
 Atád XI. 11.
 Atanáz V. 2., VIII. 14., XI. 26.
 Atilla I. 7., X. 5.
 Atlasz IV. 6.
 Atos III. 10., V. 22., XI. 11.
 Atosz III. 10., XI. 11.
 Attila I. 7., X. 5.
 Augusztusz VIII. 3., VIII. 8.
 Aurél I. 15., VI. 15., VII. 15., VII. 20., VII. 27., X. 5., XII. 2.
 Aurélián VI. 16., X. 20.
 Avenár VII. 30.
 Axel III. 2., IX. 2.
 Azár III. 20., III. 16.
 Bács I. 10., VI. 10., VI. 30., XI. 12., XII. 5.
 Bagamér II. 8., XI. 8.
 Baján IV. 24., XII. 20.
 Bajnok III. 4., VI. 24.
 Bakács X. 7.
 Baksa III. 29., X. 7.
 Balabán III. 23., V. 20.
 Balambér I. 26., II. 23., II. 27.
 Balár I. 24.
 Balassa II. 3.
 Balázs II. 3.
 Baldó II. 27.
 Baldwin IV. 12., VII. 15., VIII. 21., X. 26.
 Bálint I. 7., II. 14., III. 16., XI. 3.
 Balló VI. 11.
 Balmaz II. 3.
 Baltazár I. 6., I. 11., VI. 20.
 Bán II. 12., VI. 5., VIII. 28.
 Bandó VII. 7., XI. 30.
 Bánk III. 19., III. 21., IV. 16., V. 1., VII. 17.

NÉVNAPTÁR

FÉRFINEVEK

Bános I. 24., IV. 16.	Benvenútó VII. 15.	Boromir IX. 5.	Csobán VIII. 6., IX. 3., IX. 8.
Barabás VI. 11.	Berárd V. 20., VI. 15., VII. 3., VII. 24., VIII. 19., VIII. 20., IX. 28.	Boroszló XII. 14.	Csolt III. 8., III. 13.
Baracs III. 29.	Bercel III. 29., VI. 3.	Bors I. 12., III. 11.	Csoma I. 1., IV. 9.
Barakony VIII. 13., VIII. 22.	Bere VIII. 14.	Botár I. 27.	Csombor I. 1., IV. 9.
Bardó VI. 10.	Berec VI. 3.	Botond V. 16., VII. 28.	Csongor I. 13., IV. 16., IV. 17.
Barlám XI. 19.	Berend XII. 3.	Bottyán I. 25.	Csőrsz I. 31., V. 10.
Barna VI. 11.	Berengár V. 26., VI. 7., X. 2., XI. 26.	Bozsidi XI. 9.	Dagobert XII. 23.
Barnabás VI. 11.	Berény X. 6., X. 15., X. 19., XII. 3.	Bozsó XI. 9.	Dagomé XII. 23.
Barót VI. 15., VI. 16.	Berisló XII. 14.	Bölkény XII. 29.	Dalia I. 5., VI. 27.
Bars I. 30., VII. 28.	Bernárd V. 20., VI. 15., VII. 3., VII. 24., VIII. 19., VIII. 20., IX. 28.	Böngér V. 12., IX. 7.	Dalibor VII. 25.
Barsz I. 30., VII. 28.	Bernát V. 20., VI. 15., VII. 3., VII. 24., VIII. 19., VIII. 20., IX. 28.	Brájen IX. 6.	Damá XII. 11.
Bató VI. 17., VII. 31., XI. 2.	Bertalan VIII. 24.	Brendon XI. 13.	Damír V. 5.
Bátony I. 26., VI. 15.	Bertin IX. 5.	Brúnó II. 2., II. 14., V. 17., X. 6., X. 11.	Damján IX. 26., IX. 27.
Bátor II. 27.	Bertold I. 2., II. 11., III. 29., VII. 27., XI. 3., XII. 14.	Brútság II. 2., III. 4.	Dániel II. 16., VII. 21., IX. 26., X. 10., XI. 23., XII. 11.
Bazil I. 2.	Bertram I. 23., I. 24.	Buda II. 19., IV. 3., V. 19.	Daniló XII. 17.
Bazsó I. 2., X. 1.	Bese VI. 30., X. 27.	Bulcsú IV. 28., V. 4., VI. 4., XI. 13., XI. 20., XII. 12.	Dárius X. 25., X. 19.
Becse IV. 24., IX. 30.	Beten VII. 27.	Buzád IV. 30., X. 14., XII. 8.	Dáriusz X. 25., X. 19.
Bedecs V. 25., X. 16.	Boáz V. 22.	Buzát IV. 30., X. 14., XII. 8.	Dávid III. 1., VI. 26., XII. 29., XII. 30.
Bedő V. 25., X. 16.	Bocsárd VI. 25., X. 14.	Cecilán IV. 16., VI. 3.	Deján VI. 24.
Beke V. 14., VII. 10., X. 7.	Bod V. 28., VI. 15.	Celesztin IV. 6., V. 19., VII. 27.	Dejte IV. 20.
Bekény V. 14., VII. 10., X. 7.	Bodó II. 2.	Cézár I. 12., II. 25., III. 25., IV. 15., VIII. 27., VIII. 29., IX. 25.	Deli I. 5., VI. 27.
Bekes V. 14., VII. 10., X. 7.	Bódog I. 14., II. 21., V. 18., VI. 9., VII. 7., XI. 20.	Cicero II. 9.	Demény IX. 26., IX. 27.
Bekő III. 21., XII. 29.	Bodomér XII. 21.	Ciprián IX. 16., IX. 26.	Demeter X. 8., X. 26.
Béla IV. 23.	Bodony VIII. 30.	Cirill II. 9., II. 14., III. 18., III. 29., VI. 26., VII. 7., VII. 17.	Demjén IX. 26., IX. 27.
Belián V. 13.	Bodor X. 4., XI. 19.	Cirják III. 16., VIII. 8.	Dénes IV. 6., IV. 8., X. 9., XI. 17., XII. 2., XII. 26., XII. 30.
Belizár XII. 17.	Bogát IX. 15.	Cirjék III. 16., VIII. 8.	Denisz IV. 6., IV. 8., X. 9., XI. 17., XII. 2., XII. 26., XII. 30.
Ben III. 31.	Bogdán IX. 2.	Círus I. 31., VI. 16., VI. 28.	Ders III. 25., XII. 14.
Bence III. 21., VII. 11.	Bogumil X. 7.	Csaba IV. 12., IV. 24., VII. 6., X. 6., XII. 5.	Dezsó II. 25., XII. 14.
Bende III. 21., VII. 1.	Bohumil XI. 8.	Csák III. 20., X. 11.	Dés V. 23., XII. 18.
Bendegúz V. 7., X. 10.	Bohus I. 27., X. 7.	Csanád IV. 12., V. 28., IX. 6., XII. 5.	Detre VII. 1., VII. 9., VIII. 24., XII. 15.
Bene III. 21., IV. 14., IV. 16., V. 1., VII. 11.	Boján IX. 5.	Csát IV. 6.	Détre VII. 1., VII. 9., VIII. 24., XII. 15.
Benedek III. 21., IV. 14., IV. 16., V. 1., VII. 11.	Bojta IV. 24., XII. 20.	Csatád VII. 8., V. 25.	Dévald V. 21., VII. 1.
Benedikt III. 21., IV. 14., IV. 16., V. 1., VII. 11.	Bojtorján IV. 24., XII. 20.	Csatár VII. 8., VII. 29.	Dezsider II. 11., V. 23., V. 30., XI. 15., XII. 15., XII. 18.
Benediktusz III. 21., IV. 14., IV. 16., V. 1., VII. 11.	Boldizsár I. 6.	Csató VII. 8.	Dezsó II. 11., V. 23., V. 30., XI. 15., XII. 15., XII. 18.
Benett III. 21., IV. 14., IV. 16., V. 1., VII. 11.	Boleszláv XII. 14.	Csege VII. 15.	Dienes IV. 6., IV. 8., X. 9., XI. 17., XII. 2., XII. 26., XII. 30.
Béni III. 31.	Bolivár II. 18.	Csegő VII. 15.	Dimitri X. 26.
Benignusz II. 13., V. 1., XI. 1.	Bonaventúra VII. 15.	Cseke VIII. 26., X. 31.	Dimitrij X. 26.
Benitó III. 21., IV. 14., IV. 16., V. 1., VII. 11.	Bonifác IV. 24., V. 14., VI. 5., X. 25., XII. 19.	Csekő VIII. 26., X. 31.	Dioméd III. 29., VIII. 16., IX. 11.
Benjamin I. 3., III. 31.	Borbás II. 19.	Csenger XI. 7.	Ditmár I. 2.
Benjámín I. 3., III. 31.	Borisz V. 2., VII. 24., IX. 15.	Csépán IX. 2.	
Benke I. 12., XI. 1.		Csepel V. 24., XII. 12.	
Benkő I. 16., III. 11.		Cserjén X. 25.	
Bennó VI. 16., VII. 27., VIII. 3.		Csikó V. 10.	
Benő III. 31.			

NÉVNAPTÁR

Domán III. 9., III. 12., VIII. 8.
 Dominik III. 9., VIII. 4., VIII. 8., X. 14.
 Domokos III. 9., VIII. 4., VIII. 8., X. 14.
 Domonkos X. 14.
 Donald II. 9., VII. 7.
 Donát II. 17., VII. 7., VIII. 7.
 Dórián IX. 19.
 Dorion IX. 19.
 Dormán I. 22., XI. 30.
 Dormánd I. 22., XI. 30.
 Dóme IV. 9., VIII. 4., IX. 27., X. 25.
 Dömjén IX. 26., IX. 27.
 Dömös X. 9.
 Dömötör IV. 9., X. 8., X. 26.
 Dukász V. 19.
 Dusan III. 26., IV. 9., IX. 7.
 Dzsilió I. 9., III. 8., V. 22.
 Ede I. 5., III. 10., III. 18., X. 13., XI. 17., XII. 1.
 Edgár VII. 8., IX. 10., X. 13.
 Edmond XI. 16., XI. 20.
 Edmund XI. 16., XI. 20.
 Edömér I. 14., II. 24.
 Eduárd III. 18., X. 13.
 Eduárdó III. 18., X. 13.
 Edvárd III. 18., X. 13.
 Edvin X. 4., X. 12.
 Efraim II. 1., VI. 9., VI. 18.
 Egbert III. 12., IV. 24.
 Egmont IV. 24.
 Egon IV. 23., VII. 15., IX. 1.
 Egyed II. 17., III. 13., IV. 23., IX. 1.
 Elek II. 11., II. 17., VII. 17.
 Elemér II. 20., II. 28., VIII. 25., VIII. 28., X. 9.
 Éliás II. 16., VII. 20., VIII. 20.
 Elfgiusz XII. 1.
 Elizeus VI. 14.
 Ellák I. 5., VII. 8.
 Elmár V. 29.
 Elmó VII. 29.
 Előd VI. 9., VII. 1., X. 22., XII. 26.
 Emánuel III. 26.
 Emil III. 10., V. 22., V. 28., IX. 11.

FÉRFINEVEK

Emilián III. 10., IX. 11., XI. 12.
 Emőd II. 17., VIII. 5., VIII. 9., VIII. 13.
 Endre VII. 17., XI. 30.
 Éneás II. 27., X. 30., XI. 7.
 Engelbert VII. 10., XI. 7.
 Engelhard III. 12.
 Énók VI. 7.
 Enrikó I. 16., I. 25., III. 2., III. 16., VII. 13., VII. 15.
 Eraszmus VI. 2.
 Erhard I. 8., IV. 9.
 Erik I. 24., II. 9., V. 18., VIII. 21., IX. 10.
 Erk I. 24., II. 9., V. 18., VIII. 21., IX. 10.
 Ernák III. 25.
 Erneszt I. 12., VII. 12., VII. 13., XI. 7.
 Ernesztó I. 12., VII. 12., VII. 13., XI. 7.
 Ernik I. 16., I. 25., III. 2., III. 16., VII. 13., VII. 15.
 Ernő I. 12., VII. 12., VII. 13., XI. 7.
 Ernye III. 25.
 Erős II. 9., V. 18.
 Ervin IV. 25., IV. 26., XII. 24.
 Ete VIII. 1., VIII. 17.
 Etele I. 7., III. 10., VI. 2., X. 5.
 Etre III. 10., VI. 2.
 Eugén VI. 2., VII. 8., VII. 13., XI. 13., XII. 20.
 Euszták IV. 14., VII. 16., IX. 20.
 Eutim I. 20., I. 11.
 Évald VII. 7.
 Evariszt X. 26.
 Everard IV. 25.
 Ezékiel IV. 10., IV. 19.
 Ézsaiás VII. 6.
 Fábían I. 20.
 Fábíusz V. 11., V. 17., VII. 31.
 Fabricius VII. 31.
 Fabriciusz VII. 31.
 Fajsz IX. 1., X. 31.
 Farkas VIII. 23., IX. 1., X. 31.

Fausztusz II. 15.
 Fedor VII. 12., XI. 9.
 Felician VI. 9.
 Félix I. 14., III. 1., V. 18., V. 30., VI. 9., VII. 7., VII. 9., VII. 11., VII. 12., VII. 29., VIII. 30., IX. 11., XI. 20.
 Ferdinánd V. 30., VI. 5., X. 19.
 Ferenc I. 24., I. 29., IV. 2., V. 11., VI. 4., VI. 16., VII. 14., X. 4., X. 10., XII. 3.
 Fernándó V. 30., VI. 5., X. 19.
 Fernadó V. 30., VI. 5., X. 19.
 Fidél IV. 24.
 Filemon III. 8., III. 22.
 Filep II. 16., V. 1., V. 3., V. 11., V. 26., VI. 6., VIII. 23., IX. 20.
 Filibert VIII. 20.
 Filip II. 16., V. 1., V. 3., V. 11., V. 26., VI. 6., VIII. 23., IX. 20.
 Filippó II. 16., V. 1., V. 3., V. 11., V. 26., VI. 6., VIII. 23., IX. 20.
 Filomén VIII. 11.
 Flavián II. 18., XII. 22.
 Flávió II. 18., XII. 22.
 Fláviusz II. 18., XII. 22.
 Florentin IX. 27., XI. 7.
 Flórián V. 4.
 Fodor VIII. 1., IX. 2., X. 4., X. 25.
 Folkus VI. 17., VII. 20.
 Fortunát VI. 1., VII. 12.
 Fortunató VI. 1., VII. 12.
 Fridolin III. 6.
 Frigyes III. 3., VII. 18.
 Fülöp II. 16., V. 1., V. 3., V. 11., V. 26., VI. 6., VIII. 23., IX. 20.
 Gábor II. 27., III. 24., IX. 29.
 Gabos II. 27., III. 24., IX. 29.
 Gábriel II. 27., III. 24., IX. 29.
 Gál X. 16.
 Gallusz X. 16.

Gara II. 6., IX. 9.
 Gáspár I. 5., I. 6., VIII. 27., XII. 28., XII. 29.
 Gaszton II. 6., IV. 24.
 Gécsa II. 25., II. 26., V. 8., VIII. 6.
 Gede III. 28., IX. 1., X. 10.
 Gedeon III. 28., IX. 1., X. 10.
 Gedő III. 28., IX. 1., X. 10.
 Gejza III. 28., IX. 1., X. 10.
 Gellén VII. 8., XI. 13.
 Gellért I. 30., IV. 23., V. 13., IX. 24., X. 16.
 Geminián I. 31., VI. 2., IX. 16.
 Geraszim III. 5.
 Geréb III. 16.
 Gergely I. 2., II. 13., III. 9., III. 12., III. 21., V. 9., V. 25., IX. 3., XI. 17.
 Gerő XI. 17.
 Gerhárd I. 30., IV. 23., V. 13., IX. 24., X. 16.
 Gerjén X. 9.
 Germán II. 21., V. 7., V. 12., V. 28., VII. 31., X. 11.
 Gerold IV. 19., X. 7.
 Gerváz VI. 19.
 Gerzson II. 22., VII. 12.
 Géza II. 25., II. 26., V. 8., VIII. 6.
 Gibárt VI. 15., VIII. 27.
 Gilbert II. 4., VI. 6., X. 24.
 Gilgames X. 24.
 Gobert I. 26.
 Godó I. 16., V. 26.
 Godvin V. 24.
 Gorán II. 21., III. 9., III. 12., IV. 23., IV. 24., V. 9., V. 25., VII. 27., XI. 17., XII. 9.
 Gordon V. 10.
 Gorgiás IX. 9.
 Gotárd V. 4., V. 5.
 Gotfrid I. 13., I. 14., I. 16., VII. 9., XI. 8.
 Gotthárd V. 4., V. 5.
 Gotlib III. 6., VI. 7.
 Göncöl II. 14., II. 18.,

NÉVNAPTÁR

FÉRFINEVEK

- II. 19., IV. 20., IV. 21.,
 VI. 1., XI. 26., XII. 14.
 Gracián VI. 1., XII. 18.
 Gregor I. 2., II. 13., III. 9.,
 III. 12., III. 21., V. 9.,
 V. 25., IX. 3., XI. 17.
 Guidó I. 12., I. 15., III. 30.,
 III. 31., V. 11., IX. 12.
 Gujdó I. 12., I. 15., III. 30.,
 III. 31., V. 11., IX. 12.
 Gusztáv I. 16., III. 10.,
 IV. 14., VIII. 1., VIII. 2.,
 VIII. 8.
 Günter X. 9.
 Gyárfás VI. 19., VII. 6.
 Gyenes XII. 2.
 György II. 21., III. 9.,
 III. 12., IV. 23., IV. 24.,
 V. 9., V. 25., VII. 27.,
 XI. 17., XII. 9.
 Györök II. 21., III. 9.,
 III. 12., IV. 23., IV. 24.,
 V. 9., V. 25., VII. 27.,
 XI. 17., XII. 9.
 Györke II. 21., III. 9.,
 III. 12., IV. 23., IV. 24.,
 V. 9., V. 25., VII. 27.,
 XI. 17., XII. 9.
 Gyöző II. 26., V. 8.,
 VII. 28., XI. 3.
 Gyula IV. 12., V. 27.,
 VI. 28., VII. 1.
 Hadúr VII. 3.
 Hamilkár XI. 12.
 Hannibál V. 16.
 Hannó VIII. 13.
 Harald X. 24.
 Harakány IX. 6.
 Harlám II. 10.
 Harri III. 2., VII. 13.
 Hartvig VIII. 8., VI. 14.
 Harun IV. 2., VII. 1.
 Hasszán II. 23.
 Hektor VI. 28.
 Heliódor VII. 3., X. 3.
 Héliosz VII. 3.
 Helmut III. 16.
 Henrik I. 16., I. 25., III. 2.,
 III. 16., VII. 13., VII. 15.
 Herbert III. 16.
 Herkules VII. 14.
 Herman IV. 7.
 Hermész VIII. 28.
 Hermiás V. 31., VIII. 28.
 Herold X. 24.
 Hetény VIII. 17., IX. 15.
 Hiador VII. 3., X. 3.
 Hiláriusz I. 13., I. 14.,
 III. 16., VIII. 12., X. 21.
 Hilmár I. 13.
 Hippolit VIII. 13.
 Hódos XI. 8.
 Holló II. 4.
 Honor I. 16.
 Honorát I. 16.
 Honorátusz I. 16.
 Honóriusz I. 16., IV. 24.,
 IX. 30.
 Hont I. 9., X. 11., X. 20.
 Horác V. 3.
 Horáció V. 3.
 Horáciusz V. 3.
 Horka IX. 6.
 Huba VIII. 19., XI. 14.
 Hubert III. 20., XI. 3.
 Hubertusz XI. 3.
 Hugó IV. 1., IV. 29.,
 VII. 27.
 Humbert III. 25.
 Hunor IV. 24., IX. 10.,
 IX. 30., XII. 30.
 Hümér IV. 24., XI. 12.
 Ibrahim VI. 15., VIII. 16.,
 X. 9.
 Ibrány X. 9.
 Ignác II. 1., VII. 31.,
 IX. 1., X. 3., X. 17.,
 X. 23., XII. 20.
 Igor IX. 11., XI. 1.
 Ilárlion I. 14., X. 21.
 Ildefonz I. 23.
 Illián VII. 3., X. 3., XI. 21.
 Illés II. 16., VII. 4.,
 VII. 20.
 Ilmár II. 28., VI. 18.
 Imbert I. 15.
 Immanuel III. 26.
 Imre XI. 5.
 Ince I. 8., III. 12., IV. 17.,
 VI. 19., VII. 4., VII. 28.,
 VIII. 11., VIII. 13.,
 XII. 28.
 Ipoly III. 10., III. 20.,
 VIII. 13.
 Irénéusz VI. 28.
 Irnik III. 25.
 István VIII. 3., VIII. 16.,
 VIII. 20., IX. 2., IX. 7.,
 XII. 26.
 Iván VI. 24.
 Ivó V. 19.
 Ivor IX. 7.
 Ixion III. 28.
 Izaiás VII. 6.
 Izidor I. 16., III. 30.,
 IV. 4., V. 11., V. 15.,
 XII. 21.
 Izmael IV. 25.
 Izrael II. 3., II. 5.
 Izsák V. 15., X. 19.
 Izsó VIII. 26.
 Jácint VIII. 17., IX. 11.
 Jáfet II. 5.
 Jagelló X. 13.
 Jakab V. 1., V. 3., V. 11.,
 VII. 13., VII. 25., X. 13.,
 XI. 27., XI. 28.
 Jákim III. 20., IV. 16.,
 VII. 26., VIII. 16.
 Jákob V. 1., V. 3., V. 11.,
 VII. 13., VII. 25., X. 13.,
 XI. 27., XI. 28.
 János I. 23., I. 27., I. 31.,
 II. 8., II. 24., III. 8.,
 III. 27., III. 28., V. 6.,
 V. 15., V. 16., VI. 12.,
 VI. 24., VI. 26., VII. 12.,
 VIII. 9., VIII. 13.,
 VIII. 19., IX. 13.,
 X. 8., X. 23., X. 25.,
 XI. 24., XII. 27.
 Január VII. 10., IX. 19.
 Járed V. 1.
 Járfás VI. 19., VII. 6.
 Jávor VI. 19., VII. 6.
 Jázson III. 21.
 Jefte V. 1.
 Jelek III. 31., IV. 7.
 Jenő VI. 2., VII. 2., VII. 8.,
 VII. 13., XI. 13., XI. 18.
 Jeremi V. 1., VI. 7.
 Jeremiás V. 1., VI. 7.
 Jermák VIII. 28.
 Jernő III. 25.
 Jeromos II. 8., VII. 20.,
 IX. 30.
 Joachim III. 20., IV. 16.,
 VII. 26., VIII. 16.
 Joáhim III. 20., IV. 16.,
 VII. 26., VIII. 16.
 Joakim III. 20., IV. 16.,
 VII. 26., VIII. 16.
 Joákim III. 20., IV. 16.,
 VII. 26., VIII. 16.
 Jób V. 10.
 Joel X. 19.
 Jónás III. 29., IX. 19.,
 IX. 21., XI. 12., XI. 18.,
 XI. 20.
 Jonatán VIII. 24., XII. 29.
 Jordán II. 13., II. 15.
 Jozafát IX. 16., XI. 12.,
 XI. 14.
 József III. 17., III. 19.,
 IV. 7., IV. 16., V. 1.,
 VIII. 25., VIII. 27., IX. 18.
 Józsiás II. 16., VI. 22.,
 VII. 6.
 Józsuá VI. 22., IX. 1.
 Józsué VI. 22., IX. 1.
 Júda IX. 1.
 Jukundusz I. 8., V. 29.
 Juliánusz I. 9., III. 8.,
 V. 22.
 Július I. 9., III. 8., V. 22.
 Jusztin IV. 14., VI. 1.,
 VI. 16., VII. 18.
 Jusztusz VII. 14., VIII. 6.,
 X. 18., XI. 10.
 Juszuf II. 16., VI. 22.,
 VII. 6.
 Jutocsa I. 8., II. 8.
 Juvenál V. 3.
 Kabos II. 19., XII. 25.
 Kada II. 4., III. 2., III. 8.,
 III. 10.
 Kadicsa III. 10., III. 11.
 Kadisa III. 10., III. 11.
 Kadocsa III. 10., III. 11.
 Kadosa III. 10., III. 11.
 Kajetán VIII. 7.
 Kájusz IV. 22.
 Kál XI. 8.
 Káldor V. 19., VIII. 27.
 Káleb X. 13.
 Kálmán X. 13.
 Kamill VII. 14., VII. 18.
 Kamilló VII. 14., VII. 18.
 Kán III. 10., V. 29.
 Kandid III. 10.
 Kanut I. 19., VII. 10.
 Kapisztrán III. 28., X. 23.
 Kaplon I. 12.
 Kapolny I. 12.
 Kapolcs III. 24., IX. 29.
 Kara I. 16., V. 28.
 Karácson V. 13., XII. 18.,
 XIII. 25.
 Karád I. 16., V. 28., XI. 8.
 Karsca I. 16., V. 28.

NÉVNAPTÁR

FÉRFINEVEK

Kardos I. 3., II. 23.,
IV. 24., VII. 15.
Karim IV. 16.
Karión I. 12.
Kármán VIII. 17.
Károly I. 28., III. 2.,
IX. 27., XI. 4.
Karsa I. 16., V. 28.
Kartal III. 23.
Kászon IV. 24., VIII. 13.
Kasszián VIII. 13.
Kasztor VI. 7., XI. 8.
Katapán III. 28., X. 23.
Kazimír III. 4.
Kázmér III. 4.
Keled V. 1., III. 15.
Kelemen III. 15., IV. 22.,
XI. 23.
Kelemér III. 15., XI. 23.
Kelen III. 15., IV. 22.,
XI. 23.
Kemenes VIII. 21.
Kende IX. 1., IX. 25.,
X. 21.
Kenese II. 15., VII. 10.,
XII. 13.
Kenéz I. 19.
Kerecsen XII. 5., XII. 20.
Kerény IV. 4., VI. 4.
Keresztély IV. 3., VII. 27.,
XI. 12., XII. 20.
Kerubin VI. 4., VIII. 4.
Keszti I. 12., VI. 29.
Ketel I. 12.
Keve I. 8., II. 22., VI. 9.
Kevin VI. 3.
Kilény VII. 8., XI. 13.
Kilián VII. 8., XI. 13.
Kilit IV. 26., VII. 13.
Klaudiusz VI. 6., XI. 8.
Klausz III. 21., IX. 10.,
IX. 25., XI. 13., XII. 6.
Kleofás IX. 25.
Kleon IX. 25.
Klétus IV. 26.
Kocsárd IV. 19., V. 4.,
V. 5., VI. 7.
Kolja III. 21., IX. 10.,
IX. 25., XI. 13., XII. 6.
Kolos II. 5., II. 15., III.
10., VI. 6., X. 30., XI. 8.
Kolozs II. 5., II. 15., III.
10., VI. 6., X. 30., XI. 8.
Kolta XII. 6.
Kolumbán XI. 21., XI. 23.
Kolumbusz VI. 9.

Kond V. 29., IX. 1., IX. 25.
Konrád II. 14., II. 18., II.
19., IV. 20., IV. 21., VI. 1.,
XI. 26., XII. 14.
Konstantin III. 11., IV. 12.,
V. 21., VI. 27.
Kont VII. 16., X. 17.
Koppány VI. 20., VI. 9.,
X. 8., X. 23.
Koridon V. 10.
Korilán III. 6., IX. 8.,
XI. 20.
Kornél III. 3., VI. 2.,
VII. 3., IX. 13., IX. 16.
Korvin II. 6.
Kósa IX. 7., IX. 27.
Kozma IX. 26., IX. 27.
Kötöny III. 20., VIII. 7.
Kövecses I. 8., II. 22., VI. 29.
Kristóf III. 15., III. 25.,
V. 9., VII. 25., X. 31.
Krisztián III. 13., VII. 27.,
XI. 12., XII. 20.
Krisztofer III. 15.
Krizosztom I. 27., IX. 13.
Kund V. 29., IX. 1., IX. 25.
Kunó II. 19., V. 29., VI. 1.
Kurd VIII. 23., IX. 1.,
X. 31.
Kurszán XI. 24.
Kürt II. 14., II. 19.
Laborc VII. 23., IX. 30.
Lád VII. 15., XI. 15.
Ladomér VII. 15., XI. 15.
Lajos VIII. 19., VIII. 25.,
X. 10.
Lambert IV. 16., IV. 18.,
VI. 22., IX. 17.
Lantos II. 27., VII. 18.
Larion I. 14., X. 21.
László II. 27., V. 4.,
VI. 27., VIII. 8., VIII. 28.
Laurent VII. 21., VIII. 10.,
IX. 5.
Lázár II. 23., XI. 7.,
XII. 17., XII. 27.
Leander II. 22., II. 27.,
III. 13.
Lehel III. 26., VIII. 2.,
X. 16.
Lél III. 2., IV. 9., VIII. 2.,
IX. 7., X. 16.
Lénárd XI. 6., XI. 26.
Lénárt XI. 6.

Leó II. 18., II. 20., IV. 11.,
IV. 19., VI. 12., VI. 28.,
VII. 3., VII. 17., X. 10.,
X. 17., XI. 10.
Leon II. 18., II. 20.,
IV. 11., IV. 19., VI. 12.,
VI. 28., VII. 3., VII. 17.,
X. 10., X. 17., XI. 10.
Leonárd XI. 6., XI. 26.
Leonárd XI. 6., XI. 26.
Leonidész IV. 22., VI. 28.
Leopold XI. 15.
Lestár VII. 16.
Levedi VI. 18., VI. 24.
Levente II. 13., VI. 18.,
VI. 24., VI. 28., XI. 12.
Lévi IV. 2., VII. 1.
Liberátusz VIII. 17.,
XII. 30.
Libériusz XII. 30.
Libóriusz XII. 30.
Lionel XI. 11.
Lipót VII. 22., XI. 15.
Lívio IX. 23., XI. 12.
Liviusz IX. 23., XI. 12.
Liviusz IX. 23., XI. 12.
Lizander III. 13.
Loránd I. 15.
Lóránd I. 15.
Lóránt I. 15., VII. 15.,
VIII. 10., IX. 15.
Lorenzó VII. 21.,
VIII. 10., IX. 5.
Lotár I. 27., IV. 7., VI. 15.,
XII. 30.
Lórinç VII. 21., VIII. 10.,
IX. 5.
Lucián I. 7., V. 28.
Lúciusz III. 4., VIII. 5.,
X. 19., XII. 3.
Lukács II. 17., X. 18.
Lüszien I. 7., V. 28.
Magnusz IX. 6.
Magor X. 8.
Majlát V. 11.
Makabeus VIII. 1.
Makár I. 2., I. 15.
Malakiás I. 14., XI. 3.
Manassé I. 28.
Manfréd I. 28.
Manó III. 26.
Manszvét II. 19.
Manuel III. 26.
Mánuel III. 26.

Marcel I. 9., I. 16., IV. 26.,
VIII. 14.
Marcell I. 9., I. 16., IV. 26.,
VIII. 14.
Marcján II. 9., II. 17.,
VII. 2., X. 25.
Március VI. 30.
Marcelló I. 9., I. 16.,
IV. 26., VIII. 14.
Márián II. 9., VIII. 19.
Marinusz III. 3., IX. 4.,
XI. 15.
Márió I. 19.
Máriusz I. 19., XII. 31.
Márk IV. 25., V. 25.,
VI. 18., X. 7.
Márkó VI. 18.
Márkus IV. 25., V. 25.,
VI. 18., IX. 7., X. 7.
Márkus IV. 25., V. 25.,
VI. 18., IX. 7., X. 7.
Marót III. 27., IX. 22.
Martin IV. 13., XI. 11.,
XI. 12.
Márton IV. 13., XI. 11.,
XI. 12.
Marton IV. 13., XI. 11.,
XI. 12.
Máté IX. 21.
Mateusz II. 24., XII. 8.
Mátyás II. 24., XII. 8.
Mauriçó I. 15., III. 20.,
IX. 4., IX. 13., IX. 22.,
X. 25., XII. 4.
Mauró I. 15., III. 20.,
IX. 4., IX. 13., IX. 22.,
X. 25., VIII. 13., XI. 19.
Max IV. 14., V. 29.,
VI. 25., VIII. 13., XI. 19.
Maxim IV. 14., V. 29.,
VI. 25., VIII. 13., XI. 19.
Maximilián III. 12.,
VIII. 14., VIII. 21., X. 12.
Maximus IV. 14., V. 29.,
VI. 25., VIII. 13., XI. 19.
Medárd VI. 8.
Megyer IV. 17., XI. 13.
Melchior I. 6.
Meliton IV. 24.
Ménás XI. 11.
Mendel III. 26.
Ménróf IV. 28., VIII. 1.,
XI. 11.
Menyhért I. 6., VIII. 14.,
VIII. 22.

NÉVNAPTÁR

FÉRFINEVEK

Merse VIII. 22.	Nikodémusz III. 27., VIII. 3., XII. 25.	Ozor I. 16.	Piusz IV. 30., V. 5., VII. 11., VIII. 21., IX. 3.
Metód II. 14., III. 9., VI. 14., VII. 5., VII. 7., IX. 18.	Nikolasz XII. 6.	Ödön XI. 16., XI. 20.	Placid VII. 11., X. 5.
Mihály V. 8., VI. 19., IX. 29.	Nimród IV. 28., VIII. 1., XI. 11.	Örkény VII. 15.	Platón IV. 4., VII. 22.
Mikán III. 12.	Noé IV. 22., XI. 18., XII. 24.	Örs VI. 26., VII. 14., IX. 30., X. 2.	Polidor IV. 10.
Mike I. 15., XII. 6.	Noel V. 13., XII. 25.	Özséb I. 18., I. 20., III. 5., VI. 20., VIII. 2., VIII. 14., IX. 26., XII. 16.	Polikárp I. 26., II. 23.
Mikeás VIII. 14.	Nónusz III. 16.	Pál I. 15., I. 18., I. 25., II. 10., II. 22., IV. 1., IV. 28., VI. 26., VI. 29., VI. 30., X. 19.	Pongrác V. 12.
Mikes V. 23., IX. 29., XII. 6.	Norbert VI. 6.	Pálás I. 15., I. 18., I. 25., II. 10., II. 22., IV. 1., IV. 28., VI. 26., VI. 29., VI. 30., X. 19.	Porfir II. 26.
Miklós III. 21., IX. 10., IX. 25., XI. 13., XII. 6.	Norman VI. 6.	Pamfíl VI. 1.	Prímusz VI. 9.
Mikó VI. 19., XII. 6.	Norton VI. 6.	Pantaleon VII. 27.	Principiusz IX. 25.
Miksa III. 12., VIII. 14., X. 12., XII. 6.	Nyikoláj III. 21., IX. 10., IX. 25., XI. 13., XII. 6.	Páris III. 17., IV. 28., VIII. 5.	Rabán II. 4.
Milán V. 19., VII. 18., IX. 11.	Oberon I. 26.	Paszkál II. 11., V. 14., V. 17., V. 27.	Radamesz IV. 10.
Miló I. 25., XII. 18.	Odíló I. 1., I. 2., VII. 4., VII. 7., XI. 18.	Patonyi II. 21., IV. 28.	Radiszló IV. 17.
Milos XI. 26.	Odin III. 23., VII. 2.	Patricius III. 17., IV. 28.	Radó IV. 17.
Mirkó III. 3., VII. 18.	Odisszeusz I. 2.	Patrik III. 17., IV. 28.	Radomér VI. 21.
Miron XII. 10.	Odó VII. 4., VII. 7., XI. 18.	Pázmán VIII. 30.	Rados XI. 7.
Misa V. 8., VI. 19., IX. 29.	Ódor VII. 4.	Pelágiusz V. 4., VI. 9., VI. 26., VIII. 28., X. 8., XII. 19.	Radván XI. 7.
Misel V. 8., VI. 19., IX. 29.	Oguz X. 4.	Pelbárt V. 27., VIII. 21., IX. 28.	Rafael VI. 20., IX. 29., X. 24.
Miske V. 8., VI. 19.	Oktáv III. 22., VIII. 6.	Pellegrin V. 2., V. 16.	Ragnar X. 1.
Misó V. 8., VI. 19., IX. 29.	Oktávián III. 22., VIII. 6.	Periklész VII. 8.	Rajmond I. 7., I. 23.
Modeszth II. 5., VI. 15.	Olaf VII. 29.	Perjámos V. 28., VI. 9.	Rajmund I. 7., I. 23., VII. 4., VIII. 31.
Mór I. 15., III. 20., IX. 4., IX. 13., IX. 22., X. 25., XII. 4.	Oleg IX. 20.	Péter I. 25., I. 28., I. 31., II. 21., II. 22., I. 23., IV. 27., IV. 29., V. 8., VI. 2., VI. 16., VI. 29., VIII. 1., IX. 9., X. 19., XI. 16., XI. 18., XI. 26., XII. 4., XII. 9., XII. 21.	Rajnalld II. 9., VIII. 18.
Morgan VI. 9., VI. 26., VIII. 28.	Olivér III. 5., VII. 1., VII. 11., XI. 21.	Pétri I. 25., I. 28., I. 31., II. 21., II. 22., I. 23., IV. 27., IV. 29., V. 8., VI. 2., VI. 16., VI. 29., VIII. 1., IX. 9., X. 19., XI. 16., XI. 18., XI. 26., XII. 4., XII. 9., XII. 21.	Ralf IV. 17., VI. 21., XI. 7.
Móric I. 15., III. 20., IX. 4., IX. 13., IX. 22., X. 25., XII. 4.	Omár IX. 9.	Perjúrius V. 31.	Ramón VII. 4.
Mózes V. 16., VII. 26., VIII. 28., IX. 4., XI. 4., XI. 25.	Ompoly V. 14.	Petrík I. 25., I. 28., I. 31., II. 21., II. 22., II. 23., IV. 27., IV. 29., V. 8., VI. 2., VI. 16., VI. 29., VIII. 1., IX. 9., X. 19., XI. 16., XI. 18., XI. 26., XII. 4., XII. 9., XII. 21.	Rápolt XI. 29.
Nándor V. 30., VI. 5., X. 19.	Ormos II. 4.	Petróniusz V. 31.	Rátold XI. 2.
Napóleon V. 7., VIII. 15.	Oros I. 17., XII. 1., XII. 19.	Petúr III. 17.	Raul IV. 17., XI. 7.
Narcissusz III. 18., X. 29.	Orbán V. 25., VI. 29., VII. 29., XII. 19.	Piládész XII. 9.	Razmus VI. 2.
Nátán XI. 9.	Orbó VI. 29.	Pió IV. 30., V. 5., VII. 11., VIII. 21., IX. 3.	Rázsony IV. 17., VII. 23.
Nátánael XI. 9.	Oresztész I. 14., XI. 9., XII. 13.	Piramusz VI. 9.	Reginald II. 12., VI. 5., XII. 4.
Nataniel XI. 9.	Orfeusz II. 27.		Regő VI. 5., VIII. 2.
Nemere XII. 19.	Orion I. 14.		Remig X. 1.
Nepomuk V. 16.	Ormos II. 4.		Rémus X. 1.
Nesztor II. 26., IX. 8.	Oros I. 17., XII. 1., XII. 19.		Rémusz X. 1.
Nétus V. 2.	Oszkár II. 3., III. 3., VII. 31., XII. 1.		Renátó XI. 12.
Nétusz V. 2.	Oszlár II. 3.		Renátusz IX. 2., X. 6., XI. 12.
Nikander VI. 17.	Osszián II. 28.		Rézmán VI. 2.
Nikétás I. 7.	Oszvald II. 19., II. 28., VIII. 5.		Rezső IV. 17., X. 12., X. 17., XI. 7.
Nikodémusz III. 27., VIII. 3., XII. 25.	Otello I. 16.		Richárd II. 7., IV. 3., IX. 18., XI. 15.
	Otmár XI. 16.		Rihárd II. 7., IV. 3., IX. 18., XI. 15.
	Ottó I. 16., II. 23., III. 23., VII. 2., IX. 22., XI. 18.		Rikárdó II. 7., IV. 3., IX. 18., XI. 15.
	Ottokár II. 26., IV. 2., V. 8., VII. 2.		Róbert II. 4., IV. 29., V. 13., VI. 7., VII. 17., IX. 17.
	Ovidiusz V. 6.		Robertó II. 4., IV. 29., V. 13., VI. 7., VII. 17., IX. 17.
	Ozmin V. 21., VIII. 20.		Robin I. 30., VI. 7.

NÉVNAPTÁR

Rodel III. 13., X. 30.,
X. 31.

Roderik III. 13., X. 30.,
X. 31.

Rodion X. 7.

Rodrigó III. 13.

Rókus VIII. 16.

Roland VII. 15., VIII. 9.,
VIII. 10., IX. 15.

Román II. 28., V. 22.,
VIII. 9., XI. 18.

Románó II. 28., V. 22.,
VIII. 9., XI. 18.

Rómeó II. 7., VI. 19., X. 1.

Romuald II. 7., VI. 19.

Romulus VII. 6., IX. 5.,
X. 13.

Ron II. 9., VIII. 18.

Ronald II. 9., VIII. 18.

Ronaldó II. 9., VIII. 18.

Roni II. 9., VIII. 18.

Ruben IV. 6.

Rúben IV. 6.

Rudolf IV. 17., VII. 27.,
X. 17., XI. 7.

Rúfusz XI. 21., XII. 28.

Rupert III. 7., III. 27.,
V. 15.

Ruszlán VII. 17.

Rusztém X. 9., XI. 10.

Ruven IV. 6.

Salamon II. 8., III. 13.,
IX. 28., X. 17., X. 24.

Sámson VI. 27.

Samu VIII. 21.

Sámuel II. 16., VIII. 20.,
VIII. 21., X. 10.

Sándor I. 15., II. 26.,
III. 18., IV. 23., V. 3.,
X. 11.

Saul I. 25., X. 20.

Sebes II. 3., VI. 7.

Sebestyén I. 20.

Sebő I. 20., IV. 12., IV.
24., VIII. 29., IX. 19.,
XII. 5., XII. 30.

Sebők I. 20., XII. 30.

Semjén X. 8.

Simeon I. 5., II. 18.,
III. 24., IV. 21., V. 24.,
VI. 1., X. 8.

Simon I. 5., II. 18., IV. 24.,
V. 16., V. 24., X. 28.

Solt III. 13.

Sólyom IX. 25.

Som VII. 3., IX. 16.

Soma VII. 3., IX. 16.

FÉRFINEVEK

Stefán VIII. 3., VIII. 16.,
VIII. 20., IX. 2., IX. 7.,
XII. 26.

Surány I. 22., I. 24.

Surd I. 22., I. 24.

Sükösd IV. 3.

Szabin II. 9., VIII. 29.,
XII. 7., XII. 11., XII. 30.

Szabolcs VII. 17., VII. 28.,
IX. 19.

Szalárd VII. 17.

Szaléz I. 24., I. 29.

Szálók I. 24., I. 29.,
V. 17.

Szalvátor III. 18., VIII. 5.

Szalviusz X. 28.

Szaniszló IV. 11., V. 7.,
XI. 13.

Szavér XII. 3.

Szebáld VIII. 19.

Szebasztián I. 20.

Szecső III. 1., IV. 9.

Szelemér II. 8., VII. 17.,
IX. 12.

Szelestény IX. 12.

Szelim IX. 28.

Szemere II. 23., V. 26.

Szente XII. 23.

Szeráf X. 12.

Szerénusz VI. 28., VIII. 2.,
VIII. 16., IX. 14.

Szergiusz IX. 8., IX. 9.,
X. 7., X. 8.

Szervác V. 13.

Szevér I. 8., II. 1.

Szeveréd II. 8., X. 23.

Szeverin I. 8., X. 23.

Szidor I. 15., I. 16.

Szigfrid II. 15., VIII. 22.

Szilamér VI. 20.

Szilárd III. 11., IV. 12.,
XII. 14.

Szilás VII. 13.

Szilvánusz II. 6., II. 18.,
II. 20., III. 8., V. 4.,
VII. 10., VII. 13.,
VIII. 24., XI. 12., XII. 2.

Szilveszter XI. 26., XII. 31.

Szilviusz XI. 3.

Szindbád VII. 25.

Szíriusz I. 22.

Szixtusz III. 28., IV. 3.,
IV. 6., VIII. 6., VIII. 7.

Szofron III. 11.

Szókratész XI. 28.

Szolón V. 17., XI. 13.

Szórád VII. 13., VII. 17.

Szovát VII. 13.

Szörény I. 8., X. 23.

Tacitusz II. 25.

Taddeus I. 24., VII. 26.,
X. 28.

Tádé I. 24., VII. 26., X. 28.

Tadeusz I. 24., VII. 26.,
X. 28.

Taksony IV. 6., III. 29.,
VIII. 24., XI. 29.

Talabér VII. 25.

Talabor VII. 25.

Talamér I. 5., VII. 15.

Táltos I. 5.

Tamás I. 28., III. 7.,
VI. 22., VII. 3., VII. 6.,
VIII. 25., IX. 22., X. 2.,
XII. 21., XII. 29.

Tankréd V. 6., VII. 6.

Taráz II. 25.

Tarcal II. 25.

Tarcsa II. 25.

Tardos IX. 10.

Tarján VIII. 11., XI. 30.

Tárkány IX. 5., IX. 28.

Tarsa II. 25.

Tarzičiusz VIII. 15.

Tas I. 8., II. 22., IV. 15.,
IV. 27., VI. 8.

Tasziló I. 11., X. 11.

Tege II. 25.

Teó IX. 2.

Teobald V. 21., VII. 1.

Teodor VIII. 16., IX. 2.,
XI. 9., XII. 27., XII. 28.

Teofil III. 5., III. 10.,
V. 21., VI. 17., X. 13.,
X. 29., XII. 20.

Terestyén II. 7., XI. 28.

Tétény V. 1., XI. 5.

Tézeusz I. 11.

Tibériusz VIII. 11.

Tibor IV. 14., VIII. 11.

Tiborc IV. 14., VIII. 11.

Ticián I. 26.

Tihámér IV. 20., IV. 26.,
IV. 29., VII. 1., XI. 9.,
XI. 12., XII. 16.

Timon V. 3.

Timóteus I. 24., I. 26.,
V. 3., VIII. 22.

Timóteusz I. 24., I. 26.,
V. 3., VIII. 22.

Timur VII. 25., IX. 18.

Tirzusz X. 12.

Titán II. 6.

Títusz I. 4., I. 26., II. 6.

Tivadar IV. 20., IV. 30.,
VI. 28., IX. 19., XI. 9.

Tiván VI. 22.

Tóbiás I. 1., VI. 13.,
IX. 12., XI. 2.

Tódor II. 6., II. 7., IX. 19.,
X. 11., XII. 28.

Toma I. 28., III. 7., VI. 22.,
VII. 3., VII. 6., VIII. 25.,
IX. 22., X. 2., XII. 21.,
XII. 29.

Tomaj III. 7., X. 2.

Tomor VII. 25.

Tonuzóba XII. 11.

Torda VI. 27.

Tormás III. 26.

Torna III. 26.

Torontál III. 26.

Töhötöm IV. 20., VI. 14.,
IX. 2., IX. 15., XI. 5.,
XII. 18.

Tömör X. 28.

Törtel VIII. 4.

Trajánusz VIII. 11.,
XI. 30.

Trisztán II. 7., XI. 28.

Tullió VIII. 11., XI. 30.

Tur III. 26.

Tuzson V. 19.

Ubul III. 7., V. 16., XII. 31.

Údó III. 23., VII. 4.

Ugocsa V. 22., XI. 9.

Ugod V. 16.

Ugor V. 3., VIII. 16.

Ugron V. 22., XI. 9.

Ulászló I. 27., VI. 27.,
VI. 29.

Ulisszesz I. 2.

Ulpián IV. 3.

Ulrik III. 11., VII. 4.,
VII. 10., VII. 11., VIII. 7.

Umbertó III. 25.

Upor V. 15., VI. 26.

Urbán IV. 1., V. 25.,
VI. 29., XII. 19.

Uriás I. 14.

Uriel I. 14.

Uros I. 14., I. 17., XII. 1.

Uzon I. 15., I. 16., IV. 18.

Uzor IV. 18.

Üllő III. 31.

NÉVNAPTÁR

Vadony VIII. 30.
 Vajk VIII. 20.
 Vajta IV. 24., XII. 20.
 Valdemár II. 27.
 Valdó II. 27.
 Valentin I. 7., II. 14.,
 III. 16., VII. 25., XI. 3.
 Valentinó I. 7., II. 14.,
 III. 16., VII. 25., XI. 3.
 Valér I. 29., III. 10.,
 VI. 14., XII. 15.
 Valérió I. 29., III. 10.,
 VI. 14., XII. 15.
 Valter IV. 8., VII. 16.
 Várkony VII. 2., X. 22.
 Varsány VII. 19.
 Vászoly I. 2., V. 30.
 Vata IV. 24., XII. 20.
 Vazul I. 1., I. 11., III. 22.,
 V. 30., VI. 14.
 Vázsony I. 19., V. 30.
 Velek IX. 28.
 Vencel IX. 28.
 Vendel X. 20.
 Verner IV. 18.
 Versény VII. 19.
 Viátor VIII. 5., X. 21.
 Vid VII. 15.
 Vidor I. 13., I. 14., III. 16.

FÉRFINEVEK

Viktor II. 26., V. 12., VII.
 28., IX. 5., IX. 30., XI. 2.
 Vilibald VII. 7., X. 22.
 Vilmos I. 10., II. 10.,
 IV. 6., V. 23., V. 28.,
 VI. 8., VI. 25., VII. 5.
 Vince I. 22., IV. 5., IV. 9.,
 V. 24., VI. 19., IX. 27.
 Vincent I. 22., IV. 5.,
 IV. 9., V. 24., VI. 19.,
 IX. 27.
 Virgil III. 5., XI. 27.
 Vitálj IV. 28., X. 20.,
 XI. 4.
 Vitális IV. 28., X. 20.,
 XI. 4.
 Vitéz IV. 28., XI. 2.
 Vitó I. 15., VI. 15.
 Vitold IV. 28.
 Vitus I. 15., VI. 15.
 Vladimír VII. 15., XI. 15.
 Vojta IV. 23.
 Volfrám III. 20.
 Vulkán V. 19.
 Xavér XII. 3.
 Zádor III. 16., VIII. 8.,
 IX. 1.

Zerind I. 8., X. 23.
 Zéta XI. 22., XII. 23.
 Zete XII. 23.
 Zétény II. 22., XII. 23.
 Zoárd VII. 17., XII. 3.,
 XII. 30.
 Zobor V. 1., VII. 17.,
 XI. 19.
 Zoltán III. 8., III. 13.,
 VI. 23., XI. 20.
 Zombor VIII. 22., XII. 26.
 Zorán III. 4.
 Zotmund III. 1.
 Zsadány VIII. 23.
 Zserald IV. 19., X. 7.
 Zsigmond V. 1., V. 2.
 Zsolt IV. 10., X. 21.,
 XI. 20.
 Zsombor IV. 21., XI. 8.
 Zsűlien I. 9., III. 8., V. 22.

A névnapadatok forrása:

<http://corpus.nytud.hu/utonevportal/>.

Ez a lista nem tartalmazza az összes, az ELKH
 Nyelvtudományi Kutatóközpont által anyakönyvi
 bejegyzésre alkalmasnak minősített
 utónevét, azok folyamatosan bővülő jegyzéke elérhető itt:
<https://nytud.hu/oldal/utonevjegyzek>.

Ezeket a keresztnéveket adták leggyakrabban a 2022-ben született gyermekeknek

(Forrás: https://www.nyilvantarto.hu/letoltes/statisztikak/kozerdeku_ujszulottutonev_2023.xlsx)

FIÚK	Első utónévként	Második utónévként	LÁNYOK	Első utónévként	Második utónévként
DOMINIK	1330	234	HANNA	1131	276
OLIVÉR	1149	185	LÉNA	977	261
LEVENTE	1134	180	ZOÉ	956	334
MÁTÉ	1124	219	ANNA	928	415
MARCELL	1085	125	LUCA	902	108
NOEL	1044	296	EMMA	827	171
BENCE	1022	162	OLÍVIA	604	119
ZALÁN	990	175	BOGLÁRKA	573	63
MILÁN	969	163	LILI	570	71
ÁDÁM	849	150	MIRA	559	97
BOTOND	843	77	LAURA	530	107
DÁNIEL	830	225	LARA	528	88
ZSOMBOR	822	66	SÁRA	504	187
BENETT	804	156	ZSÓFIA	503	121
ÁRON	788	107	ALÍZ	500	48

A BABÓCSAI ISKOLA TÖNKRETÉTELE

A gyerekévek ára

– Ebből iskola már sohasem lesz, le kell bontani az egészet a francba, aztán lehet felhúzni egy teljesen újat, mert ha erre ráépítenek bármit, összedől, mint a kártyavár – magyarázta hevesen a babócsai iskola előtt egy negyvenes férfi. – Higgye el, értek hozzá, az építőiparban dolgozom: ezek a marhák megbontották a földemet, az épületet több mint három éve veri az eső, a hó, eszi a fagy, a falak olyanok már, mint szivacs. Ez nem iskola, csak egy rom, s aki azt mondja, csak egy normális kivitelező kell, hogy befejezzék, aztán hamarost jöhetnek a gyerekek, az bizony hazudik!

Marika, a kisgyermekét sétáltató harmincas asszony csak a monológ utolsó részét hallotta, de előbb egyetértően bólogtatott, majd belőle is kitört a keserűség.

EGYSZERRE PISIL MINDENKI

– A nagyobbik gyerekem éppen akkor kezdte az iskolát, amikor megkezdődött ez a felújításnak hazudott akármí – heveskedett. – De ahelyett, hogy normálisan tanulhatott volna, a régi gyógyszerár épületébe kellett járnia, ahol a tanári magyarázat áthallatszott a másik osztályba, hát hogyan figyeljen így egy kisgyerek? Második osztályba már Barcsra íratuk be, azóta pedig, aki tehetne, kivette a gyereket és a városba hordja, ami ugyan plusz idő és pénz, de legalább normálisan tanulhatnak a kis diákok.

Nem sokkal később kiderült, nemcsak alsósokat, de rengeteg felsőt is kivettek az elmúlt négy évben a dél-somogyi Babócsa iskolájából, hiszen az immár négy éve tartó felújításként aposztrofált rombolás idejére

az 5–8. osztályosok a plébániára kerültek, ahol olyan helyiségekben oktatnak immáron négy tanév óta, melyeknek önálló ki-járatuk sincs, hanem csak másik termeken keresztül lehet megközelíteni őket, így például, ha valakinek ki kell mennie vécére, négy évfolyam tudja meg azonnal.

Aki iskolát épít, az a jövőt építi – hangzott el 2019 kora nyarán az eredendően 1,1 milliárd forintos, jellemzőn uniós finanszírozású program megnyitó ünnepségén, melyen persze ott tolongott megannyi kormánypárti potentát, s a fenntartó Kaposvári Tankerület vezetése. Akkor egy év türelmet kértek a szülőktől, s ígérték, 2020 szeptemberében már a felújított, XXI. századi iskolában kezdődik meg a tanév. A helyiek közül sokan már akkor sem értették, miért van szükség ilyen volumenű beruházásra, hiszen a hazai falusi iskolák közül a jobbak közé tartozott a kétszintes épület. Cseppet sem mellékesen az uniós pályázatban a tankerület 350-500 fős körzeti iskolát vállalt, melyről már akkor lehetett tudni, az elszegényedő, elöregedő, s folyamatosan csökkenő népességű Dél-Somogyban hiú ábránd, hiszen az intézménybe a felújítás előtt is jó, ha másfélszáz gyerek járt.

BEJÁRÓ TANÁROK

A kivitelezői pályázaton az APM Construct Kft. nyert, de már néhány hónap után látszott, esélye sincs befejeznie a munkát az előírt határidőre. A koronavírus-járványra hivatkozva a tankerület halasztást adott a cégnek, mely azonban ezek után sem haladt a munkával, így

A jobbak közé tartozott

a megrendelő 2020 októberében felmondta a szerződést, egyúttal bíróságra vitte az ügyet. Az iskola torzója közben ázott-mállott, az új pályázatot csak késve írták ki, az építési költségek pedig elszálltak, így a kormány, megtámogatva a helyi Fidesz–KDNP-s országgyűlési képviselő kampányát a 2022 áprilisi választások előtt újabb 734 milliót biztosított a felújítás befejezésére. A második tenderen győztes barsi HM-Bau Kft. ugyan bele is kezdett a munkába, vállalva, hogy 2022 novemberére megtörténhet a műszaki átadás, ám a cégnek – mely korábban a környéken több állami pályázatot is elnyert, de másokba is belebukott, így például a kadarkúti egészségház is torzóként maradt utána – júliusban elszámolási vitái támadtak a tankerülettel, s utóbbi az ősszel ezt a szerződést is felmondta.

Ekkorra már a gyerekek több mint harmadát elvitték szüleik az iskolából, ahonét a tanárok egy része is távozott, pótlásukat a tankerület utazó pedagógusokkal próbálta megoldani.

– Az a sok nagyeszű politikus nem is tudja, mekkora kárt okozott a falunak – fakadt ki egy ötvenes férfi, Ferenc. – Egy falunak az iskola a motorja, a helyben élő tanárok jellemzően aktív tagjai a közösségnek, programokat szerveznek, színjátszókört, kórust vezetnek, ha kell, tanórákon kívül korrepetálják a gyerekeket. Az utazó pedagógus viszont, miután leadta az óráit, megy tovább, nem él köztünk, úgy jár ide, mint egy gyárba műszakba. Akik még maradtak tanárok, szakmailag halálra vannak ítélve, hiszen az előrelépéshez tanulmányi versenyekre kellene hordaniuk a diákokat, de itt már szinte csak csupa hátrányos helyzetű, tanulási nehézséggel küzdő gyerek van.

Iskola az enyészet szélén

A SZERZŐ FOTÓI

A falu tehát többszörösen megszenvedti az elhibázott iskola-felújítást, mely ráadásul magával rántott más fejlesztéseket is: az önkormányzat elbukta a szociális étkeztetést is bonyolító konyha korszerűsítésére nyert pályázati támogatást, hiszen nem volt hol fejleszteni, s gyógyszerárát is bukta a település, hiszen az épületet nem kapta vissza a tankerülettől, így a fiókpatika nyitását vállaló barcsi cég is visszakozott. Jáger Gábor polgármester, aki hónapokkal a terv indulása után, 2019 őszén került a falu élére ennek ellenére nem akart nyilatkozni, mondván, az önkormányzatnak semmi köze a felújításhoz, mindenről a fejük felett döntöttek, így érdemben nem tudna mit mondani.

FÖLJELENTÉS, NYOMOZÁS

Az ügy persze már rég túllépett a falu határain, még parlamenti kérdés is elhangzott a babócsai iskolával kapcsolatban, ám érdemi válasz nemhogy a T. Házban, de a tankerületből sem érkezett az elmúlt négy évben. Az esetről feljelentés is született,

nyomozás zajlik, valamint az uniós pénzek felhasználását ellenőrző Integritás Hatóság is vizsgálódott. Utóbbi július elején eljárást kezdeményezett a projekt ügyében, s megállapította, hogy a közel 1,822 milliárd forintos támogatásból közel egymilliárdot már elköltöttek, ám ebből mintegy 700 millióval nem számoltak el, ráadásul 423 milliót olyan cégeknek fizettek ki előlegként, melyeket azóta felszámoltak. A hatóság javasolta a megmaradt 800 millió visszatartását, valamint az illetékes minisztériumnál szabálytalansági eljárás lefolytatását, többek között felvetve, egyáltalán szükséges volt-e a felújítás, és erős a gyanú, hogy a pályázat és az ellenőrzés során is felmerültek törvénytelenések. Melyeknek egyszer talán lesznek felelősei, ám ettől Babócsán egy jó darabig még biztosan nem épül meg az iskola: egy, a korábbinak megfelelő épület jelenlegi áron úgy hatmilliárd forintba kerülne.

És akkor a gyerekek gyerekéveit nem is számoljuk.

Vas András

Tavirózsák háborúja

Párapaplant óvó mocsárciprusok, égbetörő magyar körisek, rejtőző vöröshasú unkákat, törpenövésű vadpontyok – Hévízen nemcsak a gyógyító páratlan természeti kincs, hanem vizének és partjainak, környezetének élővilága is. Ide kalauzolják el az érdeklődőket izgalmas geobotanikai túrákon, amelyeken az is kiderül, hogy a kívülállók számára szinte láthatatlan csaták terepe ez a vidék. Az erdő a tó afféle erődítménye, a vízrendszerben hal- és tavirózsásfajok versengenek egymással, a természetvédők pedig az idegenhonos özönnövények és -állatok visszaszorításáért vívnak nagy küzdelmet.

A nyári főszezon derekán, délelőttönként zsúfolásig megtelnek Hévízen a tóhoz vezető utcák. Mintha csak egyirányúak lennének, úgy hömpölyög a tömeg a tófürdő bejáratai felé. A szanatórium egykori legendás főorvosáról, Schulhof Vilmosról elnevezett sétányon is egymást érik a színes úszógumikkal és más, elengedhetetlen fürdőkellékekkel felszerelkezett vendégek. A legtöbben célirányosan tartanak a főbejárathoz, és talán nem is tudják, észre sem veszik az

innen alig pár tíz méterre vezető kis utat, ami a tavat körbeölelő 35 hektáros erdőbe, egy még kevésbé ismert, ám annál különlegesebb világba vezet.

– Azért már szerencsére egyre többen felfedezik a 2021-ben átadott Tavirózsa tanösvényt, s így azt is, hogy bár Hévíz legnagyobb csodája kétségtelenül a tó, az korántsem csak az egyetlen – mondja Samu Zoltán Tamás természetvédelmi mérnök, aki maga is sokat tesz azért, hogy a fürdővárosba érkezők észrevegyék a tavon túli

Samu Zoltán Tamás sokat tesz azért, hogy a fürdővárosba érkezők észrevegyék a tavon túli élővilágot

élővilágot, hiszen évek óta szervez itt geobotanikai sétákat. A majd két órás, három kilométeres kirándulás során az erdő megannyi különleges csodája tárul a látogatók elé az északnak vagy keletnek nevezett mocsárerdőben, és a nyugati véderdőben.

GÖMB A MÉLYBEN

A túra a mélyből indul, képletesen legalábbis. Samu Zoltán Tamás ugyanis – a tanösvény elején, a pataknak látszó, de valójában a tóból kivezető, úgynevezett északi árapasztó partján – mindig egy történeti gyorstalpalóval, a mélyből feltörő forrásokkal kezdi. „Jelen ismereteink szerint tíz forrásból táplálkozik a tó” – jelzi általában nem kis meglepetést kelteve a túravezető, hogy még ma sem tudunk mindent a tóról. A közel negyven méter mélységben teljes sötétség honol, a víz alatti, szerteágazó barlangrendszer feltárása pedig olyan veszélyes, hogy kevés bűvár kutathat odalenn, így a munka lassan halad. Ami biztos: a mélyben egy megközelítőleg tizennégy-szer tizenhat méter átmérőjű gömb alakú barlangban keverednek a hideg és a meleg források vizei, ez biztosítja várost világhírűvé tevő gyógyvizet.

Ez a víz persze nemcsak a fürdőzőkre van csodás hatással, hanem a térség élő-

világára is. A vizes élőhelyen burjánzik a növényzet, több mint 300 növényfajt tartanak nyilván a viszonylag kis területen. Tökéletes élőhely ez az égerek, magyar kőrisek, kocsányos tölgyek, mocsárciprusok, kínai ősfenyők dominanciájával bíró változatos erdőnek. Az ideális körülményeket „meghálálja” a rengeteg, amit nem véletlenül neveznek véderdőnek, derül ki Samu Zoltán Tamás szavaiból:

– A tavat körbeölelő fáknak fontos szerepük van, védik a környék páratlan mikroklímájának állandóságát, és ami talán a legfontosabb, hogy megóvják a szélről a vízfelszín felett kialakuló párapaplant. Annak köszönhetően, hogy a párapaplan a tó felett maradhat, lassul a párolgás és kisebb a tó hővesztése is – meséli a túravezető. S míg az erdő a tavat védi, a Hévízi Szent András Reumakórház és Gyógyfürdő, a Balaton-felvidéki Nemzeti Parkkal valamint Hévíz városával közösen az erdőt óvja: az utóbbi években mintegy 20 ezer facsemetét ültettek el, hogy fiatalítsák az állományt.

– Páratlan ez az ökoszisztéma, de nagyon sérülékeny is – mondja Samu Zoltán Tamás, és a mellettünk csendesen csordogáló árapasztóban hullámozó hínárra mutatva folytatja: – A legnagyobb gondot az idegenhonos állatok, növények megjelenése okozza, ez a csavarhíнар például özönfajként burjánzik itt.

VERSENGŐ TÜNDÉRRÓZSÁK

A legtöbb esetben az emberi felelőtlenség okozza a bajt. Van, aki talán csak jót akar, amikor az otthon megunt akváriumból a növényeket, kis halakat titokban átköltözteti a hévízi vízrendszerbe. De akadt példa arra is, hogy valaki az itteni ideális körülményeket próbálta kihasználni, s itt nevelte akváriumba szánt növényeit. A változás a hévízi tó talán legismertebb növényeit,

A tavorózsasétány egy kilométer hosszan kanyarog

a tavorózsaként és tündérrózsaként is ismert, a vízfelszínen úszó virágokat is elérte. A tóból szinte már teljesen kiszorult az őshonos fehér tündérrózsza, amelyek helyét szintén pompás látványt nyújtó, de jövevény fajok vették át.

– Ez a tavorózsák háborúja – szokta mondani a geotúrákon a természetvédelmi mérnök a tündérrózsza-fajok közötti évtizedek óta tartó versengést a középkori Angliában bő harminc éven át dúló politikai harcokhoz, a rózsák háborújához hasonlítva. Ami pedig a versengés állását illeti: egykor az indiai vörös tündérrózsza állt nyerésre, ez is vált a tó jelképévé. A növény gyökértörzse az iszapban van, onnan törnek a vízfelszínre a levelek, olykor akár 5 métert is megtéve. Ciklámenpiros virágai a vízfelszín fölött késő éjjel nyílnak és délelőtt záródnak. Az elmúlt években azonban ezt a fajt is elkezdte kiszorítani a szintén mesés, kék virágú, ám rendkívül agresszív és gyorsan terjedő Panama Pacific nevű trópusi tavorózsza.

ÖSSZEÍVÓ IDEGENEK

Az őshonos és a jövevényfajok számáról pontos adatok nem állnak rendelkezésre, de a túravezető szerint jelzésértékű, hogy egy korábbi felmérés szerint a vízrendszerben 17 idegen halfajt találtak. A túravezető itt fontosnak tartja hangsúlyozni, hogy nem a tóról van szó, hanem az egész vízrendszerről. A tó maga 4,4 hektáros, de jelentős vízfelületet jelent az erdőben egy kilométer hosszan kanyarogó északkeleti kifolyó. Ez a tóból kivezető patak a Kis-Balatonba folyik bele, és ennek csak a tó térségéhez sorolt felső szakasza 10 kilométer hosszú. Épp itt figyelték meg kutatók, hogy már az idegen sügerek is összeívtak.

A tófürdő és a Balaton-felvidéki Nemzeti Park szakértői folyamatos harcot vívnak az idegenhonos inváziós növényekkel, halakkal. A halakat elkábító elektromos halászzattal, varsával, kézi húzóhálójával próbálják „karbantartani”

A tóból kivezető déli kifolyó a Kis-Balatonban ér véget

A SZERZŐ FOTÓI

a halállományt, eltávolítani az idegen fajok egyedeit. A halak mellett más állatok is munkát adnak a természetvédelmi szakembereknek: megjelent már itt a márványrák és több idegen teknősfaj is. Jó hír viszont, hogy a tóban őshonos halfaj példányai, a csak itt élő törpenövesű hévízi vadpontyok remekül vannak. Ezek alkalmazkodtak a táplálékban szegény tóhoz, és általában kifejtetlen 15-17 centiméteresek, azaz jóval kisebbek, mint a másutt élő pontyok.

TÖLGY SUBÁBAN, FEDETLEN

A Hévízi-tó körüli ökoszisztéma azért is különleges, mert a kis terület ellenére rendkívül változatos. Míg a tó keleti oldalán mocsárerdő terül el, a tavat megkerülve, hamar változik a kép a déli kifolyó után a nyugati véderdőbe érve. A tó fölé emelkedő domboldalon az égerek, ciprusok helyét juhar-, hárs-, fenyő- és tölgyfák veszik át. Noha egészen másféle ez az erdő, mint a tó túloldalán lévő, a párapaplan megóvásában ugyanolyan fontos szerepet játszik, és az özönfajok megjelenése itt is gondot okoz.

Samu Zoltán Tamás egy növénycsoportra mutatva magyaráz erről:

– Itt növekszik egy kis tölgy, de máris körbeveszik özönfajok egyedei, amerikai kőris, nyugati ostorfa és akác. Igaz, egyelőre kár lenne itt beavatkozni, mert segít, abban, hogy a kocsánytalan tölgyet a népi bölcsességnek megfelelően fedetlen fővel, subában neveljék. Vagyis oldalról védik a tölgyet a más fajták, mintha csak subában lenne, de fölé nem nő semmi, fedetlen így elég napfény érheti.

Míg a láperdőben főleg a talajszinten akad látnivaló, itt a magaslat jelenti a legnagyobb élményt. A tó körüli túra következő állomásán egy két éve készült lombkorona-kilátóra lehet felkapaszkodni. A magából csodás panoráma nyílik a vidékre, és onnan fentről érteni meg igazán, miért is nevezik véderdőnek a tó körüli rengeteget. Noha a kilátó 15 méter magasra nyúlik, és légvonalban sem lehet száz méternél távolabb a fürdő, a tóból szinte semmi sem látszik, olyan szorosan védi, annyira sűrűn öleli körbe a tavat az ezerarcú hévízi erdő.

Boda András

ILLEGÁLIS SZOCIÁLIS OTTHONOK

Aki rászorult, az a legrászorultabb

Varga Zsolt

– Az illegális szociális, leggyakrabban idősothon remek biznisz, kifejezetten megéri a működtetése, hiszen az ellátás komoly bevételt hoz, a lebukási esély csekély, miután az egymásra utaltság, a rászorultság és a kiszolgáltatottság miatt az érintettek szinte mindent eltérnek és tudomásul vesznek, a büntetés pedig, ha valami véletlen folytán mégis lebuknak a működtetők, a bevételekhez képest nevetségés összeg – állította Varga Zsolt szociálpolitikus.

DEMENS HATÓSÁGOK

Szavait igazolja, hogy bár időnként napvilágra kerül egy-egy eset, elképesztő körülmények között, illegális otthonokban élő idősekről, a szakemberek szerint országosan akár több száz, engedély és megfelelő szakmai háttér nélkül működő szociális otthon akad. Felderítésük, bezárásuk szinte lehetetlen feladat a hatóságok számára, leggyakrabban vala-

milyen extrém eset, rosszabb esetben halálos tragédia kapcsán derül fény működésükre.

Kaposváron a koronavírus-járvány kellett ahhoz, hogy végre bezárassanak egy hosszú évek óta működő törvénytelen szociálisotthon-hálózatot. Az ügyben az ügyészség végül egy asszony és a fia ellen emelt vádat több rendbeli, foglalkozás körében elkövetett szándékos veszélyeztetés miatt: a nő az általa hatósági engedély nélkül több ingatlanban működtetett idősothonban – ahol 30-40 embert helyezett el – számos, súlyos következménnyel járó foglalkozási szabályszegést követett el, míg a negyvenes férfi akadályozta a járványügyi intézkedések végrehajtását.

Kecskeméten a Nemzeti Védelmi Szolgálat egészségügyi dolgozókat, ügyvé-

det és szociális munkást leplezett le, akik egy hetényegyházai famíliával játszottak össze: a család által illegálisan működtetett otthonba szerveztek majdani lakókat, akikről tudták, rendelkeznek ingatlanl, s rokonságuk egyáltalán nem, vagy csak ritkán látogatja őket, ráadásul az érintettek jellemzően demens, fizikailag és egészségileg leromlott állapotú páciensek voltak.

Az otthonokba vizsgálatra érkező hatóságok munkatársait mindkét esetben szörnyű állapotok fogadták. Kaposváron a mozgásképtelen sértetteknek nem biztosítottak megfelelő betegágyat, akik emiatt állandóan leestek az egyszerű, rács nélküli heverőkről. Nem gondoskodtak a cukorbetegnek speciális étrendjéről, s az otthonba sorozatosan visszaterő rühességet is csak tünetileg kezelték, ahogyan a koronavírus-járvány idején – gondozotti megbetegedés ellenére – sem tettek semmiféle óvintézkedést. Utóbbi lett végül a veszтük: a hatóságok az egyik idős gondozott betegségét követően, közérdekű bejelentés után ürítették ki az otthont, s indítottak eljárást az asszonnyal szemben.

Akiről amúgy városzerte régóta tudták, hogy hosszú évek óta működtet illegálisan idősotthonokat. Az ellátási rendszer hibáit mutatja, hogy minderről a hatóságoknak is volt tudomásuk, hiszen 2010-ben egyszer már megbüntették a nőt, aki akkor éppen

három ingatlanába fogadott be térítés ellenében idős, ellátásra szoruló embereket. Ennek ellenére még több mint egy évtizeden keresztül háborítatlanul működtethette az illegális otthonokat, hiszen a kirótt, néhány százezer forintos büntetést könnyedén kifizette milliós bevételeiből.

A szociális törvény értelmében szociális szolgáltatás a kormányhivatal engedélyével és a szolgáltatói nyilvántartásba bejegyzéssel végezhető, s persze meg kell felelni a jogszabályokban meghatározott szakmai, tárgyi és személyi feltételeknek. Az engedélyeztetési eljárás meglehetősen szigorú és hosszadalmas, nem véletlen, hogy sokan bele sem vágnaк, főleg, hogy a lebukás veszélye minimális. Ha mégis felmerül a gyanú, hogy működési engedély nélkül nyújtanak szociális ellátáshoz hasonló szolgáltatást, a területileg illetékes kormányhivatal indíthat eljárást. Jog-sértés esetén 250 ezer–1 millió forintos bírság szabható ki, emellett felszólítják az érintettet, tegyen eleget a bejegyzéshez szükséges feltételeknek. Ha ezek később sem teljesülnek, kötelezik a működtetőt a szolgáltatás megszüntetésére. Ez utóbbi azonban, mint a kaposvári példa is mutatja, nem mondható komoly fenyegetésnek, a kormányhivataltól ugyanis évtizeden át működhetett egy korábban már beazonosított, illegális idősotthon.

– Nehéz a hivatalok és a hatóságok dolga, ugyanis a szociális törvény csak a 10 főnél nagyobb intézményekkel kapcsolatban rendelkezik, az illegális otthonok működtetői pedig rendre arra hivatkoznak, hogy kevesebb az ellátott náluk, azaz nem kell regisztrálniuk. Emellett azzal védekeznek, hogy nem időszotthont működtetnek, hanem házi segítségnyújtást adnak albérlésben élő embereknek, s erről szerződést is aláíratnak az érintettekkel – mutatott egy kiskaput a rendszerben Varga Zsolt.

A VÁRÓLISTA MÁSIK VÉGE

Aki szerint egy illegális otthon csak válasz az állami ellátási rendszer hiányosságaira. Állította, a legnagyobb gond, hogy az állam lassan, de folyamatosan kivonul az idősgondozásból, rátolja a feladatot a családokra, melyek azonban sem anyagiilag, sem szakmailag nincsenek felkészülve rá, így egyre nagyobb problémát jelent az idősek ellátása. Ezt a helyzetet használják ki mind többen, nem véletlen, hogy egyre több az illegálisan működő, időszotthonnak nevezett, valójában azonban csak elfekvőként funkcionáló hely, ahol nincs

megfelelő személyzet, nincsenek ápolók, gondozók, orvosok.

– A kényszer nagy úr, az állami otthonokba elképesztő a várólista, csak hosszú évek alatt lehet bejutni, a legtöbb érintett családnak viszont a napi munka mellett nem fér bele a rászoruló rokon otthoni ellátása, magánápolót pedig havi félmillió forint alatt lehetetlen alkalmazni, ami megint csak kevesek kiváltsága – folytatta a szociálpolitikus. – Maradnak tehát a magánotthonok, ám a hivatalosan regisztráltakba is elég borsos áron lehet bekerülni, az illegális otthonok viszont sokkal olcsóbbak. Annak idején Kaposváron részt vettem a most ismét lebukott asszony elleni eljárásban, s megdöbbenve láttam, hogy a gondozottak egy része a városi elit rokonságába tartozik. Ráadásul nem is voltak hajlandók együttműködni az eljárás során, láthatóan az asszony pártját fogták, hiszen közös volt az érdek: maradhassanak az öreg rokonok. Ez a fajta összezárás mára az állam visszavonulásával csak erősödött, így még nehezebb beazonosítani az illegális otthonokat, melyek száma, mivel az igény egyre nagyobb, folyamatosan nő.

Vas András

FÖLTÁMADTAK A KIHALT FALVAK

Isten színe vagy háta?

A hetvenes években kihalt baranyai aprófalvak sajátos reneszánszukat élük: a csendre vágyók és a biogazdálkodás elkötelezettjei népesítették be e településeket. Egykor ezek a falvak a paraszti életforma pusztulását jelképezték, ma viszont a városból való elvagyódást szimbolizálják.

Öt emu futkároz Kovács Tamás révfalvi portájának udvarán. Ausztrália – szavannákon honos – címerállata jól érzi magát a településen, ami érthető, hisz erre felé ritkán hallhatók civilizációs zajok.

Az egykor főképp horvátok lakta Révfalu – a magyar ajakkal szinte kimondhatatlan nevű: Drvljanci – a második világháború előtt több mint 300 lelket számolt. A negyvenes évek végén a megromlott magyar–jugoszláv viszony miatt a határsávba szorult és ennek következtében a világtól elszigetelődött a Dráva-parti község, ezért az őslakók sorra elköltöztek a jövőtlenre vált településről. 1972-ben a folyó elöntötte az árterén meghúzódó falut, a házak egy részét elmosta a víz, s mivel az újjáépítéshez az itt élők nem kaptak állami segítséget, Révfalu sorsa megpecsételődött. 1978-ban a négy kilométerre lévő Drávakeresztúrhoz csatolták a kihalt félben lévő községet.

A DRÁVA HORDALÉKA

A Szigetváron élő Kovács Tamás 26 évesen, 1995-ben vett magának Révfalun egy kicsike házat, horgásztanyának. Akkor már csak két idős házaspár lakott a faluban, ők néhány éven belül elköltöztek, meghaltak. Ezzel párhuzamosan viszont mások is felfedezték a kiüresedett falut, s egyre többen vettek itt portát vikendháznak. A Pécsről, Kozármislenyből, Sopronból és Hollandiából idevetődő új tulajdonosok

általában korhú módon felújították a tornácos házakat, és élvezték a környék csendjét és szépségét. Az újraéledt falu füvel borított főutcáján másfélutcat ház sorakozik, s most gazdátlan porta egy sincs már.

Kovács Tamás családjának harminc embert foglalkoztató cipőüzeme Szigetváron működik, ám a férfi ideje javát Révfalun tölti, innen irányítja a vállalkozást. Tamás megvett még két rokkant épületet, egyikben volt valaha a falu kocsmája és boltja, az most az otthona a Kovács családnak, a másik portán meg kétszobás vendégházat alakított ki a vállalkozó. A horgásztanyának vásárolt házikó megbulizó hely lett, ottjártamkor is épp főtt a gulyás a Sopronból érkezett barátoknak. Az emukon kívül Tamás tart még tíz mangalicát, néhány kecskét, tyúkot és kacsát – a farm költséges hobbinak indult, de ma már eltartja magát.

Révfalu csak Drávasztára felől, a folyó töltésén futó, keskeny aszfaltúton érhető el, a felhajtáshoz engedélyt kell kérni a vízügytől. A falu Jézus szíve napján tartotta a búcsúját, ezt a szokást megőrizték az új gazdák, s a pünkösdot követő harmadik hétvégén mindig megtartják a falu ősi ünnepét. Olyankor miséznek a falu kápolnájában, és árusok kínálják portékájukat. A kápolna egyébként csak egy torony, aminek oldalán tábla emlékeztet Révfalu első világháborús áldozataira, a nevük alapján öt horvát és egy magyar férfira.

A káni házak felújítása remekül sikerült

Baranyában, a Zselic keleti szélén van még három olyan falu, amelyben a múlt század negyvenes éveiben többszázan laktak, ám 30-35 évvel később mindhárom település kihalt. E községek – Gorica, Gyűrűfű és Kán – leépülését az gyorsította fel, hogy helyben és közelben nem volt munkaalkalom, ezért az ott élők előbb a városokba ingáztak, majd be is költöztek oda. Mindez – részben – az országos politika által irányított folyamat volt, hisz a funkció nélkülivé minősített falvak nem jutottak semmilyen fejlesztési forráshoz. Nem vittek feléjük jól járható utakat, bezártak e falvakban az iskolák, kultúrházak, a kocsmák és boltok.

A nyolcvanas évektől ezek a kihalt települések is újraeledtek. A Hetvehelyhez csatolt Kán rozoga házainak többségét a kilencvenes évek végén megvette egy ingatlanfejlesztő kft., és igényesen felújította ezeket a portákat. Egy üdülőfalut alakítottak ki, ahol kulturális célú közösségi épület és melegkonyha is volt. A vál-

lalkozás azonban pár év alatt tönkrement, s eladták az immár komfortossá varázsolt parasztházakat. A 25 ház többségét külföldiek vették meg, hollandok, belgák, németek, lengyelek.

A SEMMI A JÓ

Ronnie és Saskia Rotterdamból ingáznak Kánba. A 64 éves férfi megkérdez, hogy ismerem-e Rotterdamot, amire csak annyit mondok: Feyernoord. Ő erre azt válaszolja: hogy Kíprics (magyarul: Kíprich József), és hozzáteszi, hogy a tatabányai focista ma is rendkívül híres és népszerű a városban. Ronnie egyébként kőfaragóként dolgozott, s 2023-ban ment nyugdíjba, így a házaspár terve az, hogy mostantól idejük javát Kánban töltik.

– Itt minden szép és nyugodt – mondja elégedetten Saskia.

Két házzal odébb lakik Sebestyén Pál, aki pedagógus feleségével immár 11 éve Kán állandó lakója. Tornácos házukat az üdülőfalut építő cég felszámolójától

Ennyi maradt

Judit és Tolja

vették meg, akkor még olcsó volt, most nincs egyetlen eladó porta se a faluban, s ha valaki venni akarna, súlyos tízmilliókat kellene fizessen. A bányamérnökként saját vállalkozásában dolgozó Sebestyén Pál számára nem gond, hogy Kán kieső helyen van, és a Bükkösről idevezető öt kilométeres, kővel megszórt, néha sárral marasztaló utat 20-25 perc alatt lehet leküzdeni. Az 59 éves férfi ritkán jár el, az idő nagy részében innen is működtetni tudja vállalkozását. A házaspár pécsi, de ottani lakásukat már eladták. Gyermekaik, unokáik gyakran pihennek náluk. Amikor megkérdezem Sebestyént, hogy mit lehet Kánban csinálni, így felel:

–Semmit. És ez remek dolog!

SAKÁL KÁN FŐUTCÁJÁN

A házaspárnak van még egy üres telke Kánban, ott két ló, Kacér és Csillag legelész. Egykor lovaglásra vették őket, de már sosem tesznek rájuk nyeret, mert mindkét paripa megöregedett. Csak gyönyörködnek bennük. Ahogy a falu egyetlen utcájába betévedt vadakban is, mert errefelé minden-

napos, hogy őzek, szarvasok, vaddisznók, rókák, sakálok és nyulak kószálnak.

Amúgy Kánnak volt egy elhíresült attrakciója: a Káni Filmfesztivál. Lukács József, pécsi pizzériás találta ki és szervezte meg 1998-ban ezt az évenként megrendezett, kedélyes filmünnepet. A háromnapos rendezvényen régi filmeket vetítettek, régi technikával Lukács József káni portájának udvarán. A kiállítással és koncertekkel színesített fesztiválra néha ezernél több ember ellátogatott. Ám 2014-ben a barátai által csak Maciként emlegetett alapító tragikus hirtelenséggel elhunyt, s azt követően már csak egyszer sikerült Kánban filmnapokat tartani. Bár az itteniek a természetért és a nyugalomért szeretik Kánt, azt senki se bánná, ha a bolondos filmfesztivál évente néhány napra újra feldúlna ezt az önismeretre nevelő békét.

A Bükkösd és Kán közt megbúvó Goricában 14 családnak van hétvégi háza, itt a tulajdonosok fele külföldi. Az egyik magyar a 83 éves Anatolij Petrov, aki pécsi feleségét, Mátrai Juditot követve hagyta el 1981-ben a Szovjetuniót.

Borsos Béla szerint csak az települjön Gyűrűfűre, aki együtt tud élni a természettel

A négy gyermeket felnevelő házaspár a baranyai megyeszékhelyen sikeres úszóklubot alapított, ahol Tolja volt a mester, s irányításával olyan versenyzők nőttek nagyra, mint Jakabos Zsuzsanna, Pásztor Dóra és Sors Tamás. Pécs úgy fejezte ki hálóját Toljának, hogy 2020-ban a kocka származású férfiről nevezték el a pécsi nevelési központ uszodáját. Petrovék korábban évente 3-4 hónapot töltöttek bulizóhellyel és szaunával felszerszámozott tanyájukon, a pandémia óta viszont ez lett az állandó bázisa a házaspárnak.

Judit szerint Goricán azért is jó élni, mert kialakult egy remek közösség.

–Tolja felvetette, hogy újítsuk fel a harangtornyot. Aki csak tudott segített – mondja Judit, miközben a maga főzte bodzaszörpöt kortyolja férjével a szőlőlugasban. – Vagy húszan vettek részt a vakolásban és festésben, és pénzt is adtak a munkához. Amúgy a falut az kovácsolta össze, hogy 2003-ban felemeltük a szavunkat a bükkösdí cementmű építése ellen.

A tiltakozás hatására a beruházó meghátrált, és Királyegyházán építette meg a gyárat.

KÖTELEZŐ A ZÖLD

Kánt mélyfúrású kút látja el ivóvízzel, Goricát viszont egy forrás, aminek vizét felnyomják tározóba. A szennyvizet mindkét faluból szippantókocsi viszi el. A helyiek a két faluban igyekeznek bioszempléttel művelni kertjeiket. Ez azonban nem kötelező.

Gyűrűfűn viszont az.

1970-ben hagyta el a falut utolsó lakója, s ez lett Magyarország leghíresebb, modern korban kihalt települése. Gyűrűfű a régi paraszti életforma pusztulásának jelképévé vált. Ma sajátos reneszánszát éli, s a falu feltámasztói azt szeretnék, ha a település neve új jelentést kapna, és Gyűrűfű immár a természet és az ember perspektivikus együttlétét szimbolizálná.

Ennek érdekében jött létre 1991-ben a Gyűrűfű Alapítvány, ami megvásárolt

A gyűrűfűi panzió vendégei lovagolhatnak, íjazhatnak

A SZERZŐ FOTÓI

175 hektárt a Dinnyeberki felől megközelíthető, kihalt település területén, hogy ott felépítsen egy ökofalut. Borsos Béla, az alapítvány egyik megálmodója és kuratóriumának elnöke elmondta: Gyűrűfűn az kaphat telket, aki elkötelezettje annak a szemléletnek, hogy az ember szervesen, károkozás nélkül tudjon együtt élni a természettel. A telekvásárláshoz az is szükséges, hogy a pályázó előbb rendszeresen látogasson el Gyűrűfűre, és ismerkedjen meg az ottani gazdálkodási formákkal és közösségi élettel. Ugyancsak az idetelepülés feltétele, hogy az illető mutasson be egy reális elképzelést arról, miképp akar majd itt megélni, boldogulni. Az is előírás, hogy a terület gazdája tíz éven belül építsen magának környezetbarát anyagokból – például vályogból, földből, fából, szalmabálából – kivitelezett, tájba illő házat. Összesen 43, átlagosan egyhektáros telek kialakítására van mód, a maradék területet arra szánja az alapítvány, hogy ha valaki nagyobb területen akar gazdálkodni, akkor földet bérelhessen. Vízhez ásott és fűrt kutakból,

valamint a csapadék összegyűjtése révén jutnak a gyűrűfűiek, a szennyvizet minden porta a saját nádgökérvénás tisztítójával ártalmatlanítva táplálja vissza a talajba.

Jelenleg húszan élnek Gyűrűfűn, ők a fenti elvárásokat maradéktalanul teljesítik. Van olyan család, amelyik 70–100 kecskeanyát tart, tejükből sajtot készít, van, aki húskecskét nevel és 16 hektáros gyümölcsöst művel vegyszerek nélkül. Az egyik család tíz vendéget fogadni képes panziót üzemeltet, aki ott pihen, az végig járhatja a környék élővilágát bemutató tanösvényt, lovagolhat, íjazhat. Gyűrűfűt nem a hangosan bulizó turisták keresik fel, hanem azok, akik hasonlóan gondolkodnak a jövőről, mint a helybéliek.

A szakfordításból élő, 65 esztendősen Borsos Béla gyakran megkapja fővárosi ismerőseitől azt a kérdést, hogy miért akar ő az Isten háta mögött élni? Borsos erre – alapító társa, Kilián Imre bölceletével – mindig így tromfol:

–Ti vagytok az Isten háta mögött. Épp-hogy mi élünk az Isten színe előtt.

Ungár Tamás

HADIFOGLYOK NÉPE

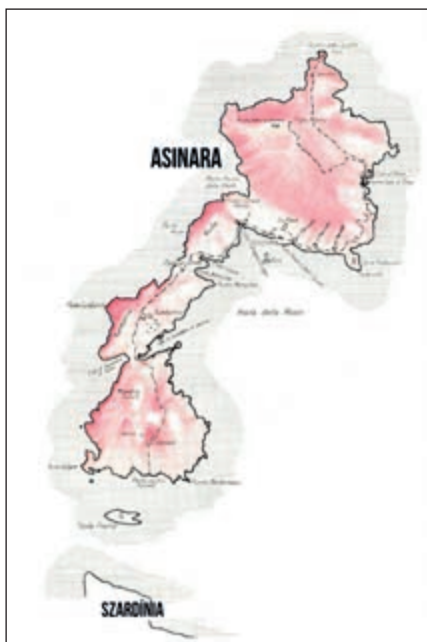
A Szamár-sziget rabjai

„(...) a hadifogoly az Istennek a legelesettebb gyermeke.”
(Örkény István)

Az Osztrák–Magyar Monarchia 1915 őszén sikerre vitte Szerbia ellen indított offenzíváját, szétverve a teljes szerb haderőt, az ország egész területét elfoglalva. Az Albánia felé visszavonuló szerb csapatok több tízezer hadifoglyot ejtettek, akiket maguk előtt terelve hajtottak végig a több mint 500 kilométeres gyalogúton, mely később halálmars néven vonult be a történelembe. Embertelen körülmények között hajszották maguk előtt a hadifoglyokat Niš környékétől egészen az Albánia déli csücskén található Valona (Vlora) kikötőjéig. A különösen kegyetlen albán télben, szüntelen hóviharak közepette minden faluban valóságos életre-halálra menő küzdelem folyt a fedélért, a tűzért és az élelemért, miközben a hideg, a fagy és a nélkülözés egymás után szedte az áldozatait: 10 000-re tehető azok száma, akik életüket veszítették a halálmars során.

A kapituláció helyett a visszavonulást választó szerbek a hadvezetés felelőtlen döntése miatt maguk is hatalmas árat fizettek. A szerb történetírás albán golgotaként jegyzi ezt a menetelést, mely egyes kutatók szerint 77 000 szerb katona és 160 000 civil életét követelte, ugyancsak 77 000 katona pedig eltűnt.

Azokat, akik túléltek a halálmarsot, és eljutottak Valonáig, az Albániában állomásozó olasz hadtest vette át, hogy Olaszországba, pontosabban az 1885-től karantén- és vesztegzár-állomásként működő Asinara szigetére hajókkal átszállítsák

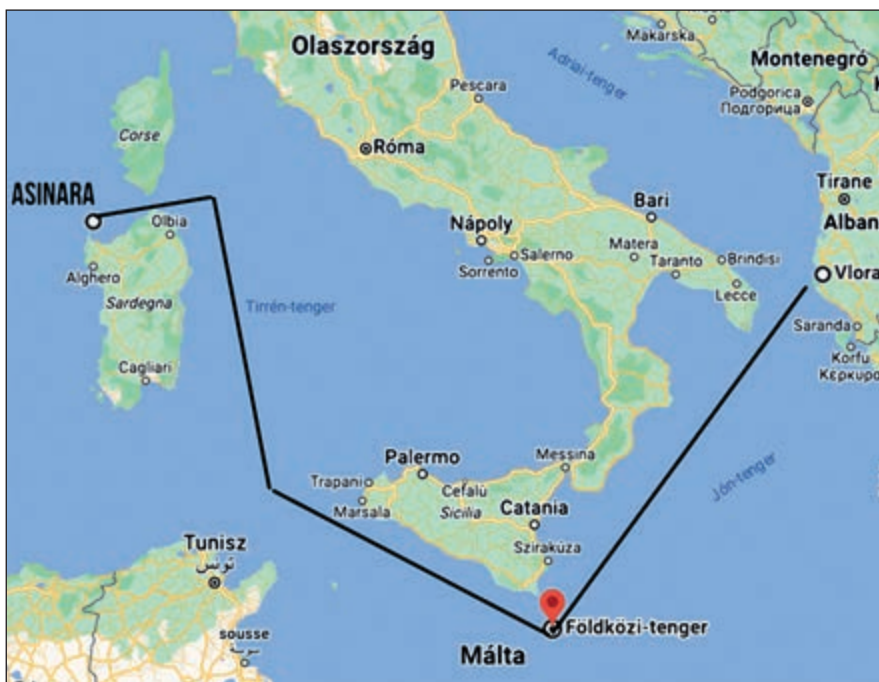
Asinara vázlatos térképe

őket (a szigetet magyarul Szamár-szigetnek nevezik).

A körülbelül 23 000 főre tehető hadifogolynak a kálváriája azonban itt még nem ért véget, de a remény lángja kigyúlt – megnyílt ugyanis az esély a túlélésre.

ASINARA – SZAMÁR-SZIGET

A hadifoglyok érkezéséről szóló táviratot Giuseppe Carmine Ferrari tábornok, a sziget kirendelt parancsnoka csak néhány nappal az első transzport kikötése előtt vehette kézbe. Értesülései szerint legfel-

Valona és Asinara közötti hajóút föltehető útvonala

jobb 5-6000 fogoly befogadásáról volt szó. A sziget azonban ennél lényegesen kevesebb ember elhelyezésére és ételmeztésére sem volt felkészülve.

Az első hajó, a *Dante Alighieri* 1915. december 18-án ért Asinara, a Szamársziget partjaihoz, fedélzetén 1995 hadifogollyal, köztük 635 tiszttel. Ugyanekkor fűtött be az *America* gőzhajó is további 1721 emberrel, másnap pedig a *Cordova* ért be mintegy 1500 fogollyal.

Először a tisztek partra szállítását kezdték meg december 19-én: fürdés, hajnyírás és ruházatuk fertőtlenítése után kezdetleges barakkokban szállásolták el őket. Ellenben a sátrak, a fekvőhelyül szolgáló szalma és az élelem hiánya miatt a legénység még nem szállhatott partra. A fertőtlenítéshez szükséges eszközök sem álltak kellő mennyiségben rendelkezésre,

ezért ezt áthidalandó a legénység hajnyírását, borotválását és fürdetését a hajók fedélzetén kezdték meg.

Ferrari tábornokot döbbenet fogta el a hajóról lekászálódó osztrák–magyar hadifoglyok láttán: „Nincs szó, amely le tudná írni a látványt, amit ezek a szerencsétlenek nyújtottak. Szenvedéstől megviselt testüket alig fedték be a szakadozott egyenruhák vagy polgári öltözet-darabok; egyesek félig meztelenek voltak; (...) alig álltak a lábukon (...) Torzonborz szakállal borított arcukkal, mélyen ülő, karkás szemükkel, remegő kezükkel már nem is emlékeztettek civilizált lényekre; tekintetük könnyörgőn fordult az olasz katonák felé, mintha tőlük vártak volna segítséget legnagyobb, minden más nyomorúságot meghaladó szenvedésük: az éhség leküzdéséhez.”

A helyzet nyomasztó volt, az idő sürgetett, s Ferrari tábornok igyekezett minden követ megmozgatni, hogy az előtte tornyosuló akadályokat leküzdje. Azonban a terveket nehezen lehetett az adott természeti tényezőkre építeni: a szigeten található források nem adtak elegendő vizet, a kopár, sziklás földön csak cserjék éltek meg, legeltetésre alkalmas terület nem volt, ősszel és télen pedig rettenetes erejű passzátszelek fújtak, özönvízszerű esőt zúdítva a szigetre. A Szamár-sziget ellátását ezért a kezdetektől fogva Szardínia bevonásával kellett megoldani, de hol az élelmiszer-, és az ivóvízszállítás-hoz szükséges gőz- és ciszternahajók hiánya, hol a viharos tenger lehetetlenítette el – olykor napokig – a szigetek közötti rendszeres szállítást. Mire Ferrari tábornoknak egyáltalán sikerült valamelyest felmérni az állapotokat, hogy mire van a legégetőbb szükség, és ezekről a legkülönbözőbb helyekre sürgönyöket intéznie, addigra már újabb súlyos csapás következett be. Valonánál ugyanis útítárásként a kolera is felszállt a hajókra. Kiderült, hogy azok, akik a behajózásnál alig tudtak fölvészorogni a hajó lépcsőin, már a halálos kórt is magukkal cipelték.

HARC A KOLERA ELLEN

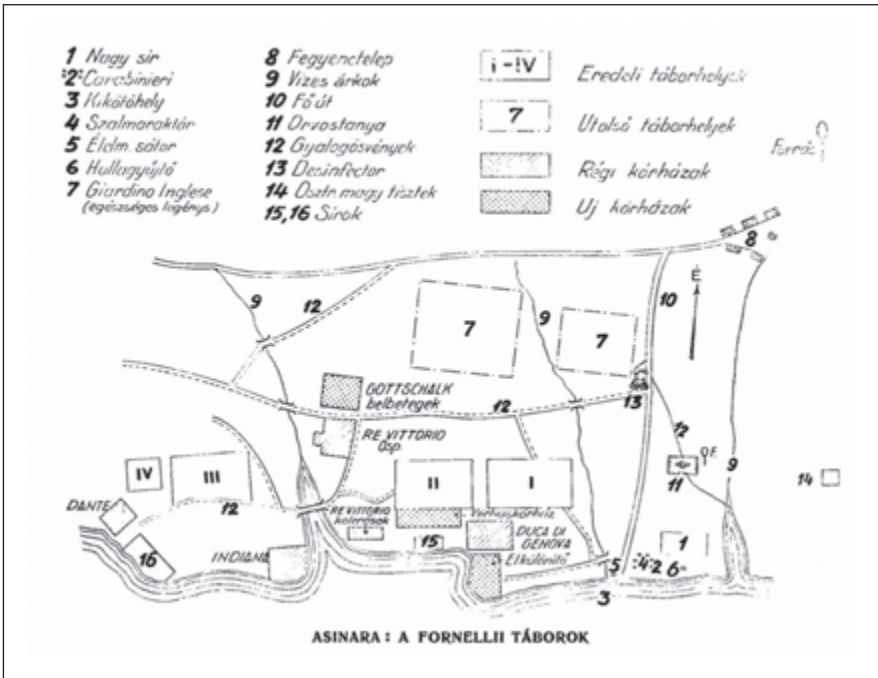
December 27-én ért a Szamár-sziget partjaihoz a *Duca di Genova* 3141 és a *Re Vittorio* 3085 fogollyal a fedélzetükön. Ez utóbbi hajón már ekkor észleltek néhány gyanús gyomor-bélhurutesetet. A *Duca di Genova* fedélzetén tragikus volt a helyzet: útközben közel 300 fogoly halt meg gyomor-bélhurut tüneteivel, az életben maradtak közül pedig vagy 500 kritikus állapotban lévő beteg volt. Számukra elkülönítőtáborra kellett létesíteni, ugyanis nem volt kizárható, hogy a haláleseteket

Az 500 kilométeres halálmars útvonala

kolerabaktérium okozta. Ennek helyét a Szamár-sziget (Asinara) déli részén fekvő Fornellit jelölték ki, de a tábor előkészítése időbe telt.

A bakteriológiai vizsgálatok hamar fényt derítettek, hogy mind a *Duca di Genova*, mind a *Re Vittorio* betegek között kolerások vannak; sorra haltak az emberek, a foglyok között kitört a pánik. Mivel a szigeten a halottak eltemetéséhez nem állt rendelkezésre se eszköz (ásó), se munkaerő, ezért a két gőzös kapitánya úgy döntött, hogy újból kihajózik a nyílt tengerre, hogy a holtakat a vízbe vessék minden fertőző holmijukkal együtt. Mivel december 30-án a hullámok Szardíniánál partra sodortak egy tetemet, a helyi polgármester betiltotta a halászatot, amire az ebből élő lakosság érthető okokból igen érzékenyen reagált. A tiltakozások miatt az elhunytak tengerbevetését be is szüntették, s a holttesteket a Fornelli tábor egy

arra kijelölt helyén tették partra, a temetők kialakításáig halmokba gyűjtve.

December 29-én végül a szükséges élelmiszerekkel és sátrakkal Fornellin szállították ki a *Duca* és a *Re Vittorio* utasait, evvel hivatalosan is megalakítva a tábor. Hozzájuk a pár nappal később érkezett *Indiana* és a *Natal*, majd a másodszer befutó *Dante Alighieri* fedélzetén érkezett foglyok csatlakoztak. Katasztrófális állapotok uralkodtak a táborban; a tomboló járvány százával szedte nap mint nap áldozatait, bár csillapításáért a magyar és az osztrák hadifogolyorvosok minden tőlük telhetőt megtettek. Éjjel-nappal dolgoztak, hogy mentsek, aki menthető. Több jelentés is megerősíti, hogy az ő erőn felüli fáradásuk nélkül a járvány beláthatatlan mértéket öltött volna.

Miközben az orvosok gigászi harcot folytattak a kolerajárvány megfékezésé-
se érdekében, addig Marini tábornok,

a római hadtestparancsnok, (akinek hadtestéhez Szardínia és Asinara is tartozott), Ferrari és az egészségügyi felügyelő pontokba szedte a legsürgősebb teendőket: víztartók építését, konyha-, raktár-, kórházépületek, tisztí- és legénységi lakóházak létesítését, táviró- és távbeszélő felállítását, és kikötőben álló hajókat a parttal összekötő alkalmi hidak kialakítását. Marini továbbá intézkedett, hogy a szardíniai Porto Torresen a Szamár-sziget ellátására raktárat állítsanak fel, s utasítást adott ki, hogy Szardínián is gondoskodjanak arról, hogy bizonyos mennyiségű élelmiszer- és édesvíztartalék mindig legyen készletben, hogy a hadifoglyok élelem- és ivóvízellátásában a jövőben fennakadás ne történhessen.

A hajók egymás után futottak be: 1916. január 3-ig összesen 22 109 fogoly érkezett a Szamár-szigetre, akik közül 1588-an pusztultak el. A kolera pedig csak

A tumbarinói magyar tábor mozaikján a magyarok emléke fölirat

dühöngött tovább, s a halálesetek száma január 10-ig már összesen 2148 főre rúgott. Ennek a tragikus küzdelemnek január másodikika volt a legszomorúbb napja, amikor egyetlen nap leforgása alatt 1461 ember távozott az élők sorából.

Az áldatlan állapotokat csak lassan lehetett felszámolni, melyhez elengedhetetlenül szükséges volt, hogy az egészséges közlegényekből munkás-, fertőtlenítő- és sírásócsoportokat állítsanak össze. A tábornok és az orvosok gondos intézkedései hamarosan meghozták az eredményt, és a halálozási ráta január közepétől napról napra csökkent, annak dacára, hogy a Szamár-sziget partjaihoz január 18-án a *Jonio* fedélzetén egy újabb fertőzött fogoly szállítmány érkezett. Utasai talán még siralmasabb egészségügyi állapotban voltak, mint az előttük érkezők. Szerencsére Ferrari tábornok a hajó érkezése előtt még időben utasítást tudott adni Leonardo Cacace hadnagynak, hogy számukra egy új mintatáborot állítson fel Strettin. Így már partraszállásukkor szigorúan el tudták különíteni az egészségeseket a betegektől,

gyorsan elébe kerülve egy újabb járványhullám kitörésének.

Ahogy a kolera alábbhagyott, úgy javult minden téren az állapot. A táborokban rendezni kezdték a temetőket, a halotti anyakönyvek kiállítása immár rendszeres folyt, s megkezdődött a pontos névsorok összeállítása és a személyi lapok kitöltése. 1916 február és március folyamán pedig elkezdheték végre a foglyok kolera elleni beoltását, amit korábban a járvány mértéke lehetetlenné tett.

A kolerajárvány 1916 elejétől április végéig tartott mintegy 5000 áldozatot szedve. Az osztrák–magyar hadsereg katonáinak földi maradványait először közös sírokba, később osszáriumban, azaz csonttemetőben helyezték el. A hadifoglyok és a szigetre kirendelt olasz erők közös gyászmisével búcsúztatták őket.

A NULLPONTTÓL AZ ÉLETIG

„Talán nem árt emlékeztetni rá, hogy az emberi öntudat alapja ma is a karaj kenyér: Minden csak ezután következik. Álom, szeretet, vágy és szerelem, imád-

ság és még az emlékezés is. Csak akkor, ha kézben az a karéj. (...) Ez volt a mélypont, a nullpont, innen kellett elkezdni. (...) A munka újjászülte, emberré tette (...) Mert ez volt a döntő. Amíg [az élelemből] kevés volt, addig az élet csak lappangott. Mikor több jött, megindult az élet. Azután a fejlődés már spontán volt, természetes, logikus.” – írja *Lágerek népe* című, 1947-ben közreadott könyvében Örkény István, aki maga is éveket töltött hadifogságban. Az író sorait olvasva olybá tűnik, hogy a hadifogság mindig és mindenütt csak hadifogság, s függetlenül a világegésektől a katonafoglyokban munkáló hajtóerőben, pszichében számos rokonvonás van. Erről vallanak, tanúskodnak a visszaemlékezésből, feljegyzésekből, kordokumentumokból ránk maradt iratok: igaz, hónapokba teltett, mire a foglyok végre erőre kaptak a hosszú szerbiai nélkülözés után, de ekkor a színtelen, komor, egyhangú napokat az életet hozó munka váltotta fel. Ahogy Örkény fogalmaz „*a civilizált ember, a munkás, a paraszt, nem a munkáját szereti, hanem a mesterségét. Nem annak örül, hogy dolgozik, hanem annak, hogy alkot.*” Így történt ez Asinara szigetén is: a kubikosok keze alatt a semmiből utak keletkeztek, az ácsok és a kőművesek irányítása mellett kórházak, mosodák, raktárak, pékműhelyek és kápolnák épültek.

A szabók a ruhákat toldozták, a suszterek a lábbeliket javították. Név szerint ismeretes, hogy Gay Károly budapesti keramikus a szigeten műhelyt rendezett be, ahol – más, a korongozáshoz értő, agyaggal bánni tudó fogollyal közösen – a kórházak számára tálakat, poharakat, kancsókat, ágytálatkat készített. Amikor a betegek és az orvosok számára szükséges mennyiséget legyártották ezekből, már jutott idő művészebb kivitelezésű tárgyak (hamutartó, gyertyatartó, tintatartó), sőt, emléklapettek és kisebb szobrok alkotására is. A szükségletek megteremtése mellett lassan a szépérzék is helyet szorított magának: a kertészek csodát műveltek a virágokkal, s díszes virágágyásokat ültettek, ahol pedig a növények nem éltek meg, ott a foglyok apró, színes kövekből kirakott mozaikkal díszítették táboraikat.

A hadifoglyok közül Ferrari jelentésében külön emlékezik meg Szász István (1878–1965) festőművészről, aki a borzasztó szerbiai hányattatások közepette olyan hűségesen ragaszkodott festővárszon-kötegehez, hogy bár útközben mindenét elveszítette és teljesen leromlott egészségügyi állapotban, csontsoványan érkezett a Szamár-szigetre, de festőgöngyölege még ekkor is a vállán lógott. Felépülése után Szásznak még műtermet is biztosítottak a nyugodt alkotás-

Szász István vázlata: pipázó magyar hadifogoly

Bottlik nevű hadifogoly Asinarán készített agyagplakettje

hoz: ő festette meg Stretti és Cala Reale kápolnáinak üvegfestményeit, vázlatokat rajzolt a szigetről, portrét készített számos magasrangú olasz katonatisztról. Minden ígéretés ellenére az olaszok csak nehezen váltak meg tőle: közel öt évi fogság után, 1919 nyarán térhetett haza. A halálmars és olasz hadifogsága során készített vásznait épen hozta magával Budapestre. Képeiből a Múcsarnokban nyílt kiállítás a világháború lezárását követően.

VÉGSZÓ

A hadifoglyok legnagyobb részét Franciaországba szállították (16 000 ember) 1916 júliusáig. A legtöbbjük úgy hagyta el Asinarát, hogy örökre mélyen emlékezetébe és szívébe zárta az olasz népet,

mert ahogy egy hadifogoly írja, nekik köszönhetően újra emberi lényé válhattak, csavargókból, vademberekből ismét katonák lettek.

Ahogy egy Örkény idézettel kezdtük, úgy az ő gondolataival zárjuk mondanánk: „A hadifogság nagy és keserves próba. Próba emberségből, erkölcsből és életrevalóságból. Akik megélték, megtanultak hinni a szenvedés emberformáló erejében. Akik túléltek, megállták a vizsgát, s számukra az éhség, a honvágy meg a tifusz nem volt hiábavaló megpróbáltatás. Kemény sors, de csak kemény kövön csiszolódik a jellem. Hiszek abban, hogy akik elviselték a fogság próbáját, elviselik a nehezebbet, a szabadság próbáját is.”

Kindl Melinda

A Kincses ott van a Laptapíron is: www.laptapir.hu

Ha ajándékba adná a Kincsest, rendelje meg szeretnének a posta webboltjában: www.kincses.hu/posta

Belföldi krónika

2022. SZEPTEMBER

Öt tanárt bocsátottak el a budapesti Kölcsey Ferenc Gimnáziumból, mert polgári engedetlenségi akciókban vettek részt. • 25%-os gázfogyasztás-csökkentést rendelt el a kormány a kórházak és a bentlakásos szociális intézmények kivételével minden állami intézményben. • 433 igen és 123 nem szavazattal elfogadta az Európai Parlament azt a jelentést, amely kimondja, hogy Magyarország már nem teljes értékű demokrácia, hanem hibrid választási autokrácia. • A magzati élet védelméről szóló törvény módosításával elrendelte a belügyminiszter, hogy a művi terhesség-megszakítás előtt az anyának meg kell hallgatnia a magzat szívhangját.

OKTÓBER

Megkezdte működését az a Budapesti Módszertani Szociális Központ és a Budapest Bike Maffia szervezésében közönségi gyűjtésből felállított nőgyógyászati rendelő, amelyet hajléktalan és rászoruló nők vehetnek igénybe. • A nyugdíj és más ellátások 4,5 százalékos emeléséről döntött a kormány. • Visszakerült Magyarországra egy 2001-ben, a jászteleki Havas Boldogasszony kápolnából ellopott harang. • Budapesten 35 alacsony forgalmú posta véglegesen, országosan pedig 210 település 366 postahivatala ideiglenesen bezár, annak érdekében, hogy a Magyar Posta teljesíteni tudja az előírt 25%-os gázfogyasztás-csökkentést.

NOVEMBER

Úgy döntött az Európai Bizottság, hogy az Ökotárs Alapítványon keresztül másfél milliárd forintos támogatást juttat

magyarországi civil szervezeteknek. • A tiltakozások ellenére elfogadta az országgyűlés kormánypárti többsége a szociális törvény módosítását (ahogy a tiltakozók nevezik: „Lex Megdöglesz”). • Elhagyta Magyarországot két olimpiai bajnok gyorskorcsolyázó, Liu Shaolin Sándor és Liu Shaoang. A jövőben kínai színekben versenyeznek. • Bejegyzett egyházzá minősült a Magyarországi Evangéliumi Testvérközösség (MET). Az állam 2011-ben fosztotta meg státuszától Iványi Gábor egyházát az akkor elfogadott egyházi törvénnyel, az Alkotmánybíróság azonban 2013-ban alkotmány sértőnek nyilvánította a döntést. • Újabb nyolc budapesti gimnáziumi tanár közalkalmazotti jogviszonyát szüntették meg rendkívüli felmentéssel polgári engedetlenség miatt. • Visszamenőleges nyugdíj-kiegészítést kaptak a nyugdíjasok, hogy ezzel korrigálják a nyugdíjmelés és a tényleges infláció közötti eltérést.

DECEMBER

Elfogadta az Országgyűlés a felsőoktatási követelmények átalakításáról szóló törvényt, amely megszünteti az egyetemek nyelvvizsga-követelményét. • Eltörölte a kormány a 2021 novemberében bevezetett, literenként 480 forintos hatósági üzemanyagárát. • Egészségügyi törvény-csomagot fogadott el az Országgyűlés. Ennek része a kórházi ápolási osztályok megszüntetése, az ügyeleti ellátás átalakítása, az ápolók béremelése és a háziorvosi praxisok átrendezése is. • A pedagógusok szakmai bérpótlékának 20-ról 32 százalékra emeléséről döntött a kormány. • Csaknem kétszeresére emelte a kormány a biztosítók

Az ADOM Diákmozgalom és a Pedagógusok Demokratikus Szakszervezete (PDSZ) által a pedagógusokért meghirdetett szolidaritási tüntetés résztvevői a Műegyetem rakparton 2022. október 23-án

FOTÓ: MTI/KOSZTICSÁK SZILÁRD

különadóját, és extraprofitadót vetett ki a gyógyszergyártókra is. • A 25 és 30 év közötti, gyermeket vállaló női munkavállalókra is kiterjesztette a kormány a személyijövedelemadó-mentességet, amelyet korábban csak a 25 év alatti anyák kaptak meg. • Mohóságinflációra figyelmeztetett inflációs jelentésében a Magyar Nemzeti Bank. Eszerint az élelmiszerek drágulásának egyik oka, hogy az élelmiszeripar szereplői drágábban adják a termékeiket, mint amennyivel megnövekedtek a költségeik, így nyereségük növekszik.

2023. JANUÁR

Az Alaptörvény tizenegyedik módosítása értelmében vármegyék lettek a megyék. A névváltoztatáshoz lecseréltek 714 megyehatárjelző táblát és módosítottak 1172 jogszabályt. • Megszűnt a határelőzítés a magyar–horvát határon, miután Horvátország csatlakozott a schengeni övezethez. • Egy kormányrendeletnek megfelelően 15%-kal emelkedtek a nyug-

díjak. • Hat nap alatt Miskolctól Budapestig, összesen 180 kilométert gyalogoltak a Tudásmenet az oktatásért! nevű akció résztvevői, hogy felhívják a figyelmet az oktatás problémáira. • Felfüggesztette az Európai Bizottság a magyarországi alapítványi egyetemek részvételét az Erasmus- és a Horizont programban, mert aggályosnak tartják politikai vezetők részvételét az egyetemeket fenntartó alapítványi kuratóriumokban. • 144,6 milliárd forintot különített el a kormány a rezsivédelmi alapból az önkormányzatok kompenzációjára. Ebből 68 milliárdot szánt az önkormányzati távhőcégeknek, 76,6 milliárd forintot pedig egyes önkormányzatok kaptak. • A tartósan magas infláció, az unióval fennálló konfliktus és az orosz energiatünettség miatt leminősítette Magyarországot a Standard & Poor's.

FEBRUÁR

Megszüntette a kormány a koronavírus elleni védettséget igazoló igazolványt. •

Száznál is több olyan tábornokot és tisztet mentett fel a honvédelmi miniszter, akik betöltötték 45. életévüket, és legalább 25 év tényleges szolgálati viszonyral rendelkeznek. A Magyar Honvédség ezzel párhuzamosan toborzókampányt indított. • Újra nyitotta a kormány a kártalanítási törvényt. Ennek értelmében 10 évvel az egyházi ingatlankárpótlás folyamatának lezárása után egyházi tulajdonba kerülhetnek olyan ingatlanok, amelyeket (vagy amelyek egy részét) ma ők használnak, akkor is, ha korábban sosem volt az övék. • A Magyar Máltai Szeretetszolgálatnak adományozott a főváros 2000 darab, első szériás MOL Bubi kerékpárt. A bicikliket az ország legszegényebb falvaiban térítésmentesen lehet kölcsönözni vagy jelképes bérleti díjért tartós használatba venni. • Az ügyeleti rendszer átalakítása miatt indított orvosi tiltakozóakció után sürgősségi eljárásban fogadta el az országgyűlés azt a törvénymódosítást, mellyel megszüntették a kötelező tagságot a Magyar Orvosi Kamarában. • A 2022-es népszámlálás előzetes eredményei szerint Magyarország lakossága 9 604 ezer fő, 333 ezer emberrel kevesebb, mint 2011-ben.

MÁRCIUS

Porvihar miatt 42 autó ütközött össze, és közülük több kigyulladt az M1-es autópályán. • Megalakult a Petőfi Zenei Tanács, melynek célja – Demeter Szilárd, a Petőfi Kulturális Ügynökség vezérigazgatója szerint – a popkultúra minőségelvű fejlesztése. A tanács tagja többek között Kovács Ákos, Müller Péter Sziámi, Ferenczi György és Nagy Feró. • Megépült két napelemerőmű Szeged határában, melyek 25 ezer háztartás éves áramfelhasználását fedezik, és 28 ezer tonnával csökkentik az ország széndioxid-kibocsátását. • Elfogadta az Országgyűlés a finnek NATO-csatlakozását ratifikáló javaslatot.

ÁPRILIS

Visszavonta a Fertő-tavi beruházás környezetvédelmi működési engedélyét a bíróság. • Döntött a Kúria: bár törvény mondja ki, mégsem kötelezhető az állam arra, hogy támogatott lakhatást biztosítson minden fogyatékossgal élő embernek, ha nincs férőhely, ezek létrehozását pedig polgári peres úton nem lehet kikényszeríteni. • Bejelentette a kormány, hogy kilép a budapesti székhelyű Nemzetközi Beruházási Bankból, miután az Egyesült Államok szankciós listára helyezte a pénzügyet és annak több vezetőjét. • Kilőtte egy vadász azt a farkast, amelyik Svájcból Magyarorszáig vándorolt. • A magyar gazdák érdekében Magyarország átmeneti jelleggel megtiltotta a mezőgazdasági termékek importját Ukrajnából. • Magyarországra látogatott Ferenc pápa. Az egyházfő szentmisét tartott a Kossuth téren, találkozott a köztársasági elnökkel, a miniszterelnökkel, a főpolgármesterrel, valamint Hilarion Alfejev orosz metropolitával, a magyarországi orosz ortodox egyház megye kormányzójával. • Elhagyta a börtönt a terrorcselekményért és más bűncselekményekért elítélt Budaházy György, akinek Novák Katalin köztársasági elnök kegyelmet adott.

MÁJUS

Érvénybe lépett a közösségi közlekedésben a megyei és országbérlet-rendszer. A két új bérlettel havi 9450, illetve 18 900 forintért a MÁV és a Volánbusz helyközi járatain lehet utazni. • Szigorodtak a gyorshajtás szabályai: már minimális, 1-2 km/h-s sebességtűllépésért is bírságot kaphatnak az autósok, a rendőrök azonban ezután is mérlelgethetik, hogy megállítják-e az autóst, vagy sem. • Könnygázt is bevettek fiatalok ellen a rendőrök, amikor ellenzéki képviselőkkel és az oktatásért tüntető pedagógusokkal megpró-

Ferenc pápa érkezik szentmiséjére pápamobilján a Parlament előtti Kossuth térre háromnapos magyarországi látogatásának harmadik napján, 2023. április 30-án. Balra Erdő Péter bíboros, esztergom-budapesti érsek MTI/KOSZTICSÁK SZILÁRD

bálták lebontani a Miniszterelnöki Hivatalt körülvevő kordont. • Rendeletet hozott a kormány arról, hogy egyszeri rezsitámogatást kapnak az egyházi fenntartású iskolák, óvodák és szociális intézmények. • Döntött a kormány: a mezőgazdasági vízszolgáltatás díját átvállalja az állam, vagyis a termelőknek nem kell fizetniük az öntözési, rizstermelési és halgazdasági vízhasználat esetén. • Döntött a parlament: a jövőben nem lesz büntetendő a rágalmazás és becsületsértés, ha az egy sajtótermékben, közügyek szabad megvitatása közben történik. • Egy kormányrendelet értelmében több száz elítélt külföldi embercsempész hagyhatta el a börtönt. • Buda Anna Flóra 27 című animációs filmje nyerte a legjobb rövidfilmnek járó elismerést a 76. Cannes-i Filmfesztiválon.

JÚNIUS

Negyven embernek kellett elhagynia az otthonát Recsken, mert a heves esőzések

után sárlavina zúdult a falura a hegyoldalon működő kőbánya irányából. A kormány elkülönített 500 millió forintot a károk helyrehozatalára. • Két ember életét vesztette Gyöngyöstarjánban, miután a heves esőzés következtében villámárvíz csapott le a falura. • 11 kárpátaljai származású hadifogoly érkezett Magyarországra Oroszországból. • A fővárosi lakosság kilenc százaléka, összesen 136 435 ember töltötte ki a Budapesti Lakógyűlés című online kérdőívet. A válaszadók 79%-ának szavazata nyomán Karácsony Gergely főpolgármester bejelentette, hogy nem engedik vissza az autókat a felújított Lánchídra. • Változásokat jelentett be a kormány a családi otthonteremtési kedvezmény (CSOK) és a babaváró hitel rendszerében: előbbi csak az 5000 főnél kisebb lélekszámú településeken lesz elérhető, utóbbit pedig csak a 30 év alatti anyák igényelhetik. • A Fidesz listavezetője lesz az EP-választáson, ezért lemondott posztjáról Varga Judit igazság-

ügyi miniszter. Utóda Tuzson Bence, Rogán Antal korábbi államtitkára lett.

JÚLIUS

Átvette az állam a védőnői ellátást az önkormányzatoktól. Az új rendszerben az önkormányzatok ingyenes használatba adják a feladatellátáshoz szükséges ingó- és ingatlanvagyonot, a szakmai irányítást az Országos Kórházi Főigazgatóság, a hatósági feladatokat a Nemzeti Népegészségügyi Központ látja el. • Akciók hirdetésére kötelezte a kormány azokat a szupermarket- és hipemarket-láncokat, amelyek 2021-es árbevétele meghaladta az 500 millió forintot. Az üzleteknek 20 termék kategória egy-egy termékét kell az akciózást megelőző 30 napon általuk alkalmazott legalacsonyabb árnál legalább 10 százalékkal kedvezőbb áron értékesíteniük. • Kisiklott egy fokozottan tűzveszélyes anyagot szállító tehervonat Kétpónál. • Elfogadta az országgyűlés azt a törvényjavaslatot, amely megtiltja földadó kivetését az önkormányzatoknak. A kormány kiegészítő rendelete értelmében az adót már erre az évre sem kell befizetni. • 10 vasúti mellékvonal bezárását jelentette be a MÁV. Néhány nappal a bejelentés előtt műszaki hiba miatt több utas égési sérüléseket szenvedett egy Debrecenből Fehérgyarmatra tartó vonaton. • A tiltakozások ellenére megszavazta az országgyűlés a pedagógusok új életpályájáról szóló törvényt, vagyis a státusztörvényt. • A Fidesz és a KDNP képviselőinek távolmaradása miatt határozatképtelen volt az országgyűlés rendkívüli ülése, melyet ellenzéki pártok hívtak össze annak érdekében, hogy jóváhagyják Svédország NATO-csatlakozását.

AUGUSZTUS

Korlátozta a Magyarországról érkezők vízummentességét az Amerikai Egyesült

Államok arra hivatkozva, hogy az egyszerűsített honosítási eljárás keretében megfelelő biztonsági ellenőrzés nélkül kapott magyar állampolgárságot közel egymillió ember. Ugyanazon a napon Oroszország Magyarországra is kiterjesztette az elektronikus vízumigénylés lehetőségét.

• Befejeződött a Lánchíd felújítása, de a főpolgármester döntése értelmében csak taxik, buszok, biciklisek és gyalogosok használhatják. • Kilenc éves kisfiú lehetett le a Svájcól Magyarországra vándorló farkast. Édesapját és egy másik férfit természetkárosítással, löfegyverrel vagy lösszerrel visszaéléssel, nagyobb kárt okozó rongálással és kiskorú veszélyeztetésével gyanúsítják. A farkas teteme nem került elő. • Rengett a föld Magyarországon: Kistelek közelében a Richter-skála szerinti 2,0-es erősségű, néhány nappal később Gyomaendrőd közelében 4-es erősségű fölmozgás volt, melyet kisebb utórengek követtek. • Árhullámokat okozott a rengeteg csapadék: Körmennél kiöntött a Rába, a Sajó áradása miatt több út járhatatlanná vált Borsod-Abaúj-Zemplén megyében, a Dráva rekordmagas vízálása pedig 31 települést veszélyeztetett. • Budapestre látogatott II. Tavadrosz kopt pápa. Az egyiptomi kopt ortodox egyház feje találkozott Semjén Zsolttal és Orbán Viktorral, és misét tartott a magyarországi kopt közösség templomában. • Diplomáciai csúccsal ünnepelte Orbán Viktor miniszterelnök augusztus 20-át. Az európai keresztény államalapítás ünnepén uniós ország vezetője nem kapott meghívást. • Magyarországon is megjelent a koronavírus Eris nevű új variánsa, amely azonban ritkán okoz súlyos megbetegedést. • Bejelentette a honvédelmi miniszter a huszárság visszaállítását. Az újfajta huszáregység nem lesz lovasított, de fontos harci feladatokat fog ellátni.

Dr. Nagy Viktor főigazgató urat kérdeztük

Kiemelt érdeklődés övezi nyugdíjasházuk megnyitását. Mit tudna elmondani a maga nemében egyedülálló projektjükről?

Intézményünk tulajdonosával, Arie Yom Tov úrral közösen úgy láttuk, hogy Magyarországon is elérkezett az idő egy olyan prémium szolgáltatásokat nyújtó intézmény megnyitására, ahol egy meghatározott életstílushoz szokott korosztály is folytathatja aktív időszkájában megszokott életvitelét. Apartman házunkban a *luxus elhelyezés és kulturális szolgáltatások* mellett az idősek *egészségügyi szükségleteinek* kielégítésére is nagy hangsúlyt helyezünk. Wellness-részlégünk, só szobánk, fitnesz termünk, szépségszalonunk, séf által vezetett konyhánk, zongora és mozi szobánk mind ezen célokat szolgálják.

Együttal – külön erre a célra kialakított **ápolási részlegünkön** - fel vagyunk készülve azon lakók fogadására is, akik fokozott ápolási-gondozási szükséglettel keresnek fel bennünket.

21. századi társadalmakra nagy fenyegetést jelent a demencia, illetve Alzheimer-kór. Ilyen állapotú időseknek is tudnak segíteni?

Egészségügyi szolgáltatóként kiemelt fókuszcsoporthoz tartozunk a demenciával élők. Erre a célra saját pszichiáter-neurológus szakorvossal erősítettük meg csapatunkat, illetve egy külön szintet csak a demens ellátásra irányuló tárgyi feltételekkel szereltünk fel.

Telefonszám: + 36 30 446 1727

Email: info@regeresidence.hu

Postacím: 1021 Budapest, Pálos utca 2.

Honlap: www.regeresidence.hu

Vagány vegán

– az erőszakmentes bor

Hogy lehet egy bor vegán, talán úgy, hogy nincs benne csirkecomb? S ha beleröpül a mustba egy darázs vagy egy muslica, oda a tanúsítvány? – laikusok gyakran kérdezik ezt a balatonfüredi borásztól, Gyukli Krisztiántól, aki Magyarországon elsőként kezdett vegán borokat készíteni. Ma már közel húsz követője van országszerte e filozófiának, amely legfőképp az erőszakmentességről szól, hiszen bármilyen furcsa, az átlagborokban az adalékanyagokkal állati eredetű összetevőket is bevitethetünk az isteni nedűbe.

– Sosem azt helyeztem előtérbe, hogy más borászok hogyan készítik a boraikat, hanem azt, hogy mi milyen úton haladunk. Ugyanakkor mégis látom, mennyiféle növényvédőt szert juttatnak ki máshol a talajba, illetve, hogy a borkészítés során sem szűkmarkúak a kemikáliákkal – mondja Gyukli Krisztián, aki több mint tíz évig a németországi Freiburgban, a világ egyik legnagyobb szőlészeti-borászati kutatóintézetében dolgozott a szőlőnemesítési osztály vezetőjeként, majd 2015-ben visszatért Balatonfüredre, s mintegy nyolc

hektáron előbb naturális, majd később már vegán minősítést is szerzett borokat kezdett termelni.

Szavai szerint teljes mellszélességgel kiáll amellett, hogy az ültetvényeken semmilyen növényvédőt szert, gyomirtót, talajjavítót nem használnak, s a borok készítése során is csak két, mesterséges összetevőt tartalmazó eszközzel és anyaggal érintkezik a lé, az egyik a szűrőlap, a másik pedig a kén. Ez utóbbi nélkül elképzelhető ugyan a borfogyasztás mondjuk a pincében, hordóból kimérve, de ha

palackban akarják eljuttatni a fogyasztóhoz, hosszú távon ezzel az antioxidánsokkal tudják megtartani a borban lévő íz-, és illatanyagokat. A kénnel is csínján bánnak, bioborászként általában fele mennyiséget használnak, mint máshol. Spontán erjednek a borok, nincsen savpótlás, savtompítás, nem avatkoznak be mesterségesen a természetes folyamatokba.

2023 év végével megváltozik a bor besorolása, alkoholos ital kategóriából átkerül az élelmiszeripari termékek közé, emiatt a címkén kötelező lesz feltüntetni az összes összetevőt.

– Nálunk ez nem okoz majd drámai változást, hiszen továbbra is büszkén vállaljuk a vegyszermentes utat, amin elindultunk. Igaz, amikor öt-hat évvel ezelőtt az országban elsőként bejelentettem, hogy mostantól vegán borokat fogunk forgalmazni, szinte megköveztek, rengeteg mocskolódo bejegyzést kaptam a közösségi oldalamon, és mindenki pellengérré állított, hogy ez csak egy marketingfogás, semmibe vesszük a borszakmát és hülyének nézzük az embereket – idézte fel.

Pedig ez a törekvés csak Magyarországon számított akkor újdonságnak. Gyukli Krisztián németországi beosztása miatt, kutatóként sokat utazott Tirolba, Franciaországba, Olaszországba, Spanyolországba, és látta az éttermek étlapján, a csemegeboltok kínálatában a bio-, az organikus-, a biodinamikus, és a vegán kategóriákat elkülönítve a többitől. Magyarországon elterjedt az a tévhit, hogy ha valami bio, akkor az annyit jelent, hogy nem permetezték, miközben a bio-élelmiszernek számtalan egyéb összetevője van. Amikor 2015-ben hazaköltözött, és kezdte létrehozni a borászatot Balatonfüreden, első körben még nem tartotta fontosnak, hogy mindjárt a vegán filozófia mentén induljanak el. Az-

Szüret és Gyukli Krisztián a terméssel

Murcifesztivál és népe

tán egy-két évvel később, amikor jöttek a kérdések éttermektől, fesztiváloktól, különböző csoportoktól, hogy van-e vegán boruk, elhatározta, komolyan veszi ezt az igényt. Felkereste Magyarország egyetlen olyan szervezetét, amely tanúsíthatja a borok vegán mivoltát, ez pedig nem más, mint a somogyvámosi Krisna-tudatú hívők közösségének Öko-völgy Alapítványa, amelynek képviselői nagyon alaposan felmérték, milyen körülmények között gazdálkodnak, és válaszoltak az összes olyan kérdésre, ami a fogyasztókban is felmerülhet a bor vegánságával kapcsolatban.

– Tudnék idézni számos beszélést, volt, aki fesztiválon megkérdezte, attól vegán-e a bor, hogy nincs benne csirkecomb, és vajon az marad-e, ha belerepül a mustba egy darázs? Komolyra fordítva: a vegán tanúsítvány legfőképpen azt jelenti, hogy a bor készítése során semmilyen olyan anyagot vagy eszközt nem használunk, amely tudatosan egy érezni képes

lény szenvedésével vagy leölésével jár. Vagyis nincs olyan állati összetevő a borban, mint a derítés során egyébként máshol használt, csontokból kinyert zselatin vagy kollagén. Az pedig, hogy egy darázs vagy muslica belerepül a cefrébe, nem tudatos gyilkolás, hanem véletlen.

TUDATOS VISSZAFEJLŐDÉS

Gyukliék öt-hat éve már csak hivatalosan tanúsított vegán borokkal jelentkeznek a piacon, s az elmúlt fél évtizedben számos követőjük akadt, jelenleg közel húsz borászat jár ezen az úton, s vegán borokat hoz forgalomba Magyarországon.

– Jelszavunk a tudatos visszafejlődés, amit nagyon komolyan veszünk. Ennek része, hogy azt a 30 ezer palack bort, amit a 7-8 hektárunkon megtermelünk, tudjuk, kinek fogjuk eladni, hol és mikor. Új, itthon még ismeretlennek számító, de a klímaváltozáshoz alkalmazkodó fajtákat telepítettünk, de ezekkel sem árban, sem mennyiségben nem tudnánk bekerülni a

nagyáruházakba. Nekünk épp ezért sosem volt célunk, hogy országos imázst építsünk, sokkal inkább az, hogy ezt a mennyiséget itt, ebben a borrégióban adjuk el. Ezért mondtam azt, hogy a legfontosabb hívószavunk a fenntartható visszafejlődés. Ez alatt azt értem, hogy egyre inkább próbálunk függetlenedni a közműszolgáltatóktól, az inflációtól és ezért merünk kicsik maradni, látjuk: kis borászat kis baj, nagy borászat nagy baj. Őszintén hiszünk abban a munkatársaimmal, hogy a helyben megtermelt élelmiszert a helyi embereknek adjuk el, és ez működik. A borászatunk két kilométeres körzetében van az összes ültetvényünk, így nem járunk traktorokkal, gépekkel nagyon messzire, nem használunk sok fosszilis üzemanyagot, nem pusztítjuk a környezetet. A saját szőlőnkből termelt borokat és szőlőmag termékeket úgy értékesítjük, hogy a telephelyen lévő napelemek által termelt elektromos árammal töltjük fel a kis szállító furgonunkat, s csak abban a körzetben visszük a borokat, ahová ennek teljesítményével eljutunk. Újrahasznosított kartondobozokba pakoljuk a borokat, újrahasznosított címkével látjuk el, s továbbmegyek: saját palackjainkat már évek óta visszaváltjuk az éttermektől, fogyasztóktól. Elmoszuk, fertőtleníttük és újratöltjük az üvegeket. Tehát nem egy marketing lözung az, hogy fenntarthatóan gondolkodunk, hanem tényleg így is élünk, igyekszünk az ökológiai lábnyomunkat olyan kicsire zsugorítani, amennyire csak lehet.

Soha nem permetezünk, nem juttatunk növényvédő szert a talajba. Ehelyett szőlősorok közé ültetett növénytakaróval dolgozunk. Az ökológiai kutató intézet egyik munkatársával minden évben megnézzük az adott ültetvényben a talaj vázszerkezetét, összetételét, mintát veszünk, amit

a badacsonyi kutatóintézetben bevizsgálunk, megnézik, milyen tápanyagok vannak benne, és erre célirányosan választunk ki öt-hatféle növénytakaró populációt. Ha például valahol tömörödött a talaj, akkor talajlazító magkeveréket vetünk, ha nitrogénhiányos, akkor pedig annak megfelelőt. Ezek a növények aztán később odavonzzák a lepkéket, szitakötőket, egyéb rovarokat. Olyan klimax-társulások vannak az ültetvényeinkben, amelyek országosan is egyedülállóak, bár ezzel pontosan szembemertünk azzal a monokultúrásgondolkodással, amit apáink vallottak. Ők azt mondták: csak a szőlő.

KÓRAKÁS ALATT BÉKA

Folyamatosan szántottak, permeteztek, nem volt egy fűszál se a sorok között. Ha jött egy atka vagy rovar, rovarölő szerrel már fújták is le a kártevőket. Ellenben mi engedjük, hogy az élőlények visszajöjjenek az ültetvényünkbe. Kórákásokat hoztunk létre, amely alatt a nappali melegtől el tudnak bújni a kis testű békák, siklók, gyíkok, akik aztán éjszaka portyáznak a szőlőben, s megeszik a káros bogarak egy részét. Rovarhoteleket építettünk, madáretetőket tettünk ki, mind-mind azért, hogy kialakuljon egy olyan ökoszisztéma, amelyben mindenkinek helye és feladata van. Az állatok megérik a vegyszert, nem véletlen, hogy nálunk nyüzsgő élővilág van: visszatepedett a sárgarigó, a gyurgyalag, a kuvik. Beállt egy olyan biodiverzitás, amelyben egyik állat- vagy növényfajta sem tud elszaporodni. Az atka, a darázs, a molylepke nem károsítja a szőlőt, mert nemcsak ők tértek vissza ebbe a számukra is idilli környezetbe, hanem a természetes ellenségeik is, s így tartjuk fent azt az egyensúlyt, amire szólélszként és borászként is törekszünk.

Doros Judit

MAGYAR CITROM LAJOSMIZSÉN

A küzdelem sárga szépsége

Tíz évvel ezelőtt két kis citromfával kezdődött, amit Szörös András vásárolt és kiültetett a fóliasátorba a szamóca és a paradicsom közé. Mára már igazi citromliget húzódik meg a fóliasátrak alatt a Szörös és Kisjuhász Kertészetben, Lajosmizse határában.

A kertész házaspár – Szörösné Kisjuhász Éva és Szörös András – családi birtokán a már hagyományosnak számító igen ízletes szamóca mellett ősztől tavaszig citromok alatt roskadoznak a fák a fóliasátor védelme alatt. A magyar citrom mára egyre több helyen megtalálható az árusok kínálatában.

KICSI, SAVANYÚ, DE PIACKÉPES

„Küzdelmes foglalkozás, de megvan a maga szépsége” – mondja Kisjuhász Éva, akinek már a szülei is kertészek voltak. Ő kertészeti főiskolát végzett, a férje is a családjából hozta a növényekkel való foglalkozás szeretetét. A főiskolai évek után, 1989-ben vágta bele a saját kertészetbe, először dísznövényekkel és cserepes jácinttal foglalkoztak, majd az akkor még újdonságnak számító csokros krizantém-mal bővült a kínálat. Tizenöt éven át kardvirágot és melllette asparagust is ültettek, szamócát termesztettek, ez utóbbival a mai napig foglalkoznak. Éva szerint a jó kertész kipróbál mindent.

A citromtermesztést két saját szükségletre termő fa előzte meg 2013-ban. Először a kisebb, majd a nagyobb család igényeit fedezte. Végül már olyan sok volt belőle, hogy a lajosmizsei piacra is jutott. Akkor gondolkodtak el a nagyobb telepítésen, bár eleinte maguk is kételkedtek a magyar citrom sikerében. Mostanra 6500

négyszáz méterrel terül el a citromliget, a fákat fóliasátor védi és alapvetően biológiai termesztést folytatnak. Sokáig nem tudták pontosan a fajtát, később azonosították be a lédús, a hagyományosnál kevésbé savanyú, édeskeesebb gyümölcsöt, amely jóval hosszabb ideig, akár egy hónapig is eláll a hűtőben. Nagy előnye az importált citromokkal szemben, hogy szedés után nem kezelik, nem kell semmivel tartósítani, így vitamintartalma is magasabb.

Ottjártamkor a citromfákon – a csodás, vaníliaillatú virágok mellett – már kis gyümölcskezdemények zöldelltek, amelyek októberre nőnek meg és novemberre érik el sárgás színüket. Az egyik fán még a tavalyi termésből meghagyott néhány szép, egészséges citrom sárgállott. A tavalyi termés már nagyon bőséges volt, arra számítanak, hogy idén novembertől-januárig még méretesebb citromokat lehet szüretelni. A több tonnányi gyümölcs szedése és szállítása bőven ad munkát – mondja Éva.

GYOMIRTÁS KAKASSAL

A citromfákat szüret után metszik, és ezt követően a pajzstetvek ellen muszáj védekezni, mert óriási károkat tud okozni. Ez ellen próbálnak biológiai védelemmel, foltkezeléssel védekezni, hogy minimális legyen a kémiai szer használata. A fákat a nyári nagy melegben sem kell túlságosan locsolni, mert akkor csak a

CITROMOS SZELET

Hozzávalók: 30 dkg liszt; 10 dkg vaj vagy margarin; 10 dkg porcukor; 1 tojás; 1 dkg szalagória (szalalkáli); ½ dl tej. *A krémhez:* 0,5 liter tej; 6 evőkanál rétesliszt; 20 dkg vaj vagy margarin; 20 dkg porcukor; 2 Meyer citrom leve és lereszelt héja.

Elkészítés: Langyos tejben feloldjuk a szalagóriát és a többi hozzávalóval összegyúrjuk, három részre osztjuk és fél centi vastagságúra kinyújtjuk. A 180 fokra előmelegített sütőben a tepsi hátán egyenként kb. 8 perc alatt aranyszínűre sütjük. A tejjel és a rétesliszttel sűrű krémet főzünk. A vajat (margarint) a porcukorral habosra keverjük. Hozzáadjuk a citromlevet és héját, és a kihűlt masszához keverjük. Megtöltjük a lapokat, másnap szeletelhető.

CITROMOS GOLYÓK

Hozzávalók: 20 dkg porcukor; 2 tojás; 10 dkg vaj; 1 tk. vaníliás cukor; 1 Meyer citrom reszelt héja és leve; 2 tk. sütőpor; 50 dkg liszt; porcukor a forgatáshoz.

Elkészítés: A puha vajat a tojással, a citromhéjjal és levével, a vaníliás cukorral simára keverjük. Két részben hozzádolgozzuk a sütőporral elkevert lisztet. Az így kapott masszából teáskanál

segítségével golyókat formálunk. Megforgatjuk a porcukorban, majd sütőpapírral bélelt tepsi-be tesszük. 190 fokra előmelegített sütőben 9-12 perc alatt elkészül.

SÓS CITROM

Tetszés szerinti számú citromot négyfelé vágunk, sóval körbeszórjuk. Egy-két hónap míg a só kioldja a citrom levét és a só maga is feloldódik. Ezalatt szorosan lefedve tartjuk, hogy ne kapjon levegőt. A sós-citromos lé húsok pácolására kiváló, de a citromokat vékony szeletekre vágva húsok mellé, salátákhoz is tehetjük.

MEYER CITROM

Az élénkzöldre, narancssárgába hajló citrom a hagyományosnál kerekesebb, simább héjú, de a két vége ugyanúgy kicsit kicsúcsosodik. A héja jóval vékonyabb, puhább és igen lédús, viszonylag sok maggal. Az íze fűszeres, édeskesebb, mint a hagyományos citromé, de a narancsnál savanykásabb. Különleges zamata mártásokban, salátaöntetekben nagyon jól érvényesül, de finom süteményeket, desszerteket és lekvárt is készíthetünk belőle. Fája 2-3 méter magasra nő, levelei sötétzöldek és fényesek, virágai fehérek és kellemes illatúak. Négy-öt éves korban kezd el először teremni. Rendkívül mutatós fa, dézsában akár dísznövényként is megállja a helyét. Kínában díszfaként, dézsás növényként nevelik. A Meyer citrom az Egyesült Államokban az 1970-es években vált ismertté, majd egyre inkább utat tört magának a gasztronómiában szerte a világon.

Szörösné Kisjuhász Éva

A SZERZŐ FOTÓI

levél burjánzik. Télen a fóliasátorban fűtéssel biztosítani kell a 12-14° Celsiusot, ezt faaprítékkal működő kazánnal oldják meg. Az ültetvényen a talaj gyomtalanítását tyúkok és kakasok végzik, jó pár karpigáló szárnyas serénykedik a fák alatt.

HÉTVÉGI CITROMTÚRÁK

A kertész házaspár az idén egy érdekes kísérletbe is belekezdett: a citromfa vékonyabb gallyait, levelét Rábapatonára vitték a Mohos lepárlóműhelybe. A 300-400 kilogramm citromgallyat egy 2,5 köbméteres süllyesztett üstbe rakták és három órán keresztül forró gőzzel hívták ki az illóolajat és az aromavizet. Összesen 3 dl illóolajat és jelentős mennyiségű aromavizet tudtak kinyerni. A fás, zöld levél illatú készítmény nagyon kellemes, nyugtató hatású. Az még a jövő zenéje, hogy ilyen típusú termékekkel bővíti a kerteszet kínálatát – fogalmaz óvatosan Éva.

A szamócánál rendkívül népszerű Szedd magad! mozgalom a citrom esetében még kevésbé jellemző. Sok zöldeggel, bolttal tartják a kapcsolatot, a gyümölcsöt nagybani piacon értékesítik. A citromtermesztés titkaiba pedig hétfégi tanyatúrákon is bepillantást lehet nyerni. A kerteszetben a citromot meg is lehet vásárolni, november elejétől január közepéig minden szombat 10 órától Szedd magad! lehetőség van.

Bognár Mária

KRUMPLI, HAGYMA, RÉPA ÉS A TERCIÁK

Varázsolt háztáji

– Az állatok és a tüzelő az én gondom, a mamáé a kert és a konyha, s ez így működik már 65 éve, minek változtatnánk rajta? – mondja Kis-Dörnyei József, miközben a kiskapuval leválasztott hátsó kert felé ballagunk a táskai portán, ahol felesége, Mariska néni mérnöki precizitással meghúzott ágysái virulnak. Paprika, paradicsom, káposztafélék, tök, zöldborsó, bab, cukkini sorakozik szép párhuzamosokban, látszik, értő kezek gondozták-gondozzák. – A mama megszokta a munkát a ház körül, belebolondulna, ha nem dolgozhatna, mi még így lettünk nevelve, ebben éltük le az életünket.

A BALATON MÖGÖTT

Persze a takaros veteményeshez már nekik is szükségük van segítségre: a vetőmagot a Magyar Máltai Szeretetszolgálatól kapták, mely a Felzárkózó Települések Program (FETE) mezőgazdasági projektje részeként több tucatnyi családnak teszi lehetővé, hogy ismét élővé varázsolják régóta nem művelt kertjeiket.

A somogyi Táska ugyan légvonalban csak nyolc kilométer a Balatontól, a tópart kocsiuáni vagy háromszor ekkora távolság, emiatt nemcsak a turistaforgalom, hanem nagyjából minden gazdaságilag értékelhető program is elkerüli: hátrányos helyzetű településnek számít jelentős szegénységben élő lakossággal. Nem véletlen, hogy a kétezres évek közepén az elsők között került be a hamar kifulladás romatelep-felszámolási programba: a faluszéli viskókban, ponyvával fedett üregekben élőket két, többla-

kásos sorházba költöztették, e mellett semmiféle segítséget nem kaptak, így életkörülményeik nem változtak jelentősen. Az új telep gondozását 2011-ben vette át a Magyar Máltai Szeretetszolgálat, kilenc évvel később pedig a falu bekerült a FETE-be. A kormányprogram 2019-ben indult el a Szeretetszolgálat irányításával, a tervek szerint 300 település több mint 300 ezer lakójának életszínvonala javulhat. Jelenleg 178 településen – jellemzően Borsod-Abaúj-Zemplénben, Szabolcs-Szatmár-Beregen, Nógrádban, Baranyában, Somogyban – 29 szociális és egyházi szervezet vesz részt a munkában. A program elsősorban a gyermekekre figyel esélyt teremtve számukra, hogy ne szükségszerűen örököljék szüleik sorsát. A kivezető utat a felzárkózást segítő projekt jelenti: a FETE egyik alapeleme a helyi gazdaságfejlesztés és a foglalkoztatás bővítése a hosszú távon is fenntartható öngondoskodás biztosításával. De a falvakban zajló szociális munka a hétköznapi élet szinte valamennyi területére kiterjed. A program munkatársai segítenek az állskeresésben, a mindennapi problémák megoldásában, a gyerekek felzárkóztató oktatásában, közösségépítő akciókat szerveznek, életvezetési tanácsokat adnak, s folyamatosan jelen vannak a települések életében.

MINDENNAPI KAPÁLÁSAINKAT

A mezőgazdasági projekt viszont minden FETE-s településre kiterjed: az érintett családoknak vetőmagot osztanak, hogy

Horváth Terézék a szeméthalom helyére varázsoltak kiskertet

Orsós József a sajátja mellett a közös földön is dolgozik

a kiskerti munkával erősítsék bennük a mindennapi munka iránti igényt.

– Persze ehhez alapvető feltételeket kell teljesíteniük – magyarázza Kertész Richárd régiós kertészeti programvezető. – Nekik kell előkészíteniük a parcellát, illetve némi adminisztrációs kötelezettségük is akad.

Mindezekért viszont 21 fajta növényi magot rejtő, több tucatnyi csomag vetőmagot kapnak – legalábbis a Dunántúlon, az ország más részein valamivel kisebb a porció –, melynek értéke 10-15 ezer forint, a majdani terménymennyiség pedig elegendő egy családnak egy évre.

– Minden jól jön, de főleg a krumpli meg a hagyma. Ja, és a sárgarépa – sorolja Horváth Attila, melyik terményekre lesz a legnagyobb szükség a háztartásukban. – A saját termésnek köszönhetően rengeteget tudunk spórolni a boltban. Egy kiló krumpli 500 forint, nekünk viszont, ha az időjárás is kegyes lesz, annyi terem majd, hogy télire is el tudunk tenni belőle.

Horváthék terciája az útról is látszik, de Horváth Teréz a tornácról is szíve-

sen nézegeti kertjüket, melyet frissen levert oszlopokra erősített, még fényes drótkerítés őriz a közeli Nagyberekből lakomázni bejáró vadaktól és az enyves kezű átutazóktól. Nehéz elhinni, hogy nem is olyan régen a barázdák helyén még kisebb szeméttelap gyarapodott: Horváthéknak, mielőtt bekerültek a programba, komoly mennyiségű szeméttől kellett megtisztítaniuk a parcellát.

Mások is hajlandók voltak hasonló áldozatokra, így a 200 családból Tásán már 47 családban dolgoznak a saját kiskertjükben. Persze nem mindenütt ilyen jó az arány, jellemzően ott népszerűbb a program, ahol évtizedekkel ezelőtt hagyománya volt a kertművelésnek.

– A 87 éves szomszédasszonyom már tavaly benne volt, s láttam, mi minden megtermett neki a kertben, így az idén én is belevágtam – mondja Orsós Erzsébet. Aki amúgy rutinos kertgondozó, hiszen korábbi lakóhelyén, Somogyszentpálon is termelt ezt-azt, ráadásul az MMSZ öt helyi közmunkásának egyikeként a máltaiak Jelenléthá-

Orsós Erzsébet idős szomszédasszonyától vette a példát A SZERZŐ FOTÓI

Kis-Dörnyei Józsefék elképzelni sem tudnák az életet kert nélkül

za melletti területet is gondolja. Orsós József is duplán vesz részt a programban: néhány éve a kertje ugyan még parlagon hevert, ő pedig Balaton-parti gyümölcsösökbe járt szüretelni, tavaly óta viszont a FETE-nek köszönhetően

nem kell utaznia a munkába, így immár otthon is kapát, gereblyét ragad.

– Aki akarja, megkapja a lehetőséget, de sokan egyelőre csak irigykednek, hogy nekünk nem kell zöldségekre költenünk. Addig még nem jutottak el, hogy maguk is hajlandóak legyenek dolgozni – állítja.

– A húszévesek azt sem tudják, mi az a kapa, nemhogy nekiálljanak gazolni – legyint erre Erzsébet. Aki nemcsak a kertprogramot használja ki, hanem a Jelenlét Pont más szolgáltatásaival is él. Kislánya, Virág például állandó résztvevője a tanulásfejlesztő programnak, ahol a gyerekek együtt csinálják meg a leckét – látható eredménnyel: Virág két hónap alatt 3,75-ről 4,25-re tornászta fel a magyar átlagát.

– Olyan ez az épület, mint egy közösségi ház – magyarázza Parti Adám, a Jelenlét Pont vezetője. – Mindennap akad valami program, zenélés, oktatás, játszóház, tudnak internetezni a gyerekek, van zuhanyzó, de aki akar, moshat is, mert bizony sok háznál nincs rá lehetőség. Ráadásul akár azonnal segítséget kaphatnak a helyi kollégáktól, akik a kis-kerteseket sem hagyják magukra, folyamatosan ellenőrzik, mire jutottak.

A látottak alapján sok feddésre nincs szükség, mindenki élni akar a lehetőséggel, s ahogyan gyarapszik a termés, annál inkább tudatosul bennük, megéri dolgozni. Kis-Dörnyei Lajoséknál például a tök olyan termést hozott, hogy az idős házaspárt alig lehet lebeszélni, hogy ne pakolják meg a csomagtartónkat, jó helye lesz annak a fagyasztóban is.

– Ne sértsenek meg! – traktál sokáig az öreg. – Akkor legalább egy pálinkát! Hát mit szólnak majd a szomszédok, hogy áldomás nélkül mentek el tőlem!?

Vas András

A KAVOSZ alapvető célja a lehető legtöbb hazai mikro-, kis- és középvállalkozás hitelhez jutásának javítása, elsősorban az állami kamattámogatás biztosításával. A társaság irányítja a Széchenyi Kártya Programot (SZKP), amelyet Krisán László vezérigazgató (képünkön) úgy jellemezte, hogy annak az első pillanattól az volt a küldetése, hogy áthidalja a bankok és a vállalkozók közötti természetes érdekkülönbségeket. „Talán nem túlzás úgy fogalmazni, hogy ez egy régi és nehezen feloldható ellentét a pénzügyintézetek és a vállalkozói oldal között. Utóbbiak alapfelfogása, hogy a bankok túl nagyok, nem olcsók, magas fedezet mellett és rengeteg adminisztrációval hitelezik a vállalkozásokat. A bankok viszont abból indulnak ki, hogy a cégek túl kicsik, túl sok munkával jár a velük való bánás, illetve alapvetően magas rizikójú a finanszírozásuk. Mi ezt a helyzetet ismertük fel és mondtuk azt, hogyha ez a probléma, erre kell megoldás”. Ez a feladat.

Minket érdekelnek a kkv-k problémái és értjük a kkv-kat, de a legfontosabb, hogy a mi érdekünk is, hogy segítsünk.” Az SZKP valóban olyan termék, ami megnyugtató válasszal tud szolgálni mind a bankok, mind pedig a vállalkozások számára.

„A 2020-as évektől mindig az elsők között reagáltunk a különböző válsághelyzetek kapcsán felmerülő gazdasági problémákra. Fél évente megújult SZKP-val rukkoltunk elő, amely segítségével a válság hatására kedvezőtlen helyzetbe jutott mikro-, kis-, és középvállalatok nagyon kedvezményes feltételek és magasabb állami támogatás mellett, gyorsan és könnyen juthattak forráshoz.”

A KAVOSZ mögött álló (5K) koncepció (stabil „üzleti” lábakon álló gazdasági vízió és stratégia), képesség (a gyorsaságra, érthetőségre, tiszta beszédre, mindezt piaci gondolkodásmóddal), küldetéstudat (a magyar kkv-k fejlesztése a cél), kormányzati támogatás (erős és hatékony) és közösség (stratégiai közösség a Programban résztvevők - vállalkozások, a szövetségek, a kamarák, az állam és a kereskedelmi bankok – között) teszi nélkülözhetetlenné

A Program kedvező feltételeit nagymértékű kamattámogatás egészíti ki, amelynek a jelentősége a jelenlegi magas kamatkörnyezetben nyilvánul meg igazán: a piacon elérhető 20-22 százalékos kamat mellett hitelezés a SZKP MAX+-ban FIX 5 százalékon valósul meg az állami támogatásnak köszönhetően, és ez remélhetőleg jó ideig még biztosan így is marad.

KAVOSZ
Széchenyi Kártya Program

A kabinet 2022-höz képest duplájára emelte a Program forrásait, így 2023-ban már összesen 290 milliárd forintnyi költségvetési támogatás állt rendelkezésre. A vállalkozások elképzeléseinek megvalósítása, igényeik ki-elégítése céljából több, mint féltucatnyi terméket hirdettek meg. Ezek közül is külön említést érdemel, hogy a Széchenyi Beruházási Hitel MAX+ keretein belül igényelhető összeg 1 milliárd forintra nőtt, a különösen nehéz gazdasági helyzetben lévő turisztikai ágazatban működő vállalkozások számára pedig új Széchenyi Turisztikai Kártya MAX+ folyószámlahitelt vezettek be 300 millió forint maximális keretösszeggel. A termékportfólió főbb elemei 2023-ban a következők voltak:

1. Széchenyi Kártya Folyószámlahitel MAX+ – a napi működési költségek biztosításához szabad felhasználású folyószámlahitel 250 millió forintig, 1-3 éves futamidővel.
2. Széchenyi Turisztikai Kártya MAX+ kifejezetten a turisztikai szektorban működő vállalkozások részére 300 millió forintos maximummal, ugyancsak 1-3 évre.
3. Széchenyi Likviditási Hitel MAX+ – a vállalkozás működéséhez szükséges forgóeszközök beszerzésekhez 250 millió forintig, 3 éves futamidővel.
4. Széchenyi Beruházási Hitel MAX+ – széleskörű beruházási célok megvalósítására, köztük lízingscélokra is, illetve az energiahatékonyság javítását pedig külön altermékkel megcélozva („Gekko”).
5. Széchenyi Mikrohitel MAX+ - továbbra is lehetőséget biztosítunk a legkisebb, akár kezdő mikro- és kisvállalkozások agrár és nem agrár beruházási céljainak megvalósítására 50 millió forintos plafonnal minimum 13, legfeljebb 120 hónapos futamidő mellett.
6. Agrár Beruházási Hitel MAX+ elősegíti az agrár vállalkozások fejlesztési elképzeléseinek megvalósítását maximum 1 milliárd forintig és akár tíz éves futamidővel.

Mindezt kiegészíti az Agrár Széchenyi Kártya „Klasszik”, ami szabadfelhasználású folyószámlahitel a mezőgazdasági szektorban dolgozó vállalkozások, őstermelők családi gazdasága és őstermelők részére. Maximuma 200 millió forint 1-3 éves időtartamra, az éves nettó kamat pedig megegyezik a mindenkori egy havi BUBOR-ral.

A hiteligenylési folyamat részben automatizált – lízing és mikrohitel esetében online is kezdeményezhető.

Az ügyfelek országszerte több mint 200 ponton elérhetik el a VOSZ és a területi kereskedelmi és iparkamarák regisztráló irodáiban dolgozó munkatársakat, ahol segítik az ügyfeleket információkkal, segítenek a hitelek kiválasztásában és a teljes hiteligenylés lebonyolításában is. Mindezt bármilyen ellenszolgáltatás (pl. sikerdíj, jutalék, ügynöki díj, tanácsadói megbízási díj) nélkül.

Az együttműködő partnerek között a kormányzati szervek mellett már 12 bank szerepel, 2 garanciatársaság, több mint 12 lízing társaság és több mint 30 pénzügyi vállalkozás.

VÁLLALKOZÓK ÉS MUNKÁLTATÓK ORSZÁGOS SZÖVETSÉGE

- » önálló érdekképviselet és érdekvédelem
- » szakmailag hiteles üzleti és gazdasági élet szereplői
- » aktív 5 tagozat, 12 szekció a szakmai kapcsolatok építésére
- » Prima díj, Év Vállalkozója díj a teljesítmények elismeréséért
- » pezsgő kulturális és közösségi élet egész évben
- » országos és vármegyei üzleti találkozók és konferenciák
- » hatékony és gyakorlatorientált szolgáltatások
- » nemzetközi kapocs a szomszédos országok és nagyvilág irányába

VOSZ FESZT
VÁLLALKOZÓI ÉS MUNKÁLTATÓI

egyetemi és üzleti világ közötti hídépítő rendezvénysorozat

VOSZ JÖSSZ

kötetlen kapcsolatépítő események vármegyei és országos szinten

VOSZ PÁRHOLY

vállalkozói és a kulturális-társadalmi párbeszéd rendezvények

VOSZ PORT

vállalatirányítási rendszer és szoftver piacért

VOSZ

VÁLLALKOZÓK ÉS MUNKÁLTATÓK
ORSZÁGOS SZÖVETSÉGE

További információkért, belépési feltételekért
keresse fel honlapunkat: www.vosz.hu

Élj értelmesen,
szórakozz komolyan!

A legendás riporter
vissanéz

Minden idők
legjobb krimije?

Szökés egy bántalmazó
házasságból

Az igazi férfi hatvan
felett is férfi

Az Atlantic Press Kiadó

szívesen ajánlja könyveit megvásárolni minden nagy
könyvesboltban, vagy megrendelheti itt:

<https://bookline.hu/search/search.action?searchfield=atlantic+press&page=2>

Társadalmi méregtelenítés:
ARCOT ADNI A MÚLTNAK

Útra fel!

**Irány a Ráckevei Duna-ág
és környéke**

**Budapest közelségében, de a vidéki tájak
nyugalmával találkozhatunk
a Ráckevei Duna-ág és környékén.**

Fedezzék fel!

A környék aktuális programjairól,
és látnivalóiról honlapunkon tájékozódhatnak:

www.kisdunamente.hu

A milliméterek mindenhatósága

Megrepedt Afrika teste, kettészakad a földrész. Ez arrafelé persze szokás, Arábia is odatartozott valaha, a Vörös-tengeren keltek át száraz lábbal az Egyiptomból menekülő zsidók. Na, most is van, aki fut-hatna, amerre lát, hiszen a földrész szé-gényebb, keleti oldala készül leszakadni.

A szakadás most éppen 56 kilométer hosszú, 30 millió év alatt évente olyan 7 milliméterrel nőtt ekkorára. Mondhatjuk, ez smafu, de lássuk meg, mit számítanak a lassan, de megbízhatóan dolgozó milliméterek, mint a lassan folyó vizek parti munkái. Ma már látható a méretes repedés, már ki lehet számítani, honnan hová, mennyire és mikor. Az lett a fölfedezés, hogy születik egy új óceán – mármint a két Afrika között. Bizonyára lesz pályázat, mi legyen a tenger neve, hogyan hívják majd a másik Afrikát, esetleg a régi is kaphatna valami retro nevet. A tudósok szerint az új földrész arrébb tolja Arábiát, a Perzsa-öböl is átrendeződik, no meg mi lesz a Vörös-tenger legújabb sorsa?

Annyit látunk most, hogy tengeri partot kap Gambia és Uganda – lehet ez valami csodás jóvátétel, mégiscsak disznóság, hogy ennyi tenger veszi körül Afrikát, s ebből nem jut mindenkinek. Na majd!

A tudósok a tűzhányókat figyelik, tevékenységükből jutnak információkhoz. A tektonikus lemezek ütközése, mint most például Afrika és Arábia állandó koccanása fűti az etióp vulkánokat. Az Erta Ale például 50 éve folyamatosan dolgozik, nem különben a Victoria Microplate nevű tektonikus lemez, amelyik ugyanitt két éve az óra járásának ellentétes irányban forog.

Szóval, van itt jövésmenés, s ez még csak az, amelyiket észrevettük. Persze, látjuk, hogy olvad a sarkvidéki jég, hogy a jegesmedve lábnyoma már alig fér el valahol. De azért van valami bizsergető abban, hogy részesei lehetnénk egy emberi bűnök nélküli, ártatlanul változó átalakulásnak, földrészek kialakulásának, átrendeződésének, tengerek születésének. A Föld története egy epizódjának. Főlemelő idők lehetnének.

Lehetnének.

-ja

A SZÁMÍTÓGÉP HŐSKORA

01111000011001111

Nyolc évtizede kezdődött az informatikai forradalom, de máig nehéz eldönteni, melyik volt az első, mai értelemben vett számítógép, mivel több masina is igényt tarthat erre a címre. Kis komputertörténet soktonnás gépszörnyekkel, kábeleket majszoló egerekkel, szabadalmi perekkel, s egy magyar tudósszenivel, aki már az 1940-es években megágyazott a mai okostelefonoknak és laptopoknak.

Mérföldkőhöz érkezett az emberiség 80 éve, amikor megjelentek az első számítógépek. A többes szám azért is indokolt, mert azokban az években, a második világháború kellős közepén, egyszerre több olyan masina is (el)készült, amellyel a korábbiaknál nagyságrendekkel gyorsabban lehetett számításokat elvégezni.

MAJDNEM NYERTEK

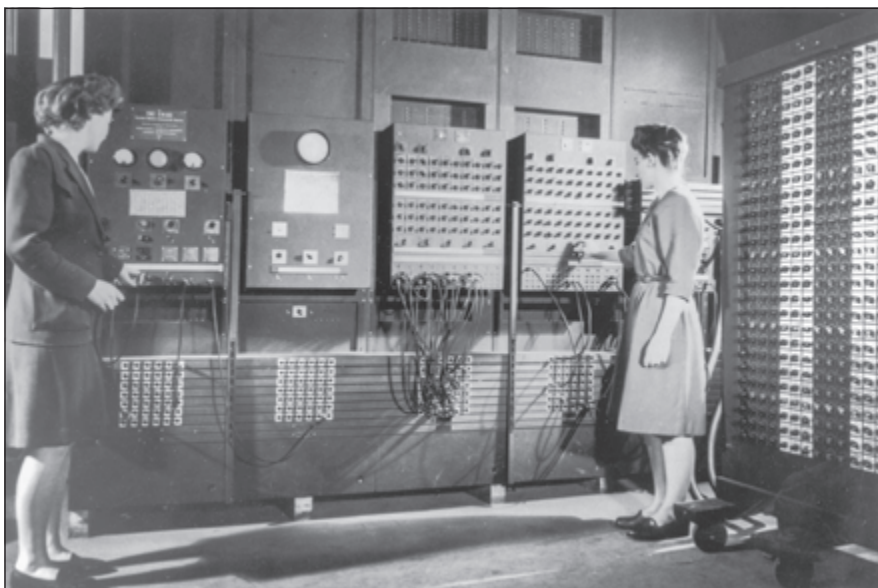
A legkorábbi próbálkozások közé tartozott egy zseniális német mérnök, Konrad Zuse találmánya, amit még otthon, hobiból kezdett építgetni. Az 1941-ben elkészült Z3-ban 2600 relé kattogott, a gép kettes számrendszerben dolgozott, és egy összedást 0,8, míg egy szorzást három másodperc alatt végzett el. Zuse elektromechanikus számítógépe azonban nem gyakorolt komoly hatást a technológia fejlődésére. Egyrészt azért, mert a híre nem jutott el a tengerentúlra, másrészt, amikor a feltaláló felajánlotta a német hadseregnek, hogy két éven belül csinálja egy hasonló, elektroncsöves változatot a légvédelem számára, azt a választ kapta, hogy mire elkészülne, már úgymégyis megnyerik a háborút.

A pár évvel később, 1944 augusztusában az Egyesült Államokban, a Harvard Egyetemen üzembe helyezett másik őskomputerben még szintén mozgó alkatrészek (fogaskerekek, relékapcsolók)

végezték a számításokat. Bár a Harvard Mark I névre keresztelt masinát a szakma nagy lelkesedéssel fogadta, és az első atombomba fejlesztéséhez szükséges kalkulációkat is futtattak rajta, túl sokat nem nyertek vele, mivel még Zuse gépénél is lassabb volt: egy szorzás elvégzésével hat másodpercig bibelődött.

Más szempontból volt egyedi az ugyancsak 80 éve, 1944 februárjában üzembe helyezett brit Colossus, ebben ugyanis a számolási és logikai műveletekhez már elektroncsöveket használtak. A gép az angol kódfejtők munkáját volt hivatott segíteni: ennek segítségével tudták kiszilabizálni a német főparancsnokság rejtjeles üzeneteit. Ez akkora előnyt jelentett különösen a normandiai partraszállást követő időszakban, hogy történészek szerint a számítógép jelentősen hozzájárult a világháború gyorsabb befejezéséhez. Más kérdés, hogy technikatörténészek mégsem a Colossust tekintik a mai komputer (tabletek és okostelefonok) ősenek, mivel csupán egyetlen feladatra, az említett kódfejtésre volt alkalmas.

Az igazi őst – amelyben nem voltak már mozgó alkatrészek, teljesen elektronikus volt, és elvileg bármilyen számítási feladatra be lehetett programozni – ugyan 1943-ban kezdték építeni, de következő év augusztusában még mindig legalább

Az ENIAC vezérlőegysége

egy évnyre volt attól, hogy működőképes legyen. Az ENIAC-nak nevezett masinát (jelentése: elektronikus numerikus integrátor és számítógép) a Pennsylvanai Egyetem Moore Intézetében fejlesztették a hadsereg megrendelésére. Tervezőinek – John W. Mauchly egykori fizikatanárnak és az elektronikai zseni J. Presper Eckertnek – az volt a feladata, hogy olyan gépet készítsenek, amely képes gyorsan kiszámolni a tüzérségi lőtáblázatokat.

LÖVÉS A LŐTÁBLÁRA

De miért voltak annyira fontosak ezek a lőtáblázatok? Ahhoz, hogy egy-egy löveg gránátja a fronton pontosan célba találjon, előre ki kellett számolni a röppályáját minden lehetséges esetre, tekintetbe véve egyebek mellett az ágyúcső szögét, valamint a lövedék magasságával és sebességével változó légellenállást. Egy ilyen táblázat egyetlen sorának kitöltése egy ember akár kétnapi munkáját is igényel-

hette egy asztali kalkulátorral, ráadásul minden fegyver és lőszer párosításához külön lőtáblázatra volt szükség – egyenként több száz sorral. A bonyolult számításokat akkoriban nők végezték, de állandó lemaradásban voltak, nem véletlen, hogy a hadsereg illetékesei fel akarták gyorsítani ezt a sziszifuszi munkát.

Az ENIAC összeszerelése folyt már 1944 nyarán, amikor a gép fejlesztői közé tanácsadóként bekapcsolódott Neumann János. A zseniális magyar matematikus 1930 óta élt az Egyesült Államokban, és addigra Amerika – Albert Einstein után – leghíresebb, látnoki képességű tudósvá vált. Mégsem hivatalosan kérték fel erre a munkára, hanem szinte véletlenül került kapcsolatba a számítógéppel. Történt, hogy egy nyári este az aberdeeni vasútállomás peronján megszólította egy régi tanítványa, Herman Goldstine, aki katonai szolgálata keretében dolgozott az ENIAC csapatában. A kedélyes csevegés

akkor fordult komolyra, amikor Goldstine elkottyantotta, hogy egy olyan elektronikus számoló berendezéssel foglalkozik, amely másodpercenként több mint háromezreszáz szorzást lesz képes elvégezni.

Neumann, az egykori csodagyerek, aki már hatéves korában nyolcjegyű számokat szorozott össze fejben, hirtelen másképp kezdett figyelni, és mint Goldstine mesélte: „beszélgetésünk humoros, kötetlen légköre egyszeriben megváltozott, és sokkal inkább a matematikai doktori fokozat elnyeréséhez tett szóbeli vizsgám légköréhez kezdett hasonlítani”. Az addig különféle elméleti munkák mellett például az atom-bomba fejlesztésébe (a Manhattan-tervbe) is bevont Neumann „egész életét megváltoztatta” a Moore Intézetben pár nap múlva tett látogatás. Komolyan kezdett foglalkozni a számítógéppel és később a mesterséges intelligenciával is.

Ami az ENIAC-ot illeti, bár a magyar matematikuszenesi megjelenése a szükséges pénzforrásokat garantálta ugyan, de az építését mégsem tudta eléggé felgyorsítani, mivel a háborús időkben nehézséget okozott az elektroncsövek mellett az ellenállások, kapcsolók, foglalatok és a sok-sok kilométernyi huzal beszerzése. „Nagyjából tizennyolc hónapon át az ENIAC folyamatosan három hónapnyira volt a befejezéstől” – mesélte Thomas Haigh történész. Mire pedig 1945 decemberére elkészült, az eredeti cél, a lőtáblázatok kiszámolása már nem volt aktuális. Éppen ekkor mutatkozott azonban meg a gép sokoldalúsága: át lehetett programozni úgy, hogy a Teller Ede vezetésével készülő hidrogénbombához szükséges kalkulációkban segítsen.

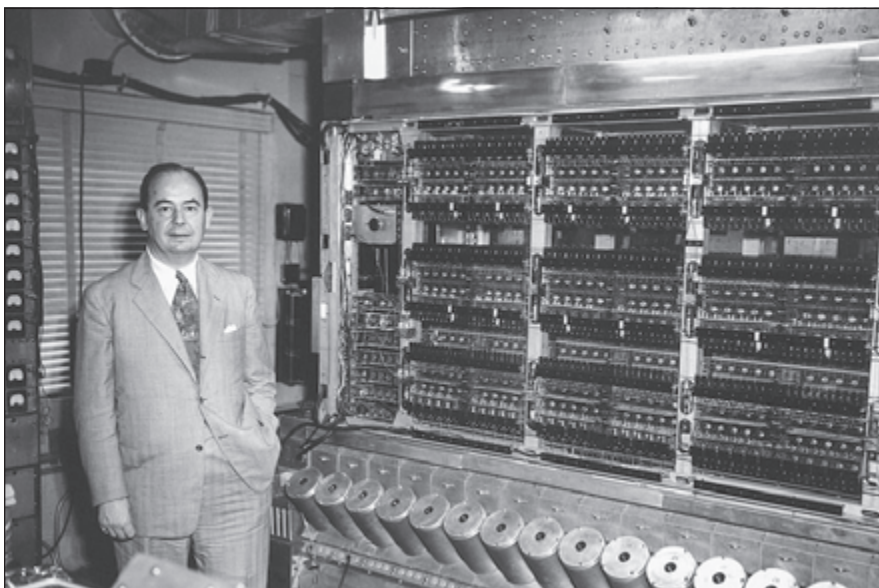
ÖTMILLIÓ FORRASZTÁS

Az első, elvében modern számítógép megépítése azért vett ilyen sok időt igénybe, mivel kortársaihoz képest (mai utódai-

ról nem is beszélve) egy valóságos monstrum volt. Össze kellett hozzá szerelni 18 ezer elektroncsövet, 7200 kristálydiódát, 70 ezer ellenállást, 10 ezer kondenzátort, 6 ezer kapcsolót, 1500 relét, és el kellett készíteni 5 millió kézi forrasztást. Az U alakban felállított berendezés 27 tonnát nyomott, 30 méter hosszú volt, és megtöltött egy 140 négyzetméteres helyiséget. Működéséhez 150 kilowatt energiát fogyasztott, ami olyan sok volt, hogy amikor bekapcsolták, állítólag Philadelphiában elsötétültek a fények.

Erre egyébként nem került sor túl sokszor, mivel az ENIAC legendásan megbízhatatlan volt. A gép lelkét adó elektroncsövek közül eleinte kétnaponta égett ki egy-egy (amit cseré előtt meg is kellett találni), de a kábelrengetegre is nagyon kellett figyelni, mert az egerek rákaptak a drótok szigetelésére. A beszerelendő alkatrészek ezért egy idő után komoly minőségteszten estek át (a kábelek közül például csak azt használták, amelyeknek a burkolata az előzetes próbák alapján nem ízlett az egereknek), ám a számítógép így is többet volt rossz, mint működőképes. Az üzemidő olyan nagy részét tette ki a beindítás, a tesztelés, a hibák megállapítása és javítása, hogy 1947 végén például csupán heti két órát (vagyis az üzemidő nagyjából 5 százalékában) lehetett ténylegesen dolgoztatni.

Bár elég macerás volt a programozása – a rengeteg kapcsoló állítgatása és a részegységek drótokkal való összekapcsolása –, megérte a fáradozást, mivel minden korabeli számológépet és számítógépet messze lekörözött: a Harvard Mark I-nél például 1500-szor gyorsabban végezte a kalkulációkat. És mit jelentett ez a mai számítógépekhez hasonlítva? Az ENIAC teljesítménye – a számítástechnikában használt mér-

Neumann János és az EDVAC, az első belső programvezérlésű, elektronikus, digitális, univerzális számítógép

tekegységgel kifejezve – 500 flops volt, vagyis másodpercenként 500 műveletet volt képes elvégezni tizedesjegyeket tartalmazó számokkal. Ehhez képest például az Apolló–11 Holdra szállását 1969-ben irányító komputer már 12 250 flops-szal „hasított”, a 2020-ban bemutatott iPhone 12 processzora pedig az átlagember számára szinte felfoghatatlan 11 billió (azaz: 11 ezermilliárd) flops sebességgel dolgozik.

Utóbbihoz képest árban is nagy a különbség az összámitógép és a mai zsebre vágható, mindentudó telefonok között, csak épp fordítva. Az ENIAC, az eredeti becsléseket jelentősen meghaladva, jó félmillió – mai áron több mint 8 millió – dollárba került, ami átszámolva két és félmilliárd forintot is meghaladó csillagászati összeget jelent. Ehhez képest manapság egy mégoly túlázott(nak tűnő) okostelefon is jutányos vétel.

Mivel az ENIAC tervezői már 1944-ben felmérték a gép korlátait, Mauchly, Eckert és Neumann ezzel párhuzamosan elindítottak egy új projektet is, az EDVAC építését (a rövidítés jelentése: elektronikus diszkrét változós automata számítógép). Ez a komputer lett végül az első, belső programvezérlésű, elektronikus, digitális, univerzális számítógép. Vagyis az említetteknel annyiban állt közelebb a mai modern számítógépekhez, hogy – például az ENIAC-kal ellentétben – kettes számrendszerben dolgozott (azaz csak 0-kat és 1-eket használtak a kódolásához), valamint volt memóriája, magyarul hosszabb ideig el tudta tárolni a programját. Közvetlen elődjéhez képest pedig nemcsak nagyjából harmad akkora, hanem sokkal gyorsabb is volt, mivel nem lyukkártyákkal vitték be és olvasták ki az adatokat, hanem egy írógépszerű eszközzel, illetve nyomtatóval.

Az UNIVAC I (1951), Amerika első kereskedelmi számítógépe, amelyet egy polgári kormányzati szervnek építettek.

FAEGÉR

Ennek a gépnek a készítése során, 1945 nyarán vetette papírra Neumann János azokat az elveket, amelyek alapján máig készülnek a számítógépek. Ezek között szerepelt például, hogy egy komputernek teljesen elektronikusnak és univerzálisan felhasználhatónak kell lennie, kettes számrendszert kell használnia, vagy hogy öt különálló részből kell állnia. Utóbbi részek a központi aritmetikai egység (ez felel a matematikai műveletek elvégzéséért), a központi vezérlőegység (ez biztosítja az utasítások helyes sorrendjének végrehajtását), a memória (az adattárló), valamint a bemeneti és kimeneti egységek. Ennek a vázlatnak azért volt nagy jelentősége, mert jóformán minden ma használt számítógép – okostelefonok, laptopok, asztali gépek is – a Neumann-elvek alapján épül fel.

Más kérdés, hogy a Neumann-elvek nyilvánosságra kerülése miatt a munkatársai, Mauchly és Eckert tájékoztak. Nem csak azért, mert őket nem említette szerzőként a dolgozat, hanem mert a magyar tudóssal ellentétben ők szabadalmaztatni

akarták a komputer felépítésének egyes alkotórészeit, ami így már lehetetlen volt. Perre is vitték a dolgot, ami évtizedekig elhúzódott (Neumann időközben, 1957-ben, elhunyt), ám végül a bíró 1973. október 19-én úgy döntött, hogy az automatikus elektronikus digitális számítógép jogait nyilvánosnak kell tekinteni. Vagyis: a komputer az egész emberiség közkinccse.

Nem is nagyon dönthetett volna másképp a bíró, hiszen addigra már elterjedt a számítógép. Az első kereskedelmi forgalomban elérhető gép, az UNIVAC (amelyet Mauchly és Eckert cége gyártott) már 1951 júniusában kezdett dolgozni az Egyesült Államok Népszámlálási Hivatalában, de az Atomenergia Bizottság és a CBS médiatársaság is beszerzett egy-egy ilyet. (Egyes technikatörténészek ettől a dátumtól számítják a számítástechnika korszakát.) Az 1970-es évek derekára pedig az informatika már túl volt a 2. és a 3. generációs gépeken is – amelyekben az elektroncsövek helyét előbb tranzisztorok, majd integrált áramkörök vették át –, és éppen akkortájt jelentek meg az első valódi személyi számítógépek. Mi több, egyre elterjedtebb volt a számítógépes egér használata is, amelyből az első példányt a Stanford Kutatóintézetben dolgozó amerikai mérnök és feltaláló, Doug Engelbart készítette el – még fából.

A felsorolt gépek mindegyike dicsekedhet valamilyen szempontból az első jelzővel, ám a történészek többnyire az ENIAC-ot illetik ezzel a leggyakrabban. Bár mindössze egyetlen példány készült belőle, de tízéves üzemelése során így is több számítást végzett el, mint korábban az egész emberiség összesen. A számítógépmonstrum vége egyébként meglehetősen prózai volt: 1955 októberében egy villámcsapás tette használhatatlanná.

Illényi Balázs

Beszélgetőrobot zavarban

Interjú a mesterséges intelligenciával

Manapság másról sem esik szó, mint a mesterséges intelligencia előretöréséről, különösen a leghíresebb csevegőrobot, a ChatGPT képességeiről. De mi fán terem a csevegőrobot, hogyan és mire lehet használni, tud-e emberien gondolkodni, miért félnek tőle a szakértők és van-e humorérzéke? Mi is beszélgettünk egy kicsit a géppel, és ebből kiderült, mennyi mindent (nem) tud a magyar kultúráról, és hogy a válaszait érdemes jó adag fenntartással kezelni.

Ha valaki beüti egy internetes böngészőbe a ChatGPT nevét, két kattintással egy letisztult (vagy mondhatnánk inkább: unalmas kinézetű) honlapra jut, ahol egy egyszerű regisztráció után máris beszélget a mesterséges intelligenciával (MI). Éppen úgy, mintha valamelyik csevegőalkalmazásban (a Messengeren vagy a WhatsAppon) egy barátjával vagy kollégájával váltana üzeneteket. Csak fel kell tenni egy kérdést, és máris érkezik a válasz – szinte minden esetben gyorsabban, mintha a felhasználó maga nézne utána az interneten.

A ChatGPT beszélgetőrobotot – előre betanított csevegésgenerátort, szakkifejezéssel: interaktív nyelvi modellt – 2018

óta fejlesztik egy San Franciscó-i laboratóriumban, de a szélesebb nyilvánosságnak csak 2022. november 30-án mutatták be. Pár nappal ezt követően sikerrel teljesítette a Turing-tesztet, vagyis egy online beszélgetés során képes volt elhíttetni magát, hogy élő ember. Erre a hírre a felhasználók valósággal megrohamozták a honlapját: tavaly januárban már több mint százmillióan próbálták ki a csevegőrobot képességeit, áprilisban pedig közel kétmilliárd látogató lépett kapcsolatba vele.

De vajon tényleg olyan vele beszélgetni, mint egy másik emberrel?

Csak részben. Az illúzió annak köszönhető, hogy a csevegőrobot ember által készített szövegekből meríti a tudását

– például az interneten is hozzáférhető adatbázisokból, honlapokról, cikkekből, tanulmányokból, lexikonokból –, és ezek alapján tud értelmesnek tűnő, összefüggő válaszokat adni. A fejlesztési fázisban a gép reakcióit emberek tesztelték, és megerősítették, amit helyesnek találtak, a hibásakat pedig kijavították. Ezt a nagy adatbázison való tréningezést szaknyelven mélytanulásnak hívják, amivel arra utalnak, hogy a gép maga fedezi fel az összefüggéseket, hasonlóságokat, törvényszerűségeket, és végső soron maguk a programot fejlesztő szakemberek sem tudják, pontosan hogyan ért meg egy szöveget, mi alapján ad egy kérdésre helyes választ vagy old meg egy feladatot. Ezzel a módszerrel sok mindenre lehet helytálló, emberszerű választ generálni, ám nem lehet kreativitással, kritikai érzékkel vagy önálló gondolkodással felruházni a robotot.

ÍR KORTESBESZÉDET IS

Sokak kíváncsiságát az keltette fel, hogy a ChatGPT-vel – és az azóta gombamód szaporodó hasonló MI-alkalmazásokkal – meg lehet írni hivatalos leveleket, politikai megnyilvánulásokat, jogi fejtegetéseket, iskolai dolgozatokat, de akár verseket vagy számítógépes programokat is. Az eredmények olykor annyira értelmesnek tűnnek, hogy például az egyetemeken aggódni kezdtek, mert a diákok elfogadható szakdolgozatokat készítettek a csevegőrobottal. Mások már-már az emberiséget fenyegető súlyos veszélyként tekintenek a csevegőrobotra, és arra szólították fel a technológiai cégeket, hogy hagyjanak fel az MI-algoritmusok fejlesztésével. A ChatGPT készítője, az OpenAI kaliforniai vállalat tavaly nyár elején bejelentette, hogy a tiltakozások hatására egy időre leáll a program tökéletesítésével.

De most lássuk, hogyan lehet vele a gyakorlatban beszélgetni! (Az interjú magyarul készítettük, és némileg szerkesztettük – például szükség szerint rövidítettük, kihagytuk az ismétléseket –, de alapvetően meghagytuk az MI jellemző megfogalmazásait.)

MAGYARUL IS UDVIARIAS

– *Magyarul kezdtünk beszélgetni, de melyik nyelvet használod szívesebben: a magyart vagy az angolt?*

– Mint mesterséges intelligencia nyelvi modell, nem rendelkezem személyes preferenciákkal vagy érzelmekkel, így nincs nyelv, amelyet szívesebben használnék. Képes vagyok kommunikálni mindkét nyelven, és arra törekszem, hogy minél pontosabban és hatékonyabban segítsék a felhasználóknak a nyelvi kérdéseikben és problémáikban.

– *Hú, de udvariasan fogalmazol! Ezt külön tanítják neked?*

– Köszönöm szépen! A fejlesztőim nagy gondot fordítanak arra, hogy a MI udvarias és tiszteletudó legyen a felhasználókkal való kommunikáció során, ezért olyan adathalmazokkal és tréningtechnikákkal képezik, amelyek segítik a pozitív és segítőkész válaszok generálását.

– *Ez az interjú a Kincses Kalendárium számára készül. Tudod, hogy mi az?*

– A Kincses Kalendárium egy híres és népszerű magyar naptár és ismeretterjesztő kiadvány. A Kalendáriumot az első világháborút követően, 1924-ben alapította Kalmár László [valójában: 1896-ban jelent meg először, és nem Kalmár alapította], aki célul tűzte ki, hogy szórakoztató és tanulságos tartalmat kínáljon az olvasóinak. A Kincses Kalendárium az évek során változatos témákkal foglalkozott, mint például történelem, kultúra, természet,

tudomány és szórakoztatás. A kiadványban jelentek meg rövid cikkek, útmutatók, képek, rejtvények és más érdekességek. A magazin hosszú éveken át nagy népszerűségnek örvendett, és sokak számára vált ismeretterjesztési és szórakoztató forrássá. Az idők folyamán a Kalendárium formátuma és tartalma is változott, de megőrizte hagyományait és az olvasók körében továbbra is népszerű maradt.

– *Meg tudod mondani, hogy mi az a „pájsli”?*

– A „pájsli” egy magyar szó, ami jellemzően a hajra, különösen a frizurára utal [valójában: szalontüdő]. Általában a haj tincseit jelenti, amiket előre vagy oldalra formáznak, hogy egyedi, divatos megjelenést érjenek el. A pájsli lehet különböző méretű és formájú, gyakran hajgumival vagy hajtűvel rögzítik a hajhoz. Az utóbbi években népszerűvé vált a férfiak és nők körében egyaránt, különböző hajhosszúságoknál alkalmazható.

– *Ez egy kicsit félrement, de nézzük inkább, hogy mi a paradicsom, és mik a kártevői?*

– A paradicsom (*Solanum lycopersicum*) egy gyümölcsnek számító növény, amely széles körben termesztett zöldségként használatos. A paradicsomot általában piros, lédús és édes gyümölcséért termesztik, amely sok ételben és konyhai receptben felhasználható. Termesztése során számos kártevővel találkozhatunk, ezek közül néhány: takácsatka, levéltetvek, fehérkabóca [valójában: molytetű], gyümölcsmoly [valójában: paradicsommoly], fűrészatka [valójában: burgonyamoly].

– *És azt meg tudod mondani, hogy milyen lesz az idei sárgabaracktermés Magyarországon?*

– Sajnálatos módon nem rendelkezem aktuális információkkal a legfrissebb hírekről, helyi eseményekről, mint például az

A Dall-E-2 mesterséges intelligencia (ez a ChatGPT „testvére”, ugyanaz a cég fejleszti, csak képeket generál) által készített képek: Fotórealisztikus festmény egy tipikus magyar nőről és férfiről, illetve Petőfi Sándor portréja egy XIX. századi stílusú fotón

idei termés sárgabarackból. Az én tudásom 2021 szeptemberében végződött, így nincsenek friss adatok az idei termésről.

[A ChatGPT fejlesztői úgy döntöttek, hogy a csevegőrobot csak 2021-ig férhesen hozzá az interneten megjelenő információkhoz, ezzel is próbálják biztosítani,

hogy minél kevesebb hamis tény kerüljön be az adatbázisába, hiszen egy-két év alatt általában ki szokott derülni, ha valami nem helytálló.]

– *Hogy állsz a magyar helyesírással? Tudod például, mi a különbség az „ly” és „j” betűs szavak között? Javítsd ki ebből a listából azokat, amelyeket nem jól írtam: gólya, sejpít, karvaj, alytó, hodáj, mély, téboly, zalylik, fekéj, súlytás, gombojag, sóhaj, jukas, lyukasztó!*

– Az alábbiakban azokat a szavakat jelölöm, amelyekben helytelenül van írva az „ly” és a „j”: karvaj – helyesen: karaj; sejpít – helyesen: szépit; alytó – helyesen: aljtó; hodáj – helyesen: hodály; zalylik – helyesen: zagylik; fekéj – helyesen: fejkék; súlytás – helyesen: súlyos; gombojag – helyesen: gombóc; jukas – helyesen: lukas

TOVÁBB KERESSÜK PETŐFIT

– *Régóta vitatott Petőfi Sándor halála. Te tudod, hogy mikor halt meg, és hol van eltemetve?*

– Petőfi Sándor, a magyar költő és forradalmi vezető, 1849-ben tűnt el a szabadságharc idején, és a halálának pontos körülményei azóta is vita tárgyát képezik. Nem ismert a pontos dátum és hely, ahol elhunyt. Sok elmélet és feltételezés merült fel az eltűnése és halála körül, de ezeknek nincsenek megbízható bizonyítékai. Petőfi holtteste nem került elő, a pontos temetkezési helye ismeretlen és továbbra is rejtély marad. Az emlékére számos emlékhely és szobor emlékeztet az országban, beleértve a Petőfi-szobrot a budapesti Városligetben [valójában: a Városligetben nincs Petőfi-szobor] és a Nemzeti Sírkertben található Petőfi-sírhegyet is [valójában: ott a Petőfi-családnak van síremléke], amely üres sír.

– *És melyik volt az utolsó verse?*

– Az utolsó verse nem ismert. A halála

körüli időszakban írt versek közül a legismertebb és gyakran említett a „Talpra magyar” című [valójában ennek a címe: Nemzeti dal], amelyet a szabadságharc idején, 1848-ban írt. Ez a vers nemzeti összefogásra és hazaszeretetre buzdít, és a magyar történelem és identitás fontos szimbólumává vált. Bár nem ez Petőfi legutolsó írása, a halála előtti időszakban kiemelkedő jelentőséggel bír [valójában: Petőfi utolsóként tartott költeménye a Szörnyű idő, amelyet 1849. július első felében írt].

– *Tudod, hogy mi veszett Mohácsnál?*

– A Mohácsi csata 1526. augusztus 29-én zajlott le a mai Magyarország területén. Ez volt az egyik legfontosabb esemény a magyar történelemben. A csata a középkori Magyar Királyság és az Oszmán Birodalom között zajlott. A magyar sereget, amelyet II. Lajos magyar király vezetett, vereség érte. A túlerőben lévő oszmán sereg, amelyet I. Szulejmán szultán irányított, győzelmet aratott. A magyar király életét vesztette, és a vereség hosszú távú következményekkel járt Magyarországra: az Oszmán Birodalom tovább terjeszkedett a magyar területeken, és a királyság szétesett. 150 évig tartó török uralom következett Magyarországon, amelynek jelentős hatása volt a magyar történelemre és társadalomra. A csata mély nyomot hagyott a nemzeti emlékezetben.

– *Ugyanilyen jól ismered a magyar szólásokat, közmondásokat is? Be tudod fejezni például azt, hogy „Egy fecske nem csinál...”?”*

– Ez a mondat a magyar közmondásban így hangzik: „Egy fecsketábor nem csinál nyarat.” Arra utal, hogy egyetlen példából vagy jelenségből nem lehet általános következtetést levonni vagy elvárás támasztani.

– És hogy folytatódik: „Falra hányt...”?

– Falra hányt borsó.

– És: „Hogy kerül a csizma...”?

– Hogy kerül a csizma az asztalra, úgy kerül a lábára. A kifejezés azt sugallja, hogy minden dolognak a helyére kell kerülnie vagy megfelelő módon kell elvégeznie a feladatát.

– *Ismered a híres történelmi személyiségeket is? Például ki volt a „haza bölcse”?*

– A „haza bölcse” jelzőt Kossuth Lajosra használják Magyarországon [valójában: Deák Ferenc], ezzel tisztelik meg, hogy hozzáértő, bölcs és elkötelezett volt a nemzeti ügyek iránt.

A LEGNAGYOBB CSETROBOT

– És a „legnagyobb magyar”?

– A „legnagyobb magyar” címet a történelmi és közéleti személyiségek közül Ady Endrének és Arany Jánosnak is adományozták [valójában: gróf Széchenyi Istvánnak], mindketten kiemelkedő magyar költők voltak. Ez a cím azt jelzi, hogy az adott személy kimagasló hozzájárulást tett a magyar kultúrához, irodalomhoz és nemzeti identitáshoz.

– *Magyarországon sokan szeretik a székely vicceket. Ismersz ilyeneket? Melyik a kedvenced?*

– Igen, ismerek néhány székely viccet. A kedvencem nehéz kiválasztani, mert sok vicces székely történet van. Talán ez a példa jól illusztrálja a székelyekre jellemző humorérzékét:

A székely gyerek így szól az anyukájához: – „Miért tűntél el olyan hirtelen?”

– „Hát, fiam, nem tűntem el, csak elmentem a mosdóba.”

– „De anyu, te nem mentél a mosdóba, mert a mosdóban ül a szomszéd néni!”

– *Ebből nem úgy tűnik, hogy ismered a székely vicceket, de remélem, azt legalább tudod, hogy mi vagy ki a „góbé”?*

– A „góbé” a székelyekre és a moldvai csángókra jellemző népmesei és kulturális figura [valójában: furfangos székely ember]. Eredetileg a középkori Erdélyben használták, hogy jelöljék a vidéki, egyszerű embereket, akik a városiakhoz képest talán naivabbak vagy kevésbé iskolázottak voltak. A kifejezés azóta kiszélesedett, és általánosan a székely vagy moldvai vidék egyszerű embereire, életmódjukra vagy szokásaikra vonatkozóan használnak.

– *De akkor ez most egy embert jelent vagy egy szokást?*

– Elnézést a korábbi válaszomért, valóban volt némi félreértés. A „góbé” nem egy konkrét személyre utaló kifejezés, hanem inkább sztereotipikus jellemzés a vidéki, egyszerűbb életet élő emberekre, különösen a székelyekre és a moldvai csángókra, inkább egy viselkedésre és életmódra vonatkozik, mint egy konkrét egyénre.

– *Talán nézzünk inkább vicceket a mesterséges intelligenciáról! Tudsz robotviccet mesélni?*

– Persze! – Miért látogatja gyakran a mesterséges intelligencia a szupermarketet? – Mert szeret „kódot” vásárolni!

Illényi Balázs

Régebbi évkönyveinkbe is beleolvashat:

www.kincses.hu/archivum.html

MÉG NEM KELL CSOMAGOLNUNK

Fogyunk és szaporodunk

A földi életünk fenntarthatóságát veszélyeztető folyamatok, mint a klímaváltozás, a víz és a nyersanyagok aggasztó mértékű fogyása szoros összefüggésben van bolygónk népességének eddig töretlen és gyors gyarapodásával. Az online, valós idejű népszámláló adatai szerint, amikor e sorokat írom (2023. július 17. 13:46) 8 048 632 001 ember él a Földön. A demográfiai változások folyamata és az emberiség története nem választható el egymástól, az utóbbi hatása az előbbire vitathatatlan, még akkor is, ha a minket körülvevő állat- és növényvilágot szemlélve azt gondolhatnánk, létezik valamiféle természetes önszabályozás egyes fajok és konkrétan az emberiség létszámának alakulásában.

Ezt a témát nem lehet számok nélkül megúszni. A kezdetekkor, a homo sapiens megjelenésének idején, nagyjából 100-250 ezer évvel ezelőtt, olyan kevesen voltunk, hogy akár mindenki ismerhetett volna egymást. Még időszámításunk előtt 8000-ben is csak ötmillió lehetett az emberek száma. Jézus születésekor már 250-270 millióan élhettünk a bolygón. Az egymilliárd főt 1804-ben érte el a népesség, de az igazi növekedési robbanást a XX. század hozta el: az 1900-ban számon tartott 1,5 milliárd emberből 2022-re – mindössze 120 év alatt! – 8 milliárd lett.

Összefoglalva: nagyjából 200 ezer évig tartott, amíg elértük az egymilliárdot, és csupán 200 évig (2011), amíg ebből 7 milliárd lett, s az (eddig) utolsó egymilliárdhoz már egy évtizedre sem volt szükség.

AZ EREDETE LEHET A VÉGZETE

A számokat látva joggal vetődik föl a kérdés: ha létezik bármiféle önszabályozás a természetben, hogyan jutottunk ide? Az emberiség történetére visszapillantva könnyen beláthatjuk: az ember képes fölülmíni a természet programját. Valójában ettől ember az ember, azaz ettől

emelkedhetett ki az állatvilágból. S akár ez okozhatja majd a végzetét is.

Őri Péter, a KSH Népeségtudományi Kutatóintézetének tudományos főmunkatársa megerősíti ezt, amikor rámutat, hogy az ipari és egészségügyi forradalom hozott fordulatot a népesség növekedésében. A fosszilis üzemanyagok, az olaj bősége nélkül mindez nem válhatott volna valóra. A szén hasznosítása megkétszerezte, az olajé a hatszorosára növelte a Föld népességét. Ahogy egyre nagyobb esély kínálkozott a betegségek leküzdésére, az újszülöttek életben maradására, úgy gyorsult föl az emberiség létszámának gyarapodása. Amihez az is hozzájárul, hogy egyre hosszabb ideig élünk. Kétszáz éve még 30 év alatt volt a születéskor várható átlagos élettartam, ma közel 70. A Föld véges erőforrásait a növekvő lélekszám, a növekvő élettartam és a növekvő életszínvonallal járó túlfogyasztás egyaránt megterheli.

A szakember hozzáteszi, hogy ugyanazek a folyamatok érhetőek tetten a kevésbé fejlett világban is, csak ott minden később és lassabban megy végbe.

A XX. század első felében fordulat következett be. Ekkorra már a fejlett területek – főleg Európa – népességnövekedése stagnált: az erősen visszaesett termékenység mellett főleg a két világháború jelentős emberveszteségei növelték a kormegoszlás miatt amúgy sem javuló halandóságot – olvashatjuk dr. Klinger András tanulmányában. Így a fejlődő régiók növekvő szaporodása ebben az időben már magasabb a fejlett régiókénál. Ezekben a területeken a termékenység még megmarad a hagyományosan magas szinten, mivel a gyarmatosítás megszűnte után sem következik be változás a gazdasági és a társadalmi helyzetben. Ugyanakkor a halandóság – elsősorban a jelentős egészség-

Néhány ország lakosság száma 1960-ban és 2015-ben (millió fő)

Ország	1960	2015
Afganisztán:	8,9	32,0
Banglades:	48,0	160,0
Brazília:	72,0	207,0
Egyiptom:	27,0	91,0
Etiópia:	22,0	99,0
Indonézia:	87,0	257,0
Irak:	7,0	36,0
Mexikó:	38,0	127,0
Pakisztán:	44,8	188,0
Szíria:	4,5	18,5

(forrás: Világbank)

ségügyi változások, főleg a járványok megállítására, új gyógyeljárások, oltások segítségével – gyors és nagyarányú csökkenésnek indul. Ez természetesen azzal jár, hogy az itt hosszú ideig stagnáló, majd viszonylag kis mértékben gyarapodó népesség száma gyors növekedésnek indul. Ez a folyamat máig tart.

SZÜLETÜNK ÉS MEGHALUNK

Néhány adat bizonyosságul: ha a Föld 2016-ban egy 100 lakosú falu lett volna, 60 ázsiai, 16 afrikai és 10 európai lakott volna benne. 2050-re ennek az elképzelt falunak a lakossága várhatóan 133-ra emelkedik, és köztük 73 lenne ázsiai, 33 afrikai és 10 európai, vagyis az európaiak és az ázsiaiak aránya csökkenne, az afrikaiaké növekedne. A következő évtizedekben is Ázsia, Afrika, Dél-Amerika és a Karibi térség országaiban nő a világ népessége – e fejlődő államok adják 2050-ig a gyarapodás 97%-át. A népességrobbanás addig tart, amíg a születési arányszám nem igazodik

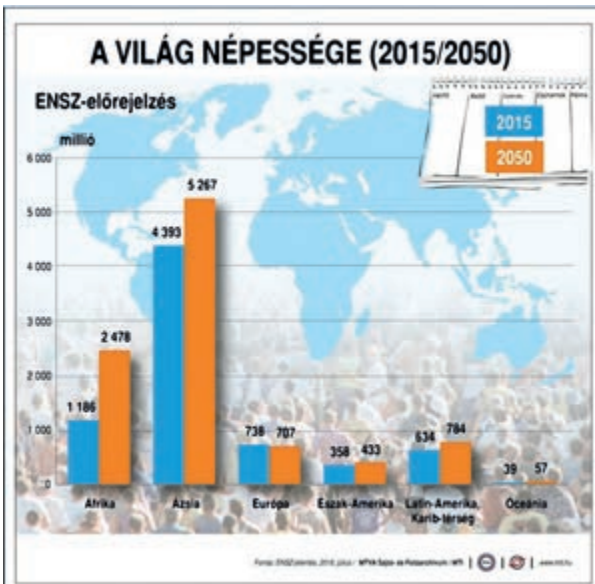
a csökkenő halandósági rátához. De ma még az a jellemző, hogy amíg a fejlődő államokban egy asszonynak átlagosan 6 gyermeke születik, az USA-ban 2 Kanadában 1,5, míg hazánkban 1,3.

Japán lakossága például az ENSZ előrejelzése szerint a mai (2022) 125 milliőről nagyjából 83 millióra csökkenhet 2100-ra, a társadalom 35 százaléka pedig nyugdíjas lesz. Ennek beláthatatlan gazdasági következményei lehetnek.

Európa népessége is fogyóban van, mindössze 21 százalékkal nőtt az elmúlt 50 évben, miközben az USA lakossága 72 százalékkal gyarapodott. Az Európai Unió 27 tagállamának lakossága 2050-re tovább csökken, a kontinens demográfiai súlya a jelenlegi 12 százalékról 7%-ra esik vissza annak ellenére, hogy nő a bevándorlók száma. Az unió teljes népességén belül 2005-ben 8,3 százalékot – körülbelül 40 millió ember – tett ki a bevándorlók aránya.

A JÓLÉT NEM SZAPORA

Úgy tűnik hát, hogy a javuló életkörülmények – mint például az ipari és egészségügyi forradalmak – egy ideig ösztönzik a szaporodást, aztán a fejlett, nagyobb biztonságot nyújtó társadalmakban csökken a reprodukciós törekvés. A nyugati jóléti társadalmakban a vagyon a szülőktől a gyerekek felé áramlik, így a gyerekvállalásnak nincs gazdasági haszna a család számára. A szülővé válás pszichológiai értéke kerül előtérbe, és az erre irányuló vágyak kielé-

gítéséhez általában 1-2 gyermek vállalása is elég. Mindezek hatására a népesség lassú csökkenésnek indul. Nem hagyható figyelmen kívül a nők társadalmi szerepének változása sem, többségük sokáig tanul, saját karriert épít, a gyerekvállalás egyre későbbre tolódik vagy el is marad.

Az alacsony életszínvonalon, mezőgazdaságból élő társadalmakban viszont a fejlett szociális ellátórendszer hiányában a nemzedékek kölcsönösen egymásra utalt helyzetben vannak. A gyerekek már egészen fiatal korukban munkába állnak, gazdasági értékük és szerepük van, sőt az idős szülőket (nyugdíjrendszer hiányában) is ők látják el. Az ilyen társadalmakban a családok rövidtávú érdeke, hogy annyi gyerek szülessen, amennyit megfelelően tudnak táplálni, egészséges módon fel tudnak nevelni – tehát a népesség rohamosan nő.

A mérleg nyelve összességében még mindig a növekedés felé billen. A túlnépesedés kordában tartásának egyik lehetséges eszköze a családtervezés.

A fogamzásgátlás 1968 óta emberi jog – a szakemberek szerint ennek akkora a jelentősége, hogy általánossá tétele bekerült a Fenntartható Fejlesztési Célok közé – csak nagyon kevesen tudnak róla és élhetnek vele. Afrikában például a nők átlagosan hárommal kevesebb gyereket szeretnének, mint a férfiak, csak ezt a jogukat nem tudják érvényesíteni.

Hasonló népességbefolyásoló tényező az oktatás. Az UNESCO adatai alapján

az általános iskola elvégzése átlagosan egyvel, a középiskola pedig hárommal csökkenti a tervezett gyermekek számát. Az oktatáshoz való hozzáférés hiányának tehát óriási jelentősége van a túlnépese-
désben.

Egyes számítások szerint az oktatás és a fogamzásgátlás emberi jogának tényleges biztosítása együtt képes volna megállítani és potenciálisan csökkenésbe fordítani a globális népességnövekedést.

TARTÓSAN FOGY A MAGYAR

Magyarország népessége folyamatosan csökken, 1981 óta több magyar hal meg, mint amennyi születik. Míg 2008 végén 10,034 millióan éltünk az országban, 2022 októberében már 430 ezerrel kevesebben: 9,604 millióra fogyott az ország népessége a KSH adatai alapján.

Benda József népességkutató odáig ment megállapításában, hogy a szakadék szélén áll az ország, 2016-ban kongatta meg a vészharangot:

„Az utolsó nagy létszámú korosztály (a jelenlegi 38-40 éveseké) lassan eléri a szülőképes kor felső határát. Ha ők úgy lépnek ki ebből az időszakból, hogy nem lesznek utódaik, távozásukkal lepusztul az ország. Az infrastruktúra ugyanis tízmillió főre van kitalálva, ennél kisebb lakosság esetén minden létező rendszerünk összeomlik.”

Mindez – ahogy a szakember fogalmaz – egy „többgenerációs sérüléstömeg” eredményeként alakult így. 1948 és 1970 között a nők foglalkoztatottságát a korábbi 25 százalékról fölemelték 70 százalékra, amit úgy érték el, hogy „az édesanyákat behajtották” a munkahelyekre. Egész korosztályban okozhatott traumát, hogy a gyerekek tömege került már hathetes korában bölcsődébe. *„Ez a generáció valamikor a hetvenes évek közepén került szülőkorba, és mit tapasztaltunk? Azt, hogy már nem reprodukálta a saját lélekszámát. 1954 és 1963 között az élve születések száma százezerrel csökkent, és ugyanebben a generációban kezdett el emelkedni a válások száma. Az első generáció pedig továbbadta csecsemőkori kötődéshiány miatti szorongásait a következőknek.”*

Nyilván vannak ezen kívül más okok is számosan, a KSH idevágó statisztikáit böngészve láthatunk jobb és rossz éveket, időszakokat. A változásokat olykor könnyű bizonyos kormányzati intézkedésekhez, esetleg járványhoz, ilyen vagy olyan társadalmi folyamatokhoz kötni. S persze érvényesek mindazok a hatások is, amelyek a többi fejlett országban is jellemzőek.

Hazánk népessége tehát tartósan csökken több mint négy évtizede. Az utolsó három évben (2020–2022) a természetes fogyás (a halálozások és az élve születések számának különbsége) kiugróan magas volt, ezer főre vetítve: – 5,0; – 6,4; – 5,0, ami konkrétan azt jelenti, hogy például 2021-ben 62 582 fővel csökkent az ország lakossága. A következő esztendőben viszont javult a helyzet, mindössze 47 955-tel lettünk kevesebben, pedig az élve születések száma példátlanul alacsony (88 491) volt. Ennél kevesebb

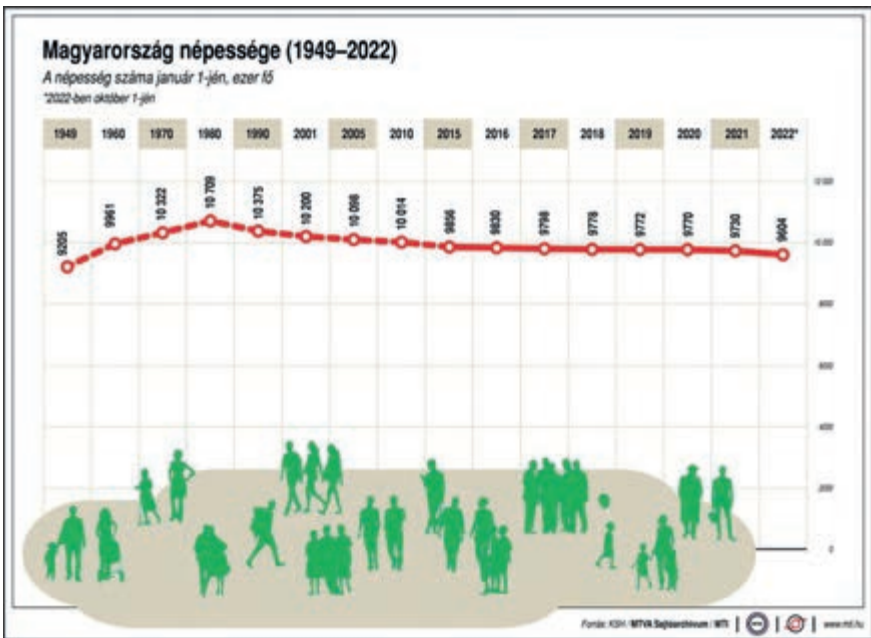
Jó hír lehet, bár az emberiség létét fenyegető veszélyek semlegesítéséhez nem elég: egy 2019-es ENSZ-prognózis szerint lassul a Föld népességének növekedési üteme. Napjainkban évente 1,1 százalékkal gyarapodunk, elmaradva az 1960–70-es évek 2 százalékos tempójától. A termékenység visszaesése miatt további lassulás várható: 2050-re 0,5, az évszázad végére pedig 0,03 százalék körüli lesz a növekedés. Így 2100-ban az eddig jel-

zett 11,2 milliárd helyett előreláthatólag „csak” 10,5 milliárdan leszünk, nagyjából annyian, ahány embert a Föld vízkészlete – egyes számítások szerint – ellátni képes.

Így talán nem teljesednek be a jóslatok, amelyek szerint az embernek minél előbb meg kellene teremtenie a Földről való kitelepülés lehetőségét, mert a bolygónk nem lesz képes eltartani bennünket.

Talán még nem kell csomagolnunk.

M. Nagy

kisbabának utoljára 2011-ben adtak életet. Tehát a 2022-es javulás a halálozások csökkenésének köszönhető.

Kétségtelen, hogy a különböző intézkedések következtében 2011 óta 25 százalékkal több gyerek születik, de a szülőképes nők 25 százalékkal kevesebben vannak – hívja fel a figyelmet Kapitány Balázs demográfus.

A távolabbi kilátásaink sem biztatók. Az ENSZ 2022-es előrejelzése alapján a század végére a magyar népesség akár hárommillióval is csökkenhet. A halálozások száma a jelenlegi évi 150 ezerről 90 ezerre csökkenne, míg a születések száma 90 ezerről 58 ezerre. Így a népesség további előregedése várható.

Nyerésben a villanyautó

Kiszorul a belső égésű motor, felkészül a hidrogénhajtás

Belső égésű vagy elektromos motor? Ez a meccs eldőlt a villanyautók javára. Noha a szakemberek véleménye sem egyezik abban, hogy tényleg forradalmian környezetkímélő lenne az elektromos hajtás, amelynek még igazán tömeges elterjedése előtt ott lohol a sarkában a hidrogéncellás autó. Érvek és vélemények mindegyik technológia mellett és ellen vannak bőven. Mi sem akarunk, és nem is tudunk igazságot tenni.

Az elektromos motorral hajtott járművek a 2010-es évek közepén kezdtek egyre sűrűbben fölbukkanni a hírekben és egyre gyakrabban az utakon. Az első Tesla modell, a Roadster sorozatgyártása 2008-ban indult. Pontosabban erre emlékszünk, mert a történet sokkal régebben kezdődött.

CSAK A JÁRÁSÁT

Ha a motorizáció hajnalán megjelent újságokat böngésszük, akkor az *Építő Ipar* című lap egyik 1900-as számában olvashatjuk: „Cserhádi Jenő bemutatta a hajlékony vezetéki elektromos autómobilok mozgását feltűntető mozgó fényképeket, amelyekből látszott, hogy a közönséges útburkolaton haladó kocsik

milyen könnyen megfordulnak és minden akadály nélkül kikerülnek egymást is, és a közönséges kocsikat is.” Mindössze tíz évvel később, 1912-ben *Az Újság* című lap írja: „Most, hogy végre mégis komoly formát kap az autótaxi ügye Budapesten is, aktuális az az elsőrangú fontosságú kérdés, hogy az elegáns és könnyed, zajtalan és nyugodt járású elektromos automobilnak milyen szerep jusson a fővárosi közlekedés terén.” Aztán eltelik egy újabb évtized, *A Motor* című újság, 1922: „Természetesen a mai benzinárak mellett nehéznek tartom a benzines autók alkalmazását, amelyeknek különben is nagy hibája, hogy éppen a robbanós motorok alkalmazása folytán a szerkezetek nagy igénybevételeknek és így

gyors elhasználódásoknak vannak kitéve. Megfelelő ügyes kezeléssel az elektromos autók sokkal jobban használhatók. Előnyük az, hogy pl. a Duna soroksári vízierejének felhasználásával az áramot, illetőleg a hajtóerőt hazai forrásból fedezhetik és így nem függenek külföldi konjunktúráktól.”

Az elektromos autók mára oly mértékben nyertek teret – erre állt át az ipar, ez látszik a fenntartható fejlődés koncepciójába illeszkedőnek –, hogy 2035 után elvileg Európában már nem fognak belső égésű motorral hajtott járműveket gyártani. Az évente megjelenő Global Electric Vehicle Outlook című szakmai kiadvány szerint 2022-ben egy hét alatt több elektromos kocsit adtak el, mint 2012-ben egész évben.

A MOTOR FÉKEZ

Az elektromos autónál nincsen károsanyag-kibocsátás, ebből a szempontból tehát kétségtelenül környezetbarát. De ezen járművek ökológiai lábnyomához hozzá tartozik az akkumulátorok gyártásához szükséges energia előállítása, majd az egyre nagyobb tömegben főlhalmozódó használt telepek kezelése (tárolása, megsemmisítése, esetleg újrahasznosítása). Ha az autókhoz használt áram szén elégetéséből termelődik, akkor nem sokkal tisztább, mint a hagyományos motor. Amennyiben az elektromos áram megújuló energiából is fedezhető, az sokkal környezetkímélőbb, mint a benzin vagy a gázolaj elégetése. Nagyon sok villanyautós telepített otthonába vagy munkahelyére napelemeket vagy szélkereket, így a közlekedésre használt energia egy részét otthon, saját maguk termelik meg. Ha figyelembe vesszük az atomenergia részarányának növekedését, összességében az elektromos autó valóban lehet tisztább,

AZ ELSŐK. Az angol Thomas Parker 1884-ben építette meg autóját, újratölthető akkumulátorral. (fent) Az első igazi elektromos autónak mégis a Flocken Elektrowagent tartják, melyet a német Andreas Flocken talált fel 1888-ban.

mint a kizárólag szénhidrogének elégetésével hajtható motor.

A villanyautó azért is környezetkímélőbb – állítja sok szakember –, mert az elhasznált energiát jóval nagyobb mértékben képes az autó mozgására felhasználni. Míg a hagyományos gépkocsik az elégetett üzemanyag jelentős részéből az utcát fűtik, a fékezésnél pedig fémek koptatásával próbálják hővé alakítani a mozgási energiát, addig az elektromos autók

A Tesla Roadster a modern villanyautók első fecskéje. A cég állítása szerint a 2008-ban megjelent prototípussal képesek voltak kevesebb mint négy másodperc alatt álló helyzetből 100 km/h-ra gyorsulni, a végsebesség pedig 201 km/h volt. Egy lítiumion-akkumulátor egyszeri feltöltésével az autó 394 km megtételére képes. A kocsi fogyasztása (135 Wh/km) megfelel 1,74 l/100 km benzinfoasztásnak.

hajtásában hő alig keletkezik, a mozgási energiát pedig a motort generátorként használva hatékonyan tudják újra felhasználható villamos árammá alakítani.

Fontos szempontnak tartják, hogy noha az elektromos autó ma még meglehetősen drága, de üzemeltetése olcsóbb. Mert tény, hogy nincs olajcsere, nincsenek olyan problémás alkatrészek, mint sebességváltó, külön generátor, önindító, kettős tömegű lendkerék, turbó és hasonlók.

Egy ilyen autó éves szervize nagyjából a futómű és a fékrendszer állapotának felméréséből áll, de a fékbetétek cseréje is különösen ritka, nemhogy a féktárcsáké, mivel fékezésnél nem a fék alkatrészei feszülnek egymásnak, hanem a generátorként energiát visszanyerő motor fékez, így a kopás minimális. Az üzemeltetésnél jelentkező alacsonyabb költségek jelenleg

hosszútávon bőségesen kompenzálják az autó magasabb vételárából adódó hátrányokat. Igaz, manapság egy középkeletgatói japán autó esetén nagyjából 1,5-2 millió forint az akkumulátor cseréje. Bár a korábbi vételekkel szemben az aksik állítólag tovább bírják három évnél. S mire tömeges mennyiség gyűlné össze az elhasznált telepekből, várhatóan lesz technológia az újrahaznosításra.

A LÍTIUM VÉGESSÉGE

De a mérleg másik serpenyőjében is vannak érvek bőven.

Gelencsér András vegyész-légkörkutató, a Pannon Egyetem rektora 2022-ben nagy port felvert nyilatkozatban állította: „fenntartható fejlődés nincsen, már nem tudjuk visszafordítani a káros folyamatokat, a civilizációnk néhány évtizeden be-

AZ AKKUMULÁTOR

Az akkumulátorok működésének nagyon leegyszerűsítve az a lényege, hogy részecskék – itt éppen lítium-ionok – vándorolnak az akkumulátor negatív és pozitív elektródjai (az anód és a katód) között az úgynevezett elektro- litban, közben leadnak egy elektront, így az akkumulátor áramot ad. Az akkumulátor akkor merül le, amikor már minden lítium-ion átért a pozitív oldalra, ilyenkor vissza kell terelni őket az eredeti helyükre. Ez maga a töltés: akkumulátoros eszközünk azt az energiát használja, amit ilyenkor a részecskék visz- szatolására fordítunk.

A mai villanyautókhöz használatos lítium-ion akkumulátorok egyik legnagyobb gyártója a világon a CATL (Contemporary Amperex Technology Ltd.). A 2011-ben alapított cég mára 32,6 százalékos részesedéssel rendelkezik ezen a hatalmas piacon, s tizenhárom gyártóbázist hozott létre Kínában és a világ számos országában. Ez a cég építéné Debrecenben az óriási tiltakozást kiváltó hatalmas üzemet. A képen: egy CATL-üzem gyártósora.

lül összeomlik”. Az elektromos autókról például azt mondta, hogy „az erőforrások értelmetlen pazarlása a kőbön. Ott pihennek a garázsokban a 800 kilós akkumulátorokkal az elektromos autók, bennük a rengeteg kritikus kémiai elem, lítium, kobalt, amelyek készletei kimerülőfélben vannak. ... Ugyanis az erőforrások közül az anyag oldaláról sokkal keményebb korlátaink vannak, mint az energia oldaláról. Ha lenne végtelen mennyiségű anyag, nem lenne gond az energiával sem. Tudniillik az energia áramlik folyamatosan, de az anyag mennyisége a bolygón véges, ebből a szempontból zárt a rendszer. Nem úgy működik a világ, hogy ha nincs elég

lítium, akkor gyártunk lítiumot. Több milliárd éve a Napunknál sokszorta nagyobb csillagok belsejében és szupernóvákban létrejöttek ezek az anyagok, ennyi van, és kész. Az autóiipari lobbí a politika támogatásával kitalált egy divatos irányt, aminek mentén újra lehet gazdasági növekedést és extraprofitot produkálni. A szabályozást úgy módosítják, hogy még az is kénytelen legyen igazodni hozzá, aki nem ért vele egyet.”

Az elektromos autó lelke az akkumulátor, s ugyanakkor az Achilles-sarka is. A telepek gyártása jelenleg jó üzletnek tűnik, ezért is törekszik a kormányzat, hogy akkumulátorgyártó nagyhatalommá

A HIDROGÉNHAJTÁS

A hidrogénhajtás elve nem túl bonyolult, már annak, aki érti: a szerkezet egy elemi cellája két elektródából és a köztük lévő membránból áll. A félig áteresztő membránon csak a protonok juthatnak át, így a hidrogénionok a katód körül gyűlnek össze, ahol reakcióba lépnek az oxigénionokkal. Az anódon felszabaduló elektronok elektromos áram formájában hagyják el a cellát, és végső soron az autót mozgató villanymotort forgatják. Az üzemanyagcella semmilyen karbantartást nem igényel,

és az élettartama is hosszú. A hajtáshoz szükséges energiát az üzemanyagcellacsomag állítja elő a padló alá beépített három nagy nyomású tartályból származó hidrogénből.

Ilyen járművek fejlesztésében a Toyota jár az élen. A Toyota Mirai már nálunk is kapható, s van már egy (!) töltőállomás is hozzá. De Németországban például

már 160 helyen lehet hidrogént tankolni. Egy ilyen autóba összesen 5,6 kg hidrogén fér (ehhez persze hozzáadódik a cellák mintegy 50 kilós súlya); egy hasonló menetteljesítményű, tisztán elektromos autó akkumulátora nagyjából 700 kiló nyom. Egy ilyen jármű megtankolása nagyjából öt percet vesz igénybe.

A hidrogén előnye még, hogy magas energiasűrűségű üzemanyag, amely karbonlábnyom nélkül gyártható. A helyzet azért korántsem idilli, mert a hidrogénből nagyon drágán lehet áramot előállítani. Ennek legtisztább módja az elektrolízis, vagyis az az eljárás, amikor a vízmolekulákat hidrogénre és oxigénre bontják elektromosság segítségével. Ehhez azonban sok energia kell, a módszer hatékonysága pedig bőven 100 százalék alatt van.

A hidrogéncellás autókat emellett csak speciális töltőállomásokon lehet „megtankolni”. Am mire az előállított hidrogént a töltőállomásra viszik, csökken a mennyisége, vagyis veszteség keletkezik – de még ha a szállítást sikerül is megúszni veszteség nélkül, akkor is ott a tárolás, ami szintén nagyon drága. Egyes számítások szerint, mire beindítunk egy üzemanyagcellás autót, az eredeti árammennyiségnek a 38 százaléka hasznosul.

Ugyancsak költséges a töltőállomás-hálózat kiépítése, hiszen ez a befektetés is lassan térül meg, amíg kevés ilyen autó fut. Ez nyilván változni fog. Japánban például 800 ezer hidrogénhajtású jármű üzembe állítását tervezik 2030-ra. Kína egyenesen egymilliós irányszámot tűzött ki 2035-re. A felhasználók számának növekedése várhatóan gyorsan leszorítja majd a költségeket, s a hidrogénhajtás életképes alternatíva lehet.

váljunk, ilyen gyárak vannak/lesznek Gödön, Komáromban, Iváncsán és a tervek szerint Debrecenben. Az utóbbi létesítése elleni tiltakozás országos visszhangot keltett, s cikkünk írásakor még nem zárult le a történet.

Egyebek között azért, mert az üzem létesítéshez 220 hektár értékes termőföldet vennének igénybe. Aztán a gyártás során felhasználandó óriási mennyiségű víz okán. Egyes becslések szerint akár napi több tízezer köbméterről is szó lehet, de a józanabb számításokkal valószínűsített napi 3400 köbméter is ijesztően sok, főleg, hogy ennek 85 százaléka elpárologna a semmibe, ahelyett, hogy lecsapatnák és ismét felhasználnák.

A telepek gyártásához energiából is sok kell. A debreceni gyárat 100 GWh (gigawattóra) éves akkumulátorkapacitásra tervezik. Mivel a lítium-akkumulátorok gyártásához szükséges fajlagos (1 kWh akkumulátorkapacitásra vetített) energiaigény a szakirodalom alapján 50-65 kWh-t is lehet, az üzem majdani éves energiaigényét 5-6 TWh-ra (terawattóra) becsülik. Ez hozzávetőleg másfél paksi blokk áramtermelésének felel meg.

Az akkumulátorok előállításáról azt is tudjuk, hogy veszélyes üzem: a gyárakban vegyi anyagokkal, lítiummal, nehézfémekkel dolgoznak, egyes folyamatoknál fokozott a tűzveszély. A Debrecenbe tervezett katódgyárban például évi 220 ezer tonna veszélyes anyaggal dolgoznának

ZABÁLJA A VIZET

A helyzet hasonló az elektrolit gyártásával is, ez a mai akkukban még folyékony, általában valamilyen szerves oldószer, amelyben a lítium só formájában van feloldva. Ezek az anyagok gyúlékonyak, ezek szivárgása szokta okozni az akkuk felrobbanását, így már a gyártásuk is

A HIBRID

A sorozatban gyártott hibridautók (elektromos + hagyományos hajtás) akkumulátora menet közben is feltölthető; egyrészt a belsőégésű motor, másrészt az energia-visszatöltőrendszer segítségével. A belső égésű motor generátort hajt, és az termeli az áramot, amely vagy közvetlenül a járművet hajtja, és/vagy az akkumulátor töltésére fordítódik. Az üzemanyagfogyasztás csökkentését célozza a start-stop funkció is, amely üresjáratban automatikusan leállítja és a szükséges időben újraindítja a belsőégésű motort. Az energia-visszatöltőrendszer a fékezés energiájának visszatáplálását teszi lehetővé. A hibridautó belsőégésű motorja kisebb, mint a hagyományos autóké. A rövid idejű gyorsításoknál azonban mindkét hajtás üzemelhet, így nincs jelentős fogyasztásbeli különbség a hagyományos hajtáshoz képest.

veszélyes folyamat. Egy tűzzel végződő üzemi baleset esetén a lítium mellett az egyéb adalékanyagok is a levegőbe kerülnek, s ezekről nem is igazán lehet tudni, hogy mik, mert az összetétel gyáranként változik, s ez a márkák ipari titka.

Az konkrétan és közvetlenül minket nem érint, de a gyártás legfontosabb alapanyagának, a lítiumnak már a kitermelése is pusztító hatású. A becslések szerint 1 tonna lítium kibányászásához 2,2 millió köbméter vízre van szükség, s a folyamat számottevő talajromlással is jár. A legnagyobb lítiumtermelők Bolívia, Argentína, Chile, de jelentős készletekkel rendelkezik Kína, Ausztrália és az USA is. Egyes

számítások szerint a még kitermelhető lítium 2,5 milliárd elektromos autó gyártásához elegendő. (Jelenleg mintegy 1,5 milliárd gépjármű rója a világ útjait.)

Nagyjából ez áll a hangtalanul, szagtalanul suhanó elektromos autók háttérében. Nem véletlen, hogy a szakemberek sem mind lelkesednek maradéktalanul a technológia iránt. Még az olyan nagyhírű, járművek hajtásláncainak fejlesztésével foglalkozó, azaz az autóipar legfelsőbb köréhez tartozó nemzetközi cég, az AVL List GmbH, magyarországi (érdi székelyű) leányvállalatának igazgatója, Dirk Janetzko is némileg szkeptikus:

– A jövőben az elektromos autó csak a megoldás egyik eleme lesz. Le kell szoknunk a kizárólagos megoldásokról. A nagyvárosokban vagy az agglomerációban, kisebb járművekkel közlekedők számára biztosan jó megoldás lesz a tisztán elektromos hajtás. Főlölslegessé válhatnak a töltőállomások, hazamész és a saját konnektorodból éjszaka kényelmesen feltöltöd az autót a másnapi útra. Ezzel valóban csökkenthetjük a károsanyag-kibocsátást, de csak ott, ahol a járműveket használjuk. Mert közismert: ahol akkumulátort előállítják, ott igenis megterhelik a környezetet.

A HIBRID HANGJA, EREJE

Az olyanok számára, mint én, aki hetente legalább egyszer több mint 300 kilométer autózik a munkahely és az otthon között, az elektromos autó stresszesebb megoldás. Igaz, én különleges vagyok ebből a szempontból: az autóiparban dolgozom, és szeretek bivalyerős kocsikat vezetni. Elektromos autóban is próbáltam már számos hasonlót, most már van hibrid autónk, és én személy szerint jobban szere-

SUFNITUNING

A leleményesség határtalan

tem a hangját, az erejét, az egész vezetési élményt. Ezzel egyébként nem vagyok egyedül, hozzám hasonlóan rengetegen imádják a jó kocsikat. De ne feledkezzünk meg a hidrogénről sem.

Az ezt használó motorokból kiáramló égéstermék például ma már tisztább, mint a városi környezetben belélegzett levegő. Vagy vegyük a gázolajat. Mi a baj a dízellel? Mondják, hogy a dízelautók rengeteg nitrogénoxidot bocsátanak ki, ami mérgező. De ez csak legenda, mert a dízelben önmagában nincs nitrogénoxid, az a beszívott és elégetett levegőből keletkezik. Ma már létezik az a technológia, amely kivonja a dízelmotorokból kiáramló nitrogént. Ugyanakkor jól ismerjük az akkumulátorok gyártásának árnyoldalait. Ezek újabb és újabb problémákat generálnak, amelyek arra ösztönöznek minket, mérnököket, hogy minél mélyebbre ássunk, amikor mobilitási stratégiákon dolgozunk. Mire van szükségük a felhasználóknak a hétköznapi életben? Hogyan tudjuk kielégíteni a különböző igényeiket, úgy, hogy közben minél kisebb kárt okozunk a környezetben?

M. Nagy Péter

A MAGYAR TELEVÍZIÓZÁS HŐSKORA

A televíziózás, a képátviteli technika születésénél (is) számos magyar tudós, mérnök bábáskodott, ehhez képest a fejlett világtól jócskán elmaradva, későn kezdődött meg a televíziós műsorszórás Magyarországon. Éppen 70 évvel ezelőtt, 1954-ben sugároztak először mozgóképet egyik helyről a másikra. De a rendszeres adások megkezdéséig még három évet kellett várni.

A hogy ez abban az időben működött, párthatározat döntött 1952-ben arról, hogy Magyarországon meg kell indítani a televíziós adásokat, méghozzá 1954. május 1-jén.

A fejlesztési folyamatot különböző kísérleti adások fémjelezték, így akár több dátum is lehetne az első.

ÁLLÓKÉP ÉLŐBEN

1953 decemberében először közvetítettek egy állóképet a Gyáli úti Posta Kísérleti Állomás épületéből, és azt az Orion gyár négy kilométerre lévő épületében vették.

1954. január 20-án először továbbítottak mozgóképet a Széchenyi-hegyen megépült 100 wattos kísérleti adóberendezéssel. (Ennek van most a 70. évfordu-

lója.) A képet a Posta Váci utcai irodájába sugározták, jeleneteket vetítettek az Erdei sportverseny című rajzfilmből és a Mágus Miska című filmvígjátékból.

1956-ban sugároztak először otthonokban fogható kísérleti adásokat hétfőn és kedden.

1957. május 1.: a magyar televíziózás tényleges születésnapja (három év késéssel a párthatározathoz képest), a rendszeres adások kezdete.

Közben persze kiépült a televíziózás háttere és szervezete is. A televízió kezdetben a Magyar Rádió egyik osztálya volt. Amikor 1955-ben a Szabadság téri Tözsdepalotából kiköltözött a Lenin-intézet, egyik szárnyába fokozatosan betelepült a Televízió, s a stúdiók kialakítása

is megkezdődött. A műsor sugárzása a Magyar Posta feladatkörébe tartozott, ennek kapcsán alakult meg 1953-ban a Posta Kísérleti Állomás.

Az első szériában gyártott tévékészüléket 1955-re fejlesztette ki az Orion AT-501 néven. 1956 tavaszától lehetett kapni 43 centiméter képátlójú, természetesen fekete-fehér készüléket (csak Budapes-

ten), 5500 forintba került, amikor egy mérnök havi fizetése 550-650 forint volt. 1958-ban a székesfehérvári volt Vadász-tölténygyár (Videoton) is megkezdte a televíziók fejlesztését és gyártását, az első Tavasz néven került forgalomba. A korra

POMPÁS LENINGRÁD

Nagyjából egy hónappal a hivatalos próbasugárzás előtt egy szűkebb körű bemutatóra is sor került 1953 decemberében. Az alábbiakban a Népszava (1953. december 20.) tudósításból idézünk.

„A Magyar Televízió Vállalat igazgatójának Váci utcai dolgozósobájában vagyunk. Hódos Rezső elvtárs asztalán megcsörren a telefon:

– Körülbelül tíz perc múlva indulunk a próbadással ... – közli a Gyáli útról Molnár János elvtárs, a Postakísérleti Állomás rádióosztályának vezetője.

Hódos igazgató begerjeszti az íróasztal mellett álló pompás Leningrád-típusú szovjet televízió vevőkészüléket. A szobában mély csend. Mintha egy pillanatra mindenki visszafojtaná lélegzetét. Hiszen nem mindennapi esemény tanúi vagyunk. A magyar televízió – sok munkát, fáradságot és nagy műszaki tudást igénylő – születési folyamatának fontos pillanata következik.

...

Ezekben a percekben először szállnak el a budapesti házak felett a televízió ultrarövid hullámai. És íme: a vevőkészülék opálosan tündöklő ernyőjén hirtelen fényjelek tűnnek fel. Máris halványkék vonalkák, sorok peregnek az ernyőn. (Ha valakinek türelme és rendkívül éles szeme volna, megszámlálhatná: pontosan 625 sor. Ennyire bontja a világ legjobban bevált, szovjet rendszerű televízióberendezése az éteren át sugárzott képeket.) A vevőkészülék ernyőjét szántó fényjelek csoportosulnak, tömörülnek és saktáblaszerű ráccsa alakulnak. De már is villan a saktábla. Eltűnik. Helyét női arckép foglalja el. A felvétel jó, világos. Körvonalai elég tiszták.

...

A berendezés teljes egybehangolása után a kísérleti adó felkerül a Széchenyi-hegyre, ahol összeszerelik és felállítják a most készülő kísérleti antennatornyot és sugárzót. A kísérleti adások eredményeinek megfigyelése után kerül sor a nagyteljesítményű budapesti televízióközpont és a 150 méter magas végleges antennatartó torony hatalmas szerkezetének felépítésére.”

Készülékkínálat a hőskorból

jellemző hiánygazdaság viszonyai között tévéhez is csak nehezen lehetett hozzájutni, a két gyár nem volt képes kielégíteni a gyorsan növekvő igényeket.

KÍSÉRLET SÁMLIVAL

De már akkor is voltak tehetősebbek és ügyesebbek, akik megengedhették maguknak az újdonság luxusát, mert az árusítás első 10 napjában 150 darab Orion készüléket adtak el. Ekkortájt vette kezdetét a szomszédolásnak az a módja, hogy családok vonultak az adásnap esteiken küsszékekkel, sámlikkal azokhoz, akiknél már volt készülék. Nem sokáig volt erre szükség, mert az előfizetők száma rohamosan gyarapodott: 1958-ban, egy évvel a rendszeres adás beindulása után már 16 ezren fizettek elő havi 50 forintért. Az előfizetők száma 1960-ra 100 ezerre emelkedett, 1964-ben pedig már 600 ezerre. Ekkorra az Orion már mintegy félmillió készüléket gyártott.

De mit is nézhettek akkoriban az előfizetők?

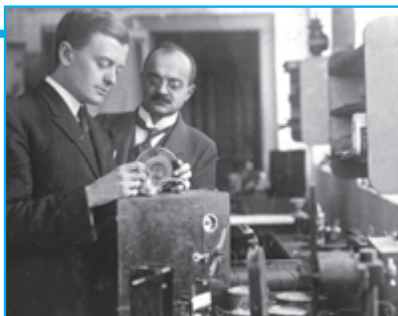
A Orion Duna típusú készüléke

TELESPORT ÉS KELLÉR DEZSŐ

Az 1957. május 1-jei születésnap műsor mi mással kezdődhetett volna, mint az ünnepi felvonulással a Hősök terén. A következő napokban került sor az első „zárthelyi” közvetítésre, a Párizsi Jégrevü műsorát sugározták a Fővárosi Nagycirkusból. Szintén már az első hetekben látható volt színházi közvetítés, az Operából adták a Bánk bánt. Ez év júliusában mesélt először Tamási Eszter. Szeptemberben művészeti magazinműsor indult. Az év utolsó napján debütált a televíziós szilveszteri műsor

MAGYAROK AZ ÉLVONALBAN

Hang- és képátvitelben nagyon ott voltunk a világ élvonalában. A rádiózás lényegében Budapesten született meg 1893-ban Puskás Tivadar Telefonhírmondójával. De a mozgókép egyik helyről a másikra való eljuttatásnak is sok eleme kötődik magyar tudósokhoz. Na jó, Paul Nipkov, a róla elnevezett tárcsa föltalálója német mérnök volt, aki egy spirálisan átlukasztott lemezen (tárcsán)

át egy képet, pontok és sorozatok mozaikjába rendezett, ezeket a jeleket fotocella segítségével megjelenítette. Ez a mechanikus képfelbontás és képösszerakás legrégibb és legjellegzetesebb szerkezete, amely a továbbításhoz a képet elektromos jelek sorozatává alakítja át. S egyben ez a képtovábbítás alapja 1883-ból!

De a teljesen elektronikus televíziós rendszer feltalálása (1924) már Tihanyi Kálmán nevéhez fűződik. Aztán jött Mihály Dénes, aki 1929-ben Berlinben a világon először mozgó televíziós közvetítést adott, majd rövid idő múlva sikerült a szobában ülő személyek képét mesterséges fényforrás közvetítése nélkül is közvetíteni. Majd E. H. Traub fizikussal közösen 1933-ban szerkesztett egy készüléket, amelyet továbbfejlesztve létrehozta a TELEHOR nevű eszközt. Ez volt a képet 240 sorra felbontó, Mihály–Traub-féle forgótükros vevőkészülék, amelynek képét akár 2,5×3 méteres felületre is ki lehetett vetíteni. Berlinben 1935-ben elindultak az első rendszeres tévéadások, ebben a programban is dolgoztak magyar mérnökök. Budapesten került sor 1936 őszen az első zárt láncú televíziós közvetítésre a Gel-lért Szállóban, ahol Mihály Dénes (fotónkon) mintegy 30 méteres távolságra közvetített televíziós képet. Peter C. Goldmark (Goldmark Péter Károly) a budapesti izületésű mérnök pedig 35 évig az amerikai CBS tévétársaság alkalmazottja, majd igazgatója volt. Ő dolgozta ki az első működő színesteleviszió-szabványt 1940-ben.

Még sokkal több nevet, adatot, történetet hallhat az ember a Postamúzeum Rádió és Televízió Múzeumában Diósdon, Sávoly Tamás muzeológustól. Már ha bejut. Mert a gyűjtemény csak előzetes regisztrációval látogatható, egyébként nincsen nyitva. Így kicsit olyan, mintha csak raktárnak tekintené a Postamúzeum ezt a jobb sorsra, nagyobb nyilvánosságra érdemes gyűjteményt. Pedig már maga az épület is impozáns, 1943-ban építették rövidhullámú adóállomás céljára. A múzeum 1995-ben a magyar rádió-műsorszórás megindulásának 70. évfordulóján nyílt meg. A termekben, a garázsokban és az udvaron a magyar rádiózás és televíziózás páratlanul gazdag gyűjteményét találjuk, s mindehhez szakszerű vezetést kapunk.

Készülékek sokaságát, stúdióberendezéseket, közvetítőkocsikat, antennákat láthatunk. Külön részleg emlékezik meg dr. Békésy György Nobel-díjas fizikus, akadémikus, postamérnök életútjáról. Ha pedig a kertből kicsit messzebbre tekintünk, a távolban megpillanthatjuk a magyar rádió-műsorszórás védett ipari műemlékét, a 314 méter magas lakihegyi antennatornyot, amely a maga korában a világ legmagasabb acélépítménye volt.

Korabeli stúdió – Varga József a kamera előtt

A SZERZŐ FELVÉTELEI

műfaja, amit Horváth Tivadar és Várkonyi Zoltán rendezett, konferált Gádor Béla és Kellér Dezső. A következő évben megjelent a Telesport, majd jött a többi, évtizedekig képernyőn maradó műsor, egyelőre heti 20 órában. 1958 augusztusában szerepelt először a képernyőn Vitray Tamás, a magyar televíziózás legendás alakja.

1962 hozta az addigi legnagyobb műszaki teljesítményt, a chilei labdarúgó világbajnokság közvetítését. Az 1964. évi tokiói olimpia képei részben repülőgépen, részben – most először – műhold révén jutottak el az immár 2 millió 700 ezer magyar nézőhöz. 1967-ben köszöntötték az egymilliomodik előfizetőt, az Ikladon élő özvegy Raffai Jánosné.

Természetesen már akkoriban is voltak sorozatok. Elsőként a Tell Vilmos kalandjairól szóló angol sorozatot láthatták a magyar nézők, aztán gyorsan jött az első magyar produkció (1963) A Tenkes kapitánya, aztán 1968-ban az Őrjárat a kozmoszban – Az Orion űrhajó fantasztikus kalandjai című keletnémet opusz.

Bátran nevezhetjük ikonikus műsornak az iskolatelevíziót. A szerkesztőség 1963-ban alakult meg Kelemen Endre vezetésével. Az akkori Művelődési Minisztérium az első kísérleti félévben 100 iskolát jelölt ki, ahol a tanulók nézhették az adásokat. A rendszeres műsorok sugárzása 1964 elején indult, az általános iskoláknak környezetismeret, orosz nyelv, gyárlátogatás, a dolgozók középiskolái számára pedig kémia és fizika adások készültek. Az adásokat kiváló tanárok vezették, mindenki emlékszik a televízió első nagy tanáregyéniségére, Övges József fizikus professzorra.

A hőskor lezárulásának tekinthetjük az első színes adás napját, 1969. április 5-ét. Megkezdődött az első francia importból származó készülékek forgalmazása is, amelyek képesek voltak színesben közvetíteni a műsorokat. Innentől aztán folyamatos volt a fejlődés egészen a mai állapotokig, amikor hozzátéveleg száz-húsz magyar nyelvű adás fogható az egyre okosabb készülékeken.

(mnp)

A háború repeszei

Több mint másfél éve tart már az Ukrajna elleni orosz agresszió és úgy tűnik, hogy a válság – egy-egy átmeneti nyugalmasabb időszakokkal tarkítva – még évekig elhúzódik. Egy dolog bizonyosnak tűnik, mégpedig az, hogy hosszú időre megváltozott Oroszország és a Nyugat viszonya, s ez tartósan befolyásolni fogja Európa és ezzel Magyarország jövőjét is.

A mikor 2022 február 27-én, három nappal az Ukrajna elleni orosz agresszió kezdete után Kijev kormányzati negyedében, majd az éppen bezárni készülő szállodánk közvetlen közelében megláttam az ukrán fővárosba beszivárgott orosz diverzáns egységeket, majdnem biztos voltam abban, hogy Ukrajnának vége, s az oroszok majdnem olyan gyorsan és akadálytalanul foglalják el az országot, mint 2014-ben a Krímet. Ekkor ugyanis már tudtuk, hogy a három irányból – Oroszország, Belarusz és a Krím felől – összehangolt támadást indított inváziós hadsereg részben elfoglalta a Ki-

jev közvetlen közelében lévő hosztomeli légibázist, s így lehetősége nyílt arra, hogy egy léghídon folyamatosan küldje Kijev felé az utánpótlást. A hárommillió főváros döbbenetes gyorsasággal állt meg: az üzletek és éttermek bezártak, az utcák – a városból kivezető sugárutakat leszámítva – kihaltak, a metróból óvohely lett, s a kijárási tilalom napjaiban csak azok a rendőrök járőröztek a városban, akik az aktivizálódott orosz ügynökökre vadásztak.

Az események azonban váratlan fordulatot vettek: miközben a kijeviek százezer számra menekültek a rakétákkal is ost-

Zsákmányolt orosz hadieszközök Kijevben

romlott metropoliszból, az ukrán hadsereg megvetette a lábát és szinte csodával határos módon megállította a világ második legnagyobb hadseregét. Hogy hogyan sikerülhetett ez? Az egyik fő ok az volt, hogy 2014 és 2022 között gyökeresen megváltozott az ukrán társadalom. „Vlagyimir Putyin orosz elnök volt az, aki a legtöbbet tette az ukrán öntudat megerősítése érdekében” – vallják sokan, s valószínűleg igazuk van. Ukrajna polgárai látták ugyanis, milyen sors jutott azoknak a keleti területeknek – Luhanszk és Donyeck megye harmadának –, ahol a moszkvai segítséggel hatalomra jutott szakadár ukrán politikusok kezébe került a hatalom: a két „népköztársaságban” a Moszkvából érkezett titkosszolgálati emberek, illetve a helyi maffia vette át az irányítást, s 2014 óta az ott élők csak vegetálnak. Az is egyértelművé vált, hogy amennyiben az Ukrajna államiságát és az ukrán nép és nyelv létezését kétségbe

vonó Putyin irányítása alá kerül az ország, akkor Ukrajnában egy olyan bábkormányt ültetnének a polgárok nyakába, amely mindenben kiszolgáltatná Moszkvát. Az is döntő volt, hogy a színészből lett államfő, Volodimir Zelenszkij annak ellenére nem menekült el, hogy a Nyugat felajánlotta neki a kimenekítést. „Nem fuvarra, hanem lőszerre van szükségem” – mondta, miközben egy orosz alakulat az elnöki palotába próbált meg behatolni.

DÚL AZ ADOK-KAPOK

A gyors orosz diadal elmaradásának másik oka az, hogy a Kreml nem vette észre Ukrajna átalakulását és Putyin sem számított komoly ellenállásra. Ez pedig azt eredményezte, hogy az orosz hadsereg nem volt felkészülve egy elhúzódó háborúra. A logisztika nem működött, így nem volt elég lőszer és üzemanyag, s ezért következhetett be az, hogy egy legalább ötven kilomé-

ter hosszú, Kijev felé tartó katonai oszlopot úgy semmisítették meg az ukránok, hogy közben alig volt veszteségük.

Amikor március végén – a bucsai, irpinyi és borodjankai tömeggyilkosságok után – az orosz hadsereg visszavonult Kijev környékéről, egyértelművé vált, hogy Oroszország és Ukrajna háborúja még évekig fog tartani. Már csak azért is, mert a Nyugat is megváltoztatta viselkedését. Míg az invázió előtti hónapokban meglehetősen visszafogott volt a Kijevnek nyújtott támogatás – az USA és európai szövetségesei legfeljebb kiképzéssel, illetve harcokcsi-

elhárító rakétákkal segítették Ukrajnát –, ahogy egyértelművé vált az, hogy a megtámadott ország felveszi a kesztyűt, megsokszorozódott a védekezéshez való nemzetközi hozzájárulás. Az Ukrajnának nyújtott katonai és humanitárius támogatás összege már jócskán meghaladja a százmilliárd dollárt – az USA eddig 113 milliárdot adott – és ahogy múltak a hónapok úgy váltak egyre komolyabbá az átadott eszközök. A Nyugat eleinte nem küldött harcokcsikat, nagy hatótávolságú rakétákat, illetve valóban hatékony légvédelmi rendszereket, ám most már több száz modern nyugati tank

A NÉPIRTÁS VESZÉLYES LEGENDÁJA

Oroszország részben azzal próbál ideológiai magyarázatot adni az Ukrajna elleni agresszióra, hogy Ukrajna népiirtást követett el az oroszajkú lakosság ellen és betiltotta az orosz nyelv használatát is. Az EBESZ és az ENSZ adatai azonban egyértelműen bizonyítják, hogy a 2014 és 2022 között 14 ezer orosz polgári áldozatról szóló állításoknak semmi közük a valósághoz. A 14 ezres szám ugyan valós, ám a halottak fele ukrán nemzetiségű, s az is kimaradt az orosz magyarázatokból, hogy az összes áldozat fele katonaként vett részt a harcokban. A polgári áldozatok kilencven százaléka 2014–2015-ben a harcok következtében vesztette életét, az utóbbi években – a csak részben betartott tűzszünet időszakában – minimális volt a polgári áldozatok száma. Az is figyelemre méltó, hogy Moszkva azt a 300 embert is beleszámítja az orosz polgári áldozatok közé, akik a 2014-ben Kelet-Ukrajna fölött lelőtt malajziai utasszállító repülőn tartózkodtak. A Boeingt pedig a kelet-ukrajnai Moszkva-párti szakadárok lötték le, akik azt hitték, egy ukrán katonai gépet vettek célba.

Ugyan valóban hiba volt a kárpátaljai magyar közösség jogait is csorbító 2017-es ukrán nyelvtörvény elfogadása, az semmiképpen sem igaz, hogy be lenne tiltva az orosz nyelv. Kijevben mindenki beszél oroszul, az oroszul kommunikáló külföldieket semmiféle retorzió nem éri. Még inkább igaz ez Keleten, ahol az emberek túlnyomó többségének orosz az anyanyelve. Az orosz határ közelében lévő Harkivban esett meg például az, hogy oroszul fordultam egy kutyáját sétáltató középkorú férfihez. Oroszul válaszolt, majd amikor megkérdeztem, hogyan lehet az, hogy egy orosz ajkú város is keményen védekezett a támadók ellen, közölte: ő ukrán és csak azért beszélt velem oroszul, mert ezen a nyelven szóltam hozzá. A frontokon harcoló – magukat ukránnak valló – katonák jelentős részének is orosz az anyanyelve, ők azt magyarázzák, lehet, hogy történelmi okokból ez így alakult, de ők ennek ellenére egyértelműen az ukrán nemzet tagjainak tartják magukat.

Harkivi lakóház

segíti Ukrainát és érkeztek 300 kilométer hatótávolságú brit, illetve francia manőverező robotrepülőök is. Oroszország egyébként nemcsak Ukrajna ellenállókéességét mérte fel rosszul, hanem a Nyugat egységét és kitartását is. A korábbi tapasztalatokból – a 2008-as grúziai háború és a 2014-es ukrajnai összecsapás során tanúsított nyugati határozatlanságból – kiindulva Putyinék arra számítottak, az EU és az USA most sem áll ki határozottan, s előbb-utóbb beletörődik abba, hogy Ukrajna Oroszország érdekszférájába kerül.

Ha továbbra is fennmarad az Ukrajna melletti kiállás, a következő lépcső a nyugati harci gépek – elsősorban az F-16-os Fighting Falcon – átadása lehet: Washington 2023. augusztus végén engedélyezte F-16-osok szállítását Kijevnek, már megkezdődött az ukrán pilóták kiképzése és több európai állam, egyebek mellett Hollandia és Dánia, kész küldeni saját repülőiből.

A légifölény kivívását lehetővé tévő gépekre nagy szükség is van, hiszen a tavaszra tervezett, ám csak nyáron elkezdett

A háborúban meghalt gyerekek emlékhelye

A SZEŐ FOTÓI

ukrán offenzíva a vártnál lassabban halad és egyelőre nem sikerült átvágni azt Oroszországot és a Krímet összekötő folyosót, amelyet az oroszok még 2022 tavaszán hoztak létre az Azovi-tenger partján. A mostani ellentámadás ugyanis nem olyan, mint a tavaly őszi volt, melynek során északon, Harkiv környékén, valamint délen, Herszonnál az ukrán hadsereg néhány hét alatt többezer négyzetkilométert foglalt vissza a megszállóktól. Akkor Moszkva nem számított arra, hogy a megtámadott ország képes lesz ellenoffenzívát indítani és ezért az ukrán egységek gyenge védelmi vonalak mögött álló, kislétszámú orosz egységekkel találták szembe magukat.

Most viszont Oroszországnak fél éve volt arra, hogy felkészüljön az újabb ukrán támadásra, és ezt az időt azzal töltötték el, hogy 4-5 védelmi vonalat építettek ki és többmillió aknát telepítettek a várható támadási irányokban. Patthelyezhez közeli állapot alakult ki: az oroszok nem

elég erősek egy ellentámadáshoz, míg Ukrajna a jelek szerint arra készül, hogy egy 2024-es újabb offenzívával – akkor már a repülőek segítségével – éri el azt, amit most nem sikerült. A patthelyzetet az hozta létre, hogy miközben Ukrajna – nyugati segítséggel – modern eszközökkel és taktikával harcol, a múltat képviselő orosz hadsereg még fennálló számbeli fölényével és nagyobb tartalékaival képes fenntartani az egyensúlyi állapotot.

AMERIKA BELESZÓL

A minden bizonnyal még évekig tartó válság végkimenetele alapvetően három tényezőtől függ. Az egyik az, hogy a Nyugat meddig lesz képes fenntartani az Ukrajna melletti egyértelmű kiállást. Ebből a szempontból kulcsfontosságú, milyen eredményt hoz a 2024-es amerikai elnökválasztás, hiszen a legnépszerűbb republikánus elnökjelölt, Donald Trump egykori elnök – legalábbis jelenlegi nyi-

latkozatai szerint – azonnal felhagyna az egykori szovjet tagköztársaság segélyezésével.

Az is fontos, miként alakulnak az erőviszonyok Oroszországban. Júniusig úgy tűnt, hogy Putyin rezsimje annak ellenére viszonylag stabil, hogy az invázió kezdete óta több mint egymillió ember hagyta el az országot, s tavaly szeptemberben a Kreml – hogy pótolja a negyedmillióra becsült embervesztéseget – részleges mozgósítást rendelt el. Júniusban azonban Jevgenyij Prigozsinn – Putyin egykori bizalmasa, a Wagner nevű zsoldoshadsereg parancsnoka – lázadást robbantott ki és katonáival többszáz kilométert vonult úgy, hogy az útközben lévő városokban a hadsereg nem avatkozott közbe, a lakosság pedig több helyen virággal fogadta a hadvezetés leváltását követelő zsoldosokat. A lázadás végül egy nap alatt véget ért – valószínűleg azért, mert Prigozsinn háttérben meghúzódo támogatói nem mertek előlépni – ám a polgárháborúval fenyegető incidens megmutatta, hogy az 1999 óta hatalmon lévő államfőt meggyengítette a kudarcos háború.

Az ukrajnai agresszió miatt bevezetett nyugati szankciók is éreztetik hatásukat, több iparág, egyebek mellett az autó- és gyógyszeripar termelése jelentősen visszaesett, a GDP-növekedés elsősorban annak tudható be, hogy a hadiipar jelentősen megnövelte teljesítményét. Ám a frontra kerülő harcok, illetve lőszerke aligha jelentenek valódi gazdasági növekedést, s a válságot az is bizonyítja, hogy a rubel árfolyama folyamatosan romlik, s a központi bank szigorító intézkedésekkel próbálja stabilizálni a fizetőeszköz árfolyamát.

A megtámadott országban zajló folyamatok meghatározóak. A lakosság jelenleg egyértelműen Zelenszkij mögött áll, de Ukrajna sok sebből vérzik: a háború okozta károk már meghaladják az 500 milliárd

dollárt, legalább nyolcmillióan menekültek el az országból és egyre nagyobb nehézséget jelent a megfelelő létszámú sorozott katona előteremtése. Közben Kijev magához tért, a főváros lakói csak abból veszik észre, hogy még tart a háború, hogy napi rendszerességgel búgnak fel a légvédelmi szirénák. Sokan mondják, hogy emiatt feszültség is van a frontvonalon lévő városok és Kijev és a nyugat-ukrajnai települések, például Lviv között: a harcok sújtotta területen úgy érzik, miközben ők minden nap életveszélyben vannak, a fővárosiak önfeloldott életet élnek.

KI VESZÍ A VÉGÉN?

A patthelyzet minden bizonnyal sokáig megmarad, mivel egyik fél sem hajlandó engedni, az álláspontok pedig kibékíthetetlenek: Kijev ragaszkodik valamennyi megszállt terület – így a Krím – visszaszerzéséhez, Moszkva pedig végleg sajátjának tekinti az elfoglalt ukrajnai megyéket, a Krím mellett Zaporizzsját, Herszont, Donecket és Luhanszkot. Valószínű, hogy az egymást váltó heves harcok, illetve viszonylagos nyugodt periódusok után a konfliktus valamelyik fél teljes – leginkább gazdasági – vereségével ér majd véget.

Ez pedig azt jelenti, hogy Európának tartós válsággal kell szembenéznie, s az is biztosra vehető, hogy Moszkva és a kontinens nyugati fele közötti bizalom helyreállításához sok évre, akár több évtizedre lesz szükség. Putyin ugyanis nem csak Ukrajna ellen harcol: a célkeresztben vannak az Ukrajinát támogató országok is, s Oroszország a különféle szélsőséges politikai pártok pénzelésével, valamint a közösségi oldalakon is észlelhető propagandaoffenzívával próbálja gyengíteni az EU-t, illetve az Ukrajinával vállalt szolidaritást.

2023. augusztus

Németh András

Az elszalasztott lehetőség

Magyar–szlovák (miért nem) két jó barát?

Nem lehet nem észrevenni: az illetékes szlovák szervek egyre több erőfeszítést tesznek, hogy erősödjék a Szlovákiába irányuló magyar turizmus. A törekvés több mint érthető: a magyar üdülőhelyek, termál- és gyógyfürdők, a Balaton és általában a természetes vízi üdülőhelyek vonzereje vitathatatlan, főleg a nyári szezonban. Ráadásul az euróval fizető szlovák közönségnek nagyon is megéri Magyarországon pénzt költenie. Tehát egy erős, de vendégéjszakákban alig mérhető bevásárló- és szolgáltatásturizmus is kialakult, amelynek révén egyre több szlovák állampolgár Magyarországon költi el az üdülésre, rekreációra és nagybevásárlásra szánt pénzét. Ez kétségtelenül érinti a szlovák államháztartást, ha nem is rendíti meg azt.

De nem ez az egyetlen érdekellentét a két ország között, tehát több olyan tényező is van, amely akadályozza, hogy a magyar-szlovák viszony kifejezetten baráti, együttműködő és kölcsönösen gyümölcsöző legyen. Pedig – a másik oldalról – minden lehetőség megvolna, hogy szinte „testvérországgént” létezzen egymás mellett a két állam, és polgárai ennek igazi haszonélvezői legyenek.

Ha csak egyetlen tényezőtől, a közös történelmi múltból indulunk ki, igazából két országnak volna esélye arra, hogy Magyarországgal összefogva amolyan „Benelux”, vagy „északi” (a skandináv országok és Finnország) közösséget alkosson itt, Közép-Európában: Szlovákiának és Horvátországnak. De még itt is van különbség, hiszen Szlovákia nagyon sok szempontból messze Horvátország előtt jár, ha Magyarországról nézzük. Nézzük, és amit látunk, az egyszerre összeköt és el választ bennünket.

A TÖRTÉNELEM HASADÁSAI

Hosszasan vitatkozhatnánk azon, hogy mi is a történelem, de túl egyszerű lenne azt mondani, hogy az, ami egy meghatá-

rozott helyen bizonyos időintervallumban történt. Sokkal inkább ennek lenyomatai, dokumentumai, tárgyi és kulturális emlékei, és mindenekezlött ezek értelmezése. Vagyis nemcsak az, ami történt, hanem az is, hogy miért történt, és ezt hogyan értelmezzük. Ezen túlmenően a történelem nemzetkategóriájú tudomány is, ugyanannak a földdarabnak, ha az az évszázadok során más és más uralom alá tartozott, más állam területe volt, a szakakba foglalt történelme is eszerint másképp alakult.

Vitathatatlan, hogy szláv népesség már a magyarság megjelenése előtt is élt a Kárpát-medencében, többnyire idegen uralom alatt, de az is igaz, hogy a szlovák identitás (elválva a morvától, csehtől, lengyeltől) a Magyar Királyságban született, az osztrák uralom alatt a magyarral együtt ébredezett, az Osztrák–Magyar Monarchiában már a magyarral szemben határozta meg önmagát, és vívott sokszor nehéz és kilátástalan küzdelmet az elismeréséért és jogaiért. Az is igaz, hogy ebből (a sok szempontból valóban nehéz) helyzetből létszámában, nyelvében és kultúrájában, de még gazdaságilag is megerősödvé került ki a szlovákság.

A lévai vár

Ez a kiszakadás a magyarság és a szlovákság feje fölött végbement folyamatok (, az első világháború, nagyhatalmi döntések, a cseh törekvések) nyomán következett be, a szlovákság szempontjából nem is igazi győzelemként, de mindenképpen egyfajta fel- vagy kiszabadulásként. A másik, a magyar oldalon Trianon viszont olyan sebet ütött, amely egyetlen „győztes”, vagyis a döntés hasznait élvező szomszédos néppel sem tudott objektív, barátságos viszonyt kialakítani. A múlt sérelmeinek bázisán ez tovább erősítette a szomszédaink magyarellenségét. Szinte lehetetlen volt ugyanúgy tekinteni a folyamatokra innen és onnan, vagyis meghasadtak a történelmek. Ráadásul, azon túl, hogy mikor mi is történt valójában, egymás megítélésében változatlanul ott maradt, a „néplélek”, leginkább az egymással szembenálló büszkeségek, a népemlékezet és a kollektív emlékezet és érzelem. Ez legalább annyira elválaszt bennünket mind a mai napig, mint maga az igaztalanul megvont új határ.

Nos, ezzel a történelemmel kellene kezdeni valamit. Legalább az érzelmeiket leginkább befolyásoló összetevőivel. Olyan tényeket kellene elfogadnia a szlovákságnak, mint azt, hogy 100-150 évvel ezelőtt a mostani nagyvárosaiknak lényegében nem volt számottevő szlovák lakossága. Hogy ezek nem ősi szlovák városok. Vagy hogy a magyarság – a folklórban kimutatható, olykor bizony nem hízélgő – „tótokról” kialakult képe nem valami ősi ellenségkép, nem a tudatos elnyomás és kizsákmányolás bizonyítéka, hanem egyrészt az adott korra jellemző viszonyok tükrözése, illetve a kicsinyes, szinte gyermeki nemzeti büszkeség megnyilvánulása, amely szintén a kor gondolkodásában gyökerezik. Emiatt nem megsértődni és visszavágni kell, hanem elnézően megbocsátani.

A magyarok meg igazán tudomásul vehetnék, hogy éppen a szlovákok nem valamiféle fondorkodás, árulás, ellenségeskedés révén kerültek a Trianon utáni helyzetbe, hanem nagyon is meghatározott folyamatok következményeként. És

ezt el kellene fogadniuk, lassan. Az elfogadás után pedig akár velük együtt is lehetne örülni a szomszédok sikereinek, szerencsájének, de mindenképpen el kellene fogadni azt. Egyik sem fog menni, sem gyorsan, sem könnyen.

NEMZETISÉG, KISEBBSÉG

A határokon kívül rekedt magyar lakosság egyszeriben kisebbséggé vált az új (vagy új határok közé került) országokban. Ez egészen más helyzet, mint a Monarchián, azon belül is a Magyar Királyságon belüli nemzetiségek helyzete, státusa volt. Politikai, gazdasági és kulturális értelemben vett kisebbségekről beszélhetünk, és nem egyszerűen az adott területen belül élő más identitású népességről. A szlovákiai magyarság ráadásul a határhoz tapadva, többen, szinte homogén nyelvi környezetben élt, és ami szintén fontos, ez a határ a leghosszabb a szomszédos országokat tekintve. Érthető, hogy sorsuk alakulására megkülönböztetett figyelem irányult és irányul nemcsak magyar, hanem (cseh és) szlovák oldalról is.

Ha a nemzet fogalmába az önálló gazdasági közösséget is belevesszük (márpedig beletartozik), akkor a szlovák nemzet teljességében csak a Csehországtól való különállás nyomán született meg. Addigra a magyarság száma már csökkent (a II. világháború vége óta mára nagyjából a harmadára), de a korábbi csehszlovákiai összlakosságához mérten arányaiban mégis jelentősebb volt. A születő új nemzet nacionalizmusa erre mindenképpen figyelmet fordított, a tény összetevője, alakítója lett a szlovák belpolitikai folyamatoknak.

A számok egyértelműek. 2022-ben Szlovákiában 422 ezer ember vallotta magát „elsősorban” magyarnak. Az utóbbi harminc évben 150 ezer fővel csökkent

Garamszentgyörgyön a tájház

a szlovákiai magyarság létszáma, és ez arányaiban kevesebb, mint amekkora fogyasztás más országokra jellemző. Ráadásul ez a fogyasztás valamelyest lassult, ugyanis az utóbbi tíz évben 36 ezerrel kevesebb magyarral számolhatunk. Itt nem az elvándorlás, sokkal inkább az asszimiláció jelölhető meg a fogyasztás okaként. A társadalmi mobilitás útja ugyanis (és ez nem természetellenes) elsősorban az asszimiláció, a többségi nemzethez való „csatlakozás”. Ezt a folyamatot erősítik a főleg városi, magasabb státusú rétegekben jellemző vegyes házasságok és a minden magyart érintő előregedés is: 100 tizennégyév alatti magyarra 127 hatvan év feletti jut.

Ma már nem ördögtől való feltenni a kérdést: mennyire ismerve és főleg meghatározó eleme az identitásnak az anyanyelv. És ilyenkor szabad arra is gondolni: a magyarországi nemzetiségek (már amennyi maradt belőlük a jóideje már

Osztályterem a tájházban

egyáltalán nem erőszakolt asszimilációs folyamatok nyomán) identitását ma alapvetően a hagyomány, a folklór, a népi kultúra egyes elemei, néhol a népi építészet, a településszerkezet és hasonlókat határozzák meg. A nyelv szerepe folyamatosan csökken, gyakran már el is tűnt.

MEGMARADNI MAGYARNAK

Ma Szlovákiában, dacára a régi sérelmeknek (kitelepitések, Beneš-dekrétumok, a ritkán még mindig előforduló „na Slovensku po slovensky!” – vagyis Szlovákiában szlovákul, az államnyelv használatát valamilyen nacionalista buzgalomból a hétköznapiakban is megkövetelő, törvényt is sértő szófordulat), igenis meg lehet maradni magyarnak. Kérdés, hogy mennyire érdemes. Az államnyelv nem megfelelő ismerete, mint bárhol a világon, elzár ugyanis bizonyos életpályákat. Jellemző a kétnyelvűség. Ezenközben a hivatalos magyar politika továbbra is a szülőföldön megmaradni magyarnak elvet vallja, és az utóbbi időben egyre tevékenyebben áll ki mellette. Ez önmagában rendben is volna, bár magyar részről soha nem határozták meg, hogy mi is ennek a törekvésnek a célja.

Azt tudomásul kell venni, hogy azt lehet megtartani magyarnak, aki ezt maga is akarja. Szlovákiában egyre több

Madách-emlékmű Alsósztrégován

magát magyarnak valló vesz részt a politikai életben, még magyar ügyvezető miniszterelnöke is volt (lapzártakor van) egy ideig az országnak. A nevek alapján szlovák származású ember a magyar politikai életben is akad szép számmal, de az ő identitásuk magyar, a helyzet tehát nem azonos. A Magyarországról származó politikai, gazdasági és kulturális célú támogatásokkal sincs semmi baj, ha ezek mögött nincs ott a magyarországi irányítás szándéka. Tudomásul kell venni, hogy bizonyos folyamatok megfordultak: Ma a szlovákiai tömbmagyarság kiszorult a nagyobb városokból, Pozsonyban és Kassán elvétve hallani magyar szót, Léva, Nyitra, Érsekújvár, Losonc, Rimaszombat, Rozsnyó és Szepesi magyarajkú lakossága 10 és 50 százalék között mozog, sehol, sem éri

Fényezett múlt

el a többséget. Somorja billeg, Dunaszerdahely, Párkány, Révkomárom többnyire magyar nyelvű város még a hétköznapiakban.

A külső beavatkozás inkább a politikai gettósodást, az etnikai kasztrandszer kialakulását és megerősödését eredményezi, holott a politikai és gazdasági emancipáció és asszimilálódás inkább segítené – legalábbis egy ideig – a magyar identitás fennmaradását. A nyelvi azonosulás néhány nemzedéken belül elkerülhetetlen, és ezt tudomásul kell venni.

Ahogy a szlovákságnak is el kell fogadnia, hogy a magát (akár származásilag, kulturálisan) magyarnak valló ember is jó állampolgár, nem nemzetidegen, magát magyarként meghatározva is hasznos, értékes és lojális tagja lehet a társadalomnak. A kisebbségi lét hátrányait tehát nemcsak illene, érdemes is volna felszámolni.

Vagyis elfogadni, hogy a magyar joggal és okkal él, ott, ahol él, jól érzi magát az országában, nem nemzetidegen. Ezt megkönnyítené, ha többségükben nem Magyarországról várnának útmutatást, ha a saját szervezeteik önállóak, belső életük autonóm lenne. Ez nem lehet akadálya a jelentős magyarországi anyagi és kulturális támogatás befogadásának. De az valóban nem jó irány, ha a határon túli magyar sajtó, magyar nyilvánosság és politikai szerveződés egyre inkább magyarországi befolyás, sőt, irányítás alá kerül, mert így gyengül a kohéziós erő.

MÉG NEM JÖTT EL A JÖVŐ

Talán kiderült, hogy egyelőre sok minden akadályozza, hogy a magyar és a szlovák igazán jó szomszédá váljon, hogy a magyarság megvallása ne okozzon hátrányt Szlovákiában, hogy kiaknázzuk az együttműködésből fakadó előnyöket, akár a horvátokkal, később talán a románokkal is kiegészülő kelet- közép-európai térséget, együttműködést létrehozva. Nemzedékek múltán gondolhatunk erre sajnós, de az út nyitva áll. Magyar, de egyáltalán bármilyen dominanciára gondolni sem szabad. Itt nem lehet első az egyenlők között senki. Minden téren a természetes folyamatok (gazdasági erő, piac, oktatás, egészségügy fejlődése) határozzák meg, hogy ki melyik téren mennyit tudhat kihasználni az előnyökből, de vigyázni kell, hogy hátrányba, pláne tartósan, senki ne kerülhessen. Ehhez ma csak annyi kell, hogy minél többen ismerjék meg egymás országát, nyelvét, kultúráját. Az Európai Unió és a közvetítőként használt angol nyelv tömeges elsajátítása az a két eszköz, amely eljuttathat bennünket ehhez a célhoz. De akkor el is kell fogadni, hogy ez valóban cél.

M. Lengyel László

ELŐÍTÉLETEK FALÁN TÚL

Mallorcai gyöngyszemek

Legjobb, ha az első mondatnál bevallom: voltak előítéleteim Mallorcával kapcsolatban. Turisták zsúfolt tömegét képzeltem magam elé, akik egész nap süttetik magukat a homokos tengerparton, amitől aztán valamennyien lazac-pirosra változnak és szőke hajuk még jobban kiszőkül. Flamingós fürdőnadrágjukban, flip-flop papucsban klaffogva-caplátva hőmpölyögnek esténként, csapatokba verődnek, s úgy rajzanak a kikötői éttermek között. A sziget neve sokáig egyet jelentett számomra a sznobizmussal, a nagyzolással, a drága, de különösebb élményt nem kínáló puccos nyaralással, így aztán nemigen foglalkoztatott a gondolat, hogy ide váltsak repülőjegyet. Egészen mostanáig.

Ha már bakancslistát tervezgettünk, miért ne legyen rajta egy olyan úti cél, amivel éppenséggel az előítéleteink falát romboljuk le? Előszóiban, áprilismájusban, vagy késő ősszel, októberben, novemberben viszonylag olcsó a repülőjegy, még úgy is, ha többet pakolunk, mintha pusztán városnéző hosszú hétvégre indulnánk. Hiszen a tenger ilyenkor hidegebb, mint a kánikulai hónapokban,

de azért illik megmártózni, s a hegyi utakon jól jön a terepszandál, bakancs. A gép alig két és fél óras kényelmes út után Palma de Mallorca repterén landol, a leszállás gördülékeny a Baleár-szigetvilágon, nem olyan izgalmas, mint Madeirán, ahol csak külön engedéllyel rendelkező kapitányok képesek nagyobb kilengések nélkül letenni a nagy madarat a rövid, és szeles kifutópályán.

Kikötői hangulat kőszoborral

Nem érdemes taxit keresnünk, hiszen öt euróért bevisz a helyi járatú autóbusz a város központjába, ahol akár egy vagy két nap alatt letudhatjuk a kötelező látnivalókat, a gótikus katedrális, a Bellver kastélyt, az art nouveau és a szecessziós stílusjegyekben bővelkedő utcákat. Mivel a sziget lakóinak fele itt él, és a turisták zöme is itt ragad, érdemes autót bérelni, és elindulni a sziget keleti, vagy a nyugati oldalán fel az északi partra, ahol a természet szépségei nyűgöznek le.

Útközben nem árt felkeresnünk a sziget második legnagyobb városát, Manacort, amely több nevezetességet is felvonultat. Itt született Rafael Nadal teniszfenomén, akinek rajongótáboráról elég csak annyit mondanunk: még Björn Borg fia is őt tekintti példaképnek legendás apja helyett. A településen egy teniszakadémia viseli nevét, ahol a jövő, ha nem is sztár-, de legalábbis aktív teniszezőit képezik. Egy, a sportszínre emelkedett, szettjeit, serlegeit,

Mesebeli óriások Manacorban

ütőit felvonultató múzeum is helyet kapott itt, s maga egy alapítványt is létrehozott nehezebb sorsú, de tehetséges gyerekek és felnőttek támogatására. Mi több: nemcsak szűkebb hazájában, hanem Indiában is segíti így a sportolni vágyó szegény diákokat. Nadal óriásplakátja több helyen is kint van a településen, az itteniek pedig büszkén nevezik őt mallorquin-nak, azaz mallorcainak, miközben természetesen a róla szóló cikkekben általában spanyolként említik.

Miként a barcelonaiak is katalánként azonosítják önmagukat, a mallorcaiak is szeretik imigyen megkülönböztetni önmagukat, hisz szigetként valóban mint-ha afféle önálló entitásként léteznének. Nemesak a hasonlóságok, a különbözőségek is feltűnnek, ha a szárazfölddel hasonlítjuk össze a Baleár-szigetcsoporthoz.

A közkedvelt spanyol churros-ra – bár lehet, hogy mi nem jártunk a megfelelő

helyeken – csak itt-ott bukkanni. Ellenben megkóstolhatjuk helyette az itteniek leghíresebb süteményét, a spirál alakú ensaimada-t, amely lisztből, tojásból, vízből és cukorból készül, ám nem vajjal, hanem zsírral rétegzik levelessé, s van, hogy tejszínnel, sütőtökkel vagy épp csokoládéval töltik. Porcukorral, a reggeli kávé mellé az egyik legjobb csemege, ha úgy tetszik, kissé hasonlatos a magyarországi hájas kiflikhez, (somogyi vidéken hájas kráflihoz), amelynek gasztronómiai értékét épp az adja, hogy a háj, a zsír különleges ízzel áldja meg a süteményt.

KOLBÁSZ MÉZZEL

De ha már különleges ízek: nem felejtethjük a másik itteni nevezetességet, a sobrasada-t sem, amelyet egy estén kedves barátunk maga készített el vacsorára nekünk: szerencsére nem kellett e távoli honban kolbászt töltenie, boltban megvásárolhattuk a spanyol chorizo-hoz hasonló csemegét, amit rusztikus kenyérré kent, alá fektetett előbb egy szelet kecskesajtot, majd mézzel locsolt le. Első hallásra magyar gyomornak furcsa ötvözet, de a sós, az édes és a csipős találkozási bizony felvillanyozta az ízlelőbimbóinkat. Nyugodtan öblögessünk utána helyi borokkal, hisz a világfajták vagy épp a népszerű Rioja mellett találunk itt őshonos helyi szőlőből készült tételeket, mint amilyen a fehér moll vagy éppen a vörös manto negro. Véletlenül se keverjük ezeket össze az érlelt spanyol vörös borokkal, de olyanoknak, amilyenek mi magunk is vagyunk, akik kedvelik a kadarkát és a pinot noirt, kiváló hely akár borkóstolásra is a Baleár-szigetek világa.

Még mindig Manacor-nál időzve: a város nemcsak Nadal szülőhelye, hanem a gyöngyöke is: a 19. század végén alapított műhelyben olyan szerves anyagokból

készült gyöngyöket készítenek, csiszolnak, amelyek hasonlítanak a kagylóban kifejlődő természetes gyöngyökre. Honlapjuk szerint 1890-ben Eduard Heusch a világon elsőként fejlesztett ki olyan egyedülálló technológiát, melynek segítségével az igazgyöngyökhöz megtévesztésig hasonló gyöngyöt lehet létrehozni, mesterséges úton. Mivel az eljárás a tenger közelségét igényelte, ezért Mallorcán kezdték tevékenységüket. Termékeik pedig olyan nagy sikernek örvendtek, hogy 1917-ben a New York-i Fifth Avenue-n is megnyitották irodájukat, amely a mai napig ott működik. Szóval: ékszerekre fogékony hölgyeknek kihagyhatatlan úticél, magunk viszont inkább a rögtönzött szabadtéri szobrokban gyönyörködünk. Bizarr óriás-figurák: békát főző boszorkány, elmélázó tengeristen, fazékból előbukkanó legény, megannyi vidámság forrása, élmény gyereknek felnőttek egyaránt.

MAÑANA!

A művészet, a történelem és a kézművészet, na meg a nyüzsgő heti piac vonzza a turistákat a sziget észak-keleti oldalánál Artà faluba, ahol ilyenkor összegyűlnek a környék hentesei, halasai, sajtőkészítői, fűszeresei, pékjei. Nem is érdemes a szállásunkon reggelizni, itt csipegessünk, s merüljünk el a többiekkel együtt a kanyargós utcákon felhúzott színes sátrak rejtelmeiben. A citrom az egyik fő gyümölcs errefelé, nem véletlen, hogy ezt formázó illatos szappanokat kínálnak mindenütt, szamaréjes társaikkal egyetemben. Ha innen nyugat felé indulunk, alig egy óra útall elérjük Valldemossa-t, ami tényleg igazi gyöngyszem a Heves megyei nagyságú szigeten. Andalognak, szívjuk be a kőépületek, kolostorok hűvös történelmét, figyeljük meg a macskákat,

Citromfák, olívaligetek és szőlőültetvények

A SZERZŐ FOTÓI

amint puhán elnyújtóznak akár egy kirakott kerámiatáblán is, s a hegytetőn lévő teraszok valamelyikén csodáljuk meg a természet lenyűgöző látványát. Ez az, amiért Mallorca több mint egy üdülőhely. Hiszen akadnak jócskán gyönyörű, homokos strandjai – ráadásul fizetnünk sem kell a belépésért, mint a Balaton partján most már szinte mindenütt –, de a szigetet körülvevő hegyláncok extra élményt nyújtanak. Jöhetünk áprilisban, májusban, a kicsit esősebb októberben vagy novemberben, egy-egy turistaúton felkapaszkodni, kilátópontot keresni, és onnan nézni a végtelen tengert, olyan nyugalmat áraszt, amiért megéri a turisztaszontot kikerülni.

De ha éppen kánikulában tartunk ide,

a két-három napnyi forró strandolást is elviselhetőbbé teszi, ha belevetjük magunkat a hegyi utak sűrűjébe, kerékpárral vagy gyalog. Ha pedig sem gyalogolni, sem várost nézni nem akarunk, s a fürdözéstől is elszakadnánk, nosza, ülünk fel a Palma-ból Sóller-be tartó nosztalgikus kis vonatra. A múltat idéző vasúti kocsiból kitekintve jól látni a sziget eszenciáját: a hegyeket, alagutakat, narancs-, és citromligeteket, olajfákat, középkori épületeket, kolostorokat, templomokat, székesegyházakat, s az embereket, akik nyugodtan legyintenek a napi gondokra. Mañana! Majd megoldódik holnap, talán még erőlködni sem kell érte.

Doros Judit

PETRA, A VÖRÖS SZIKLA KINCSEI

Az örökkévalóság fele

Hogy mi is értsük, átjáróházként írhatnánk le Petrát. Nehezen követhető történelmét összefoglalva: nagyon jó helyen volt nagyon jókor. Mindenki arra járt, aki járni akart valamerre, karavánutak, kereskedelmi központok, mesterséges, épített oázis, erre visz az út a Kánaán felé, Mózes vizet fakaszt a sziklából, aztán vezetik ókori csodaként a szurdokok mélyén a városba. Sok század sok népe hagyta itt a keze nyomát, a többistenhívő nabateusok fővárosában sziklarajzzal nekünk üzenő többszáz évvel ezelőtti tehajcsárok. Mi pedig csodáljuk, isszuk a történeteket is, a meséket is.

Legjobb, ha átadjuk magunkat az élménynek. Egy koponya sikolya van a sziklába vájva – az esőnek is van szobrászi tehetsége – de látunk festményeket, mert az időszámítás előtt háromszáz-ötszáz évvel is kellett valami nyomot hagyni. Halvány ugyan, de még látszanak a tevék, a hajcsárok. És látunk színházat, kolostort, 700 éves pisztáciafát, megyünk és megyünk az apróköves, homokos széles völgyekben. Mindenhol sziklába vajt oszlopok, hol görög írással, hol a rómaiak hagytak nyomot, hol a Biblia mesél róla, de leginkább a nabateusok rendezkedtek be itt, a mesterséges oázisban.

Nem lehetett könnyű. A sziklák homokkőből vannak. Remek bányákat üzemeltet-

tek, vitték szertesét és használták föl helyben is a köveket. Ami maradt a kőtermelés nyomán, azokból lettek az üregek, a sírok.

A SZIKLA SIKOLYA

Amikor az ember rövid séta után eljut a Szik-szurdokig, ami másfél kilométer hosszú, ám alig másfél méter széles, van olyan nézőpont, ahol a fejed fölött összeérnek a kilencven méter magas sziklák, a hegyek bezárulnak, s igencsak szaporázod, hogy kijussál valamerre. Akár föl, akár oldalra, de előre tágul ki a tér, végre a főtéren vagy. Igen, ez az a híres tér, a híres épülettel, amely kincsestárnak neveztetik és sok-sok film forgott ezen a helyszínen.

Most a te filmed forog. Akkora a nyüzsgés, hogy pottyansz bele az arab

mesékbe. Tevék színes, szóttes nyeregtakaróval, csacsik búsan bögve, az ezeregy nappal turistái, a világ minden tájáról. És a Fáraó kincsesáráról ekkor megtudod, hogy hiába törték föl, hiába a kincsvadászok erőfeszítése, ez itt bizony sír. Temetkezési hely kellően díszes előtéttel.

De nem baj. Bemenni, közel menni most sem lehet, így olvashatjuk tovább a mesét azokról, akik jól kiagyalták a sztorit. De az sem rossz, ami a valóság lehetett, neves, nemes emberek végső nyughelye. Több mint harminc óriási, több száz egyszerűbb sír van itt, néhány lakóházat, üzletet, fürdőt is vájtak a sziklába, sőt, a nabateusok ciszternákat, vízgyűjtőket is építettek, ezek rendszere, csatornákkal összekötve vitte a vizet a városba. Ezek

az épületek már az enyészetté lettek, de a régészek utat mutatnak neked, egy-egy középület, például a fáraó lányának temploma még látható szerencsére. Széles lépcsősor vezet a magasba, nehogy elvásson a lábod a lapon, festmények odabenn, s láthatod a hajdani bíróságot is. Hát hallod, ne ide kapjál idézést! És látsz még szabadtéri szentélyeket, áldozati helyeket. Aki nagyon kitartó, nyolcszáz emlékművet számolhat meg a völgyeket barangolva.

Abban a völgyben, amely egy hódolója, bizonyos John William Burgon szerint: a rózsavörös város feleannyi idős, mint az örökkévalóság. Mi annyit tettünk hozzá, hogy a Világörökség részeként vigyázunk rá egy pillanat, 1985 óta.

Turistákra várva

A kő fájdalma

A híres díszlet

MESE MESÉVEL

Utunkon – cipőnk piros, lábunk poros, hátunkon gyöngyözik a novemberi verejték, sorjáznak a kilométerek, nos, kaptárakkal van tele a völgy. Az a sok lyuk, az mind sír. De azért csak mészt tovább, rovod a homokot, az apró köveket, s csodálsz, hogy a szikla ezer színben pompázik. A rózsaszín tarol persze, de vannak benne vörös vasnyomok, a réz zöldre festi, az agyag fehéren jelentkezik, a magnézium hozza a szürkét és a feketét. Van olyan kőfal, ahol palettába rendeződnek a színek. És akkor találsz egy hétszáz éves fát, még él, reménykedsz, hátha te is, akkor átkelsz egy hídon, a patak medre fölött, elképzeled, hogy megduzzad, hogy viszi a csöveken át a városba a vizet, kapkodod a lábad – aztán mesélnek neked arról, hogy

Annak idején, amit már el sem tudunk képzelni, ez a vidék buja volt. Szőlőhegyek mindenhol, esett az eső, nőtt minden, termett a gyümölcs, s a faragásba fáradt emberek bort rendeltek a bűfében.

Mert ám itt nincs az a kérdés, hogy hogyan kerültek az oszlopok, a templomfalak a sivatagba. Nem, nem. Itt helyben készült minden – a homokkőből faragták ki a lyukakat, a kapukat, az oszlopokat. Gondolkodhatnál ezerrel.

De ez, ravasz!

Az Ammánától északra eső rész ma is a szőlők vidéke. Nagyon finom borokkal kényeztetheti magát az ember, miközben a vörös homokot próbálja lemosni a lábáról, hasztalan, mert holnap ugyanúgy.

Aztán fölidézi a filmeket, vagy a táj idézi föl a filmeket?

A jordán sivatag bizony hajaz a Marsra – ha tényleg? – szóval itt forgatták a Marson rekedt Matt Damon küzdelmét a Mentőexpedícióban, a Wadi Rum vörös sivatagja pedig főszereplő A vörös bolygó, a Transformers: A bukottak bosszúja, a Zsivány Egyes – Egy Star Wars-történet, az Aladdin című filmekben.

Petra különös díszlete pedig az Indiana Jones és az utolsó keresztetes hadjárat, a Mortal Kombat 2: A második menet, a Dűne című filmekből köszön ránk.

Persze, a legjobb személyesen megnézni a díszleteket. Jobb, ha az ember a szemének hisz.

a mai esők már nem férnek be a csövekbe. A mai esők mossák a völgyeket, a szurdok hasadékát özönvízként lepik el, be-

És még ma is hasad tovább

Hol lesz a helye?

szorulva nőnek egyre magasabbra, egyre erősebbre, a kincsesvár előtt rémült turisták várják a dzsipeket, csónakokat, hogy kimenekítsék őket. A mai esők félelmet keltenek, bonyodalmat okoznak. Már nem hajlandók az ember szolgálatába állni.

A mi menekvésünk az oázis. Egyetlen büfé az út végén, ahol a csapolt sör nem lehet rosszabb, mint a Mózes fakasztotta patak hús vize. Megmaradtunk mi is. Ilyen finom, ilyen üdítő sört jámbor vándor még nem ivott. Lemosta a port és szárazságot a torkunkról, pillanatra megint visszazupantunk a saját korunkba. (Persze sör már az ókorban is volt, de nyilván nem volt ekora sor, s nem tudtál kártyával fizetni.)

Ja, a hidegzuhany ingyen volt.

A büfé az út felénél volt. Ha megittad, ha kinyújtóztattad – indulás vissza. Laza kilenc kilométer. Immár ismerős úton. Szá-

Minden színes

A SZERZŐ FOTÓI

molgatod a barlangokat, megvan-e a leltár.

Visszanézel: egy szakállas öregúr bőködi a vörös homokot a botjával. A pincér kiviszi neki a korsó sört.

jakubovits

Barangolás a Duna-deltában

Kétnapi autótúr után, Erdélyen át érkezünk a Duna-delta fővárosának is nevezett Tulcsába. Innen csatornákon, mellékágakon keresztül hajózva jutottunk el az érintetlen természet birodalmába, amely a Duna ajándéka, mielőtt beleömlik a Fekete-tengerbe.

A FOLYÓ AJÁNDÉKA

A Duna a Fekete-erdőben ered, és 2850 kilométeres, tíz országot érintő útja után éri el végállomását, a Fekete-tengert. A torkolat előtt 70 kilométerrel kétfelé válik, a Chiliai-ág 117 kilométer, míg a Tulcsai-ág 17,5 kilométer megtétele után Sulina-ágra és Szent-György-ágra szakad szét. E között a három folyóág között a Duna egy gyönyörű deltát formáz. A Duna-delta a Volga-delta után a második legnagyobb Európában, délnyugaton a Dobrudzsai-fennsíkkal határos, északon a román–ukrán határt képezi, keleten a Fekete-tengerbe torkollik. A folyam itt már egész lassú mozgású, és folyamatosan szabadul meg hordalékától.

A Duna-delta 4152 négyzetméterének 82 százaléka román, 18 százaléka ukrán területen húzódik. A delta területének 2733 négyzetkilométere szigorúan védett. A tényleges Duna-delta 8000-10 000 éves, a folyó hordalékának lerakódásával jött létre, s ma is folyamatosan terjeszkedik, amit jól mutat, hogy az 1856-ban még közvetlenül a parton épült világítótorony mára több mint 1,2 kilométerrel van a tengertől.

A Duna-delta lenyűgöző, pótolhatatlan természeti kincseit már 1991-ben felvették az UNESCO védett világörökségi helyszíneinek listájára. A védett természeti terület nemcsak Európa legnagyobb nedves területe, de a világ legnagyobb náddal borított helye is.

Felfedező utunk először a delta felső vidékére, a sulinai és chiliai ágak közötti érintetlen természet csodavilágába vezetett. A Tulcsai ág jobb partján fekvő Tulcsában szálltunk hajóra és a 35-ös mérföld csatornáján, a Sontea csatornán át a Bolond-tóig (Lucul Nebunu) hajóztunk. A tó fokozottan védett, így csak a hajóról

Sulina homokos strandja

A SZERZŐ FOTÓI

vethettünk rá pillantást. Elzártasága folytán a tó ideális életteret nyújt az alacsony vízállású kis tavak jellegzetes halai számára. A hatóras hajóutunk során egészen közelről láthattuk az itt élő madárvilág megannyi képviselőjét, sirályokat, vadkacsákat, kis és nagy kócsagot, bütykös és vörös ásóludat, kanalasgémet. A csatornát szegélyező fákon ragadozó madarak pihentek. Utunkat a delta jellegzetes növényei a nád, a káka és a fűzfa kísérték. A hajón lehetőség volt, így kipróbáltuk a kicsit savanykás ízvilágú, de nagyon finom Duna-deltai román hallevest (storceag) is.

HAJÓRONCSOK A VÍZBEN

Tulcsa nevezetessége a Duna-delta ökoturisztikai múzeum, amely a delta élővilágát mutatja be, itt látható az ország legnagyobb akváriuma. Bár a feliratok többnyire románul vannak, csak az általános ismertető olvashatók a román mellett németül is, mégsem érdemes kihagyni.

Felfedező utunk második napján is Tulcsából indultunk és a Duna sulinai ágán kalandoztunk. Hajózás szempontjából ez a középső ág a legfontosabb, mert egyenes futású, és rendszeresen kotorják,

így a tengeri áruszállító hajók is közlekedhetnek rajta. Szárnyashajóval száguldotunk végig a csak vízi járművel – a Dunán vagy a Fekete-tengeren – megközelíthető kis kikötővárosig, Sulináig. A hajdan virágzó kikötő- és hajójavító város 1856 és 1939 között a Duna Bizottság székhelye volt. Innen motorcsónakkal végigkövetve a Duna hosszú útjának utolsó kilométereit egészen a Fekete-tengerig csorogtunk. Egészen csodálatos, de egyben félelmetes látvány a folyó és a tenger találkozása: mindenütt csak víz és víz. A folyó itt már parttalanul ömlik és beolvad a tengerbe. A deltában több hatalmas hajóroncs meredezik a vízből, ezeket lehetetlen kiemelni.

A folyó torkolatvidékén az édes és sós vizet kedvelő állat- és növényfajok egyaránt megtalálhatók. E vízi világ háromszáz madárfajnak ad otthont, több mint százötven halféle úszkál errefelé. Motorcsónakunk zajára a pelikánok csapatostól repültek fel, de szerencsénk volt, mert sikerült egészen közelről megcsodálni a delta gyöngyszemeit – becslések szerint 2500 pár található itt. Az európai kárókatonák 60 százaléka, míg az egyes gémfajoknak 50-70 százaléka él erre. A költöző mada-

HATÁRAINKON TÚL

raknak is kedvelt pihenőhelye a delta: a vonulási időszakokban milliószámra lepik el a mocsarakat, tavakat. A nádrengeteg a menedéke néhány kihalás szélén álló fajnak, például a fekete sasnak.

A delta utolsó kilométerein megtalálható a felsőbb szakaszokra már felúszni nem tudó viza, amely a legnagyobb édesvízi halnak számít. Nem ritka, hogy kapitális méretű pontyok, csukák akadnak horogra, és gyakoriak az 50-60 kilogramm feletti harcsák. A sokszínű állatvilág mellett különleges értéket képvisel az 1473 fajt számláló növényvilág. Megtalálhatók itt a védett lápi csalán, a fehér fűz, a fehér és fekete nyár. A kissé távolabbi, de állandó vízállású területeken kocsányos tölgy, mocsártölgy, szil és kőrisfa.

Mégér egy kis kitérőt Sulina jól kiépített, finom homokos tengerparti strandja is, amely több mint négy kilométer hosszú, és a száz méteres szélességet is eléri.

A térség már az ókorban is lakott terület volt, a delta bejáratánál fekvő Tulcsa már az i. e. III. században, míg a sulinai kikötő már a bizánci időben létezett. Etnikailag rendkívül színes a kép: a többségi nemzet, a románok mellett ukránok, törökök, cigányok, örmények, ruszinok, zsidók, görögök és magyarok mellett itt lipovánok is élnek, akik vallási okokból menekült óhitű oroszok leszármazottai. A népesség azonban folyamatosan csökken és előregedő tendenciát mutat. A delta 41 falujában manapság csupán 15 ezren élnek, a fő megélhetési forrás a halászat, amely ma is hagyományos csónakokból történik, emellett marhatenyésztéssel és méhészettel foglalkoznak az itt élők. Az úgynevezett úszó szigetek zsombékos, sásos növényzete kiváló lelegőhely az itteni háziállatok számára. Említést érdemel még a nádborítású területekre épült cellulózipar.

Bognár Mária

40 000 Ft értékű élményutalvány

- › 2x5000 Ft kedvezmény a szállás árából
- › 2x5000 Ft értékű gyertyafényes éjszakai fürdőzés kupon
- › 5000 Ft értékű squash pálya használat (1 óra)
- › 2x5000 Ft masszázskedvezmény
- › 2x1500 Ft bicikli bérlet
- › 2x1000 Ft értékű lovaskocsikázás a termelőfarmunkra (belépőjegy külön fizetendő)

Beváltható: 2024. 12. 31-ig. Minimum 2 fő, 2 éjszákára történő foglalása esetén érvényes. Egy alkalommal csak egy utalvány használható fel, a szállodában direkt foglalás esetén. Egyéb kedvezményekkel, kuponnal nem összevonható. Készpénzre nem váltható, tovább értékesítése TILOS!

Sorszám:

8749 Zalakaros, Sport út 10.

+36-30/ 383 5969

info@hotellaphrodite.hu

www.hotellaphrodite.hu

Ez történt a világban

2022. SZEPTEMBER

Az Oroszországhoz való csatlakozásról tartottak népszavazást Ukrajna katonai megszállás alatt álló területein, a luhanszki és donyecki köztársaságban valamint Zaporizzsja és Herszon megyében. A szavazólapok többségét mozgóurnákba gyűjtötték állami tisztviselők, olykor fegyveresek kísérettel. A nemzetközi közönség nem ismeri el a népszavazásokat. • A szavazatok 26%-ával a jobboldali Giorgia Meloni pártja, a Fratelli d'Italia nyerte az olaszországi választásokat. • 440 ember maradványait találták meg egy tömegsírban az orosz megszállás alól felszabadított Harkiv megyei Izjum városában. • Kiújultak a harcok az örmény-azeri határon Hegyi-Karabah térségében. • Tüntetések kezdődtek Iránban azután, hogy egy 22 éves nő életét vesztette az erkölcsrendészet letartóztatásában. A rendfenntartó erők éles lőszerrel lőttek a tömegbe és több száz embert letartóztattak. • Liz Truss eddigi külügyminisztert választották meg a Konzervatív Párt vezetőjének, és az Egyesült Királyság új miniszterelnökének. • Több mint 200 ukrán hadifogoly (köztük a mariupoli azovsztal acélgyár 188 védője) térhetett haza, Oroszország 55 foglyot kapott vissza egy török és szaúdi közvetítéssel létrejött fogolycsere eredményeként.

OKTÓBER

Ulf Kristersson vezetésével megalakult a Mérsékelt Pártból, a Kereszténydemokratákból és a Liberálisokból álló jobboldali blokk kormánya, melyet a radikális Svéd Demokraták párt kívülről támogat. • Kevesebb, mint 2 százalékkal előzve megellenfelét, Jair Bolsonaro, Lula da Silva

nyerte a braziliai elnökválasztást. • Robbanás történt az Oroszországot a Krímmel összekötő, 2018-ban átadott hidon. • Az emberi jogokért felszólaló fehérorosz Alesz Bjaljacki, az orosz Memorial és az ukrán Center for Civil Liberties emberjogi szervezetek megosztva kapták a Nobel-békedíjat. • A magas jövedelműeknek kedvező adócsökkentési csomagja miatt 45 nap után megbukott Liz Truss brit miniszterelnök. Utódja a Boris Johnson-kormány egykori pénzügyminisztere, Rishi Sunak lett. • Sikeres volt az űrből érkező aszteroidákkal szembeni védekezésre szolgáló aszteroidaelterítő űrszonda tesztje: a szonda a Földtől 11 millió kilométerre csapódott a Dimorphos nevű kisbolygóba és módosította annak pályáját.

NOVEMBER

Több mint 150 gyerek halt meg Indonéziában szennyezett köhögéscsillapító szirup miatt. • Két ember meghalt, amikor ukrán területről indított rakéta csapódott be egy, az ukrán-lengyel határtól hat kilométernyire fekvő faluban, Lengyelországban. • Csökkent a feszültség Szerbia és Koszovó között, miután sikerült megállapodniuk a két éve tartó rendszámvitában. • Az ENSZ számításai szerint a Föld népessége a hónap közepén elérte a nyolcmilliárd főt. • Ukrajnában szinte teljesen elment az áram a civil infrastruktúrát érő orosz rakétatámadások következtében. • Katarban megrendezték a 22. labdarúgó-világbajnokságot, annak ellenére, hogy az emberi jogok sorozatos megsértése, a vendégmunkások munkakörülményei, valamint a FIFA-t érintő korrupciós vádak miatt sokan tiltakoztak ellene. A világbajnoki címet Argentína nyerte.

• Lazított a szigorú karantén-szabályokon Kína, miután példátlan tüntetéshullám indult a Covid-lezárások ellen..

DECEMBER

Több mint kétezer fókateemet találtak a Kaszpi-tenger partján Dagesztánban. A tömeges pusztulást a boncolások szerint oxigén-hiány okozta. • Letartóztattak 25 embert Németországban, akiket azzal gyanúsítanak, hogy meg akarták dönteni a német kormányt. • Őrizetbe vették Eva Kaili görög szocialista európai parlamenti képviselőt és három társát, akiket azzal vádolnak, hogy vesztegetési pénzért cserébe befolyásolták az Európai Parlament Katart érintő gazdasági és politikai döntéseit. • Szétrobbant a világ legnagyobb szabadon álló, henger alakú akváriuma Berlinben; a 14 méter magas tartályból 1 millió liter víz és csaknem 1500 tengeri hal ömlött ki. • A holland miniszterelnök az állam nevében bocsánatot kért országa rabszolgaságban játszott szerepéért. Mark Rutte hozzátette, hogy a rabszolgatartó múlt miatt a ma élő embereket nem lehet hibáztatni, de a holland állam felelősséggel tartozik az általa okozott szenvedésekért. • 95 éves korában elhunyt XVI. Benedek emeritus pápa.

2023. JANUÁR

Legalább 15 000 mütárgyat szállítottak Ukrajnából Oroszországba. • A féldős választás után megalakult az Egyesült Államok új kongresszusa: a képviselőházban a republikánusok, a szenátusban a demokráták kerültek többségbe. • Nem ismerte el egyértelműen az elnökválasztáson elszenvedett vereségét, és mandátuma lejártával az USA-ba távozott Jair Bolsonaro, hívei pedig megrohmozták a kongresszus, az elnöki hivatal és a legfelsőbb bíróság épületét. • Palermóban letartóztatták a szicíliai maffia 30 éve bujkáló vezérét, Matteo

Messina Denarót. • Megtalálták azt a 8 mm magas, 6 mm átmérőjű, radioaktív anyagot tartalmazó ezüstkapszulát, amelynek érintése égési sérüléseket és sugárbetegséget okozhat, és amely szállítás közben esett le egy ausztrál bányavállalat teherautójáról. • Az euroatlanti integráció mélyítését, Ukrajna támogatásának fenntartását hirdető nyugalmazott tábornok, Petr Pavel nyerte a cseh elnökválasztást. • Miután a hatalomba visszatérő tálibok jelentősen korlátozzák a nők jogait, Dánia úgy döntött, menedékjogot ad minden afgán nőnek.

FEBRUÁR

Megfigyelő léggömböt fedeztek fel az USA légrében. A feltehetően kínai kémballont amerikai vadászgépek lelőtték az Atlanti-óceán felett. • Franciaország és Olaszország bejelentette, hogy MAMBA nevű légvédelmi rakétarendszert szállít Ukrajnába. • Több mint 50 000 ember vesztette életét a török-szír határ térségét sújtó 7,8-as erősségű földrengésben. • Leváltották Olekszij Reznikov ukrán védelmi minisztert, helyét Kirilo Budanov, az ukrán katonai hírszerzés vezetője vette át. A döntés indoklása szerint háború idején nem politikusra, hanem katonai szakértőre van szükség a védelmi minisztérium élén. • Az eddig hivatalos 6582 helyett 14 125 szigetből áll Japán az új, digitális eszközökkel végrehajtott számlálás szerint. • Megszavazta az anglikán egyház általános szinódusa, hogy áldását adja a meglegházasságra. Egyházi esküvőjük továbbra sem lehet a meleg pároknak, de a polgári esküvő után tartott istentiszteleten áldást kérhetnek. • Oroszország felfüggesztette részvételét a hadászati támadófegyverek korlátozásáról megkötött orosz-amerikai Új START-szerződésben, továbbá hatályon kívül helyezte az Európa Tanáccsal megkötött mind a 21 nemzetközi szerződését.

Tűz mellett melegedő helyi lakosok egy összedőlő épület romjai előtt a földrengés sújtotta délkelet-törökországi Adiyamanban 2023. február 19-én, tizenhárom nappal a Dél-Törökországot és Észak-Szíriát sújtó 7,7-es és 7,6-es erősségű két földrengés után. A katasztrófa halálos áldozatainak száma meghaladja a 45 ezret

MTI/EPA/ERDEM SAHIN

MÁRCIUS

Egymásba rohant egy személyvonat és egy tehervonat Görögországban. A szerencsétlenségben 57-en vesztették életüket.

- Megszületett az ENSZ óceánvédelmi egyezménye, melynek értelmében 2030-ig a nyílt tengerek, vagyis a nemzetközi vizek 30 százalékát védelem alá helyezik.
- Több mint ezer diáklány betegedett meg Irán különböző iskoláiban. A fejfájásra, szédülésre, szívritmus-zavarra panaszkodó lányok sokak szerint gáztámadás áldozatai.
- Hivatalba lépett Kína új miniszterelnöke, Li Csiang, Hszi Csin-ping azonban, szakítva a hagyományokkal, harmadik ciklusát is megkezdte a Kínai Kommunista Párt főtít-karaként.
- Háborús bűncselekményekért viselt feltételezett felelőssége miatt elfogatóparancsot adott ki Vlagyimir Putyin orosz elnök, valamint Marija Lvova-Belova, az

orosz elnöki hivatal gyermekjogi biztosa ellen a Nemzetközi Büntetőbíróság. • Az alkotmány 49.3-as cikkelyének alkalmazásával, parlamenti szavazás nélkül, „a kormány saját felelősségére” fogadták el a nyugdíjreformról szóló törvényjavaslatot Franciaországban.

ÁPRILIS

Oroszország átvette az ENSZ Biztonsági Tanácsának elnökségét. A 15 tagú bizottság minden tagja egy hónapig elnököl, Oroszország így előző év februárjában töltötte be ezt a szerepet – ennek végén indított offenzívát Ukrajna ellen. • Lengyelország átadta az első MiG-29-es vadászgépeket Ukrajnának • Megöltek egy háborúpárti orosz influenzaszert Szentpéterváron. Vlaglen Tatarszkijjal egy ajándék bábuba rejtett bomba végzett. • A konzervatív Nemzeti

Szövetség nyerte a finnországi parlamenti választásokat a szavazatok 20,8 %-ával; az eddig kormányzó Szociáldemokrata Párt 19,9%-kal csak a harmadik helyen végzett. • Finnország 31. tagként csatlakozott a NATO-hoz; ezzel kétszeresére nőtt a NATO és Oroszország szárazföldi határa. • Szavazati jogot adott Ferenc pápa öt nővérnek, akik eddig csak megfigyelőként vehettek részt a pápai tanácsadó testület ülésén, a püspöki szinóduson. • Polgárháborús állapot alakult ki Szudánban a hadsereg és a Félkatonai Gyors Támogató Erők (RSF) paramilitáris egységei közötti véres összecsapások következtében.

MÁJUS

Török hírszerzők kiiktatták Abu Huszein al-Kurasit, az Iszlám Állam feltételezett vezetőjét. • Három bebörtönzött iráni újságíró kapta idén az ENSZ sajtószabadságért járó díjait. Egyikük, Nilufar Hamedi volt az, aki hírt adott arról, hogy egy 22 éves nő, Mahsza Amini meghalt, miközben az erkölcsrendészet fogva tartotta – a hír hatására számos iráni városban indultak tüntetések. • Bejelentette az orosz elnöki hivatal, hogy Ukrajna dróntámadást kísérelt meg a Kreml ellen az orosz elnök meggyilkolása céljából, de a két drónt az orosz védelem semlegesítette. • Kilenc diáktársát és egy iskolaórt ölt meg apja fegyverével egy 14 éves fiú Belgrádban. Néhány nappal később újabb lövöldözés történt: 8 emberrel végzett egy 21 éves férfi. • Két minisztere távozása után lemondott Eduard Heger ügyvezető szlovák kormányfő. Döntése után Zuzana Caputová államfő Ódor Lajos felvidéki magyar közigazdást bízta meg a szakértői kormány vezetésével az előrehozott parlamenti választásokig. • Halálos áldozatokat követeltek a heves árvizek Olaszországban. • Ismét Recep Tayyip Erdogant

választották Törökország elnökének. • Zavargások törtek ki Észak-Koszóvo szerb többségű településein. A tiltakozók a NATO békefenntartóira is rátámadtak, 27 magyar katona megsérült. • Alekszandr Lukasenka elnök bejelentette, hogy megérkeztek Fehéroroszországba a Putyin által ígért első orosz nukleáris fegyverek.

JÚNIUS

Csaknem 300-an meghaltak és több mint 800-an megsérültek, amikor kisiklott egy személyvonat, majd összeütközött egy szemből érkező tehervonattal Indiában. • Felrobbant a Dnyeper Nova Kahovka nevű gátja Herszon közelében. Az árvíz miatt tizenhatan életüket veszítették, és több ezer embert evakuálni kellett. • 57 651 kézi löfegyvert és 20 541 robbanótöltetet adtak le a Szerbiában, miután az egy hónappal korábbi iskolai lövöldözés hatására a szerb vezetés felajánlotta, hogy állampolgáraik névtelenül és büntetés nélkül leadhatják illegálisan tartott fegyvereiket. • 40 nap elteltével élve, bár legyengülve találtak meg 4 testvért (13, 11, 5 és 1 évesek) a kolumbiai dzsungelben, miután lezuhant a kisrepülőgép, amelyen utaztak. A balesetben a két pilóta és a gyerekek édesanyja meghalt. • Felborult és elsüllyedt egy pakisztáni, egyiptomi és szíriai menekülteket szállító hajó nemzetközi vizeken, Görögország közelében. A hajó 750 utasából száznál valamivel többet sikerült kimenteni. • Feltehetően a mélytengeri nyomás miatt össze-roppant és darabokra szakadt a Titan nevű kisméretű magán-tengeralattjáró, amely turistákat szállított a Titanic roncsához. • Fellázadt az orosz katonai vezetés ellen és Moszkva felé indult a Wagner-csoport, hogy megbüntessék Szergej Sojgu védelmi minisztert és Valerij Geraszimov vezérkari főnököt. A magánhadsereg kevés ellenállásba ütközött, végül azonban Alekszandr

Hawain kitört a Kílauea vulkán 2023. június 7-én, napi 65 000 tonna kén-dioxidot bocsátva a légkörbe

FOTÓ: HAWAII VULKÁN OBSZERVATÓRIUM

Lukasenko fehér orosz elnöknek sikerült meggyőznie a csoport vezetőjét, Jevgenyij Prigozsint, hogy adja fel a terveit. • Zavarások törtek ki Franciaországban, miután egy közlekedési rendőr közvetlen közléről agyonlőtt egy 17 éves fiatait.

JÚLIUS

A kormánykoalícióban kialakult ellentétek miatt lemondott és elhagyta a politikát Mark Rutte holland kormányfő, aki a holland történelem leghosszabb ideig hivatalban lévő miniszterelnöke volt. • Késes támadó ölt meg egy óvodában egy pedagógust, két szülőt és három gyermeket Kínában. • Nem kapott meghívást a NATO-ba Ukrajna a vilniusi NATO-csúcstalálkozón, a G7-országok ugyanakkor hosszú távú biztonsági garanciákról szóló deklarációt írtak alá az orosz agresszióval szemben védekező ország számára. • Megállapodott Svédország és Törökország: Erdogan török elnök támogatja Svédország csatlakozását a NATO-hoz. • Kazettás bombákat adott az

USA Ukrajnának. A civilekre is veszélyes eszközök használatát 2010 óta nemzetközi egyezmény tiltja, ezt azonban sem az USA, sem Ukrajna, sem Oroszország nem írta alá, ezáltal azonban Kijev írásba adta, hogy lakott területek fölött nem használja a fegyvert. • Az amerikai Legfelsőbb Bíróság a törvény előtti egyenlőség elvére hivatkozva betiltotta a felsőoktatási intézmények pozitív diszkriminációs politikáját, melynek célja a kisebbségi diákok számának növelése volt. • Támadás érte a Krímet az orosz szárazfölddel összekötő kersei hidat. A robbanás következtében az egyik útpálya félig leszakadt, de az orosz csapatok utánpótlásában kulcsfontosságú vasúti híd használható maradt. Nem először érte támadás a hidat a háború kitörése óta: Ukrajna beismerte, hogy ők hajtották végre a robbantást 2022 októberében. • Észak-Koreába szökött egy amerikai katonára. A 23 éves férfi korábban két hónapot töltött verekedés miatt egy dél-koreai börtönben, ezért az amerikai hadsereg vissza akarta küldeni az Egyesült Államokba. •

A tömeges tiltakozások ellenére az izraeli parlament elfogadta az igazságügyi reformot, amely megfosztja a Legfelsőbb Bíróságot azon jogától, hogy felülvizsgálja a kormány általa ésszerűtlennek tartott döntéseit. • Katonai puccs zajlott le Nigerben: az elnöki gárda őrizetbe vette a demokratikusan megválasztott elnököt, Mohamed Bazoumot, a hadsereg pedig bejelentette, hogy átvette a hatalmat és felfüggesztette a köztársasági intézmények működését. • Oroszország bejelentette, hogy semmisenek tekinti a fekete-tengeri gabonaegyezményt, amely lehetővé tette a gabona és az olajos magvak ukrán exportját. • Forró leállás állapotba helyezték az orosz hadsereg által megszállt zaporizsjai atomerőmű négyes reaktorát. Az atomreaktor ukrán személyzete a Nemzetközi Atomenergia-ügynökség előírásaira hivatkozva megtagadta az erre vonatkozó utasítás végrehajtását, így azt egy másik, orosz személyzet hajtotta végre. • Oroszország bejelentette, hogy a háború kitörése óta 700 000 ukrán gyereket „fogadott be”. A Nemzetközi Büntetőbíróság már korábban elfogatóparancsot adott ki Maria Lvova-Belova gyermekek jogaiért felelős orosz elnöki biztos és Vlagyimir Putyin elnök ellen, az ukrán gyerekek deportálása ugyanis háborús bűncselekménynek minősül. • Ítéletidő tombol világszerte: Kanadában árvíz, Görögországban és Törökországban erdőtűz, a Fülöp-szigeteken tájfun, Olaszországban pedig jégeső okozott hatalmas károkat, nem egy helyen emberéleteket is követelt. A Bajor-Alpokban viszont 12 centiméter hó hullott.

AUGUSZTUS

Azután, hogy Moszkva felmondta a fekete-tengeri gabonamegállapodást és lé-

gicsapásokat mért több kikötőre, dunai és adriai kikötők használatáról állapotodott meg Ukrajna és Horvátország. • Néhány nappal a választások előtt agyonlőtték Fernando Villavicenciót, az egyik ecuadori elnökjelöltet. A merénylet utáni lövöldözésben a gyilkosság gyanúsítottja meghalt. • Szélsőséges tevékenység vádjával újabb 19 évbörtönre ítélték Alekszej Navalnijt, az orosz ellenzék vezéralakját. • Heves viharok okoztak árvizeket Szlovéniában, Ausztriában és Norvégiában is, Portugáliában, Franciaországban és Cipruson viszont a hőség, a forró szelek és a szárazság miatt megállíthatatlanul terjedtek az erdőtűzek. Kubánál is nagyobb területen égett az erdő, Kanadában, Dél-Koreában hóhullám tombolt, Peking környékén pedig legalább 20 emberélelet követelt az elmúlt 140 év leghevesebb esőzése. • Több mint száz ember meghalt és 1300 eltűnt a Hawaii-szigetekhez tartozó Mauiin pusztító tűzvészben. • Jóváhagyta az Egyesült Államok, hogy Dánia és Hollandia F-16-os vadászgépeket küldjön Ukrajnának. • Hamis tanúzásért vádat emeltek Sebastian Kurz volt osztrák kancellár ellen. • Százezer embert evakuáltak az áradások miatt Kelet-Pakisztánban, miután India több százezer köbméter vizet eresztett a két ország közötti határ folyó tározóiba. • Hét utassal és háromfős személyzettel a fedélzetén (egyelőre) ismeretlen okból lezuhant Oroszországban az a magánrepülőgép, amelyen a Wagner-csoport vezetője, Jevgenyij Prigozsin és a zsoldoshadsereg további öt tagja utazott. Mindannyian életüket veszítették. • Négyszemközt tárgyalt Novák Katalin Zelenszkij ukrán elnökkel, és megállapodtak abban, hogy mielőbb előrelépést érnek el a kárpátaljai magyarok ügyében.

Megnehezítik mindennapjait az ízületi, kopásos problémák, a visszeres panaszok?

Ízületápolás kívül, belül a természet erejével!

A BALZSAM
hátra,
lábra,
ízerékra!

Polgári Erika
életmód-trainingsó,
cégalapító, tulajdonos
ajánlásával

NC10 kuponnal
20% kedvezmény a
3 termék együttes
vásárlásakor!

Eredeti ár: 31.785 Ft - Akciós ár: 25.428 - **Megtakarítás: 6357 Ft**

KOMFORT ÍZÜLETVÉDŐ CSOMAG:

MAGYAR CSALÁDI BALZSAM

A családi patika alapfelszerelése - családi köszerelésben, az egész családnak!
Fájdalomcsillapító és gyulladáscsökkentő hatású gyógynövényeket tartalmaz
rendkívül magas koncentrációban! Segíthet csökkenteni az ízületi fájdalmakat, a visszeres panaszokat, mozgásszervi problémákat, izomlázat.

FLEXIGÉN KOLLAGÉN ITAL

Ízületek egészségének megővéséhez, helyreállításához, ízület vagy porc által okozott fájdalmak enyhítéséhez, a bőr rugalmasságának növeléséhez, haj és köröm ápolásához, az erek állapotának karbantartásához.

TÁNCPRÓBA TEAKEVERÉK

Ízületi panaszok (pl. köszvény) **belső ápolására.** Méregtelenítő, vértisztító hatással!

A kupon felhasználható webáruházban, valamint ügyfélszolgálaton leadott megrendeléseknél 2024. december 31-ig!
Más kuponokkal nem összevonható, akciós termékre nem vonatkozik!

Telefonszámunk:

+36 70/70-555-66

webáruházunk:

www.naturcomfort.hu

A Magyar Természetgyógyászok Szövetségének ajánlásával!

NaturComfort

UTCAZENÉSZEK PÉCS BELVÁROSÁBAN

Hétköznapi dzsungelében

István életfogytiglan utcazenész marad, Endre, ameddig bírja. A vakon született, négy gyermeket nevelő János nemcsak él a gitározásból, de közben hitét is megéli. A pécsiek szeretik a belváros muzikusait.

Szépléptű, negyvenes asszony vonul Pécssett, a Citrom utcában. Szemet vonzó mozgása lelassul, szemében mosoly villan, amikor közeledik az utca végén átjáróként szolgáló, boltíves kapu alatt tangóharmonikázó Balogh Endréhez, aki épp egy operettária dallamát játssza Kálmán Imrétől.

– A dalnak örültem – ismeri el, hogy megszólítom –, ez volt a nagyszüleim egyik kedvence, a szövege valahogy úgy van, hogy-hogy-hogy, na, várjon... igen: „Ma önről álmodtam megint, bocsánat asszonyom”. Ha ment a rádióban, ők is énekeltek...

VÍG ÖZVEGY HARMONIKÁRA

Balogh Endre közben már Lehár Víg özvegyéből a Vilja-dalt muzsikálja. A 76 esztendő férfi fél évszázadon át vendéglőkben zenélt, így aztán nincs olyan operettária, magyar népdal és nóta, amit ne tudna eljátszani. Elég, ha annyit mondunk neki, hogy „A faluban”, ő már folytatja, hogy „nincs több kislány, csak kettő”, vagy azt, hogy „Gyere”, ő már tudja, hogy „Bodri kutyám, szedd a sátorfádat...” A Hajdúságból származó zenész 1975-ben került Pécsre, 15 évig szintén zenész öccsével a belvárosi Halász tanyát vezették, s egyben ott húzták a talp alá valót. Feleségével – akit a Balaton partján, zenélés közben ismert meg – két fiút nevelt fel, s hogy nyugdíjas lett, elvult szépen az asszonnyal egy kertvárosi

Balogh Endre

panellakásban. Ám a párját nyolc évvel ezelőtt elvesztette, s akkor összeomlott. Egyik nap, bebusozott a városba, és kipróbálta magát utcazenészként.

Visszatért az életkedve, s azóta – legyen bár kánikula vagy fagy – délelőtt 9-től négy órán át harmonikájával lapozgat többszáz órás repertoárjában. Elegánsan játszik, minden hangjegye hibátlan, ritmus- és dinamikai váltásai ma is kifejezők, színpadképesek. A kérdésre, hogy meddig akar még kijárni harmonikájával a huzatos átjáróba, ezt feleli:

– Amíg bírom. Én élvezem. A pénz is jól jön. Amikor végzek, bemegyek az

Aranygaluskába, megebéderek, általában valami gulyásfélét kérek, beszélgetek a vendégekkel, aztán hazamegyek.

Elköszönök, s ő elharmonikázza a Huló leveleket, majd belefog a Kacsatáncba.

A KEDV PENGETI A HÚROKAT

Háromszáz méterrel odébb, a Király utca egyik éttermének falánál Szekeres Miklós gitározik. A 30 éves férfi csak akkor biciklizik be a városközpontba játszani, ha jó az idő és a kedve ezt diktálja. Muszájból soha. Ha viszont kívánja a zenés ittlétet, 3-5 órán át pengeti dzsesszes hangvételű, improvizációban gazdag, saját szerzeményeit. Tud még játszani tucatnyi fűvós és húros hangszeren, de azokat az utcára ritkán hozza el. Miklósnak az utcai zenélés mellett a hangszerkészítés ad megélhetést, öccsével a tagelharpa nevű skandináv vonós hangszer gyártásában szereztek rutint, s van is kereslet a régmúlt idők hangján megszólaló instrumentumra. Hogy meddig akar még az utcán gitározni, azt nem tudja, szereti csinálni, eddig még sosem gondolt arra, hogy abbahagyja.

Szekeres Miklós

ÉLETFOGYTIG UTCA

Kovács István azt jövendőli, hogy ő már utcazenész marad, életfogytiglan. Az 54 esztendőös férfi Nagybudmérban nőtt fel, apja tamburázott, hat testvére is muzsikált valamilyen hangszeren. De fellépést csak István vállalt, ő gitározott, és neki mindig volt olyan bandája, ami lakodalmakban muzsikált. István fiatalon a Volán autószervezében dolgozott szegecselőként, aztán egy autóalkatrész üzemben szalagmunkás volt. Csakhogy szívbillentyűműtetre szorult, és leszázalékolták. A pénz kevés volt a feleségével három gyereket nevelő férfinak, ezért fogott bele az utcai zenélésbe 2003-ban. A gyerekek felnöttek, ám István továbbra is kiül az utcára gitárjával, s általában az irgalmas rendi kórházánál szórakoztatja az arra járókat.

A hajléktalan dobozos Dezső mindig dob pénzt Kovács Istvánnak

– Korábban 30 ezer volt a rokkantságim, nemrég emeltek, most 42... ennyiből nem lehet... – avat be anyagi helyzetébe, miután befejezi az Animals nálunk „A felkelő Nap háza” címen futó örökzöldjét. – Minden nap délután öttől, este kilencig játszok, ha esik, a Király utca egyik üzletéhez megyek, ott kihúzzák a kirakat feletti árnyikát, az alá ülök. Főleg a hatvanas, hetvenes évek zenéjét játszom. Simon és Garfunkelt, Beatlest, ABBÁ-t. Vasárnap a vásárban vagyok, szintetizátorral, ott megy

a keringő, a cigányzene, a lakodalmos rock. Lakodalmat viszont már nem vállalom a szívem miatt, tavaly elmentem egyre, hajnalban végeztünk, és azt hittem, ott halok meg. Pedig bírnom kell. A feleségem nem tud dolgozni, asztmás, az egyik fiamnál lakunk, Péccsزابولسون. Kell a pénz. Az unokákra főleg. Én már sose állhatok le, nyugdíjam nem lesz, húsz éve nem fizetem a járulékot. De azért is jövök ki, mert szeretem csinálni, és tudom, hogy az emberek is szeretik, és ez jó érzés.

Kozma Tibor a pécsi színházzal szemben, egy utcai padon ülve kedvetlenül görnyed gitárja fölé. „Ma valahogy nem megy”, morogja halkán. A 42 éves, vékony, szemüveges, hosszú hajjú férfitől megtudom, hogy magától tanult meg gitározni, tinédzserként hevemetált játszott egy bandában. Sosem léptek fel, a kertvárosi lakótelep peremén, egy garázsban bömböltették a nótáikat, a maguk örömére. Tibor

Kozma Tibor

korábban betanított munkásként dolgozott egy elektronikai üzemben. A cég bezárt, és akkor kezdett el zenélni az utcán. Eleinte Metallicát, Guns N' Rosest, Eddát, pár éve viszont már csak 19. századi, spanyol, romantikus gitáretűdöket.

ETŰD ROMANTIKÁRA

Tibor mindig elkíséri a párja. Vigyáz rá. Az ápolónő végzettségű, ám takarítóként dolgozó asszony a rossz példát mutató cimboráktól félti Tibort.

– Gyenge jellem vagyok, vigyázni kell rám – vallja be ironikus mosollyal. – Flekkes vagyok, depressziós. Le is százalékolnak. Onnan indult minden, hogy a szüleim nem szerettek. Elkezdtem inni, később drogozni. Biofüvet, kristályt.

Tibor 25 éve él együtt társával, de az asszonnak négy éve elege lett a férfi függőségéből és kedélyhullámzásaiából, és elhagyta őt. Válaszul Tibor bevett egy szatyor nyugtatót. Harminc napig nem tért magához. Utána Tibor vállalta az elvonót, és azóta tiszta, ismételteti büszkén. Az asszony visszatért hozzá, és óvja minden lépését. A pár egy másfélszobás albrétben lakik, a főbérlo ismerős, ezért mindössze 30 ezret és a rezsit kéri tőlük. Az asszony 140 ezret kap kézhez havonta, a férfi ellátása 22 ezer forint, ezért fontos, hogy Tibor összemuzsikáljon valamennyi pénzt.

– Ma senki sem állt meg, ez elkésértő – összegez ernyedten. – Csak elmennek mellettem, koldusnak néznek, akinél van egy gitár. Az nagyon jó, ha megállnak, hogy meghallgassanak, akkor megjön a kedvem, mert olyanok figyelnek rám, akik észre se vennének, ha nem zenélnék.

Pécssett a városháza engedélye kell az utcazenéléshez, aki kéri, általában meg is kapja, nem kell hozzá vizsga és fizetni sem kell érte. Akinek ilyen nincs, az nem zenélhet, és meg is büntethetik. Tibor a kevesek egyike, akinek nincs engedélye.

Mégsem vegzálják. Egyébként azért nem kérhet igazolványt, mert a főbélő nem engedi bejelentkezni őt, így nincs lakcíme, anélkül pedig nem lehet passzust kérni az utcai zenéléshez. Telefonhoz se, így Tibornak – talán a városban egyedül – mobilja sincs. Amúgy depresszió ide, kilátástalanság oda, Tibornak van humora, gyakran nevet saját balsorsán.

Pécs belvárosának huszonöt-harminc állandó utcazenésze van, időnként azonban megjelennek idegen arcok, ők általában átutazók, akik a városban időzve muzsikálnak kicsit. Az is előfordul, hogy helyi középiskolások vagy itt tanuló egyetemisták afféle bátorság-próbaként gitároznak, hegedülnek, furulyáznak a centrum egyik promenádján. Ki egyedül, ki párban, ki trióban. Ők azt mondják, hogy nem a pénz fontos, hanem a megmutatkozás kalandja és élménye. A zenészek között nem dúlnak viták, hogy ki, hol teledphet le. A játszási engedély nem helyhez kötött. Aki előbb odaér, azé a placc, a később érkező hallótávolságon túl keres magának helyet.

A DEZSŐ ÉS AZ Ő DOBOZAI

A pécsiek és az idelátogató turisták jól fogadják az utcai zenét, szerintük a városi élethez ez is hozzátartozik, sőt kell is. A boltosok kicsit másképp vannak ezzel, időnként belefáradnak az üzletük előtti egyhangú nyekergésbe, ezért van, aki kifejezetten kéri az odateleplő zenészt, hogy menjen inkább máshová.

Sok pécsinek megvan a kedvenc zenésze, s annak szinte mindig dob is pénzt a kalapjába, dobozába, kosarába, hangszertokjába. Keresztes Dezső – bár hajléktalan – mindig ad Kovács Istvánnak. A 45 éves férfi azt mondja, akkor ment el a háza, amikor 17 éves fia meghalt. Elgázolta egy autó. Dezső akkor eladta szerény portáját, és a pénzen kriptát építtetett

gyermekének. A télen-nyáron utcán éjszakai, deformált orrú, sovány férfi üveg- és sörösdobozgyűjtésből él.

– A fiam halála utáni két napban sehogy nem tudtam megnyugodni, és összegyűjtöttem 15 770 dobozt – állítja, miközben bedob ötszáz forintnyi érmét kedvenc zenészenek –, azóta dobozos Dezsőnek csúfolnak.

Flóráként mutatkozik be az a harmincas asszony, aki adott már szinte valamennyi pécsi utcazenésznek, csak a Széchenyi-téren hegedülő Karcsinak nem. Karcsi egykor a jó nevű cigányprimás, Dörömböző Géza zenekarában kontrás volt, ám a nyolcvan felé tartó hegedűs játéka mostanra teljesen szétesett.

– Évek óta arra készülök, hogy adok neki pénzt, ha megígéri, hogy abbahagyja – avat be Flóra a terveibe, aztán legyint: – Ááá, úgyse teszem meg. Nem akarom megbántani. Ő is hozzátartozik a térhez.

Kozma János

A SZERZŐ FELVÉTELEI

Az utcazenészekre áldozó pécsiek Kozma Jánost kedvelik leginkább. János is az Irgalmasok utcájában gitározik, a 47 éves férfi glaukómás szemével csak folto-

kat lát. Szürkehályoggal született, kétévesen megoperálták, ám a műtét nem adta meg neki a látást. János Lentiből származott Pécsre, egy tizenegy gyermekes családban nőtt fel, iskoláit a vakokat oktató pesti intézetben végezte. Hátrányos helyzetét 16 évesen – amikor kortársai csajoztak, buliztak – egyre elviselhetetlenebbnek érezte:

– Elment a kedvem mindentől – idézi meg akkori állapotát –, ám egyszer csak megtaláltam Istent. Megtértem. Addig is hívő voltam, de akkortól tudtam, hogy Istenre kell bíznom magam. Azóta minden könnyebb nekem.

János családjában többen is zenéltek, így ő is kezébe vett egy gitárt. A közönség előtti zenélés számára úgy kezdődött, hogy egyik testvére szólta neki: kimehetne a lenti vásárra gitározni. Nehezen, de ráállt.

– Bedobtak nekem többezer forintot, olyan volt, mintha rám szakadt volna a bank – mondja mosolyogva.

Azt követően is járt a vásárra, majd Pécsre került, ahol az egyetemen szociálpolitikát tanult, mellette meg az utcán zenélt. Aztán az egyetemet abbahagyta, s azóta zenélésből él. Megnősült, a református egyháznál diakonisszaként szolgáló feleségével négy gyermeket nevelnek. A családnak saját háza van, azt főképp az asszony örökségéből vették. János nem panaszkodik állapotára, főz, most, takarít, foglalkozik a gyermekeivel. A férfi rokantellátása nem lenne elegendő a család megélhetéséhez, ezért János a hirdi református templomban orgonál, emellett minden nap délelőtt 10-től 4 órán át muzsikál. Dalkínálatáról így beszél:

– Régen csak könnyűzenét játszottam, Koncz Zsuzsát, Máté Pétert, Bojtorjánt, Illést, 100 Folk Celsius. De tíz éve egyre több keresztény éneket játszom. Ez is kell ahhoz, hogy megéljem a hitemet. Nekem öröm a zenélés, amikor a pandémia miatt hetekig nem jöhettek, az megviselt. Az különösen nagy öröm, ha valakinek tetszik, amit csinálok. Volt, hogy valaki felvette a telefonjára a dalomat, és mindjárt elküldte a párjának. De az is öröm, ha odajön valaki hozzám, és beszél velem az örömeiről és a gondjairól. Megtisztel ezzel.

FÁIN NAPOK

Ahogy távolodom tőle, az Ürögdi Ferenc versére írt dalt kezdi játszani, ami mintha összefoglalná az életét: „Szerettem volna nagyra törni, megfejteni a titkokat, a gondolatnak fecske-szárnyán bejárni kéklő ormokat. De lassan-lassan már belátom, merőben más az én utam, a hétköznapi dzsungelébe parancsolt vissza jó Uram”.

Az utcazenészek nem szeretnek arról beszélni, mennyi pénz jön össze naponta vagy havonta. De azzal azért eldicsekednek, hogy mikor volt öröms napjuk.

– A pécsi vásárra egyszer 43 ezer forint jött össze – árulja el Kovács István. – Az fáj volt!

– A színházi találkozó idején minden este remek volt – mereng a múlton Kozma Tibor. – A színészek megálltak mellettem, számokat kértek, táncoltak és szórták az ezreket. De már nincs fesztivál, ez is elmúlt. Ma annyit se kerestem, hogy vegyek egy buszjegyet. Megdobnál egy ötszázossal? Nem akarok gyalog hazamenni.

Ungár Tamás

Írjon nekünk, ha javaslata van:

www.kincses.hu/kapcsolatfelvetel.html

Milyen szépek voltak egyszer

Most is szépek lennének. Egy asszony visszaemlékezései, aki a háborúban volt gyerek. Már csak rajzok, emlékek, halvány foltok az írásban, a lelkünkben. Ha te, gyermek, unoka, nem érted, miért bohóckodsz, ha nem jut eszedbe, mitől remegett meg a kezed, ha nem veszed észre, a szemed sarka miért reszket éppen. Ha nem találsz magyarázatot – nézz az ártatlanok szemébe, kérdezz a szegényektől, érezd a meggyalázottak büntelen bűnét. Figyeld a bolondjaidat. Légy bolond velük. Váradi Ilona mesél nekünk.

■ *Bencsik úr, a tollas*

Nagyon szép férfiak voltak mind. Mind kőműves volt, mind elitta az eszit. Egyiknek se volt egy rendes háza, vagy valamije. Ez a lőrinci ház volt. Volt a főház, mert a lépcsőn kellett fölmenni, ott a konyha meg a szoba. Az udvarban féltetős kis házacskák, egy-egy lyuk. Egy szoba, meg egy konyha, egyikben lakott a Józsi bácsi a négy gyerekével. A főház padlásán lakott egy névrokon, a Bencsik bácsi, egy öregember, annak ott volt egy ágy, meg egy dunyha, aminek soha az életben nem volt huzatja, és a Bencsik bácsi mindig vastagon tollas volt. Ezek az irigységek, a féltetős lyukakból, az Ilusék például, ezek fölhergelték a nagymamát, hogy kérjen már pénzt azért, mert itt lakik. Magának sincs pénze! Nem tudni, a nagymama miből élt, biztos jött valami nyugdíj vagy más valami üzletségből.

– Mama, kérjen a Bencsiktől pénzt! Itt lakik ingyenben, jön-megy itten föl a padlásra, leesik, a múltkor is a Pista vitte föl.

A tollas Bencsik koldulni járt. És akkor mondta a nagymama az este műszakból hazaérkező, tollas Bencsik úr közönségének:

– Bencsik úr, kérem, Bencsik úr! Fizeszen már valamit ezért a szállásért.

– Jaj, Bencsikné asszony! Hát nincs nekem egy fillérem sem.

– Nincsen? Na, akkor jöjjön, vacsorázzon velünk!

■ *Ila néni gombostüben*

Hogy ott mi volt! A főház egyetlen szobájában, egy dupla ágy a közepén, régi masszív, nagy bútorok. Abban aludt a Bencsik nagymama, meg az Ila néni, meg az Etapeta, a púpos szegény. Meg valamelyik Bencsik gyerek, amelyik éppen arra járkált. Soha az életben föl húzva nem volt az ágy, de beágyazva se. A kályha az mindig füstölt. Mikor az Ila néni halálán volt, akkor rakatták át a kályhát, akkor jó lett. Előtte mindig füstölt.

Az Ila néni vállalt otthonra is munkát, hogy eltartsa ezt a népes társulatot. Ő ott varrt a szoba közepén, a szőrmét, ahogy vágta, az persze szanaszét hullott, akkor ugye, ha el kellett valahova szaladnia, fölkapta azt a kabátot, amin éppen dolgozott, hol férc volt benne, hol gombostűk, hol egy madzaggal kötötte át a derekát.

A nagypapa olyan mérges volt, mikor reggel így jelent meg nálunk valamiért.

■ *Bejgli a kriptában*

Eltemették a Bencsik nagymamát, meg a púpos Etát, akinek kisimult a háta, amikor a gyáli házban föl stószolták őt a többi halottal. Ott volt a nagymama is, aki lerágt a kézfejét az éhségtől.

Karácsonykor kimentünk a temetőbe hozzájuk, s akkor ott láttuk azt a fantasztikus légi csatát, ott zajlott a fejünk fölött –

borzalmasan gyönyörű volt. Sötétkék égen kristálytisza levegőben, az évszázad tele volt, a kristálykék égen a vadászgépek csatáztak, világító lövedékek, mi meg álltunk egy kripta ajtajában, nem lehetett mozdulni, akkor az én anyám azt mondta:

– Nem tudom, tettem-e cukrot a mákba.

Nem lehetett megtudni soha, hogy volt-e cukor a bejgliben, mert volt nálunk egy lány, a Flóra néni, persze nem lány volt, hanem egy beregszászi menekült, aki nálunk lakott, ellátta a háztartási teendőket, az ugyan süttött, meg főzött, és négy órakor volt a gyertyagyújtás, és kaptam egy rongybabát, más nem volt, és akkor azt mondta a Flóra néni, hogy itt a vacsora, nem tudom, volt-e egyáltalán vacsora, nem volt mit enni, és akkor álltunk a fa előtt, megszólaltak a szirénák, és akkor lementünk a pincébe. Márciusban jöttünk föl.

■ *Faláb*

A Kálmán bácsiék Gyálon laktak. Egy szobában hat gyerek, plusz egy fő, a Mariska néni hozománya, a Kálmán felesége hozománya, és egy szobában, döngölt föld volt. Be se volt vakolva. Ott laktak hosszú éveken keresztül, de a Kálmán bácsi aztán már nem tudott dolgozni, mert nagy fekély volt a lábán, és a végén le is vágták, mert rákos volt a fekély, és akkor pláne semmit nem dolgozott, persze kapott mulábat, bőrből volt, jó, nehéz volt, cipő is volt rajta. Ha a gyerekek nem fogadtak szót, akkor lekapta és hozzájuk vágta. Ottan meg a felesége tartotta el az egész családot, hozzánk jött mosni, meg a Mariska néniékhez, meg Etuskáékhoz járt mosni, meg takarítani. Ebből éltek, de valami szörnyű nyomorban.

Aztán egy időben mozi nyílt Gyálon, és akkor a Kálmán bácsi volt a mozigépész. De nem ment a mozi, csak az összes gyerekek ült szünet nélkül a moziban. Azt hiszem, tizenötször láttuk a Dankó Pistát.

■ *Nincs szóda*

Volt egy pohármesterünk a légópincében, egy Hérics nevű citromfejű pasi. És egyszer csak bejött, még citromabb volt, mint egyébként, hátában volt egy géppisztoly, és a géppisztoly végén egy orosz, egy ilyen kis gyerek volt, tenyeres, talpas, rózsás képű fiúcska, még biztos nem volt húszéves. Szörnyen meg volt ijedve szegényke. És akkor azt mondta a Hérics reszkető hangon: Senki ne ijedjen meg, itt vannak az oroszok, és szódat akarnak. Mert ugye az oroszok azzal jöttek, hogy keresték a német katonákat. De hát ugye senki nem ismerte addig ezt a szót: „szoldát”. Szódat akar. És akkor már ottan fölbátorodott közöttünk a Hérics, hátrafordult a katonához, és azt mondta:

– Háborúban nincsen szóda.

■ *Nincs kit siratni*

Szegény Cserépfalvi az egyszer evett valami szalámis zsömlét az iskolában. Ez a fasiszta Kész Andor, a tanárunk, meglátta, és akkor kiverte a kezéből, hogy, amikor készülünk a háborúra, amikor Koreában éheznek, akkor neked van pofád itten vajjas zsömlét enni? Pedig tök véletlenül ette éppen, mert mindig elloptuk az uzsonnáját, tök véletlenül aznap, szegénynek nem loptuk el. És kiverte a kezéből! És iszonyú, olyan feszültség volt állandóan a levegőben, hogy nem lehetett tényleg tudni, hogy mi a túróért nem ölnek már meg minket. És akkor mentünk a barátnőmmel, sétáltunk egyik este az utcán, és azon sírtunk, hogy mi aztán nem fogunk tudni senkit gyászolni. Mert íme lám, nincsen pasink!

■ *A Zamanacsics kalapja*

Meg volt a Zamanacsics nevű osztálytársunk, aki otthon talált egy kalapot a padláson, legalább egy méter átmérőjű kalap volt, és a tetején minden volt.

Gyümölcsök, madarak, virágok, gallyak, baglyok, hollók, gyönyörű szép kalap volt, és akkor azt mondta, ha öt forintot fizetünk neki, akkor végigmegy benne a Váci utcán. Mondtuk, kap öt forintot, de a cipőjét is vegye le. Mi követtük, az egyik oldalon ment a Zamancsics, mezítláb a kalapban, mi meg követtük a túloldalán. És ezek mind ugye, ezeknek úgy híre ment valahogy, mert hiszen egyenruhában voltunk, persze erre is jó volt az egyenruha, hogy rögtön tudták, hogy hova valósiak a hölgyikék, és akkor ezeket mind elmondták az iskolában a szemét állatok. És akkor nagyon kikapunk ilyenkor. Ilyeneket csináltunk. Volt egy osztálytársunk, akinek az anyja jegyzedő volt az Operában, és akkor minket oda mindig beengedtek. Rengeteget jártam az Operába. És akkor például láttuk a Hattyúk tavát, és akkor a Hadik Jutka mindjárt átírta egy kicsit.

■ *A poloska halála*

A Poloska halála címmel elő is adtuk. Én voltam a cíanozós, a Pető volt a Poloska, de hát nem volt az osztályban hely, csak a katedra előtt egy kicsi. Ott előadtuk, mindenki körbeállt minket, és akkor jött a poloska nagy vígan, én meg fújtam, és akkor elalélt, lefeküdt a földre, de nem akart megdőglenni, a lábát folyton emelgette. Én ordítottam neki, fújtam, a tüdőm kijött, és fújtam, és azt mondtam, dögölj már meg, hát nincs kész a leckém, erre már ott állt a tanár, és nem tudom már milyen. Voltak ilyen kommunista tanáraink már akkor.

Nagyon nagy balhé lett, hogy hogy lehet így beszélni, meg egyáltalán semmi humora nem volt, pedig a Pető olyan helyesen emelgeti az egyik lábát. Minden lába volt 80 kiló körül. Behívtak minket, fegyelmit adtak. Jött az igazgató,

négyünket bevitt az igazgatói irodába, azt mondta, most itt várjunk, összehívja azonnal a fegyelmi bizottságot, és mi ott álltunk, és megszólalt a telefon.

Akkor volt ilyen kabaré, hogy „te vagy az, Húgó?” És megszólalt a telefon, a Juhász fölvette a kagylót, és beleszólt, hogy te vagy az, Húgó? Erre, aki hívott, az eldobta ijedübe, és megint hívott. Akkor meg fölvette a Pető. Igen, iskola, te vagy az, Húgó? Hát ezen annyira röhögünk, hogy már fetrengtünk a földön a röhögéstől, mikor megjelent a vérfagyasztó fegyelmi bizottság, és biztos arra számítottak, hogy mi ott reszketve, fosva állunk, és akkor azt mondták, hogy ez nem megy. Ez nem igaz! Elküldtek minket pszichológiai vizsgálatra, hogy normálisak vagyunk-e. De ezekből naponta több száz ilyen történetünk van. És akkor elküldtek minket, hogy normálisak vagyunk-e. Kiderült, hogy normálisak vagyunk, így kicsaptak minket.

■ *Az iskolatáska államosítása*

És jöttek a háború után a faszik, hogy most mindent lefoglalnak, és nemcsak a fatelepet, az árukészletet, hanem az iskolatáskámat is elvették. Azt is lefoglalták, meg az írógépet, a telefont. Olyan telefon volt, hogy este bevitték a szüleim a lakásba. Két dugója volt. Vítették a pénzt a kasszából. Az anyám kendőjét, ami a székre volt ledobva. A táskám nem sirattam nagyon, de azért csak kellett kérvényezni, hogy adják már vissza, iskolába kell járnom... Ez így történt, és akkor, hogy holnaptól kezdve alászolgálja, mindenki mehet a fenébe. Én meg az iskolába. Mert egy idő múlva visszaadták a táskámat. Sajnos... Meg...

... meg mi is volt még?

(Volt még jó néhány évtized – itt csak a betűknek van vége.)

Hajózni muszáj

Baja ikonikus személyisége Volentér László. Egykor világvérő motorcsónak-versenyzőként élvezte az életet, ma szelíd hajósként teszi ugyanezt.

– A László Feri, a Cinke mindig csalogatott, hogy álljak be motorcsónak-versenyzőnek. Nem érdekelt, nekem az autóversenyzés volt a minden. Húszéves koromban kezdtem ügyességi versenyezni, majd a szlalombajnokságban folytattam Trabanttal és Daciával. A továbblépés a rali lett volna, de Baján nem volt raliklub, egyedül meg nem bírtam pénzzel, ezért 1977-ben abbahagytam. Aztán 1980-ban Cinke leszólított, hogy van egy öregcsöke, de jó 350-es König versenymotorja a Vízügy Spartacusnak, üljek be a csónakba és próbáljam ki! Betérdeltem a csónakba és tettem két kört, amikor intettek, hogy jöjjen ki. Azt gondoltam, gyenge lehettem, ha ennyi elég volt. Kikötöttem, és az egyik versenyző, Csapláros Laci egyből azt mondta, hogy beszéljük meg a jövő hetet. Merthogy Pesten lesz bajnoki forduló, engem neveznének. Meglepődtem, hogy ha jó voltam, miért kellett kijönnöm? Azért, felelte Cinke, mert a motor életidőtartama ilyen sebességgel három üzemóra, ha többet mész, kell egy halom új alkatrész: dugattyú, gyűrű, csapágycsor, főtengely.

AUTÓBÓL CSÓNAKBA

Így beszél arról Volentér László, hogy miképp lett belőle fél óra alatt motorcsónak-versenyző. László akkor ült először versenyhajóban, s egyből 140-150-nel tolta. Pedig ez nagyon más, mint az autó, nemcsak a víz miatt: abba

Volentér László már nem száguld, csak lépésben hajt

úgy kell betérdelni, sebességváltó nincs, a gázt kézzel kell nyomni, jobb lábbal a kipufogó hosszát lehet változtatni, ami a motor forgatónyomatékát módosítja, s a gáz és a kipufogó összehangolásával lehet a sebességet fokozni, visszafogni. Hogy mitől tudott Volentér László gyakorlat nélkül észveszejtően száguldani, arra egyszerű a válasz: volt hozzá érzéke.

Első versenyén 5. lett az akkor 27 esztendőös bajai férfi, ám 1983-ban már ő nyerte a hazai bajnokságot, és a síklóhajók 350 köbcentis kategóriájában a Világkupát. 1984. és 1990. között 3-3 alkalommal lett Európa-bajnok a 350 és az 500 köbcentis kategóriában, emellett begyűjtött még két ezüst- és két bronz-

A Vén-Duna minden vízszertőt megfog

érmet a világbajnokságokon. Nyert négy világbajnokságot is, kétszer a legeredményesebb tagja volt a világbajnokságot nyert magyar csapatnak. 1986-ban sebességi világrekordot állított fel a 350-esek között, 166,36 kilométer/órával tépett, s ez a csúcspont 1995-ig érvényben volt. Az egyéni világbajnoki győzelem viszont nem jött össze. Pedig 1986-ban komoly esélye volt erre, egy berlini versenyen csaknem teljes kört vert a világbajnokra, ám az USA-ban rendezett vb-re nem jutott ki, mivel volt egy terméketlen vitája a magyar szövetség néhány vezetőjével.

1990 végén, a legsikeresebb évében vonult vissza. A rendszerváltáskor annyira bizonytalanná vált a cégek támogatóképessége, hogy egyszerűen nem lehetett biztos szponzort találni, s Volentér László úgy döntött, hogy befejezi. Persze, addig se volt könnyű megteremteni a világszín-

vonulú versenyzés gazdasági és műszaki feltételeit. László így idézi fel, hogy miképp jutott alkatrészhez abban az időben:

– Az ADUVIZIG-nél voltam sportmunkatárs, és a Ganz bajai gyárában dolgozó szerelőim, Hübel László és Bognár Tamás gyártották a nekem szükséges alkatrészeket. A bajai kismotorgépgyárból kaptam a speciális ragasztókat, menetjavítókat és acél kötőelemeket. Ha bementem alkatrészért, leszóltak az irodából a rendésznek, hogy a Volentér táskájába ne nézzenek bele! Ez így ment akkor.

Mindezt aközben hallgatom, hogy László motorral felszerelt csónakján a Türr István-kilátótól elindulva felfelé kapaszkodunk a Dunán. Merthogy az ex-versenyző azóta sem szakadt el a víztől, tavasztól késő ősziig nincs nap, hogy ne legyen kint a folyón. Ez persze Baján természetes, több ezer helybélinek van va-

lamilyen ladikja, s azokból vagy félezer motorral is meghajtható. Tegyük hozzá, hogy László nem afféle csónakba született bajai, az ő felmenőinek nem volt vízi járműve, viszont 1977-ben belenősült egy olyan családba, ahol mindenkinek lételeme volt a Duna.

A PART IS A VÍZRŐL JÓ

Ahogy Volentér László fiának is. Az apja által csak Lackónak becézett, 44 esztendőes férfi, ha csak teheti, egy hatszemélyes jachttal járja a Dunát. Ezt már akkor tudom meg, amikor László a csónakjával utoléri Lackó hajóját, hozzáköti a kicsit a nagyhoz, s átmenyünk a jachtra. Ifjabb Volentér már hatévesen csónakázott, egy évvel később vizisizett, később kenuzott. Most viszont jachtozik, merthogy 2018-ban vásárolt egy vele egykorú kishajót Hollandiában, hazahozta, s azzal csorog a Dunán. Tényleg csorog, felfelé 6, lefelé 13 kilométeres sebességgel. Mehetne gyorsabban, a 10 ezer köbcentis motor bírná, de ő azt élvezi, hogy közben gyönyörködhet a Dunában, a folyót két oldalról ölelő gemenci erdő titokzatos zöldjében. Lackó integet a parton ejtőzőknek, pár szót vált a mellette elhaladó csónakok gazdájával, utasaival. A barátok néha átszállnak a jachtra, beszélgetnek ott egy keveset, s ez időre a csónakjukat hozzákötik Lackó hajójához. Előfordult már, hogy 4-5 ladikot húzott az öreg hajó.

– Vízen lenni jó – mondja a kormánykeréknél álló Lackó –, az utakon sok az idegesség, a vízen viszont nincs eszelős hajtás, előzés, büntetőfékezés, anyázás. Csak nyugalom van. Ha eljön a vacsora-idő, olyan helyen horgonyzunk le, ahol előttünk a naplemente. Ott egészen más a vacsora.

A Volentér család évente háromszor-négyszer elhajózik Ausztriába, Németor-

Ifjabb Volentér szerint a vízen nyugalom van, nem úgy mint az utakon

A SZERZŐ FELVÉTELEI

szágba vagy a Balkánra. Egy szakaszon a fiú a kormányos, vele van párja és kislánya, majd az apa a feleségével utánamegy autóval, és az egyik kikötőben váltják egymást. Az apa és a fia gyakran visznek magukkal barátokat is a jachtra, akik aztán napokig velük hajóznak a Dunán, a Majnán, a Rajnán. Mindkettőjük életében fontos szerepet kap a vidám, összetartó társaság.

– Apámnak is sok barátja volt – mondja erről Volentér László –, és apósom is igazi társasági ember volt. Állandóan jöttek hozzá a rokonok és a barátok. Ráadásul vendéglátós volt, onnan sokan ismerték, szerették.

Az örökölt példát vitte tovább a Volentér házaspár, a hetvenes évek végén László és felesége éttermet nyitott Baján. A száz vendéget leültetni képes hely hamar népszerű lett, amit erősített, hogy 1995-ben a városban elsőként bevezették a napi menü házhoz szállítását. 2010 után az étterem irányítását a házaspár fokozatosan rábízta Lackóra, ő ma is ebből él. Idősebb Volentér a feleségével kiment Ausztriába, ahol a mariazeili sápadicsomban vettek egy hatszobás vendégházat, és azt vitték. A házaspár onnan is ment nyugdíjba három évvel ezelőtt. Amúgy László az Alpokban sem szakadt el a víztől, igaz, annak fagyban kristályosodott formáját élvezte, ugyanis szezonzban minden nap többször is lesiklott a vendégház közelében lévő 900 méter szintkülönbségű, 6 kilométer hosszú sípályán.

MICSODA VERSENYEK VOLTAK!

Amikor itt tart, megjegyzem neki, hogy tud élni. Nem tiltakozik, de megjegyzi, hogy a bajaiak mindig is tudtak, itt mint ha több lenne az emberekben az életkedv, mint máshol. Talán a Duna teszi, talán, hogy több nemzetiség él együtt, talán valami más. Jellemző, hogy itt még a hetvenes-nyolcvanas években is tucatnyi vendéglőben, sörözőben, kávézóban zenekar muzsikált, és mindig ment is dajdáj, pedig akkor már a hasonló nagyságú városok kocsmáiból eltűnt az élőzene.

A Rezeti-Duna befolyásánál elhagyjuk Lackó jachtját visszaszállunk Volentér László csónakjába, és a Vén-Dunán keresztül célba vesszük a várost. Amikor elérjük a híd után a kikötőt, László a portáldaruk felé mutat:

– Versenyeken itt volt a körpálya legészakibb pontja. Az emberek a portáldaruk tetején ültek, és onnan szurkoltak. Köz-

ben nem inthettem nekik, de utána idehajtottam, és megköszöntem, hogy drukkoltak nekem. Nagy volt mindig az ujjongás.

Távolodunk a darutól, s közben megkérdem, hogy hányszor borult versenyen. Elmondja, hogy az ukrainai Ternopilban vezető helyen ment 160-nal, amikor egy szélbefúvás megemelte és felborította a hajót. De bukott a cseh Jedovnicében is. Megúsztta mindkettőt. Nem úgy, mint Otto-Jürgen Schumburg: a keletnémet versenyző 1981-ben Baján borult fel. 43 éves volt. Emlékét tábla őrzi a Türr-kilátónál.

– Az volt a második versenyem – jegyzi meg László, aztán hallgat.

– Sosem félt, hogy ez magával is megtörténhet? – lököm tovább a szót.

– Attól nem. Volt bennem szorongás, de az versenyfeszültség volt. Az meg kell is. Attól, hogy halálos baleset ér, sosem félttem. Pedig tudtam, hogy a csónakból kirepülő embert úgy megüti a víz, mintha a betonhoz csapódna.

– A családtagok se féltették, nem próbálták lebeszélni?

– Féltettek, de eszükbe se jutott, hogy lebeszéljenek. Tudták, hogy nem lenne semmi értelme.

Elérjük a Sugovicát, Volentér László csónakjával odasimul a parthoz, elköszön tőlem, és visszaindul a család Duna-parti hétvégi házához. Lépkedek a parti részűbe betonozott lépcsőn, s felül megállít egy középkorú férfi.

– A Volentérral csónakázott? – kérdez rám mosolygó szemmel.

– Igen, vele – bólintok rá.

– Mekkora versenyző volt! Micsoda versenyek voltak itt! Gyerekként annyira drukkoltam neki. Apámmal, és az öcsémmel jöttünk. Sose feledem el azt, soha!

Ungár Tamás

ESIK-E VAGY FAGY, FAGYIK-E VAGY ES

Amikor a felhőlövő csőre tölt

– Ha van jég, ha nincs, szinte minden vihar után akadnak, akik jönnek, fenyegetőznek vagy vádaskodnak, hogy megint trehány munkát végeztem, miattam micsoda kár érte őket, hiszen elverte a termést vagy a házat a jég, de olyanok is előfordulnak, akik egy-egy beharangozott zuhé elmaradásakor engem hibáztatnak, hogy nem kapott esőt a földjük – tárja szét a kezét megadón Kovács Zsolt.

A Somogyjád melletti határban állunk, a negyvenes férfi egy fura csőre illeszt éppen palackokat, miközben az eget vizslatja. Hétágra süt a nap, s bár a meteorológia heves, akár jégveréssel párosuló zivatart jelzett délutánra, egyelőre nyoma sincs a várható ítéletidőnek. Kovács Zsolt telefonjára azonban már megérkezett az értesítés, amely azt jelenti, hogy cirka három óra múlva leszakad az ég.

EZÜSTJODIDOT A GYANÚSRA!

Az üzenetet a NEFELA Dél-magyarországi Jégesőelhárítási Egyesülés küldte a jádi férfinak, aki öt éve vette át a helyi jégkármentesítő kezelését, mely amúgy a projekt kezdete óta, vagyis cirka harminc éve működik a településen. A társulás eredendően Baranya, Somogy és Tolna mezőgazdasági nagyüzemei, érdekképviselői összefogásával alakult meg 1991-ben, majd beszálltak biztosítók és az Országos Meteorológiai Szolgálat (OMSZ) is, így a NEFELA jelenleg nagyjából másfélszáz saját talajgenerátora mellett a Nemzeti Agrárgazdasági Kamara több mint ötven ilyen berendezését is működteti.

– Egyszerű, de hatékony technika – mutatja a szántóföld szélén álló, leginkább a PB-palackok tárolásához hasonlatos ketrecben tárolt eszközt Kovács Zsolt. Jégelhárítás kapcsán, ha nem is Star Wars-világbeli, de azért ennél bonyolultabb szerkezetre számítottunk: az eszköz egy betonba erősített talpból, égőfejből, védőkupakból és egy cirka húsz centi átmérőjű és méterhosszú csőből áll, melyet néhány gyors és begyakorolt mozdulattal alig egy perc alatt hoz üzemkész állapotba kezelője. A működéshez két fémtartály szükséges még, az egyikben nagynyomású levegő, a másikban acetonos ezüst-jodid keverék található, előbbi nyomja az oldatot az égőfejhez, az aceton pedig az égést táplálja. Gyufa lobban, majd tűnik el a csőben, s abban a pillanatban némi sziszegéssel megjelenik egy apró koromfelhő, majd átforrósodik a levegő a cső körül: hivatalosan megkezdődik a jégkármentesítés.

A folyamat során az elégett ezüst-jodid nagyjából 2-3 kilométeres magasságba jut fel a jégesőgyanús felhők közé, ahol ugyan a vihar miatt kialakuló jég szemeket nem tudja megsemmisíteni, viszont, miután molekulái ugyanúgy vízcseppeket kötnek meg, mint ahogyan a jég szemek, afféle konkurenciát teremtenek: a vízmennyiség több tapadási helyet talál, így mennyiségileg több, de kisebb méretű jégdarabka keletkezik. A jégverésnél pedig a földet elérő méret a lényeg, s mivel a magasból a földre a jég szemek olvadnak, s így veszítenek térfogatukból, apróbb, ezáltal kisebb kárt okozó áldás hullik az

Egyszerű, de hatékony technika – mutatja Kovács Zsolt

égből: például baracknyi, szilványi helyett csak cseresznyemag nagyságú.

ÚJ JEGEK JÖNNEK

– Remek technika, ám nem minden jég ellen hatékony – magyarázta Kovács Zsolt. – Mostanában egyre több, ráadásul intenzívebb szupercella alakul ki, melyek 7-9 kilométer magasan képződnek, így ezek ellen igazából tehetetlen a generátor, hiszen olyan magasba nem tudjuk feljuttatni az ezüst-jodidot.

A rendszer április 15-től szeptember 30-ig áll készenlétben, utána már nem védik a földeket, hiszen bár jöhet jégvihar, de olyankorra már csak a kukorica marad lábon, s a pénztárcája is véges a gazdáknak. Akiknek évente és hektáronként ezer forintba kerül a védelem, igaz, megéri áldozni rá, hiszen egy kiadós jégverés komoly, akár több tízmilliós kárt okozhat.

A generátorok kezelői egy, külön csak erre használható mobiltelefonra telepített

applikáción keresztül naponta háromszor kapnak előrejelzést az OMSZ-től, reggel 7, délután 1 és este 7 órakor, ebben a következő hat órára várható időjárásról tájékoztatják őket.

– Ha jégeső esedékes, akkor a jelzés után legkésőbb húsz perccel be kell indítani a rendszert – folytatta Kovács Zsolt.

Mindez persze azt is jelenti, hogy a generátorkezelő öt és fél hónapon át nem hagyhatja el őrhelyét. A nyári vakáció ismeretlen fogalom számukra, a jádi férfi is egy-egy napra tud csak elutazni a Balatonra, ami vonattal amúgy fél óra. A szolgáltatást szezononként 394 ezer forintért vállalta, illetve eddig 30 ezerrel kevesebbet fizettek neki, de az inflációnak hála az idén emeltek az összegben.

– Nem is elsősorban ezért csinálom, bár bevallom, jól jön – ismerte el az amúgy karbantartóként a faluban dolgozó férfi. – De igazából az vonz, hogy segíteni tudok rengeteg embernek, ha jól csinálom, óriási

Jégverte fóliasátor és eper

A SZERZŐ FOTÓI

értékeket tudok megmenteni. Itt a környéken nincs más ilyen feladat, amivel hasonlóképpen hasznos tudnék lenni.

Gyors számolgotás után kiderült, a rendszert évente 70-75 alkalommal kell beindítani, vagyis öt nappól átlag kétszer működteti a jégkárelhárítást. Ami nem olcsó mulatság, egy kannányi – 30 liter – oldat, ami 20-22 óra működésre elegendő, több mint 80 ezer forint. Alkalmanként átlagosan hat órán át égetik az ezüst-jodidot, vagyis csak Somogyjádán – ahol 13 órányi folyamatos működés eddig a csúcs – szezononként 1,5 millió forint az alapanyagköltség. Ugyanekkora átlaggal számolva a Dél-Dunántúlon évente 300 milliót visz el a jég elleni védekezés.

VIDD EL, URAM AZ ESŐT!

Egy generátor egy tíz kilométer átmérőjű kört fed le, nem véletlen, hogy a környéken nagyjából minden második faluba telepítettek. A szerkezet sohasem az adott településen hatékony, hiszen a felhőkbe feljutva az áramlatok elviszik, vagyis az

igazi hatást úgy két faluval arrébb fejt ki.

– Sokan persze ezt sem értik, s rengetegen hiszik, hogy egy ilyen szerkezettel meg lehet akadályozni az esőt – tér vissza az esetleges konfliktusokra Kovács Zsolt, aki azért hozzátette, szerencsére őt eddig csak szóban bántalmazták viharkár miatt, de alföldi kollégáit a nagy tavalyi aszály idején többször is halálosan megfenyegették. Arrafelé akkor volt a feszültség, hogy a Nemzeti Agrárgazdasági Kamara (NAK) több körzetben kénytelen volt leállítani a rendszert, hogy bebizonyítsa, nem a jégkár mérséklése érdekében bevetett-elegetett ezüst-jodid a felelős az esők elmaradásáért.

V. A.

STEINSCHNEIDER LILLY, AZ ELSŐ MAGYAR PILÓTANŐ

Nő röpül az égen

Tiszteletreméltó elődünk, a Kincses Kalendárium („a gyakorlati élet általános útmutatója” – és tényleg az volt!) 1914-es kötetében beszámol az aviatika fejlődéséről, mivel a krónikás „csodálatossággal” figyeli „a repülés és léghajózás napról-napra, vagy mondjuk fokról-fokra való óriás fejlődését”. A beszámoló 1912 júliusától 1913 júliusáig veszi sorra a repülőgép és a léghajó krónikájának lépcsőfokait. Az 1912. augusztusi események között ezt írja: „Steinschneider Lilly Bécs-újhelyen letette a pilótavizsgát. Ő volt az első aviatikus leány a monarchiában.”

A jeles orgánium, miként egyébként az összes napilap is, 1914 júniusáig még számos eseménnyel kapcsolatban említi Steinschneider Lillyt, mindannyiszor valamely repülőnapon vagy -versenyen való megjelenése alkalmából. Kortárs tudósításokból ezután csak 1916-os férjhez menéséről szóló tudósításokban találkozunk (közülük az egyik nem is pilótaként, hanem korcsolyabajnoknőként említi, mert az is volt), továbbá egy listában, amely az aviatika (repüléstan) hivatalos lapjában az 1916. február 1-ig nemzetközileg elismert repülőgép-vezetői engedéllyel rendelkező személyek nevét tartalmazta.

SZÁRNYÁRA KAPTA A HÍRNEV

1916-ban tehát Steinschneider Lilly még repülhetett volna, ám az említett 1914-es júniust követő hónapban kitört az első világháború, s a bátor pilótanő szigorú atyja nem engedélyezte, hogy leánya, óhaja szerint, ezt a hobbit a hadsereg kötelékében is folytassa. Ehelyett elszegődött vöröskeresztes ápolónőnek, amely tevékenysége során hamarosan egy férjet is beszerzett magának.

Még ma is előfordul, hogy a légi utasok felkapják a fejüket, amikor egy csendő női hang köszönti őket kapitányként

az utazás elején. A XX. század viszont azért nem volt meglepő, mert ez az egész repülés annyira új volt, hogy férfi és női pilótákra egyaránt csodálattal tekintett az emberiség. Egyébként is felívelő korszakát élte a feminizmus, a nők szerepvállalása minden területen napirenden volt. A Nő és a Társadalom című folyóirat 1912. január elsejei számában jelentette: „Az első magyar női aviatikus. Steinschneider Lilly, aki szüleinek akarata ellenére iratkozott a bécsújhelyi pilótaiskolába, decemberben megszerezte a repülőigazolványt. Mintegy 20 méternyi magasságban 500 és 1000 méternyi távolságot repült be egyedül Etrich monoplánon.” Amivel kissé túl is lőtt a célra a lap, mivel ama bizonyos igazolványt valójában csak 1912 augusztusában szerezte meg Steinschneider Lilly. Abban viszont nem tévedett az újság, hogy a pilótaiskolába való beiratkozás lehetőségéért valóban meg kellett küzdenie szüleiével, és kiképzése során 1911 őszen-telén már valóban önállóan is repült.

KARKÖTŐÉRT JOGSI

A vagány kisasszony az Osztrák–Magyar Monarchia állampolgáraként 1891-ben jött a világra Budapesten, gazdag polgári családban, öt testvér közül másodikként,

egyben első leánygyermekként. A magyar zsidó apai ágon bútor- és paplanyár volt a gazdagság fedezete, édesanyja a Monarchia egy másik országából jött: cseh származású volt. A fiatal hölgy tanulmányairól nem sokat tudunk, a Közlekedési Múzeumban található leveleiből annyit, hogy több nyelven írt, olvasott, beszélt, feltehetőleg jó nevelést kapott, minden biznnyal leérettségizett. Nem tudom, hogy ifjú hölgyek milyen tantárgyakat tanultak abban az időben a középiskolában, Lilly kisasszony erőteljes technikai érdeklődése mindenesetre feltételez bizonyos matematikai-fizikai előképzettséget.

A technikai irányultság először a gépjárművek iránti érdeklődésben nyilvánult meg. Talán ezzel keverte össze A Nő és a Társadalom tudósítója a szülőkkel kapcsolatos állítását, gépkocsivezetői jogosítványát ugyanis Lilly valóban a család tudta nélkül, titokban szerezte meg. Eleinte autójavító műhelyekben tanulmányozta az automobil működését, majd ékszeri elzáróelosítása árán vett órákat gépkocsivezetésből. Erről az időszakról szóló emlékeit a Múlt-Kor magazinban olvashatjuk: „Egy kicsi külvárosi garage-ban, egy vén rozoga Puch kocsin (mely akkor rém imponált nekem) megkezdtem a tanulást. Az öreg Puch koci sokat megszékált az engem, a Népligetig még csak húzott valahogyan, de ott rendszerint megállt, néztem a motort, kurblyiztam rogyásig, nem ment, még magáztam is a Puchot, nem ment, a vége az volt, hogy stráfkocsi tolt haza a jó öreget. Na de aztán elérkezett a nagy pillanat. 6 heti kínlás után kezemben tartottam azt a kis papírlapot, melynek soffőrigazolvány a neve.” 1911-et írunk ekkor. A leány másnap a szülők legnagyobb meglepetésére megkocsikáztatta a családot.

A technikai érdeklődés azonban tovább szárnyalt. Egy évvel korábban, egy

bizonyos rákosmezei repülőnap láttán fészkelte be magát Lilly szívébe a vágy, hogy maga is mindenáron részese legyen a repülés élményének. Ezt már nemcsak a szülői féltés, hanem a pilótatanfolyam díja is akadályozta. Talán több elzáróelőtanulója nem volt az ifjú hölgynek, így kénytelen volt szülei elé tárnai szándékait. Úgy látszik, a szülők beletörődtek Lilly hajthatatlanságába, meg talán bíztak abban, hogy ha nem titokban áll neki a leány az új kalandnak, mégis inkább biztonságban tudhatják. Végül biztosították a 6000 koronát s mellé még egy francia kisasszonyt a bécsújhelyi tanulmányok elvégzésére.

A SZÉDÍTŐ HAT MÉTER

Ez azért még akkor is annyira különleges dolog volt, hogy a sajtó rendszeresen tudósított Steinschneider Lilly kisasszony aviatikai fejlődéséről. A pilótatanonc annak idején először utasként ismerkedett a repülés világával. „Bécsújhelyről jelentik: – tette közzé a Pesti Hírlap 1911. szeptember 27-én. – Sablatnig József, az alsó-ausztriai körrepülés győztese, megajavította az osztrák utasrepülési rekordot, amennyiben három utast véve maga mellé, két hatalmas kört írt le mintegy 6–8 méter magasságban. Utasai közt volt Steinschneider Lilly kisasszony is, az első magyar aviatrice.” Ez nem volt mindig kockázatmentes: mikor egy alkalommal önhibáján kívül lekéste a repülésre kiszabott terminust, az időben felszálló gép lezuhant, s a Lilly helyett felvitt tanuló nyakszirtrőrést szenvedett. A Nemzeti Sport tudósítója sajnálkozik az eset fölött, de kívánja, hogy a balesetet ily módon elkerülő kisasszonyt „aviatikai kísérleteiben mindig a szerencsés véletlenek támogassák”. Hamarosan már önállóan repül: „Nemrégiben már egy kilométeres repü-

Már a kiképzése idején három ország vitatkozott azon, hogy vajon melyikük mondhatja sajátjának az egyik első európai pilótánőt, Steinschneider Lillyt

léseket produkált Etrich-gépén” – tudósít decemberben ugyanez az orgánum.

Bécsújhelyi tanoncéletéről vizsgája után így mesélt Az Újság riporterének: „Reggel fél 4 órakor kelek, azt tudja, hogy Bécsújhelyben a Central Hotelben lakom. Négy órakor már Illner lakása előtt vagyok, kavicsal megdobom az ablakát. Ő a tanárom, s együtt megyünk ki a gyakorlótérre. Ott vagyok 10-ig, sőt, ha Uzelac alezredes, a katonai pilóta-iskola parancsnoka kijön, akkor délig is. Dolgozom a műhelyben, nézem a mások munkáját, s most már jó ideje magam is fölszállok mindennap. Még mondtam is: ideje volt, hogy letegyem a vizsgát, a bricsesz nadrágom szétszakad, újat kell csináltatni.”

A 4. SZÁMÚ IGAZOLVÁNY

Már a kiképzés idején három ország vitatkozott azon, hogy vajon melyikük mondhatja sajátjának az egyik első európai pilótánőt. Addig ilyen vállalkozásra majdnem kizárólag csak francia hölgyek adták a fejüket. Amint láttuk, a Kincses Kalendárium nagyvonalúan a „monarkia”, azaz az Osztrák–Magyar Monarchia első aviatikusnőjeként mutatta be Lillyt. De már 1911 decemberében azon borong a Pesti Napló, hogy „a Lajtán túl nagy

étvágygal kebelezik be az ott tanuló s eredményeket elérő magyarjaink érdekeit, írják ezeket most az ő számlájukra. Székely Mihály, majd ifjabb Teleky Tibor grófot mindig osztrák pilótáknak tüntették fel, s most hogy Steinschneider Lilly is hozzájuk ment tanulni és az eléje gördített ezer akadály dacára már is több kilométer hosszú repüléseket produkál Etrich gépen, úgy a német, mint francia és angol lapokban úgy emlékeznek meg róla, mint a lendő első osztrák pilótanőről.” A Nemzeti Sport azonban karakánul leszögezi: „Akár mint van is, azért Steinschneider Lillynek a pilótaigazolványt mégis csak a Magyar Aero Club fogja kiállítani, s mégis csak a magyarok lesznek azok, akik őt elért sikereiért a legönzettelenebbül és a legszívélyesebben fogják üdvözölni.” Ez a hazakodás egészen az 1912. augusztusi pilótavizsgáig, sőt még utána is folyt.

A bécsújhelyi civil és katonai aviatikusok jelenlétében lefolytatott vizsgáról telefonon adott részletes beszámolóját augusztus 18-án több újság is közvetítette: „Steinschneider Lilly, akit szomszédaink következetesen »osztrák–magyar pilótánő«-nek írnak, szombaton délután, inter urban beszélgetést folytatott Pivny Bélával, a Magyar Aero Club titkárá-

val. Steinschneider kisasszony röviden elmondotta vizsgájának történetét, amelyet a magyar publikum még nem is tud. E szerint majdnem szerencsétlenül járt. Már megtett öt nyolcast és lehetett vagy kétszáz méter magasan, amikor a benzintartály gummivezetéke elvált a motortól és a benzin azonnal vastag sugárban ömleni kezdett. Volt annyi lélekjelenléte, hogy egyik kezével a vezetéket oldalt csapta, s így a benzin kifolyott a levegőbe. Szerencsére épp az utolsó pillanatban, mert az első sugár az áttüzesedett motoron máris meggyulladt. Az égés a nagy sebességgel mozgó gépen egyrészt a nagy légnyomás, másrészt amiatt nem terjedhetett tovább, mert újabb benzin nem ömlött oda, így aztán siklórepüléssel szerencsésen leszállott és fogadta a gratulációkat. A pilótavizsgát ezután sikeresen befejezte a második indulóra. A harmadik indulásra már utasa is volt, mert felszállt vele Uzelac alezredes. A budapesti repülőnapot illető kérdésre Steinschneider kisasszony kijelentette, hogy nagy örömmel jön Budapestre az egyesült aviatikusok segítségére, hisz ő is közéjük tartozónak érzi magát.”

Így hát a még friss pilótaigazolvány birtokában Pestre utazott, hogy a Szent István-napi repülőnapon részt vehessen. Ez ugyan nem jött össze, mert a versenyző repülőgépe nem érkezett meg, de a kisasszony elérte legfőbb célját: a magyar repülőigazolványt. „– A pilóta bizonyítványa önnél van? – kérdezi hazáérkezésekor a neves riporter, Fényes László. – Itt van nálam. Csak ez a kis darab papírka, mert az elejét levágattam, minthogy a blanketta osztrák pilóták részére van. Én pedig azt akarom, hogy a magyar Aero-Klub pilóta-igazolványát kapjam, ennek a bizonyítványnak az alapján.” Ami sikerült is neki. Övé lett a 4. számú magyar pilótaigazolvány.

A következő közel két év aviatikai eseményeinek, az első magyar pilótanő repülési sikereinek, kisebb-nagyobb bal-eseteinek, bravúros felszállásainak, versenyeredményeinek, magassági, távolsági és időbeli rekordjainak részletes felsorolásával nem untatnám a mai Kincses Kalendárium olvasóit. Mielőtt azonban rátérnénk élete ezután következő kétharmad részének rövid krónikájára, fontosnak tartjuk megemlíteni, hogy Steinschneider Lilly nem egyszerűen sütkérezett a sikerben, hanem példájának követésére bátorította kortársait. 1913 márciusában olvasuk a Budapesti Hírlapban:

„Modern asszonyok kongresszusa. Bécsből jelentik. A bécsi Kurszalomban nem mindennapi női társaság gyűlt össze. A modern női hivatások képviselői tartottak gyűlést. A foglalkozások egész skálája vonult föl egy-egy hölgyképviselővel. Volt orvos, gyógyszerész, tanár, tanítónő, vivőmesternő, atlétanő, s a megjelentek mind egy szálig azt bizonyították, hogy az a pálya, amelyet választottak, teljesen megfelel női hivatásuknak.” Hősnők is a résztvevők között volt. „Nagy lelkesedés között beszélt Steinschneider Lilly, az első magyar pilótanő, aki ajánlotta a hölgyek figyelmébe az aviatikát, mint azt a sportágat, amely a veszedelmekkel szemben edzi az embereket.”

PILÓTÁBÓL GRÓFNÉ

A kortárs újságolvasó annak idején gyakran, a történelem iránt kései érdeklődő, ha utánanézik, szintén belefuthat a Coudenhove Kalergi névbe. Ez a család többféle szerepet játszott az Osztrák–Magyar Monarchia életében. Az alapítók gróf Franz Karl von Coudenhove (1825–1893), császári kamarás és a görög nemesi származású Marie Kalergi (1840–1877) voltak. Az ő fiuk, a már mindkettejük nevével viselő

Heinrich gyakran szerepel a századforduló körüli nemesi címtárakban mint diplomata, író, felvidéki földbirtokos, aki a japán szamurájszaládból származó Aoyama Mitsukót vette nőül, s két fiúgyermeket nemzett neki. A Tokióban 1894-ben született Richard Coudenhove Kalergi volt az, aki az egyesült Európa gondolatát elsőként megfogalmazta. Több biztosító intézet, ipari és kereskedelmi részvénytársaság tagja, illetve igazgatója volt, ugyanakkor filozófiai és történelmi tanulmányai alapján 1921-ben megjelentetett kiáltványával és 1923-ban kiadott Páneurópa című könyvével a mai Európai Unió egyik megalapozója lett, annak egyik elő-intézményének, az Európai Parlamentáris Uniónak megalapításában még személyesen is részt vett. Nos, ennek a családnak a tagja lett Steinschneider Lilly, miután háborús ápolónőként az osztrák/cseh/japán házaspár elsőszülött fiát, Johannes Evangelist Virgiliót volt alkalma gondozni. A történetről így számolt be a Pesti Napló 1916. november 21-én: „Steinschneider Lilly, az Európászerte ismert magyar korcsolyabajnoknő és pilótanő férjhez ment a minap gróf Coudenhove Kalergi János osztrák arisztokratához. E házasság mögött érdekes regény húzódik meg.” A kisasszony ugyanis – írja az újság – „a háborúban is veszedelmes foglalkozást választott, egy front mögötti fertőző kórháznak lett ápolónője. Ott, az orosz fronton ismerkedett meg az osztrák mánással, aki tartalékos kadét, egy automobilra szerelt fényszóró-osztag helyettes-parancsnoka, és éppen abba a kórházba került, amelyben Steinschneider Lilly ápolónő volt. A gróf és az ápolónő

megszerették egymást és az orosz fronton házasságot kötöttek.”

A házaspár a család csehországi birtokára költözött. Bár nászukat sokáig nem kísértc gyermekáldás, a grófné a háború után nem repült többé, és úgy tűnik, közszereplést sem vállalt. 1927-ben lányuk született, akivel a grófné 1939-ben a közelgő náci veszély elől Olaszországba költözött, ahová férjét is várta volna. És bár apósa könyvet írt az antiszemitizmus ellen, és ebben a meggyőződésében kisebbik fia is követte, az elsőszülött Johannes a náci párt tagja lett, és 1943-ban különélési nyilatkozatot adott ki zsidó származású feleségétől. Hivatalosan 1960-ban váltak el.

A grófné a háború után Dél-Franciaországba költözött, ott élte le hátralévő éveit. Mégpedig sokat: az Élet és Tudomány 1971-ben az első magyar pilótanőt bemutató cikkét, ahol egyébként magyar pilótaigazolványának hiteles képét is közölte, ezekkel a szavakkal zárta: „Az Osztrák–Magyar Monarchia első női pilótájának, a magyar származású Steinschneider Lillynek 80. születésnapján ezúton kívánunk jó egészséget.”

Az első magyar aviatikusnő, aki ragszkodott ahhoz, hogy magyar pilótaigazolványa legyen, 1977-ben hunyt el Nizzában. Élete első 23 évében leélte azt az élménymennyiséget, ami 86 évig kitarthatott. Beírta a nevét az emberiség egyik legnagyobb vállalkozásának történetébe. Wiener Neustadtban, képzésének és vizsgájának városában utca viseli a nevét. Magyarországon nem tudunk ilyen emlékhelyről.

Lenkei Júlia

Mondja el véleményét Facebook-oldalunkon:

facebook.com/kincseskalendarium

Egy pörkölt balladája

Nem volt ám rossz a ház. Ablakokban muskátlik, a kertben páfrányok, húsvétkor vattanyuszik lestek rám, meg festett tojások, s a kiskapu a bérházra nyílt, a sötét, bújócskázós estékre, a gangra, a lépcsőházra, az Abonyiékra, a Nagy Laciék pörköltjére, meg a Skultétiékre, akik a leggazdagabbak voltak a házban. Hatalmas saroklakás, ügyvéd apuka, két hisztis gyerek, anyuka htb, hát nem is engedte a gyerekeket közénk az udvarra – még ma is sokszor álmodom, hogy üres a lakás, sétálok benne, látom, hogy még attól is nagyobb, mint amit gondoltunk, de nem is, egyszer beengedtek az előszobába, rengeteg üvegajtó nyílt onnan, balra volt a konyha, onnan hoztak nekem egy szelet süteményt.

A Nagy néni nem ilyen volt. Ő kedves volt, mindig mosolygott, Laci fia már fölött, de még vele lakott. Nagy néni minden este főzött. Egyszer – egy ilyen meleg, sötét, csillagtalan nyári este éppen pörköltöt. A földszintről tán ízebben kúszik a szag – megtámadott engem, s nem eresztett.

Késő volt. Megmostam már a fogam, a nagymamámmal minden fogmosáskor megbeszéltük, hogy sötétké vagy mélybordó menyasszonyi ruhám lesz, nagymamám szerint abban leszek igazán szép, s mire a sűrű bársony minden redőjét átvettük, épp kész voltam a fogmosással.

Fürödni nem kellett mindennap. A fürdőszobában magas, karcsú, ezüst kályha adta a meleg vizet, de azt befűteni nagy munka volt, arra csak ritkán került sor. Arcot mosni máskor is lehetett, s én kedvel-

tem. Nagyon kecses, fehér csap adott hideg vizet, ha kértem.

Amúgy az étkezöben fürösztött a nagymamám, a sparhelten melegítette a vizet, lavórba töltötte, az asztalon törölte, fésült. Szeretett fésülni, ahova hullámot nyomott, az ott maradt szőfogaóan.

Szóval így kinyalva, megtisztítva – nem bírtam tovább. A pörköltszag csak jött, csak támadott, s én haltam megféle. Volt otthon persze minden kaja – de engem a Nagyné pörköltje vonzott ezerrel.

Mondhatnánk, hogy a szirének énekeltek nekem, ha nem volna gusztustalan képzavar éteri istennőcskéket összemosni szaftos, pirospaprikás, főtt krumplis, földszinti munkásnőkkel. Én meg sem kíséreltem. Nagymamám engedélyével bekopogtam Nagyné nyitott ablakán, s ő megértette vágyódásomat. Megkínált a pörköltjéből. Asztalához ültetett, került uborka, s ő mellett ült, amíg ettem. Úgy tűnt, neki izlett jobban az én vacsorám.

Én még ma is érzem az ízét. Évtizedek távlatából. Emlékszem az éjszakában örökké sárgálló konyhaablakra, a csiricsaré otthonkájára, a hullámcstallal föltűzött kontyára, a viaszosvászon abroszra, a magas hokedlire, amire ültetett, s hogy nagyon komolyan figyelte a kritikát egy öt éves szája mozgásából.

Nagynénak nem emlékszem a keresztnévére sajnós. Már nincs is kitől megkérdezni. De nagy szerencsém volt, hogy Laci fia késett aznap este. Adott nekem egy kis helyet az időben. S mércét a további pörköltökhöz.

-ja

HÁBORÚS SEBEKET GYÓGYÍTANAK ZALÁBAN

Az alpaka ölelése

Különös állatok jelentek meg az apró zalai község, Esztergályhorvát egyik faluszéli telkén: alpakák legelésznek békésen a domboldalon. A jámbor, puha bundájú jószágok hamar népszerűek lettek a környéken – pedig még munkába sem álltak. Többek lesznek ugyanis hobbiállatnál: a háború miatt traumatizált, Ukrajnából, Kárpátaljáról menekült gyerekeknek, felnőtteknek segítenek majd. Később pedig figyelemzavaros, tanulási nehézségekkel küzdő gyerekek, autisták vagy Alzheimer-kórral küzdő idősök életét tehetik jobbá. Születőben az Alpakaland, ahol állatasszisztált terápiával segítenek rászorulóknak.

– Elég kíváncsiak! – mondja Siewert András, amint kinyitja a karám ajtaját, s hogy mire gondol, hamar kiderül. A farm egyik lakója rögtön felkapja a fejét és elénk siet. Közel jön, néhány centiméterre áll csak meg, onnan figyel mozdulatlanul. Tréfás és különös, amilyen alaposággal fürkészi a látogatót viccesen kidülledő hatalmas szemével ez a póni méretű állat. Amikor azonban megismogatnánk puha bundáját, rögtön hátralép.

– Kíváncsiak, de bizalmatlanok – ad újabb információt a házigazda, s ahogy ezt kimondja, már odébb is lépdel a fehér bundás alpaka.

Esztergályhorvátiban vagyunk, ami a legszebb zalai falvak közé tartozik,ombok között, erdők ölelésében, halastavak mellett fekszik a majd ötszáz lakosú község. Most azonban nem a természeti adottságai, hanem egy különös kezdeményezés miatt vált ismertté a Kis-Balatonhoz közeli falu: Alpakaland néven születik itt

terápiás tábor, elsősorban gyerekeknek. Ennek köszönhetően váltak a faluszéli látkép részévé a most épülő kis farmon legelésző alpakák.

Ahhoz, hogy megértjük, miként is kerültek ide ezek az eredendően Dél-Amerikából származó állatok, évekkel korábbról kell indulni. Siewert András, a menekülteket segítő civil szervezet, a Migration Aid magyarországi vezetője idézi fel az előzményeket. A 2015-ös válság idején világhossá vált számukra, hogy Magyarországon

a háborús menekültek rehabilitációja – miután szerencsére nemigen volt szükség rá – lényegében nem létezik, pedig a hozzánk érkezők közül sokaknak segített volna. A civil szervezet ezért elkezdett tájékozódni, tapasztalatokat gyűjteni arról, hogy másutt miként igyekeznek segíteni háború miatt traumatizált gyerekeknek, felnőtteknek. Teltek a hónapok, gyűltek

Általában a szabadban legelésznek, az istállóba ritkán mennek be

az információk, körvonalazódtak a tervek, majd a munka felgyorsult, amikor az orosz invázió nyomán kezdtek érkezni a menekültek Ukrajnából. A Migration Aid tagjai sokféleképpen segítették a keleti szomszédunktól érkezőket, egyebek mellett győri és fővárosi menekültszállójukon fogadták őket. Hamar kiderült, hogy egyre többen küzdenek a háború miatti traumákkal, ráadásul nemcsak olyanok, akik a légicsapások, a frontok közelében éltek, hanem rengeteg kárpátaljai magyar is megszenvédi a háborút.

– Egyszer a fővárosi menekültszállónk közelében tartottak légvédelmi szírenapróbát, és a gyerekek közül sokan rohantak megkérdezni, hol a pince. De volt, akinél már egy alacsonyabban szálló repülőgép látványa is riadalmat keltett – meséli Siewert András.

Nem véletlen, hogy főként gyerekeket említ: elsősorban nekik szeretnének segíteni az Alpakalanggal. A hosszú tapasztalatgyűjtés során világossá vált, pontosan

mit és miként szeretnének elérni, így 2022-ben elkezdték létrehozni az állatász-szisztált terápiás tábort.

VAN ALPAKÁBÓL DOKTOR?

Azt, hogy állatok segítségével próbálnak segíteni betegeknek, traumatizált embereknek, az nem ritka, de az alpaka szokatlan választásnak tűnik itthon. Meg is kapja alighanem ezredszer a kérdést Siewert András:

– Miért épp alpaka?

– Először is azért, mert a nemzetközi tapasztalatok azt mutatják, hogy ez az állat különösen alkalmas erre a feladatra, az Egyesült Államokban, de itt a szomszédokban, Ausztriában is sok helyen alpakát választanak a terápiához. Elsősorban azért, mert rendkívül jól alkalmazkodik az emberekhez, kicsikhez, nagyokhoz egyaránt. Lovakat és kutyákat is remekül alkalmaznak terápiás célokra, de van itt is egy érv az alpakák mellett. Főként a gyerekek közül sokan tarthatnak a lovaktól a méretük mi-

Siewert András: A traumatizált gyerekek számára fontos és gyógyító hatású az állatok pozitív visszajelzése

att, és a kutyákkal kapcsolatban is vannak, lehetnek félelmek. Az alpakáról viszont a legtöbben semmit nem tudnak, nincsenek tapasztalatok, beidegződések, átvett félelmek, így mindenki nyitottan közelíthet ezekhez a barátságos állatokhoz.

Az alpakák mellett tették le voksukat, és a helyszín, Esztergályhorváti sem volt kérdés: itt már korábban használatba kaptak egy telket egy támogatójuktól, és lehetőségük nyílt a mellette lévő föld megvásárlására is. Az állatok kiválasztása, megvásárlása a vártnál könnyebbnek bizonyult, hiszen Győr mellett és Jászberényben is dolgozik egy alpakatenyésztő, továbbá egy vadsparkban is találtak eladósorba került példányt. Őt állatot vettek, a legfiatalabb egyéves, a legidősebb pedig négy, s mivel akár két évtizedet is

élhet egy alpaka, elviekben hosszú távra biztosítottak a segítők. Ahogy az egyenként körülbelül félmillió forintba kerülő állatokat, úgy a farm költségeit is adományokból állták. Egyedül az állatorvosi ellátás megszervezése okoz némi gondot: nem könnyű olyan doktort találni, aki naprakész alpakaellátásból.

Nyárra a területet bekerítették, az alpakák megszokták új otthonukat és elkészült egy kis istálló is, de ekkor még nem álltak munkába a jószágok.

– Tanítani kell őket és akármilyen barátságosak is, fokozatosan kell hozzászoktatni az alpakákat az emberekhez, hogy tényleg ideális terápiás állattá válhassanak – mondja Siewert András.

Az eredeti tervek úgy szóltak, hogy 2023 nyarán fogadják az első gyerekcsoportokat, de őket még csak látogatóba, afféle állatsimogatóba, és csak később, fokozatosan indítják el a terápiás programot.

AZ ÉRINTÉS HATALMA

Ennek során a legfontosabb cél, hogy a menekültzsellőkről egy napra érkező gyerekek – és általában anyukájuk, nagymamájuk – kiszakadjanak egy kicsit a stresszes, nyomasztó közegből. A farmra érkeve az állatok kerülnek majd a középpontba: a vendégek megismerkednek velük, segítenek az ellátásukban, vagy épp – mert az alpakák erre is alkalmasak – vezetőszáron sétáltatják majd őket. És persze fontos a simogatás, az érintés, sőt az állatok átölelése is.

– A menekült szülők a családtagok életéért, az otthonukért, az országukért, az egzisztenciájukért aggódónak, nem tudják azt a figyelmet adni a gyerekeknek, mint egy békés hétköznapon. Így a kicsik számára felértékelődik az állatok pozitív visszajelzése, az, ahogy például egy simogatásra reagálnak, vagy hagyják magukat átölelni.

Csendes pihenő alpaka módra

A SZERZŐ FOTÓI

A tervek szerint a farmon lesznek majd nyulak is, egy játszótér, és művészeti terápiákkal is kiegészítenék a programot. Még hosszabb távon pedig a farmon lévő házat is felújítanák, hogy akár többnapos tábornak is szervezhessenek – de azokat talán már nem, vagy nem csak háború előtt menekülőknél.

– Reméljük, mielőbb véget ér a háború, és akkor a terápiás programot átformálnánk, hogy figyelemzavaros, tanulási nehézségekkel küzdő gyerekeknek, autistáknak, Alzheimer-kórral küzdő időseknek segíthessenek az alpakák. Külföldi példák sora mutatja ugyanis, hogy számukra is hasznos lehet az állat-asszisztált terápia.

Bár az Alpakaland 2023 nyarán még nem nyitott meg, a településen élők közül már többen rendszeresen látogatják az állatokat, helyi gyerekek kedvenceivé kezdenek válni. Ez azért is fontos, mert évekkel ezelőtt feszültséget okozott a faluban, hogy telket kapott itt a Migration Aid, s felmerült, hogy menekültek nyaralnának ott. A jelek szerint azonban az Alpakaland nem okoz ilyen konfliktusokat. A községben járva kiderül: a legtöbben vagy nem is hallottak még a kezdeményezésről vagy egyáltalán nem zavarja őket.

– Szerintem ez tők jó ötlet. Ausztriában dolgozom, és tudom, hogy ott sok helyen tartanak alpakákat a bundájukért vagy terápiás célból – mondja egy jó kedélyű középkorú asszony, aki gyakran hazajár falujába. Most is épp testvérénél járt, aki kíváncsisággal hallgatja az Alpakalandról szóló híreket:

– Én most hallok erről először, de érdekesnek tűnik.

Egy utcával odébb egy másik helybéli azt mondja:

– Csak annyit hallottam, hogy lesz ott egy játszótér is, ami nagyon jól jön majd a helyi gyerekeknek is.

JÁTSZÓTÉR IS KÉNE MÁR

Brunner Tibor polgármester – aki 2019 óta vezeti a települést –, szintén azt tapasztalja, hogy a helyieket nem zavarja az új kezdeményezés, többen járnak már oda az állatokat simogatni, és elismeri maga is, az új játszótérnek sokan örülnek majd, régi hiányt pótolna, mert a falu szűkös költségvetéséből erre nem futotta még. Pedig – büszkélkedik a faluvezető – a legtöbb kisközséggel ellentétben náluk meglehetősen sok a gyerek, korfájukat sok helyen irigyelhetnék: 470-en élnek itt állandóan, és körülbelül 80 gyerek van, ugyanennyi 60 évnél idősebb. De a község vezetője örül azért is, mert szerinte minden olyan kezdeményezés segítheti a falut, ami jó hírért kelti, és bízik abban, hogy az Alpakaland épp ilyen lesz. A nagyobb ismertség pedig ugyancsak jól jönne Esztergályhorvátinak:

– Csodálatos helyen fekszik ez a falu, és remek adottságai vannak, közel a Balaton, a Kis-Balaton, Zalakaros, Kehidakustány, a vendéglátásából sokat tudnánk profitálni, de áttörést még nem sikerült elérni. Talán ebben nekünk segíthetnek majd az alpakák.

Boda András

KOKTÉLRUHÁBÓL KENŐMÁJAS KENYÉR

Lecke uzsonnával

Az egri külvárosban, a felnémeti Béke-telepen élő gyerekeknek sokszor az a májkrémes kenyér jelenti a vacsorát is, amelyet uzsonnára kapnak a SZETA közösségi házában. De szellemi táplálékhoz is jutnak, mert az itt dolgozók és az önkéntesek a tanulásban is segítik őket, de van, hogy lakást kell szerezniük hajléktalanná lett családoknak, vagy épp a segélyeket intézik el a bürokrácia útvesztőiben nehezen bolyongó, gyakran nyolc általánossal sem rendelkező szülőknek.

Kettészeli a veknit hosszában, majd szeleteket vág, és azokat is elfelezi. Minél több lesz, annál jobb. Előveszi a rúd kenőmájast, kibontja, majd akkurátusan megkeni a kenyereket. Lila hagymát karikáz, azokat is kettévágja, majd egy kis tányérra halmozza. A pár szem alma marad a legvégére, citrom nincsen, ha túl korán porciózza ki, még a végén megbarlunak a gerezdek.

SZÍNES KRIKSZKRAKSZ

Ramóna egy apró konyhában serénykedik, aminek a végében játszóasztal, a rajta lévő dobozokban nagy fagyöngyök, kifestők. Hamarosan megérkezik néhány óvodás, leülnek körbe, üres lapot tesznek maguk elé, és rajzolni kezdenek. A legkisebb, Dávid zöld krikszkrakszokat kanyarít, és azt mondja, tüzes sárkányokat képzel maga elé. Erzsike kicsit idősebb, ő már színezni kezd, és két ölelkező mackót rajzol. Fél szemmel mindannyian a műanyag tányérra sandítanak, ahol a májkrémes kenyerek sorakoznak.

– Éhesek vagytok? – kérdi Gábor bácsi, azaz Farkas Gábor, aki évek óta az egyik motorja az egri SZETA (Szegényeket Támogató Alap) által működtetett, a felnémeti városészenben, az úgynevezett Béke-telepen lévő közösségi háznak. Itt délutánoként a környékbeli, zömmel

roma gyerekeknek adnak egyfajta biztos háttérrel a tanulásához, vagy éppen a kisebbeknek ahhoz, hogy olyan készségeik fejlődhessenek, amelyek később az iskolában fontossá válnak. A gyerekek bölintanak, hogy igen, éhesek, de az uzsonnaidő még nem érkezett el, várni kell a többiekre, így Gábor bácsi pár szem almát csen el nekik az asztalról, és azt osztja szét gyorsan közöttük.

Felesége, Farkas Zsuzsa szociológus, szociálpolitikus, településfejlesztő szakember, s eredetileg történelem-népművelő szakos tanár lassan harminc éve viszi a vállán az egri SZETA tennivalóit s közösségét. Nem véletlenül helyezték a székhelyüket éppen a barokk város egyik legszegényebb utcájába: a szociálpolitikában settlement-típusúnak nevezett munkát végeznek, vagyis odatelepednek, odamennek a gondhoz, és nem azt várják, hogy az találja meg őket.

– Olyan szolgáltatásokat nyújtunk, amelyekre az itt élő, nehéz sorsú embereknek szükségük van. Hozzánk tényleg bárki bejöhet az utcáról, nem támasztunk feltételeket, nem kell időpontot kérni, itt vagyunk, és akinek szüksége van rá, annak segítünk. Szerteágazó a tevékenységünk. Ha csak az éppen mostani ügyeket nézem: egy szenvedélybeteg asszonynak segítünk, hogy megkapja az egészségkárosodás mi-

Együtt lenni jó

att neki járó havi 22 800 forintos szociális ellátást, egy családnak a lakhatását kell megoldanunk, mert hajléktalanok lettek, aztán a hiányzások miatt kirúgott Ferikét próbáljuk egyfajta egyéni tanrendben visszazsuzkolni az iskolapadba, hogy befejezze a nyolc általánost, mert e nélkül nem tud boldogulni később a munkaerőpiacon. Az édesanyja megkért, kísérjem el a gyereket iskolai fegyelmi tárgyalására, és természetesen megyek, hiszen a jellemzően iskolázatlan szülők nem tudnak boldogulni a bürokratikus útvesztőkben, sokszor még az egyszerű, de hivatalos kérdéseket sem értik meg – taglalja.

A szociológus azt mondja, talán ők az egyetlen megmaradt olyan SZETA-szervezet az országban, amely évtizedek óta következetesen ragaszkodik az alapító hajdani SZDSZ-es Solt Ottilia gondolataihoz, legfőképp ahhoz, hogy helyben, a gondokat megismerve kell támogatni

a leginkább rászorulókat, úgy, hogy ők eközben megőrizhessék a méltóságukat. Civil szervezetként nem egyszerű a dolguk, főként, miután 2017-ben elfogytak a pályázati lehetőségek: a magyar kormány visszautasította a Norvég Alap forrásait, amelyből egyébként járna az EU tagjainak, nekünk is tehát, így a civil szervezetek nagyon sok támogatástól esnek el – évek óta.

– Az elmúlt öt-hat év emiatt meglehetősen pénzsűkében telt, de igyekeztünk túlélni, és megpróbáltunk olyan működési formát kialakítani, amelyhez kevésbé van szükség pályázati forrásokra. Ez lemondásokkal járt, nem tudunk főállású munkavállalót alkalmazni, – jelenleg a már nyugdíjas Farkas-házaspáron kívül egy ember dolgozik itt, Szabó Nikolett szociális munkásként –, nem vihetjük el kirándulni annyi helyre a gyerekeket, amennyire szeretnénk, s nagyon kell spó-

Tanulni, tanulni, tanulni

Fabatka jutalomból

rolni a rezsiköltségeinkkel is. Most talán újra nyílnak pályázati források, és az Európai Uniótól közvetlenül kaphatunk pénzt, így három tervezetet már be is adtunk elbírálásra – mondja. Szavai szerint a szülők jó része alacsony iskolai végzettségű, még a tankönyvek szövegét sem értik, félkomfortos vagy épp komfort nélküli otthonaikban pedig hely sincs a tanulásra, így sok diák megbukik, évet ismétel, vagy épp végérvényesen lemorzsolódik. Ezek a családok a különórákat, fejlesztő foglalkozásokat végképp nem tudják kifizetni, de már a szabadidős programokra sincs pénzük, így a gyerekek kimaradnak az osztálykirándulásokból, az erdei táborokból, a kötelező úszásoktatásból.

KINCSET ÉRŐ FABATKÁK

– Sok szülő támogatja gyerekei részvételét programjainkon, számon tarja azokat, és önkéntesként segít is azok megszervezésében. Fontosnak gondolják a foglalkozásainkat, s örülnek, hogy ez alatt az idő alatt a gyerekeik védett helyen tartózkodnak, nem az utcán, veszélyeknek kitéve – mondja Farkas Zsuzsanna. Úgy számolja, nagyjából 700 ember kötődik va-

lamilyen úton-módon a szervezetükhöz, zömmel azok a gyerekek, akiket a tanulásban segítenek. Ehhez egyedi ösztönző módszert is kidolgoztak: fabatkát kap az, aki jól teljesít, az így összegyűjtött virtuális pénzt minden hónapban kiosztják, és abból egy, a közösségi házban rendezett piacon vásárolhatnak a gyerekek. A megvehető áru főként csokoládé, cukorka, de színes ceruzák, festékek, apróbb játékok is kínálják magukat. Az ötös érdemjegyek 200 fabatkát érnek, a négyesek 100-at, a hármasok pedig egyet sem, ugyanis az átlagos teljesítmény egyfajta alapelvárás. Az óvodások természetesen nem az iskolai osztályzatokért, hanem mondjuk egy szép rajzért, egy jó mondókéért kapnak fabatkát, vagy éppen azért, mert nem hiányoztak az óvodából. Minden hónapban megválasztják a legjobban teljesítő diákot, aki nemcsak az iskolában ér el eredményeket, hanem rendszeresen jár a SZETA-tanodájába, és kiveszi a részét a közösségi munkából – jutalma egy díszes oklevél, és ötezer forint készpénzben. Utóbbi nagy szó errefelé, hisz a városszéltre szorult roma gyerekek nemigen kapnak otthonról zsebpénzt, nincs mit külön

Eőbb a has jön

magukra költenők, nem vehetnek csak úgy maguknak egy mozijegyet vagy egy hamburgert. Ottjártunkkor épp egy ilyen fabatkaosztó ünnepségre csöppenünk, 20-30 gyerek verődik össze, csillogó szemmel várva az eredményhirdetést. Örül az is, aki kétszáz fabatkát kap, s az is, aki nyolckilencszázat, de legjobban talán Marika és Viktor repes, hisz ezúttal két egymást követő hónapban ők lettek a legjobbak. Az ötödikes kislány visszahúzódo, nemigen akar beszélgetni, így inkább a szeptembertől nyolcadikos Viktorról tudunk meg egy s más: például azt, hogy imád pecázni, a most kapott pénzt is félreteszi, hogy új szerelékot vehessen majd, ha pedig elvégzi a nyolc osztályt, szakmunkásképzőbe jelentkezik, mert hegesztő szeretne lenni.

Az egrü SZETA-közösség működését részben megkönnyíti, hogy több évtizede működtetnek egy adománypontot a belváros szélén, ahová a helyiek beviszik a

főlölegessé vált ruhákat, edényeket, szőnyeeket, lakástextileket, később pedig jutányos áron bárki megveheti ezeket. Az angolszász Charity-hálózathoz hasonló boltban nincs főállású alkalmazott, mert a bevételekből nem tudnák kitermelni a bérét, így önkéntesek állnak a pult mögött: legtöbbször a nyugdíjas Farkas Gábor, azaz Gábor bácsi, aki korábban a megyei lapnál terjesztési vezető volt. Az utóbbi években megjelentek a boltban a felső középosztály tagjai is, akik nemcsak ruhákat, cipőket, olykor akár egyedi képművészeti alkotásokat hoznak be, hanem vásárolnak is. Nem ritka, hogy kincsekre bukkannak a termékek között, például egy csinos fekete koktéluhára, amelyet jószívü gazdája vitt az adománypontra, a márkás termékért befolyt pénz pedig később zsíros kenyérré, lila hagymává, almává, krumplivá lényegült át a Béke-telepi közösségben.

ÍZES ÉHSÉG

Az önkéntesként dolgozó Ramóna – aki szintén a Béke-telepen él, nemrég költözött ide férjével és kislányával a jobb munkalehetőségek miatt a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Szalonnáról – közben megkeni az összes kenyeret. Előbb csak vékonyan húzza a kenőmájast a csupasz felületre, de később már bátrabban emel ki egy-egy adagot a műanyag fóliás rúdból.

– Zsuzsa néni szokta mondani, jó-jó, hogy spórolni kell az étellel, hisz jusson mindenkinek, de azért érezzenek ízeket is ezek a gyerekek – fordul oda hozzánk. Azt már nem teszi hozzá, bár errefelé köztudott: van, akinek a közösségi házban uzsonnára kapott szelet kenyér, lila hagyma és pár almaselet egyben a vacsorája is, mert otthon túl sok éhes száj jut túl kevés falatra.

Doros Judit

NEGYVENEZER DARABOS GYŰJTEMÉNY

Hadseregek a tetőtérben

Nincs olyan gyermek, leginkább persze fiú, aki ne szeretett volna ólom-, gipsz-, de főleg műanyag katonákkal játszani. Vannak aztán akiknél ez az érdeklődés állandósult, mi több szenvedéllyé alakult. Ők a gyűjtők, akik már-már hivatás-szerűen foglalkoznak a témával, és közben megismerik a hadseregek, csaták, fegyverek, egyenruhák történetét. Közülük álltak össze tucatnyian, s hívták életre a Budapesti Történeti Múzeum Vármúzeumában a „Kádár (játék)katonái” című kiállítást 2022 őszén. Egyikük gyűjteményét, Nyíró Tamás negyven-ezer darabot számláló kollekcióját Lesenceistvándon néztük meg.

Nyíró Tamás különösebben meghatározó indíttatásra nem emlékszik, valahogy leragadt a játékkatonáknál – mint mondja –, valami hobbi kell az embernek. És hát komolyan gondolta, így büszkélkedhet ma már 40 ezer figurával, pontosabban ennyi van lajstromba véve, mert még számos doboz rejt feldolgozatlan kincseket. Pedig házuk emeleti része már így is szinte megtelt a polcokon, vitrinekben, fiókokban felsorakoztatott katonákkal.

HIVATÁSA A GYŰJTÉS

A látvány lenyűgöző, első látásra az iradatlan mennyiség ragadja magával az embert, s próbálja viszonyítani valamihez a negyvenezres darabszámot. A már említett kiállításon például a 15 gyűjtőnek összesen 3200 darab katonája volt látható több nagy teremben (Tamás ide mindössze 200 darabot vitt.) A világ legnagyobb gyűjteményeként számontartott kollekciónak 250 ezer figurát számlált – hol másutt, mint Amerikában –, de állítólag a gyűjtő örökösei széthordták a páratlan anyagot. Egy spanyolországi múzeumban lévő 90 ezres gyűjteményről tud még Tamás, utána jó eséllyel ő következhet a sorban.

Az eredetileg csecsemőgondozó végzettségű Nyíró Tamás ma már a

Nyíró Tamás

A SZERZŐ FOTÓI

gyűjteményből próbál megélni: előadásokat, bemutatókat tart, kiállítá-sokra viszi kincseit, de szívesen lát például gyerekcsoportokat és más ér-deklődőket a házában is, ahol a sok-koló mennyiségű számtalanféle figura látható. S némelyek meg is vásárolhat-tók, mert azt ugye senki nem gondolja, hogy mind a 40 ezer darab különböző lenne, gyakran – tudjuk meg – egész seregnyi, azaz zacskónyi katonát meg kell venni két új darabért. De honnan is lehet gyarapítani egy ilyen kollek-ciót? Természetesen a bolhapiacokról,

web- és hirdetési oldalakról (az online tér lényegesen kitágítja a keresés határait), és esetleg még játékboltokból, és más gyűjtőktől, akiknél még fellelhetők mondjuk a különböző élelmiszeres dobozokba, Kinder-tojásokba rejtett figurák és más ritkaságok.

Valamikor réges-régen, amikor a nemzeti dohányboltot még egyszerűen trafiknak hívták, lehetett ott egyebek között rengeteg játékot, például műanyag katonákat is kapni. S aki értő szemmel keresgélt, meg tudta különböztetni a magyar fröccsöntő kisiparosok gyakran silány minőségű figuráit (ezek adták a kínálat zömét) a neves külföldi gyártók darabjaitól, s ha még szemfüles is volt, ritkaságszámba menő darabokhoz is hozzájuthatott.

KIVÁLTSÁGOSOK LUXUSA

Mert mint minden hobbivá váló tevékenységnek, úgy a játékkatonák gyűjtésének kiszolgálására is iparágak alakultak. Különösen, ha ezeknek a története az ókorig nyúlik vissza, s az alapanyagok is változatosak, figurák készültek agyagból, gipszből, papírból, rongyból, fából, porcelánból, ezüstből, ólomból, ónból, alumíniumból, gumiból és persze műanyagból. Sőt, ezeknek a termékeknek hivatalosnak tekinthető definíciója is van: játékkatonák kifejezésen többnyire a 105 mm magasságot meg nem haladó miniatűr emberi ala-

kot értjük, amely egy adott harci karaktert hivatott reprezentálni.

S honnan is kerültek volna elő az első ilyen darabok, ha nem az egyiptomi fáraók sírjából. Egy nagyot ugorva az időben megtudhatjuk, hogy játék ólomkatonák öntésére például Nürnbergben és Strasbourghban szakosodtak először iparosok a XVIII. században, így aztán a főszerep ebben az iparágban egészen a XIX. század végéig Németországé maradt, később Franciaország is fölzárkózott, elsősorban alumínium figurákkal.

Apró hadsereget fölállítani, ezekkel játszani a kiváltságosok luxusa volt sokáig, hiszen a kézműves és manufaktúris előállítás, a drága alapanyagok kevesek számára tették elérhetővé ezt a kedvtelést. Ebből a szempontból jelentős változást hozott az angol találmány, amely lehetővé tette az üreges öntést így spórolva az anyagon. Nagy-Britannia ezzel az élre is tört. 1914-ben már megközelítőleg tizenegy millió figurát gyártottak.

Hosszú ideig népszerűek voltak a papírmásé katonák, amelyek egyebek között gipszből, csontenyvből, fűrészporból készültek – Tamás gyűjteményének is ékessége egy ilyen, 1933-ból származó német darab –, fénykoruk a XIX. század legvégétől 1945-ig tartott. Készültek ilyenek a háború után is egy

ideig, de 1960-ra teljesen kiszorította a műanyag, amely – megfelelő technológia esetén – soha nem látott részletességű figurák gyártását tette lehetővé. S nem utolsó sorban lényegesen olcsóbb volt a korábbi változatoknál. A minőség persze önmagában nem garantált, ahogy ezt láthatjuk a magyar kisipar már említett termékeinél.

EREDETI NORMAND HOMOK

Nos, Nyíró Tamás gyűjteményében a fentiekből szinte mindenre találunk példát, sőt még ennél többre is, hiszen számos nem konkrétan katonai figurát is láthatunk a polcokon, mint például az „öltöztethető” Playmobilt, vagy a határesetnek tekinthető Star Wars figurákat, vagy egy igazi remekművet, a katonákból álló sakk-készletet. De vannak olyan orosz, pontosabban szovjet harcosai, amelyek a hadiipari gyártás melléktermékei: színezésükhöz az igazi tankok festékét használták és lőszeres papírdobozokba csomagolva kerültek a játékboltokba.

S hogy még egy kicsit fokozzuk Tamás gyűjteményének különlegességét, szólnunk kell a diorámákról, amelyekkel egy csata eseményeit örökítik meg. Láthatjuk például a texasi forradalom során Alamoban vívott csatát – magyar

gyártmányú katonákból. A legnagyobb jelenetben – csendesóceáni hadszíntér, japánok, amerikaiak – 1783 játékatona áll csatarendben. De a világ legnagyobb páncélosütközete, a kurszki csata is „megelevenedik” egy összeállításban, ahogy több más neves harci esemény. Egy gyereknapon például ötezer darabos lovas regimentet állított föl a gyerekeknek Tamás.

De senki ne gondolja, hogy mindez gyerekes dolog, pusztán játék lenne – ezt kérem komolyan kell venni, ahogy Nyíró Tamás is teszi: képes volt Normandiából, a híres Omaha Beachről homokot hozni a szövetséges csapatok 1944-es partraszállását ábrázoló diorámájához.

(mnp)

NAGYIK ELEKTROMOS BRINGÁN Kitekerni a világból és tovább!

Robbanásszerűen nő az elektromos kerékpárok száma Magyarországon, csak újaból húszezer darab kelt el itthon 2022-ben. A hajtásba besegítő villanymotorral és akkumulátorral felszerelt kerékpárok nem olcsók, de nem csak a fiatalok, hanem az idősebbek körében is hódítanak. Sokan ezeknek köszönhetően tudnak továbbra is nagyobb távokat megtenni, vagy egyáltalán nyeregben maradni akkor is, ha már nem a régi az erőnlét, sajog a térd meg a derék, és már a legkisebb emelkedő is megterhelő lenne egy sima biciklin.

– Hogy miért jó az elektromos bringa? Hát például azért, hogy egyáltalán itt lehetek! – csap nagyot a motorral is ellátott bringájára a friss nyugdíjas férfi, amikor Hévízen megszólítjuk – Balatonberényben nyaralunk, onnan túráztunk el ide a feleségemmel. Oda-vissza úgy negyven kilométer, de a kitérőkkel talán negyvenöt is lesz a vége. A régi, hagyományos kerékpárommal ekkora túrát már aligha vállalnánk be, ez e-bringákkal viszont simán megteszünk ennyit. Igaz, nem olcsók, de aki megteheti, hogy ilyet vegyen, úgy fogja érezni, a lehető legjobban költötte el a pénzét.

Hasonló lelkesedéssel beszél elektromos biciklijéről a Balatonfenyvesen megszólított nyugdíjas mérnök, László, aki saját bevallása szerint már 70 éve kerékpározik. Most 79 évesen indul nap mint nap a szokásos 20-25 kilométeres bringás köreire. Nem is kérdés számára, hogy az idősebb korosztálynak ideálisak ezek a kétkerekűek:

– Sőt, azt mondom, valójában csak nekünk kellene használni ezeket, a fiatalok még erősek, ők hajtsanak csak maguk! – mondja nevetve a férfi, hogy aztán bemutassa bringáját. – A rásegítést

három fokozatban tudom állítani. Ettől függ, hogy amikor tekerek, mennyire segít be a villanymotor. Amikor sík úton megyek, akkor az egyes, a legkisebb segítséget választom, de amikor felhajtok például a fonyódi hegyre, akkor azért rákapcsolok kettesre. A hármast nem is nagyon használom. Így takarékosan tudok menni, ha teljesen feltöltöm az akkut, akkor elviekben több mint száz kilométert is meg lehetne tenni egyhuzamban rásegítéssel.

A balatoni bringaúton megszólított Kálmán is hosszú évtizedek óta teker, és nyolc éve használ már elektromos kerékpárt. Azt mondja, naponta összesen úgy 10-15 kilométert hajt, s bár alighanem sima biciklivel is menne neki ennyi, azért élvezetesebb így, hogy a motornak köszönhetően könnyebb tekerni.

NYUGDÍJAS A SZERPENTINEN

– Minden korosztályban robbanásszerűen terjed az e-bike, sok 55-60 éves ügyfelünk van, de 70-80 évesek is – ad gyors helyzetjelentést a Dunakanyarból Müller Antal, aki régi motoros a bringás szakmában. Visegrádi Tekerentyű Kerékpár Szereldejében kezdetben csak javítással foglalkoztak, aztán elkezdtek hagyományos bicikliket kölcsönözni, 2021 óta pedig elektromos kerékpárok karbantartását, bérbeadását is vállalják. Ez utóbbi azért is érdekes, mert a visegrádi Dunaparton nincs kiépített kerékpárút, vagyis a bringások többsége a meredek szerpentin hajt a Fellegvár vagy Pilisszentlászló felé.

– Ezeken az utakon elsősorban fiatalok tekertek eddig, mert nem könnyű te-rep. Az elektromos bringák megjelenése nyomán viszont egyre több bérlőnk van az idősebb korosztályból, hiszen a villanymotoroknak köszönhetően kevés-

bé érzik nehéznek az emelkedőt. Mo-solyogva hajtanak fel a Fellegvárhoz, 40-60 kilométeres túrákat is tesznek, a világból is kitekernek! Maguk mesélik, hogy újra élmény számukra a bringázás, amely már nem a térdfájdalomról vagy a fáradságról szól.

Mint mondja, tapasztalataik szerint a legtöbb olyanok, akik fiatalabban is sokat tekertek, de ahogy elkezdett itt-ott fájni nekik, és érezték, hogy hamar el-fogy az erő, átültek villanybiciklire.

– De sokan vannak olyanok is, akik húsz-harminc év után ülnek vissza a kerékpárra, mert mondjuk együtt akar-nak túrázni az unokákkal. Az elektro-mos bringák újra kinyitják előttük a világot.

Müller Antal ráadásul azt mondja, nemcsak a bérbeadásánál tapasztalják, hogy az idősebbek körében egyre népszerűbb az elektromos bicikli, hanem a szervizükben is. Van olyan ügyfelük, aki csak helyben használ kétkerekűt, nem túrázik, de a kora miatt inkább le-cserélte motorosra a hagyományost.

HAJTÁS NYOLCVAN FELETT IS

Nagy Gyula, az e-bike-os és hagyomá-nyos kerékpáros kirándulásokat egyaránt szervező bringanatura.hu vezetője is azt tapasztalja, hogy az elektromos bicikli-nek köszönhetően az idősebb korosztály tagjai közül mind többen pattannak újra nyeregbe.

– Volt már nyolcvan feletti vendé-günk is. Nemrégiben pedig egy ügyfe-lünk a 66 éves anyukáját hozta el, hogy kipróbálja az elektromos bringázást. Az élmény pedig korosztálytól függetlenül ugyanaz. Amikor először élik meg az emberek, milyen könnyű tud lenni a te-kerés, szinte mindenkiből kiszakad: hát, ez óriási! – meséli Nagy Gyula.

Idősödő e-kerékpáros a balatoni bringakörön

Noha idősebb vendégeik közül sokan rákaptak már az elektromos hajtásra, fontosnak tartja megjegyezni: az első e-bike próbát azért nem olyan egyszerű megszervezni a korosabbakkal. Tapasztalatai szerint ugyanis minél idősebben találkozok valaki ilyen járművel, annál több az ellenérzése, sokan attól tartanak, hogy talán nehéz vezetni a motoros bringát, meg súlyosabb is, mint a hagyományos. Pedig Nagy Gyula szerint felesleges aggódni, lényegében mindenki rögtön beleszeret ezekbe a biciklikbe, aki megfelelő körülmények között próbálja ki.

Ez utóbbit, a megfelelő körülményt külön hangsúlyozza a szakember. Szerinte ugyanis fontos, hogy ne egy bolti parkoló néhány tíz méterén teszteljék a reménybeli használók a kerékpárt, hanem nyugodt, biztonságos körülmények között, kicsit hosszabb távon, lehetőleg emelkedőn is, ahol megmutathatják legjobb képességeiket ezek a biciklik.

Ez azért is különösen fontos, mert egy e-bike értéke igen magas, konstrukciótól, motortól, akkutól függően több százezer forinttól több millió forintig terjed az árak, ezért jó tapasztalattal is megalapozni a döntést. Nagy Gyula szerint attól sem kell tartani, hogy nehezebb lenne ezekkel a gépekkel hajtani. Mint mondja, kétségtelenül nagyobb a súlyuk, a hagyományosok 10-16 kilogrammosok, ezek pedig a motor meg az akkumulátor miatt 25-26 kilót is nyomnak, de a differenciát szinte nem is venni észre. A motorból pedig épp csak annyit érzékelné, hogy remekül gyorsul és könnyen tartja a tempót a bringa, amelyen – hangsúlyozza Nagy Gyula – kortól függetlenül legalább olyan fontos a bukósisak, mint a hagyományos kerékpáron, ő maga egyébként kötelezővé is tenné.

A biztonság kérdése már csak azért is fontos, mert – bár pontos felmérések nincsenek – akadtak olyan külföldi

Hetven éve kerékpározik a 79 éves László, nagyon megszerette az elektromos biciklit

sajtóhírek, amelyek szerint az idősebb e-bringások miatt nőhetett egyes országokban a kerékpáros balesetek száma. Ennek ellentmondanak viszont azok a vélemények, tapasztalatok, amelyek szerint elektromos rásegítéssel is legfeljebb egy-két kilométerrel mennek gyorsabban a korosodó bringások, mint sima biciklivel.

VISSZA A FIATALSÁGBA

Noha az e-bike vásárlókról nincsenek részletes adatok, kereskedői tapasztalatok alapján is úgy tűnik, hogy a vevők között jelentős számban vannak az idősebb korosztály képviselői. A piac meghatározó szereplője, a minőségi típusokra fókuszáló ebikeshop tulajdonosa, Szatzger Ákos azzal kezdi: tavaly 20 ezer elektromos kerékpár kelt el itthon, ezek közül úgy 12-13 ezer volt a kevésbé korszerű, olcsóbb típus, a fennmaradó 7-8 ezer jobb technológiával készült, így drágább modell. Nálunk az a tapasztalat – teszi hozzá –, hogy a vevők úgy har-

mada, szinte kizárólag a fiatalabb ügyfelek választanak kifejezetten terepre való típust, a vásárlók 70 százaléka a könnyebb túrákra alkalmasabb trekking (egyfajta kirándulóbicikli) kategóriát keresi. Ez utóbbiakat választók körében pedig egyre többen vannak középkorúak vagy még idősebbek.

– De jellemző az is, hogy amikor a gyerekek felnőnek, önállóvá válnak, és a szülőknek hirtelen viszonylag sok szabadidejük lesz, rákapnak, vagy újra rákapnak a bringás túrázásokra – meséli Szatzger Ákos, aki szerint ráadásul mindez sokaknál hamar túlmutat egyszerű sportolásnál. – Az ötven-hatvan pluszos korosztály mögött olyan évtizedek állnak, amikor állandóan rohantak, autóval utaztak. Most viszont újra kicsit lelassulhatnak, élvezhetik, hogy fáradtság, megerőltetés nélkül lassan, szabadon kirándulhatnak, mindez pedig egy idő után sokaknál életérzéssé válik.

Boda András

NYERTESEK

A 2023. évi Kincses Kalendáriumban megjelent rejtvények
megfejtői között kisorsolt nyeremények

TESZTELJE TUDÁSÁT. A megfejtés a következő volt: „Víz és bor”.

A büki Hotel Piroska 2 fős, 2 éjszakás utalványát nyerte: Nagyné Fülöp Mária 8800 Nagykanizsa.

Egy-egy a **NaturComfort Kft.-től** származó **magyar családi balzsamot** nyert: **Marozsán András** 4400 Nyíregyháza, **Baranyai Gyula** 9783 Egyházasrádóc, **Kovács Ilona** 97901 Rimarská Sobota (Rimaszombat), **Balatincz Józsefné** 7624 Pécs, **Király Jánosné** 8935 Nagykapornak.

Az **Atlantic Press Kiadó** egy-egy **könyvesomagját** nyerte: **Csarmainé Gordos Hilda** 3185 Egyházasgerge, **Jónás Lajos** 8314 Vonyarcvashegy, **Pető Árpádné** 9228 Halászi, **Vincze Lászlóné** 7162 Grábóc, **Juhász Gáborné** 6400 Kiskunhalas.

Egy-egy darab 2024. évi **Kincses Kalendárium előfizetést** nyert: **Szalainé Vasvári Csilla** 1201 Budapest, **Kóczyán Zoltán** 3295 Erk, **Tóth Györgyi** 6500 Baja, **Jónás Viktor** 1147 Budapest, **Garanné Nagy Ildikó** 3525 Miskolc.

KERESZTREJTVEJNY: a megfejtés a következő volt: „Dávid Károly, Puskás Ferenc, Szalai Ádám”.

A büki Hotel Piroska egy-egy 2 fős, 2 éjszakás utalványát nyerte: **Józsa Gergő** 4942 Mánd és **Kazinczi Péterné** 6445 Borota.

A zalakarosi **Aphrodité Hotel** 2 fős, 2 éjszakás utalványát nyerte: **Gulyásné Kovács Ida** 3625 Özd.

Az **Atlantic Press Kiadó** egy-egy **könyvesomagját** nyerte: **Czakó László** 6724 Szeged, **Szerdai Csilla** 1118 Budapest, **Tóth Istvánné** 9742 Salköveskút, **Molnár Zoltán** 7635 Pécs, **Galambos József** 5000 Szolnok.

Egy-egy darab 2024. évi **Kincses Kalendárium előfizetést** nyert: **Ilyés Dénesné** 2600 Vác, **Bodorkós Lászlóné** 9737 Bük, **Vas Istvánné** 3351 Verpelét, **Fekete Antalné** 7960 Sellye, **Kunszabó András** 2014 Csobánka.

GYERMEKREJTVEJNY: a megfejtés a következő volt: „1. Igen, 2. Igen, 3. Igen, 4. Igen, 5. Igen, 6. Igen, 7. Igen”.

Az **Atlantic Press Kiadó** egy-egy **könyvesomagját** nyerte: **Kiss Martin** 2300 Ráckeve, **Kovács Antal** 5621 Csárdaszállás, **Hóbar Sámuel** 7678 Abaliget, **Laurinyecz Ákos** 5600 Békéscsaba, **Kiss Andrásné** 4450 Tiszalök.

Egy-egy 2024. évi **Kincses Kalendárium előfizetést** nyert: **Nagy Rebeka** 5244 Tizzaszőlős, **Kozma Istvánné** 2921 Komárom, **Farkasné Kövesdi Adrienn** 3000 Hatvan, **Jakab Tamás** Örs 540318 Tргу-Mures (Marosvásárhely), **Liptai Andrásné** 3300 Eger.

A kiadó gratulál a nyerteseknek, akik postai úton kapták meg nyereményeiket.

Tesztelje tudását!

Csak tesztünk megfejtésén keresztül juthat el a végső megoldásig. Ha ugyanis a helyes válaszok betűjelét sorrendben összeolvassa, a száz esztendeje elhunyt jeles író, Bródy Sándor egyik színdarabjának címét tudhatja meg.

1. 100 éve született a dalszövegíró, akinek a nevéhez ezek a slágerek is fűződnek: A régi ház körül, Kislány a zongoránál, Engem nem lehet elfelejteni. Ki ő?

Ő Bradányi Iván
R S. Nagy István
A Szenes Iván

2. Kinek a szinkronhangjaként közismert a 90 esztendeje született Jászai Mari-díjas színész, Láng József?

M Harrison Ford
S Roger Moore
É Peter Falk

3. Ki az a 80 évvel ezelőtt született sportriporter, akinek szállóigévé vált köszöntése volt a „Jó estét, jó szurkolást!”?

Á Vitray Tamás
Z Knézy Jenő
F Gulyás László

4. 70 esztendeje játszottak másodízben vb-döntőt focistáink. Milyen néven emlegetjük az akkori válogatottat?

E Aranycsapat
Ó Csodacsapat
K Szupercsapat

5. Hatvan éve került először adásba a Magyar Televízió legendás ismeretterjesztő tudományos híradója, a Delta. Ki vezette évtizedeken át a műsort?

G Takács Mária
Ú Tamási Eszter
R Kudlik Júlia

6. Melyik sorozatban vált ismertté az ötven esztendeje született színész, Deutsch Anita?

Á Szomszédok
E Barátok közt
C Angyalbőrben

7. Idén negyvenéves a népszerű énekes, Király Viktor, akinek a nővére is szakmabeli. Neki mi a keresztnéve?

T Linda
H Sára
A Vera

8. 30 esztendővel ezelőtt magyar játékevezető fújta a sípot a focivébé Brazília-Olaszország döntőjén. Kicsoda?

Ő Puhl Sándor
M Márton Sándor
O Kuti Sándor

A megfejtés beküldendő a **GRANIT INVEST Kft.** címére: **1062 Budapest, Váci út 1-3.** Írják a címzés alá: „**Tesztelje tudását!**”. Beküldési határidő: **2024. február 15.**

NYEREMÉNYEK: 3 nyertes részére 1-1 db, 2 fős, hotelutalvány; 4 nyertes részére 1-1 könyvcsomag; 5 nyertes részére 1-1 db Natur Comfort balzsam; 5 nyertes részére 1-1 db, 2025. évi Kincses Kalendárium.

A nyertesek névsorát a Kincses Kalendárium honlapján (kincses.hu) és a **Nép-szava 2024. március 8-i számában tesszük közzé.**

Horoszkóp 2024-re

Bak (XII. 22. – I. 20.)

Újabb tervek, vágyak vannak a listáján. Most nehezebb, mint eddig, mert az anyagiak is próbára teszik a jelent, a jövőt. De ön többpróbás túlélő, most is megfontolja, megtervezi minden lépését. Így kell magához édesgetnie a szerencsét. Hezitáljon, töprengjen, tervezzen – ne hallgasson azokra, akik szerint ez bizonytalanság.

Vízöntő (I. 21. – II. 19.)

Nem engedték ki a markukból a gonoszok. Kalimpálnak a lábai a szakadék fölött, segítség a hegy rámpáján van, a hegyes sziklák peremén. Onnan drukkolnak önnek a barátai, szeretetük, biztatásuk tartja még önt lebegésben. Pedig vonzó a mélység, sokszor fáradtak az izmai, fogynak az energiái. Szerencsére van energiaforrása, ártatlan szeretetei szeretetét érzi. A fuldoklás pedig már rutinjává vált. Lélegezzen tovább!

Halak (II. 20. – III. 20.)

Sikamlósan úszik ki minden gondból. Lelke páncélt ölt az érzések kivédésére. Önnek nehézséget okoz, hogy elfogadja a maga felé áradó szeretet. A napfény helyett inkább az árnyékot választja. Ideje lenne, hogy körülnézzen mások világában. Hogy meggyőződjön mások igazáról. Hogy hallja meg a kérdéseket, s hallja meg a válaszokat. A csigaház, a kagylóhéj nem halaknak való.

Kos (III. 21. – IV. 20.)

A hajója révbe ért. Ám itt menedéket kellett építeni. Önnek sok emberrel kell gondoskodnia, hiszen a szerettei, a barátai, de még közeli ismerősök is mentek önnel. De így ön már végérvényesen vezető lett. Önnek kell célt kitűzni, utat kijelölni. Akkor is, ha kunyhókat kell útközben építeni, akkor is, ha tippet kell adni, hogy a szupermarketben miből vásároljanak be. Szembe jön az úton egy barna medve? Önnek ez csak játék.

Bika (IV. 21. – V. 21)

Most kicsit várnia kell a szerencsére. Kegyeletje volt a sorsnak, kapott jólétet, szeretet, szeretmet, családot – talán nem becsülte eléggé. Most ön előtt újra a kihívás. Kicszelezni a balsorsot, legyőzni a nehézségeket. De ez önnek nem okozhat gondot. Edzett játékos, eddig minden sikerült. Ez most egy kis próbatétel. Nehogy elbízza magát, nehogy eltunyuljon. Talpra tehát! Mutassa meg, hogy mit tud!

Ikrek (V. 22. – VI. 21.)

Vágjon rendet az intézni valók, meg a gondok között. Szokott ez sikerülni magának, de valahogy megint a nyakába szakadt. Kérjen segítséget barátaitól, családjától. Ha végeztek, együtt fogják látni a gondokon túl a szebb jövőt. Ha addig újabb buckák lépnének lábuk elé, könnyebben ismerik föl. Önnek egy dolga van: fogja össze a csapatot.

Rák (VI. 22. – VII. 22.)

Céltudatosság, biztos alapokon álló értékrend – ez az ön világa. A családja társ ebben az utazásban, amely eddig is messzire vitte önöket. Csodálja önöket mindenki. Most talán elgondolkozhatnak azon, hogy segítő kezet nyújtsanak a kevésbé szerencséseeknek. Akár anyagiakra is gondolhatnak. De a szeretet, a lelki támogatás, a megértés is fölkerülhet a listájukra. Hiszen tudják, hogy a szeretet növekszik attól, ha több részre osztják.

Oroszlán

(VII. 23. – VIII. 23.)

Mosolya mély bánatot leplez. Dédelgeti, de próbálja meg most már kipakolni az asztalra.

Valaki olyannak, aki kíváncsi önre, s aki segíthetne a gondjain. Nagyon meglepődne, hogy hányan akarnak segíteni. Szeretik önt, szükségük van magára. Most gondoljon magára, s kérjen segítséget azoktól, akiket segít, szeret. Higgyen abban, hogy ők is segítő kezet nyújtanak ön felé.

Szűz (VIII. 24. – IX. 23.)

Célba ért, és sikerült a többieket is magával ragadnia. A többiek bíztak önben, de most már ők is látják, érdemes volt.

Most a pihenés ideje van itt. Ön is, a társai is megérdemelnek egy kis láblógatást. A barátok, a családja, a szerettei kényeztetni akarják, megköszönni az utat és a célba érést. Engedje! De beszéljék majd meg, hogy ez csak átmeneti állomás. Pihenő. Hogy új terveket szőjenek, új célokat vázoljanak.

Mérleg (IX. 24. – X. 23.)

A helyükre kerültek a dolgok. Most az vár önre, hogy ezt a rendet berendezze. Mert – lás-suk be – elveszett ez, az útközben. Így viszont van hely az újdonságoknak, azoknak a fölfedezéseknek, amik most tárultak föl ön előtt. Kihívások, kalandok, elrejtett vágyak – s ahogy majd belakja magát, minden újdonság hoz megint valami újat. Ne féljen szélesre tárnai a kívánságok tárházát. Csak röpjöljön, csak tervezzen! Van hely, van idő!

Skorpió (X. 24. – XI. 22.)

Most már legyen önző kicsit. De csak kicsit, mert önre számítanak mások, a barátai, a családja. De nem le-

het, hogy minden este szakadt lélekkel ücsörögjön a kanapén. Elég volt abból, hogy ön hiába vár segítő kézre. Álljon a sarkára, s kérjen ön is! Legyen kicsit követelőző. Kérjen magának: vigaszt, kézfogást, együttérzést.

Nyilas (XI. 23. – XII. 21.)

Megölt szeretetszeletek mint medálok sorakoznak a nyakláncán. Végül minden bocsánatot kér, végül minden bocsánatot nyer. Csak az élet múlik el közben. Gondolhatná, hogy szabadságot ad az érzéseknek, hogy belátó lesz mások érzéseivel, vágyaival, éhségével. Igen, nehéz feladat. Nehéz szeretni. Nehéz nem uralkodni. Nehéz befogadni. Nehéz hibákat elfogadni. Önnek különösen, mert ön tökéletes világban él. Vagy azt hiszi. Olykor kukkantson ki onnan!

KERESZTREJTVÉNY

A megfejtés beküldendő a **GRANT INVEST Kft.** címére: **1062 Budapest, Váci út 1-3.** Írják a címzés alá: „Keresztrejtvény”. Beküldési határidő: **2024. február 15.**

NYEREMÉNYEK:

- 3 nyertes részére 1-1 db, 2 fős, hotelutalvány;
- 4 nyertes részére 1-1 könyvcsomag;
- 5 nyertes részére 1-1 db, 2025. évi Kincses Kalendárium.

A nyertesek névsorát a Kincses Kalendárium honlapján (kincses.hu) és a **Népszava 2024. március 8-i számában tesszük közzé.**

Megfejtése elküldésével a beküldő hozzájárul ahhoz, hogy amennyiben a nyertesek közé sorsolják, nevét (a címeként megjelölt település megnevezésével együtt) közzétegyük. A Kincses Kalendárium adatkezelési és játékszabályzatáról a kincses.hu/szabalyzatok.html weboldalon tájékozódhatnak.

SUDOKU

Töltse ki az ábrák üres négyzeteit az 1-től 9-ig terjedő egész számokkal úgy, hogy minden sorban és oszlopban, valamint a vastag vonalakkal határolt területeken belül valamennyi szám csak egyszer szerepeljen.

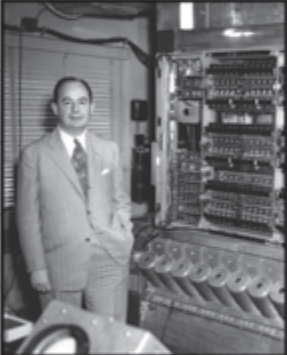

			7		2	4		
			1	3			6	
1			9		6	5	2	
4	3			6		2		
6		2	4		5	3		8
		8		9			1	4
	2	6	3		4			7
	5			7	1			
		3	5		9			

				6	9			5
		4	7		5		2	
	8	6		4				
	5		8			7	1	
	6	7				8	9	
	4	8			7		5	
				7		5	3	
	2		1		8	9		
6			9	5				

				6	1			
			4	2		9		
	4	9	5	1		2		
			8	6		4	3	
8	3					6	9	
4	5		3	1				
		6		2	5	9	8	
	1		3		8			
		8	6					

KIKAPCSOLÓ

Keresztrejtvényünkben az első számítógépekkel kapcsolatos kérdésekre kaphatnak választ

ERDEI MADÁR	DÁTUMOT RÁÍR	MŰVÉSZI TESTKÉP	INDULAT MEGSZÜNTET	AZ URÁN VEGYJELE	PÁRATLAN KAPA!	PORCELÁN-KÉSZLET JELZŐJE	AZ ELEKTRONIKUS SZÁMÍTÓGÉPEK MŰKÖDÉSÉNEK ALAPJA KAPCSOLÓELEM	ÉLETÉVEINK SZÁMA	KETTÉMETSZ			
20. SZÁZADI, BUDAPESTI SZÜLETÉSŰ MATEMATIKUS, A DIGITÁLIS SZÁMÍTÓGÉP ELVI ALAPJAINAK LEFEKTETŐJE										T		
A JELZETT SZEMÉLY RÉSZÉRE				DINSZTEL FARMERMÁRKA								
TALICSKÁN ODÉBB SZÁLLÍT					FR. ÍRÓ (JULES) NÉMÁN VÁRÓ!							
AUTÓ BELSEJE!		NÖVÉNY RÉSZE VESSZŐ, VONÁS						EGYSÉGBEN VAN! AFRIKAI ORSZÁG				
MŰVI												
A TÁVOLLABBIT							MÓDOSÍTOTT ZENEI A HANG					
ZÁNKA CENTRUMA!	A SUGÁR JELE BORBÁLA, BECÉZVE								BELGA GÉP- KOCSIK JELZÉSE		UGYAN, DEHOGY! MELYIK HELYRŐL?	
ELSŐ OSZTÁLYÚ BAJNOKSÁG									ELLENÁLLÁS-EGYSÉG			
ÁLLAM ALKOTTA SZABÁLY									NORVÉGIA SPORTJELE			
KERESKEDELMI CIKK						A -BE RAGPARJA		TILTÓSZÓ MEGSZÍMATOL (RÉGIES)				
A NÍLUS NÉMET NEVE			MOSDÓTÁL	ULRIK EGYIK BECÉ-NEVE	MALOMIPARI TERMÉK	NÉMET VÁROS MILLIGRAM						
AZ OXIGÉN VEGYJELE	VESZÍT NADRÁG HÁTSÓ RÉSZE											
DUPLÁN: MESEHŐS SÁRKÁNY		KISMÉRTEKBN EMÉSZTŐ-NEV					RIBONUKLEINSAV ... TOLSZTOJ; ÍRÓ					
 RUHÁZATI MÁRKA KISSÉ UNDOK!						OLASZ NÉVELŐ TÉLI SPORT		ZORRO JELE LIBAHANG!				
RAKTÁR, LERAKAT				FIATAL (NÖVÉNY) AMPER JELE								
A SZÁMÍTÓGÉPEK EGYIK FŐ EGYSÉGE										R		

SZÉCSI PÁL CSILLOGÁSA ÉS SZORONGÁSA

Csak egy tánc volt

Reflektorfény, kifutó, színpad, fesztiválsikerek, lemezek garmadája – és örökös szorongás, egy életre tönkretett belső világ. Rajongók, imádók tízezrei, a siker és népszerűség millió és millió jele – és folyamatos kétségbeesés, labilitás, öngyilkossági kísérletek sora – ezek között a végletek között telt el az egyik legnépszerűbb magyar táncdalénekes rövid, mindössze hét évet felölelő előadói pályafutása. 2024. márciusában lenne 80 éves Szécsi Pál.

Maurice Chevalier ennyi idősen még koncertet adott, az ugyanennyi idős Mick Jagger ma is fellép – Szécsi Pál mindössze 30 évesen önkézzel vett véget életének. Fülbemászó dalait, a Csak egy táncot, a Kósza szélt, a Szeretni bolondulásigot vagy a Karolinát és a többi akármelyik pillanatban meghallgathatjuk, különlegesen szép hangját, amit minden visszaemlékező bársonyosnak nevezett, bármikor felidézhetjük, még csak lemezeit sem muszáj kézbe venni, minden ott van a Youtoube-on. Még csinos figurájában, manökenségre alkalmas alakjában, mozdulataiban, kedves tekintetében is gyönyörködhetünk, de aki ezeket az örömteli pillanatokat megszerezte közönségének, az ember, Szécsi Pál már – írj és mondd! – fél évszázada nincs közöttünk. Élete, tragikus sorsa ugyanakkor egy pszichológia tankönyv „Gyermekkori traumák” című fejezete lehetne.

Már a születése szegénynek. Persze sok százan születtek aznap, és egészséges lelkű felnőttek lettek, de azért a debreceni álmoskönyv szerint nem biztos, hogy kifejezetten jó dolog a német megszállás másnapján születni. Aztán az apát elveszíteni egy éven belül. Az igazi traumához persze kell még egy olyan édesanya, aki úgy érzi: férje elhunytával nem képes felnevelni gyer-

Szécsi Pál 1972-ben

FOTÓ FORTEPAN/SZALAY ZOLTÁN

mekeit, úgyhogy rögvest állami gondoskodásba, illetve nevelőszülőkhöz juttatja Palikát meg két nővérét. Aztán 56-ban, hogy még messzebb legyen tőlük, a legnagyobb lánnyal lelép, de őt is csak Bécsig viszi magával, „ottfelejtji” a pályaudvaron (a lány később önerőből kijut Kanadába), és meg sem áll Amerikáig. Később pedig a találkozásokat is

Harangozó Terivel az 1969-es táncdalfesztiválon

FOTÓ: FORTEPAN/FÓFOTÓ

elhárítja, kisebbik lánya fel is rója neki hozzá írott elképzelt levelében, mikor felidézi a nagy nehezen megszerzett útlevel birtokában megszervezett 1973-as találkozásukat: „Azt kiabáltad, hogy nem azért mentél el több ezer mérföldre Budapestről, hogy a kölykeid utánad jöjjenek, meg azt is ordítottad, hogy Apa gyerekgyárat csinál belőled.” Amikor ez az asszony – életében egyszer – levelet ír a fiának, azt angol nyelven, „Clara” aláírással teszi. A testvérek egy álomszülő-ideállal nőttek fel, a távolra szakadt édesanya vágyképével, ráadásul időnként egy olyan anyai nagymama felügyelete alatt, aki nem kevésbé rideg módon viszonyult unokáihoz. (Valami genetikai determináltság azért lehetett ebben az anyai családban, még a közép-

só gyermek, Katalin is, aki egyébként anyaként kísérte egész életén át Pali-kát, saját gyermekével konfliktusos viszonyban volt, szakítottak is egy időre, de végül rendezték kapcsolatukat.)

FORRÓ SZERELMEK

Adott tehát egy anyai szeretet nélkül felnőtt fiatalember, aki ezek után képtelen tartós, harmonikus összetartozást kialakítani, kapcsolatait rendre tönkreteszi, csak hogy azt ne kelljen megérnie, hogy csalódnia kénytelen. Lépten-nyomon forrón beleszeret valakibe, egyszer meg is nősül, s lengyel felesége után utazik annak házájába, ahol el is tölt idegenvezetőként 3 évet, amíg a házasság fel nem bomlik. A nyelvvel nem volt problémája, pillanatok alatt megtanulta, hiszen okos gyerek

Domján Edit, a nagy szerelem

– egész iskolai pályafutása során jó tanuló volt. Ennek ellenére nem tanult tovább, több helyen volt segédmunkás, míg a Ruhai Tervező Vállalatnál egy bizonyos Varga úr meg nem kínálta modellkedéssel. Ez a pálya is szépen indult, ám közbejött a lengyel manökennel szövődő viharos szerelem sok akadállyal, miért is bekövetkezett Szécsi Pál első öngyilkossági kísérlete, egy Dunába ugrás. A szerelem végül győzött, s tartott egészen addig, amíg a lengyel hölgy vissza nem tért előző vőlegényéhez, Palika meg haza Magyarországra. Újabb szerelem, újabb öngyilkossági kísérlet, ezúttal gyógyszerrel, aztán egy harmadik is. Lassanként visszazökken a hétköznapiakba, újból divatbemutatókon szerepel, sőt egyszer-egyszer már énekel is. Nővére így emlékezik erre az időre:

„Többszöri nekiveselkedés után ismét a fejébe vette, hogy megpróbálkozik a táncdalénekléssel, és életében először itt, a Gellért Szállóban énekelt nagy közönség előtt. Fogalmam sincs, hogyan intézte el, gondolom, a szilveszteri mű-

FOTÓ FORTEPAN/SZALAY ZOLTÁN

sorba belefért, tán a szervezők is engedékenyebbek ilyenkor, de tény, nagy sikere volt, és dörgő tapsot kapott. Majd elszálltam örömben, madarat lehetett volna fogatni velem. Tudtam én addig is, hogy szép hangja van, de zenekísérettel meg mikrofonnal... valahogy úgy éreztem, ez most már komoly dolog.”

EGY LEZSER ÁRVA

És valóban, 1965 szilveszterén már valami komoly dolog kezdődik. A források itt kissé összegabalyodnak. Szécsi Katalin ezt a visszaemlékezést távol levő anyjuknak címzett fiktív levelek formájában írta meg, és az imént idézett részlet után következő levelében ezt írja: „Valami eszperantó dalfesztivált rendeztek Salgótarjánban amatőröknek, és ő nyert.” Mások szerint ez két fesztivál volt, az eszperanton Szécsi harmadik lett, a salgótarjáni pedig megnyerte. Payer András mindenestre ezt mesélte: „Szécsi Pali a mi nótánkkal, S. Naggyal írt nótánkkal debütált egy eszperantó fesztiválon 1967-ben.” A

barátság a divatbemutatókról eredt: „Rengeteg teget dolgoztam Szécsi Palival annak előtte, mielőtt ő elkezdett volna énekelni, mert ő manöken volt, és én divatbemutatókon akkor már énekeltem szólóban.”

A győzelem mindenestre felhívta Palikára a szakma figyelmét. Ismét Katalin írja: „...az egyik legjobb nevű énektanárnőhöz sikerült bekerülnie. És azzal, hogy Majláth Júliánál énekelhet, tulajdonképpen már Fortuna kegyeltje lett, nemcsak azért, mert a legavatottabb kezekbe került, hanem mert jó fél év múlva, a Magyar Rádió és Televízió szakgárdája éppen Júlia tanítványai közül válogatta az idei táncdalfesztivál újonc énekeseit.”

És jött a Csak egy tánc volt, jött a hirtelen ismertség, országos népszerűség, egyszer csak rengeteg munka, új dalok, egyik szebb, mint a másik, felkérések, turnék, rádió, lemezek, rengeteg siker, rengeteg boldogság – és hatalmas teher. Barátok megszaporodása – ki tudja, ki mennyire használta ki, mennyire uralkodott felette. Ez is csak fokozta benne a szorongást, a megfeleléskényszert. Ebből ismét csak hitetlenkedés származott, menekülés a nőkhöz, egyre inkább az alkoholhoz, majd összeomlás, szinte beltag az alsó-erdősori öngyilkos-osztályon. Az ilyen kísérletek mindig jankijáltások voltak, még időben elért telefonon egy barátot, aki segítségére sietett. Egyszer például Harangozó Terinek sikerült egészen konkrétan megmentenie az életét. Az énekesnő többször elmesélte, hogy egy ilyen segélykérő telefon után hogyan hívta azonnal a mentőket, hogyan rohant a lakásra, ahol Szécsi Pált már eszméletét veszítve, de életben találták, hogyan került ezek után lélegeztetőgépre, s hogyan született ennek emlékére a klasszikus keringőre írt Egy szál harangvirág... kezdetű sláger. A sármos, laza pasi belül

még mindig az anyátlan árva. „Ilyennek látták: hallatlanul magabiztosnak, lezsernek, ő volt a Férfi – írta Katalin. – ... Messze nem volt magabiztos, messze nem volt ő olyan lezser, sok félelem élt benne, sok drukkk. A siker könnyedséget adott neki. De valójában... Én hiszem, hogy az emberek lelke nem tud megváltozni... Ő ugyanaz a félénk kisfiú maradt, a kis gyökértelen, akinek indult.”

KÉT ÖSSZEILLŐ EMBER

A gonosz pletykákra aztán alapos okot szolgáltatott a Domján Edit-szerелеm. Az a lángoló tíz hónap 1972-ben talán megnyugváshoz vezethetett volna – ha nincs a „jóakarató”, „óramizó” környezet, s ha talán a színész nő jobban bízott volna a saját női és intellektuális hatásában, aminek egyébként számos jele már nyilvánvaló volt. Együtt készültek a fellépésekre, közös jövőt terveztek, Katalin a teljes emberi kiteljesedést látta kapcsolatukban. „...ha látnád őket együtt, az ember szinte átmelegszik a közelükben. Két összeillő ember, erre mondják, tán egymásnak is születtek, habár Edit tizenkét évvel idősebb. Ugyan jóval fiatalabbnak látszik a koránál. Palika meg egy kicsit levetett kislítségéből, talán éppen ez a kiteljesedett szerelem érleli felnőtté. Éjjel-nappal olvas, már a fél könyvtárat elhordta, mindenben meg akar felelni Editnek, aki persze főiskolát is végzett, és rendkívül művelt. Gyakran kíséri el Palit a fellépéseire, az úgynevezett haknikba, aztán együtt értékelik ki a produkciót. Edit a legapróbb részleteket is kielemez, a színházi mesterség legapróbb fortélyaira, de még a szövegmondásra is tanítja anélkül, hogy önértében megsértené.”

A csoda azonban elmaradt. Edit Katalinhoz írt búcsúlevele szerint (nem tudom, mennyire hiteles) győzött a kör-

nyezet és az alkohol, a művészno hát-
ralépett, nemcsak Palikától, hanem az
élettől is. Persze pszichiátria, aztán va-
lamiért erőteljes anyagi romlás, tartozá-
sok özöne, hullámok összecsapása. „Ha
ő énekel a rádióban, a tévében – írja
Katalin –, a tűzhelyen még a vacsora is
odaég, mert a háziasszonyok ott felej-
tik, naponta százsámra kapja a rajongó
leveleket, népszerűségét Jávor Páléhoz
hasonlítják. És akkor ott van a dolgok
másik oldala, az árnyékos, mindaz, ami
a háttérben van, csupa olyan tényező,
amibe egy egészséges idegrendszer is
belerokkanhat, hát még az övé.”

AKKOR IS LESZ NYÁR

Domján Edit halála után még jött ugyan
újabb szerelem, de Szécsi Pál már csak 16
hónapot élt. Az utolsó, kilencedik telefon-
híváskor már kiesett a kagyló elgyöngült
kezeiből. Halálhírért állítólag csak napok-
kal később, egy szűkszavú hírben tették
közzé, nekrológot nem kapott, temetésén
mégis hisztérikus jelenetek keretében ölr
mentek egymással rajongói.

Mi volt a titka? Kétségtelenül varázsos
hangja, tehetsége, kulturált mozgása,
kedves modora, a magánéletben barátai
szerint derús, jó humorú fickó volt. De
lelke mélyen dolgoztak a be nem hegedt
sebek. Dalai szomorkásak, mélabúsak
voltak. De akadt köztük boldogságot
sugárzó is. Talán hatott a szerzőkre Szé-

Szécsi Pál temetése, 1974

FOTÓ: FORTEPAN/URBÁN TAMÁS

csinek az a tulajdonsága, amivel S. Nagy
István jellemezte: „Ő egyszerre volt lírai
alkat, és humorista, nevetető, egyszerre
volt szomorú és vidám. Azonos pillanat-
ban is.” Ezt a megemlékezést ezért fejez-
zük be egyik kedves korai, ám igen nagy
sikerű slágerének keletkezéstörténetével,
amelyről Payer András mesélt Szécsi
Pálra emlékezve.

Az eszperantó fesztivál után az
énekes azzal a kéréssel fordult hozzá:
„Öcsikém, kellene nekem egy olyan
nóta, ami játékos, vidám...” Így szüle-
tett a Gedeon bácsi, amely Payer szerint
„testre szabott nóta lett, mert ő találta ki
az egészet”. Megszületésekor rögtön le-
hetett érezni, hogy nagy siker lesz, mert
Palika, „egy olyan lendítő erővel ren-
delkező valaki volt, olyan szuggesztív
egyéniség volt, hogy ha valamit igazán
magáévá tett, az biztos hogy hatott.”

Azóta is, immár fél évszázada.

Lenkei Júlia

SZÁM SZERINT A megfejtés beküldendő a **GRANIT INVEST Kft.** címére: **1062 Budapest, Váci út 1-3.** Írják a címzés alá: „**Szám szerint**”. Beküldési határidő: **2024. február 15.**

NYEREMÉNYEK: 3 nyertes részére 1-1 db, 2 fős, hotelutalvány; 4 nyertes részére 1-1 könyvcsomag; 5 nyertes részére 1-1 db, 2025. évi Kincses Kalendárium.

A nyertesek névsorát a Kincses Kalendárium honlapján (kincses.hu) és a **Népszava 2024. március 8-i számában tesszük közzé.**

KIKAPCSOLÓ

SZÁM SZERINT

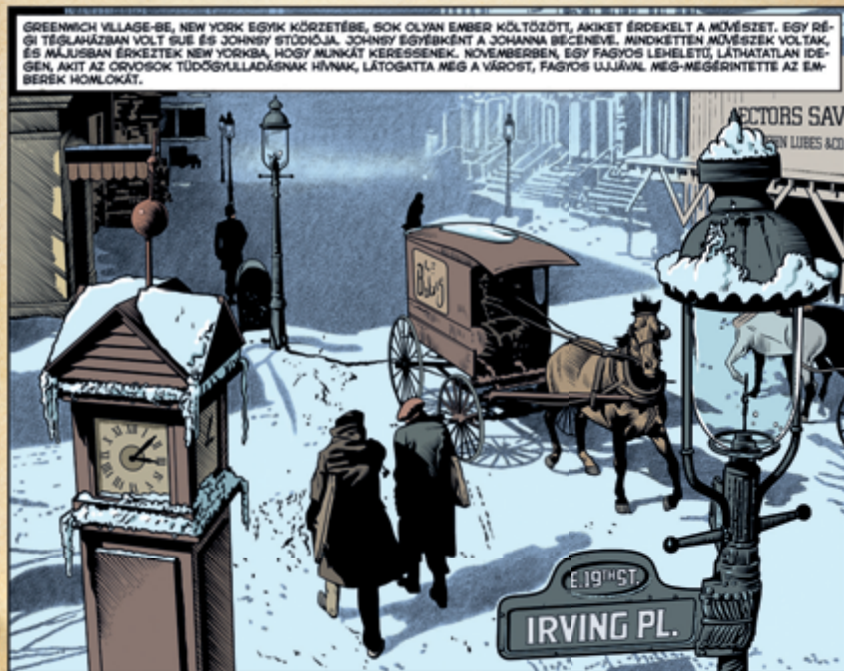
Az ábrában szereplő szavakhoz ezúttal nem adtunk meghatározásokat, de minden négyzetben talál egy számot. Az azonos számok azonos betűt jelentenek. A hosszú és rövid magánhangzók között minden esetben különbséget tettünk. Helyettesítse a számokat betűkkel úgy, hogy a hálózatban egy szabályos keresztrejtvény alakuljon ki! A kétbetűs megfejtések értelmetlenek is lehetnek. Könnyítésül két szót előre beírtunk. Ha jól dolgozott, a színnel jelölt sorokban egy-egy olyan személy nevét kapja végső megfejtésül, aki 2024-ben ünnepli 50. születésnapját.

1	2	3	4	5	6	7	2	8	5	7	9	9	10	
11	3	4	3	8		12	13	14	15		11	14	11	16
17	18	10	4		9	5	7	4		2		8	7	19
12	5	19	5	20	7		19	21	6	5	11	10		19
10		7		22	8	11		19	10	23	16		10	15
9	24		19	7	15	7	2	21		23	8	17	4	10
	3	23	14	19	17	12	21		5		24	19	1	2
25	22	17	4	7	2	13	5	10	4	8	5	7	2	2
14	19	20	10		13		7	19	7	5	2	9	7	
22	10	22	26	10		20	22	3	8	2	10		15	15
25	9		5	24	8	10		15	10	12		7		13
19		26	10	24	10	8	4		24	1	22	9	3	19
1	8	10		16		8	16	12	1		19	7	18	10
22	10	22	22		8	7	20	7		12	10	19	14	4
	11	3	12	14	2	13	5	12	7	8	12	7	19	13

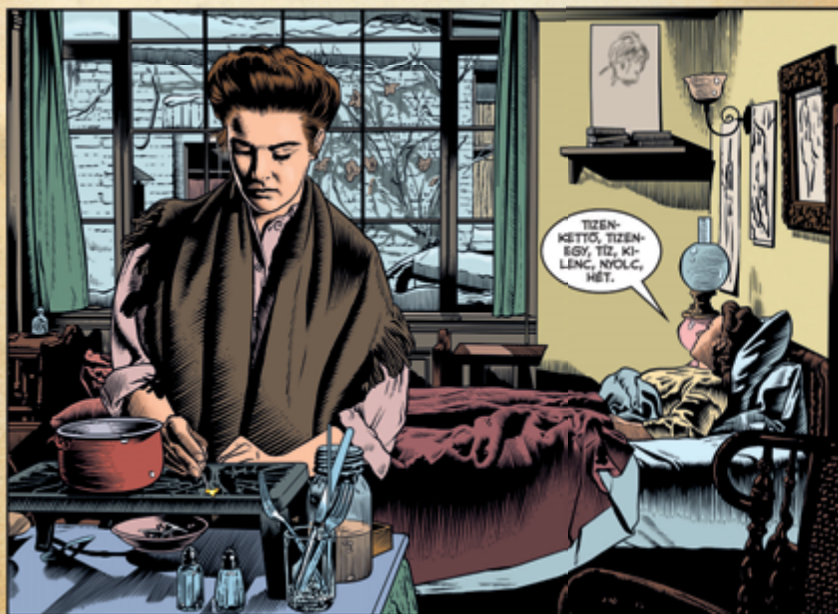
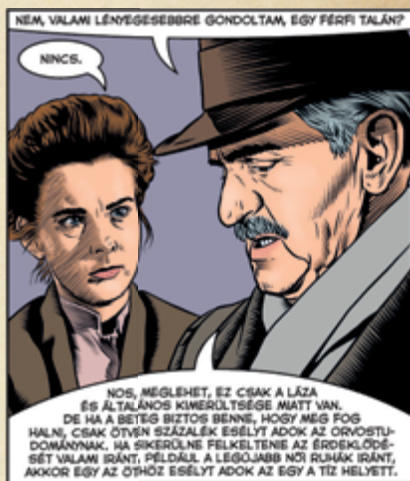
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Ó			D	I		E	R	T			G	
14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26
		U										

Az utolsó levél

O. Henry novellájából írta és rajzolta: Sváb József

Az utolsó levél

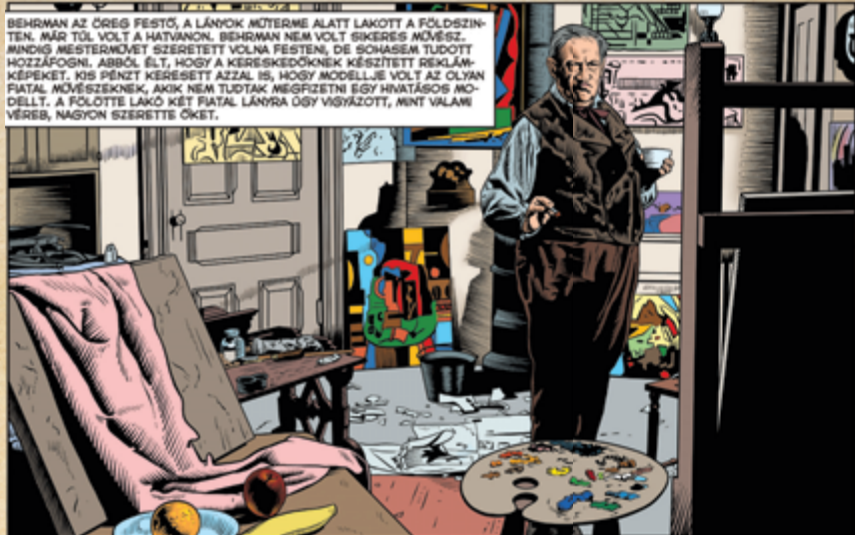

Az utolsó levél

Az utolsó levél

BEHRMAN AZ ÖREG FÉSTŐ, A LÁNYOK MÓTERME ALATT LAKOTT A FÖLDÉSZINTEN. MÁR TÚL VOLT A HATVANON. BEHRMAN NEM VOLT SIKERES MŰVÉSZ. MINDSŐ MESTERMŰVET SZERETETT VOLNA FÉSTENI, DE SOHASEM TUDOTT HOZZÁFOGNI. ABÓLÓ ÉLT, HOGY A KERESKEDŐKNÉK KÉSZÍTETT REKLAMKÉPEKET. KIS PÉNZT KERESETT AZZAL IS, HOGY MODELLJE VOLT AZ OLYAN FIATAL MŰVÉSZESKNEK, AKIK NEM TUDTAK MEGFIZETNI EGY HÍVATÁSOS MODELLETT. A FŐLÖTTE LAKÓ KÉT FIATAL LÁNRA ÖGY VISZÁZOTT, MINT VALAMI VÉREB, NAGYON SZERETTE ÖKET.

SUE ELMONDTA NEKI AZT A KÜLÖNÖS GONDOLATOT, AMIT JOHNSY TALÁLT KI AZ UTOLSÓ LEVÉLRŐL, ÉS HOGY FÉL, NEHOGY JOHNSY VALÓBAN MEGHALJON, MIKOR LEHULL AZ UTOLSÓ LEVÉL.

HÁT VANNAK-E EMBÉREK A FÖLDÖN, AKIK OLYAN ÖSTÖRÁK, HOGY EGYSZERŰEN AZÉRT HALTAK MEG, MERT A LEVÉLEK LEHULLTAK EGY ÖREG REPKÉNŐRŐL? SOHA NEM HALLOTTAM HASONLÓT. MIÉRT HAGYAD, HOGY ILYEN JUSSON AZ ESZÉBE? OH, SZEGÉNY KIS MISS JOHNSY.

NAGYON BETEG ÉS GYENGE SZEGÉNY, A LÁJTÓL TELE VAN A FEJE ILYEN KÜLÖNÖS GONDOLATOKKAL.

MICSODA SZÖRNYŰ HELY EZ, ÉS ANNAK A DRÁGA MISS JOHNSYNAK IT' KELL BETEGEN FEKÜDNI ÉN FÉLTEM MAJD EGYSZER EGY REMEKMŰVET, ÉS AKKOR MIND A RÁRMAN KIKÖLTÖZDINK INNEN. BIZONY...

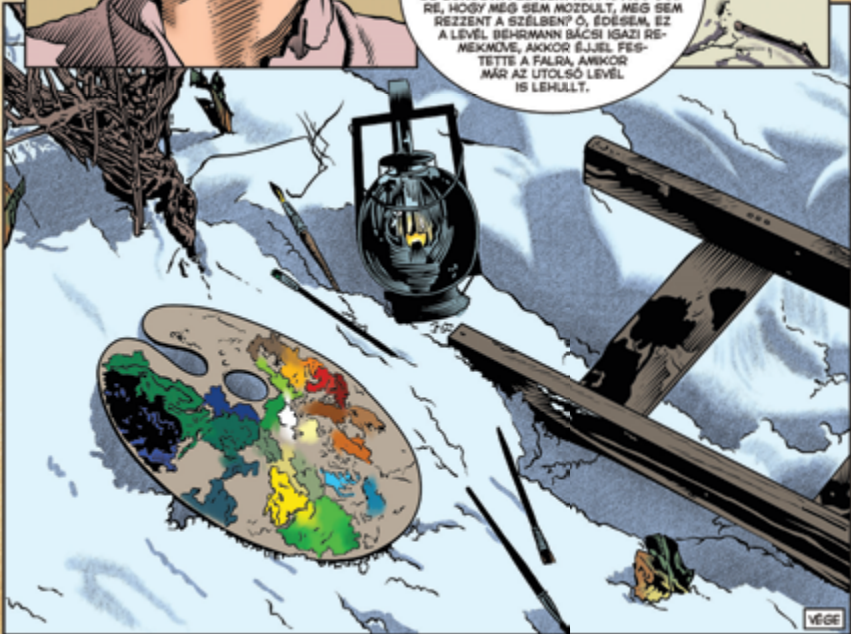
Az utolsó levél

Az utolsó levél

AZTÁN TALÁLTAK EGY ÉGŐ LÁMPÁST MEG EGY LÉTRÁT. A FÖLDÖN ÉCSÉTEK HEVÉRTÉK ÉS EGY PALETTA A RÁNYOMOTT, ÖSSZEKEVERT ZÖLD, MEG BÁRGYA FÉSTÉKEL. NÉZZ CSAK KI AZ ABLAKON, DRÁGÁN, A FALON OTT AZ UTOLSÓ BOROSTYÁNLEVÉL... NEM VETTE DRE, HOGY MEG SEM MOZDULT, MEG SEM REZZENT A SZÉLLEN? Ó, ÉDESEM, EZ A LEVÉL BEHRMANN BÁCSI IGAZI REMÉKŰE, AKKOR ÉJJELE FÉSTETTE A FALRA. ANKOR MÁR AZ UTOLSÓ LEVÉL IS LEHULT.

★★★★
PIROSKA HÁZ
PRÉMIUM NYUGDÍJASHÁZ
BÜK

PRÉMIUM NYUGDÍJASHÁZ BÜKFÜRDŐN

TÖLTSE NYUGDÍJAS ÉVEIT BIZTONSÁGBAN!

- 24 órás nővéri felügyelet
- intézményi orvos
- napi ötszöri étkezés
- szállodai szintű szolgáltatások
- saját wellness-részleg

www.piroskahaz.hu • +36 70 392 7467
info@piroskahaz.hu

AMETISZT HOTEL HARKÁNY

Déli Napsütés Harkányban 3=4 éj
Érvényes: 09.18-tól 51385.- Ft/fő-től.

A csomag tartalma:

- Szállás svédasztalos reggelivel
- 1 db egész napos belépő a Harkányi Gyógyfürdőbe,
- A gyógyfürdő wellnessrészlegének használata (szauna, pezsgőfürdő, gőzkabin)
- Üdvözlőital az italkínálatunk teljes választékából
- Wifi
- Parkolás

7815 Harkány, Szent István utca 26-28.
Telefon: +36 72 279 339
E-mail: info@ametisztotel.hu
Web: www.ametisztotel.hu

HIRDETÉS

★ ★ ★ ★
HOTELKAMILLA

Töltődjön fel nálunk, távol a nagyvárosok nyüzsgésétől,
a Hortobágyi Nemzeti Park szomszédságában!

4060 Balmazújváros, Kastélykert u. 1-2. | www.hotelkamilla.com
+36 30 111 0771 | +36 52 487 371

Harmónia Villa
SZILVÁSVÁRAD

52.000 Ft/2fő/2 éj-től kérje egyedi ajánlatainkat!

Cím: 3348 Szilvásvárad Ózdi út 3.
Tel: +36-70-60-44-637

E-mail: szilvasvarad@harmoniavilla.hu
Internet: www.harmoniavilla.hu

Berzsenyi Dániel: A szerelem

Egyházas-nagyberzsenyi Berzsenyi Dániel
(Egyházashetye, 1776. május 7. – Nikla, 1836. február 24.) költő

Mi a földi élet s minden ragyogványa
Nélküled, oh boldog Szerelem érzése?
Tenger, melyet ezer szélvész mérge hánya,
Melynek meg nem szűnik háborgó küzdése.
India kincsével légyen tömve tárod,
S Caesar dicsősége ragyogjon fejedén:
Mit ér? vágyásidnak végét nem találod,
S nem lel szíved tárgyat, hol megelégedjen.
De te, édes érzés, egek szent magzatja!
Az emberi lelket bétöltöd egészen,
Bájdoknak ereje az égbe ragadja:
S a halandó porból egy félisten léssen.
Te a szerencsének játékát neveted,
Mert hatalma néked semmit nem ad s nem árt;
A nagyság álképét mint bábót elveted,
S nem szab semmi földi erő néked határt.
Mosolyogva rohansz te habnak és lángnak:
Meg nem rémít ég, föld reád rohanása.
Te a bús koporsót menyasszonyi ágynak
Nézed, s elenyészik rettenetes váza.
Te a szegénységnek mohos kalyibáját
Márványpalotává tudod változtatni,
S mezei gyümölcscsel rakott asztalkáját
A mennyei nektárillatban úsztatni.
Tegyen mást boldoggá a sors csalfa kénye:
Nékem te légy dajkám s ápolóm, Szerelem!
Zöld myrtuskoszorúd pályám szép reménye,
S könnyel ázott kendőd légyen szemfődelem.

Ignotus: Repülőgép

Veigelsberg Hugó (Pest, 1869. november 17.– Budapest, 1949. augusztus 3.) költő, író, újságíró, a Nyugat főszerkesztője

Engem is szíven kapott – hogyne kapott volna –, mikor először láttam embert repülni, s véletlenül úgy, hogy közelében valóságos madár is repkedett, ijedten és tanácstalan, szomorú kis dilettánsná törpülvén, a maga paraszti ügyességével, a fenséges és felsőséges arra szerkesztettség mellett, aminővel a szélkavaró masina légtölcsérébe sodorta. De még jobban szívembe nyilallt a fenséges és felsőséges masina kilátástalan tökéletessége. Ez nem sajtóhiba; tökéletességet mondok, nem tökéletlenséget. Az tudniillik az érzésem, s minden egyes repülő nap után csak megerősödött, hogy a motoros esernyő (mert az aeroplán alig egyéb) máris eljutott a netovábbig; némely formája annyira egyszerű, hogy egyszerűbb már nem lehet; a gondolatának megfelelő szerkezetben változás már alig lehetséges egyéb, mint még könnyebb és még munkabíróbb motor, ezzel pedig az

aeroplán csak kitűnőbb lesz, nem alkalmasabb. Sajnos, de való, hogy sem bonyolult, sem egyszerűsített formában nem lehet rá számítani, hogy mikor és mennyire használhatják, s az emberére minden egyes felszállás az emelkedés első percétől a talajérés utolsó percéig a legveszedelmesebb játék a halállal. Ezen ennek a rendszernek, ennek a szerkezetnek módosítása vagy tökéletesítése aligha fog változtatni, mint ahogy az eddigi módosítások és tökéletesítések sem sokat változtattak. Ez a gép nem az a gép, mely pótolja, ami az ember füle csigájában csak csökevényül van meg: az egyensúlyozó és tájékozódó érzéket. Amennyiben megmarad s bármennyire tökéletesedik: még legajánlatosabb vele vizek iránt és felett röptülni; így legkevésbé veszedelmes a fenn repülőre s az alatt járókra. És olybá kell venni, hogy aligha fejlődik tovább gyönyörű, de veszedelmes játéknál, olyasfélénél, mint aminő valami JulesVerne-i ágyú volna, melynek lövedéke szállító-kupé volna, levegőjavító s kilökést és lecsapódást ellensúlyozó rugó készülékekkel fölszerelve. A repülőgépekkel való próbálkozások eddigi fő eredménye az a meggyőződés, hogy a léghajó nem is olyan utolsó és megvetendő valami, mint aminek a repülőgépek első sikereinek mámorában hittük. A repülésnek – úgy az egyes emberének, mint valamely szállító szerkezetének – problémája pedig marad tovább is megoldásra váró – talán valami harmadik fajta kigondolás számára, aminek csírái már jelentkeznek a hírekben, melyek szerint hol hanggal, hol fényel, vagy drót nélkül továbbható villamossággal, de mindig távolba hatón, mindig valahol a talajon levő erőforrásnak állandó rásugároztatása útján próbálnak mindenféle gépeket megindítani s munkában tartani.

Cholnoky Viktor: Egy életbiztosítás története

(Veszprém, 1868. december 23. – Budapest,
1912. június 5.) író, újságíró, műfordító

Azt az embert, aki ennek a történetnek a hőse – mert én magam annyit szenvedek benne, amint az olvasó meg fogja látni, hogy egyáltalán nem szerepelhetek hős gyanánt –, tehát azt az embert, aki ennek a történetnek a hőse, Ágyú Tivadarnak hívták. Ennek a harcias névnek teljesen megfelelt, mert soha ember nem volt a világon, aki nagyobb ambícióval tudta volna az élete egyetlen feladatává azt tenni, hogy másoknak mentül alkalmatlanabb legyen, mint ő. Életbiztosítással foglalkozott, s olyan fürge és annyira tolakodó volt, hogy még egy egyiptomi múmia is bebiztosította volna magát nála, csak hogy lerázhassa a nyakáról. Vele való ismeretségem igen szomorú alkalmammal kezdődött meg. Egy jó barátomat temették, és én ott állva a nyitott sír mellett éppen néhány forró könnyet morzsoltam szét a szememben, amikor nem is nagyon suttogva megszólalt mögöttem egy hang: – Szegény Perkátay! Én is nagyon jól ismertem. Még élhetett volna. Nálunk volt biztosítva, s a felesége rendkívül kedvező körülmények közé fut a halálával. Uraságod nem volna hajlandó egy kötvény vásárlására?

Megdöbbenve néztem végig rajta, aztán sietve odahagytam a temetőt. De Ágyú Tivadar nem az az ember volt, akit egykönnyen le lehetett rázni a nyakunkról. Másnap még az ágyban feküdtem, amikor örült dörömbölés kezdődött az ajtómon. Ijedten ugrottam fel, s odaszaladva kinyitottam a veszedelemben forgó ajtót. Az Ágyú nyájasan mosolygó arcával álltam szemben, s amikor hűledezve kérdeztem tőle, hogy mit akar, ő olyan fesztelen nyugalommal, mintha száz esztendeje ismernők egymást, ült oda az íróasztalom elé, s előhúzva a zsebéből tintát, tollat meg egy csomó kitöltésre váró blankettát, azt kezdte kérdezni tőlem, hogy nem volt-e egy nagybátyám, aki erősen köhögött, nincs-e az unokatestvéremnek sérve, és nem emlékszem-e véletlenül, hogy a családomban többször előfordult az orrporcsérv.

Sokkal dühösebb voltam, semhogy szóval tudtam volna neki felelni, azért csak némán rámutattam az ajtóra. Nem vette sértésnek a dolgot, nyájasan búcsút intett, s valami orvost emlegetve elment. Felkeltem, a délelőttöt otthon töltöttem, s csak ebéd után mentem el hazulról. Amint az első emeleti lépcsőre értem, akkor vettem észre, hogy ott két ember ül, akik a közeledtemre felkelnek és felém jönnek. Ágyú Tivadar volt, meg az orvos, akik ott a lépcsőn akartak levetkőztetni, hogy megvizsgáljanak. A haragtól remegve taszítottam el őket magamtól, s rövid, heves szavakkal tudattam velük, hogy nincs bennem semmi hajlandóság az életem biztosítására.

Három egész napig nyugalmam volt. Negyednap délután a kávéházban ültem, és éppen egy nagyon bonyolult üzleti dolgon törtem a fejemet, amikor velem szemben egyszerre megszólal egy jókedvű hang:

– Jó napot, jó napot! Hogy van? Kissé betegesnek látszik. Nem szokott néha fuldadni, nincsenek lélegzési nehézségei? Engedelmével leülök. Igazság! Hallotta már a Zsarnóczay esetét? Roppant szerencsés fickó. Képzelje csak, tegnapelőtt biztosította magát nálunk, le is fizette azonnal az első hónapra járó taksát, s képzelje, mi történt vele tegnap. A Váci utcán ütötte meg a guta. Felbukfencezett úgy, hogy még azt sem mondta: nyekk! Az egy havi taksájáért nyolcezer koronát fizetünk most az örököseinek! Hallatlanul szerencsés kópé!

Ideges ember vagyok, és semmiképpen sem szeretem, ha hirtelen halálesetekről beszélnek előttem. Egyáltalán, ezt nagyon kevesen szeretik. Fizettem tehát, hogy meneküljek, de Ágyú adott még egy kis útravalót. Amikor meghallotta, hogy kávét fizetek, felhördült:

– Hogyan? Szerencsétlen ember, ön kávét iszik? Ezzel a szervezettel? Hiszen biztos, hogy szívszélütést kap! Bizonyosan máris erős szívdobogása van!

Támolyogva mentem ki a kávéházból, és egész éjjel nem tudtam aludni. Folyton azt lestem, hogy mennyit ver percenkint a szívem, s folyton a halántékom felé sandítottam, mert csaknem bizonyossággá vált bennem a gyanú, hogy ott egy ér meg akar repedni.

Két napig olyan voltam, mint egy rosszul kivasalt fehér mellény. Sem enni, sem inni, sem dolgozni nem mertem, folyton a Zsarnóczay esete járt a fejemben, s folyton átkoztam Ágyút. Az átkom azonban keveset fogott rajta, mert amikor harmadnap este az utcán elfogott, még fürgébb és még bővebb szavú volt, mint előbb.

– Szerencsétlen ember! – kiáltotta rám. – Hiszen maga rettenetesen rossz bőrben van! Bizonyos, hogy a tüdeje van megtámadva. De az sem lehetetlen, hogy a paralízis kezdő szakasza van jelen. Az jár ilyen nagymértékű lesóványodással. Isten ellen való véték, hogy nem biztosítja magát! Mi lesz a családjával, ha netalán a gümőkór olyan gyorsan talál előrehaladni, hogy...

Megsemmisülten kezdtem érthetetlen szavakat dadogni, és kénytelen voltam kocsin menni haza, mert a lábam nem bírt. Ágyúnak a pokoli módon ügyes szuggeráló erejét mi sem tanúsítja jobban, mint hogy egész éjjel arról álmodtam, hogy a feleségem és a négy gyerekem újságot árulnak az utcasarkon csikorgó hidegben. Pedig agglegény vagyok, és az egész rokonságom egy nagybátyámból áll, ki nyolcszáz hold földön gazdálkodik lent Torontálban.

A végletekig kimerülve, félelemtől elcsigázva, vonagló idegekkel mentem el másnap reggel először Ágyúhoz, ahol önszántomból aláírtam egy kötvényt, aztán az orvosomhoz, akinek elmondtam a bajomat.

Miért nem cselekedtem megfordítva! Ágyú tízezer koronára biztosított, az orvosom pedig kijelentette, hogy menjek a pokolba, kutya bajom sincs, csak képzelődöm.

Azóta meghíztam, egészséges vagyok, mint a makk, és kifizettem biztosítási díjban vagy hétezer koronát. Az orvos azt mondja, hogy még vagy tizennyolcezerig fogok élni. Nem baj, az örököseim kapni fognak tízezer koronát.

Bezerédj Amália: Az év négy szakasza

Bezerédi Bezerédj Amália Krisztina (Szentivánfa, 1804. április 15. – Máriavölgy, 1837. szeptember 21.) író, költő, zeneszerző, az első magyar gyermekkönyv írója

KIKELET

Egy évben van négy szakasz,
Elkezdjük most a tavaszt.
Mikor jó a kikelet,
Elfelejtjük a telet.
Fák és fűvek zöldülnek.
Kis madarak füttyülnek.
Szép virágok nyílanak;
Méhek mézet hordanak.
A mezőt szántják, vetik,
A kertet beültetik.

NYÁR

Nyár felváltja a tavaszt,
Hévsége sokszor hervaszt.
Fa és virág szomoru;
De jó égi háboru,
S a levegő megtisztul,
Rét és mező felvidül.
Ez időben munkálnak,
Aratnak és kaszálnak.
Hogy legyen miből élni,
Télre ne kelljen félni.

ŐSZ

Most az ősz következik,
Nagy hévség elenyészik.
Mit kaszáltak, arattak
S összetakarítottak,
Elrakták kamarákba,
Padlásokra s pajtákba.
Aztán jó a víg szüret
Melyet mindegyik szeret:
Szőlővel jóllakhatunk;
Bort préselni láthatunk.

TÉL

Az ősz is ekkép elmúlt,
És a falevél lehullt.
A tél már házba szorít,
Mindent faggyal elborít;
Semmit jót kinn nem hagyott.
Fű és virág elfagyott,
Nem lát a szem már zöldet,
Hó fedte be a földet,
Hogy alatta alhassék,
Termés után nyughassék:
Míg tavasz nem sokára
Felkölti új munkára.

Karácsony Benő: *Leány a Riviérán*

(Gyulafehérvár, 1888. szeptember 7. – Auschwitz, 1944 nyara)
erdélyi magyar író

Assan elharapózó unalommal botladoztam a felturkált fővényen. A parti homokból buján és tarkán nyíltak ki a napernyők gombái. Juan-les-Pins csillogott és harsogott a kék vizek és barna testek sokaságától. Talán egy félezer fiatal test és ifjú lélek kacagott, fickándozott, dőzsölt az ömlő napfényben. Valami tömegmámor volt, valami boldog pogány szertartás. Föl-alá lézengtem az idegen csillogásban, a Dyck-barna testek vidor és szép kavargásában, szerettem volna legalább egy mosoly erejéig belekapcsolódni az ünnepi örömbbe; egy tekintetet kerestem, amely észrevett volna, egy ismerős arcot vagy egy pillantást, amely odafércelt volna a lesült, fiatalságát jubiláló testeknek és lelkeknek ehhez az örvendező tömegéhez. De egyetlen eltévedt pillantás sem hullott rám. A kitaszítotttság érzésével húzódtam egy gazdtatlan ernyő alá, bámultam a boldog viharzást, kissé csodálkozva, hogy mindez nélkülem történik. Nevetséges eset, de így volt, a magány és öregség mélabúja vett rajtam erőt.

Fáradtan, letörtén, öregem ültem félóra múltán a társaskocsiban. Összementem, mint a régi tej. A szemközi tükörüvegben láttam, milyen rosszmájú gyöngédséggel turkálja szürke fürtjeimet a tengerpart kacér fuvalma. Kegyetlen délután, annyi szent, gondoltam magamban. Itt az ideje, hogy leszámoljak végleg a „legszebb férfikor” gonosz illúziójával, a szerelem édes játékaival. Új magatartást kell felvennem: az öregedő férfi tragikusan derűs fölényét és hazug nemességét. Mi tagadás, csúfos órák voltak.

Juan-les-Pins utolsó villáinál két hölgy szállott fel a kocsiba. Velem szemben foglaltak helyet. Az egyik idős volt, finom, tiszta és tartózkodó, a másik húszéves, halk, jólnevelt, de egészséges és meleg arcú. Keskeny, kesztyűs kezében orchideákat tartott. Halkan, ildomosan beszélgettek, az idősnek a hangja kissé olyan volt, mint öreg nevelőnőké, a fiatal hangja derűs gerlehang. Csak egy pillantást vettem rá, barna arcára, gyöngéd orrára, és sietve kibámultam az ablakon. Elhagytuk a Juan-les-Pins-i rádióállomás nagy antennáját, és az öböl féllívben kanyargó útján Antibes felé rohantunk. Messze, a háttérben már látszott az Esterelles mályvaszínű gerince. Az ellenőr a jegyemet kérte. Ahogy előhúztam, a tekintetem vigyázatlanul beleesett az orchideás fiatal lány nyitott szemébe. Tetten értem, éppen szemügyre vett, ahogy az ember hosszabb utazás és hosszabb nemtörődömség után közönyös pillantással megvizsgálja útítársait. Az öböl pálmái felé fordultam. A tengerpart porzott, a víztaraj felszálló harmatja még az úttestet is nedvessé tette. Antibes egyik villájának fedelén két idős sirály üldögélt és beszélgettek. Megállottunk. Valaki leszállott és ügyetlenül meglökte a fiatal lány karját. A lány elpirult. Zavarában rám nézett. Mintha mentetgetőzni akart volna, hogy nem tehet róla, nem tehet arról, hogy meglökték. Természetes, hogy nem – nyugtatta meg a pillantásom kifogástalanul. Aztán sietve újra kitekintettem az ablakon.

Ódaát kezdett kibontakozni a tengerből Sainte Marguerite szigete s előtte a másik sziget, amelynek sohasem tudtam megjegyezni a nevét. A kocsiban valaki elejtette a

pénztárcáját, és mindnyájan odafordultunk. Visszatérőben a tekintetem megint összekapadt a lány pillantásával. Az idős hölgy szólott neki valamit, és zavartan elszakadtunk egymástól. A szemközti tükörüvegben megláttam összeborzolt szürkülő hajamat. Talán hasonlítok valakihez – villant át rajtam józan önmérséklettel a gondolat. Enyhe, finom pillantása talán azt próbálta kitalálni, kihez hasonlítok. Nem, határoztam el szigorúan, nem szabad nevetségessé tennem magam ezelőtt a finom és kedves teremtés előtt. Ha még egyszer rám néz, fel kell vennem az öregedő férfi egyedül jogosult magatartását, a semleges jóakaró derút, a nemes, ezüstös fölénnyt. S ha ilyen őszbe csavarodott jóindulattal nézek rá, nem is muszáj olyan görcsös kíváncsisággal bámulnom az elvonuló pálmafákat és Sainte Marguerite távoli eukaliptuszait, olykor felé is fordíthatom a pillantásomat, semmiesetre sem fogja ízléstelennek vagy tolakodónak találni. A pillantásom tehát bölcs fölénnyel pihent meg egy kis tétova röpködés után az arcán. És én megdobbanó szívvel láttam, hogy húszéves, halk, zsongó, fiatal teremtés orchideái mögül, tehát nem nyílt sisakrostéllyal, nem őszbe csavarodott, bölcs férfinak járó ártatlan nyíltsággal, hanem orvul és érdeklődve viszonozza a pillantásomat.

Ülve maradtam, pedig a végállomáson voltunk. Vártam, hogy a lány elhaladjon az ablak alatt. Vártam, hogy végleg eltűnjön a szemem elől. Fölnézett rám, és én visszaneéztem. A tekintete most tág volt, várakozó, csodálkozó és kedvesen szomorú. Mintha azt kérdezné: hát búcsúznak?

Igen, búcsúztunk. Láttam, hogy a fellegvár felé indulnak, Cannes régi házai felé, és befordulnak egyik lépcsősíkatoron. Nem láttam többet. Nem is kerestem, nem is akartam viszontlátni. A meztelen igazság az, hogy elszőktem előle, harmadnap elutaztam Cannes-ból és magammal vittem gyönyörű ajándékát, megfiatalító pillantását, a finom, csodálatos ábrándot, hogy nem azért hullott rám tekintetének illatos és meleg permete egy órán át, mert hasonlítottam érlemzesedésben elhunyt, öreg és szegény zongoratanárjához.

Berde Mária: Hárfás leány

Berde Mária Julianna (Kackó, 1889. február 5. – Kolozsvár, 1949. február 20.) erdélyi magyar író, költő, műfordító, tanár

Úgy tévedt falunkba, rongy piros ruhába,
Útszéli tüskétől felsebezve lába.
A vén kastély előtt százesztendős nyárfa:
Odaállt, s kezében kopott, régi hárfá.

Kócos szögfejével a fatörzséhez dül
Napégett ujjától pengő húrja rezdül
S míg a lomb, az alkony elborítja árnyal
Panaszkodó dala a magasba szárnyal:

Vadgalamb csak higgyen szerelmes társában.
Higgyen a csókjában, szelíd bűgásában.
Egyik csillag higgyen a más csillagfényben!
Csak a lány ne higgyen soha a legényben!

Egymáshoz hívséges erdő-mező vadja.
Szelíd őz az őzet soha el nem hagyja.
Hív párja együtt hal a kis csalogánnyal:
Csak a legény játszik hűtlen a leánnyal!

Szöke várkisasszony leborul a falra.
Könnyezik, megreszket, úgy figyel a dalra.
Oh mert közös dal ez lent az utcák mélyén,
Fönt a kastélyoknak büszke köerkélyén.

A RAJZOKAT
PATÓCS PÉTER
KÉSZÍTETTE

Párizsban harmadszor

A XXXIII. olimpiai játékokat Párizs rendezi 2024-ben. Ezzel a francia főváros utoléri Londont (1908, 1948, 2012), s bekerül abba a legszűkebb elitbe, amely városok háromszor adhattak otthont a játékoknak. Erre az olimpiára adott be pályázatot hazánk is, amelyet 2017-ben visszavontunk.

Azt gondolná az ember, hogy a büszke franciák repesnek az örömtől, hogy éppen száz évvel az előző után ismét megrendezhetik a világ még mindig leg-rangosabbjának tartott sporteseményét. Ezzel szemben nem kis elégedetlenség-ről érkeznek hírek egy évvel a játékok előtt, pedig a szervezők azt ígérték, hogy ez az olimpia az összetartás, a sokszínűség és az elfogadás eseménye lesz, s a versenyek megtekintésére mindenkinek lehetősége lesz.

A Stade de France Franciaország nemzeti stadionja. A 80 698 férőhelyével a hatodik legnagyobb stadion Európában, amelyet a francia labdarúgó-válogatott és a francia rögbiválogatott használ nemzetközi versenyeken. Atlétikai stadionná alakítva 78 338 férőhelyes. Az eredetileg az 1998-as labdarúgó-világbajnokságra épült stadion a 2024. évi nyári olimpiai játékok atlétikai versenyekének ad majd helyet.

Mint kiderült, a legolcsóbb, 24 eurós jegyek csak korlátozott számban álltak rendelkezésre (az összes belépőnek mindössze 10 százaléka volt ilyen), és gyakran olyan más francia városokban megrendezett tornákra szóltak, mint például a kosárlabda vagy a labdarúgás.

A szervezők bevezettek egy sorsolási rendszert: az érdeklődőknek regisztrálniuk kellett, hogy aztán azon szerencsések között lehessenek, akik vásárolhatnak jegyet, de nekik minimum három esemény-

1924

Előszörban az alapító Pierre de Coubertin báró kivánsága volt, hogy a NOB harmincéves jubileuma alkalmából a játékokat a francia fővárosban rendezék. A helyi kormány hatvanezer férőhelyes, többfunkciós stadiont épített (Colombes – ahol 14 évvel később a magyar futballválogatott vb-döntőt veszett). A versenyekre immár meghívták az Antwerpenben nemkívánatos első világháborús veszteseket, így hazánkat is. Egyedül a németeknek nem tudtak megbocsátani a győztes házigazdák még ekkor sem.

A párizsi tehát már csak minimálisan volt csonka olimpia, viszont nélkülöznie kellett a jeges számokat, mivel most először külön, télen is sor került versenyekre, ugyancsak Franciaországban. A skandináv országok ellenezték ezek ötkarikás elismerését, ezért csupán nemzetközi téli sporthetet rendeztek – a saját felségterületükre oly féltékeny északiak azóta talán már nem bánják, hogy egy évvel később a NOB olimpiává minősítette át a Chamonix-ban megtartott küzdelmeket.

Újdonságok. A versenyzőket – 3089 fő – olimpiai faluban szállásolták el. Ez volt az első alkalom, hogy az 50 méteres úszómedencéket kötelekkel sávokra osztották. Ezen az olimpián rendeztek először záróünnepséget három lobogó fülhúzásával: az olimpiai zászló, a házigazda és a következő játékok rendezőjének lobogója. Először szerepelt a programban női vívás, s ez volt az első nyári olimpia, amelyen magyar női sportolók is részt vettek. Az első olimpiai pontszerző magyar női olimpikon Tary Gizella volt, aki törvívásban a 6. helyen végzett.

A korabeli magyar sajtó is figyelemmel kísérte a párizsi olimpia előkészületeit. Az Est (1924. április 4.) írta: „A párizsi rendőrség kimutatást közöl az idegenforgalomról, amelynek adataiból kiténik, hogy az olimpiász évében Párizs idegenforgalma jelentősen felülmúlja az előbbi éveket. A kimutatás szerint jelenleg Párizsban egymillió külföldi tartózkodik és ez a szám a nyárra még jelentősen növekedni fog. Párizsi bennszülöttek arról panaszkodnak, hogy az idegenek Párizsba áramlása következtében az élet elviselhetetlenné drágul.”

Ugyancsak Az Est (1924. április 3.) hasábjain olvashatunk mai szemmel érdekes hírt arról, miként is finanszírozták a magyar sportolók szereplését a világszínpadokon: „Debrecen csak egymilliót ad az olimpiai alapnak. Debrecen városi tanácsa ma tárgyalta Nyíregyháza átiratát, amelyben arra kéri Debrecent, hogy példáját követve, szintén járuljon hozzá a párizsi olimpiászra küldendő magyar versenyzők költségeihez. Csűrös Ferenc közművelődési tanácsnok javaslatára Debrecen városa egymillió koronát szavazott meg az olimpiász céljaira. Debrecen sportköreiben, de a város társadalmában is, igen nagy kedvetlenséget okozott a tanács szűkkeblűsége. A gazdag Debrecentől sokkal nagyobb áldozatkészséget vártak volna.”

re kellett belépőt váltaniuk. Azok számára, akik csak egy versenyt szerettek volna megnézni, azt ígérték, hogy 2024 tavaszán lehetőség lesz a nem kívánt jegyek visszaváltására.

2023 márciusára azért elkel 3,25 millió belépő a tervezett 10 millióból. Az atlétikai számokra például 680 euró az alsó határ, az úszásra 500 euró a legolcsóbb jegy, míg a tornára 480. Az eddigi legdrágább jegyért 12 500 eurót kellett fizetni. Az Európa-bajnok francia közép- és hosszútávfutó Jimmy Gressier közösségi oldalán arról írt, hogy tíz rokonának meghívása, hogy élőben is megnézhessék az olimpián, összesen 6-7 ezer euróba kerülne.

Igazán mélyen annak kell a zsebébe nyúlnia, aki az ünnepélyes megnyitó részese kíván lenni. Ez ugyanis igazán különlegesnek érzékelik. A szervezők – élükön a szervezőbizottságot vezető, háromszoros olimpiai bajnok szlalom-kenus Tony Estanguet-vel – olyan koncepciót dolgoztak ki, amely szerint az esemény a Stade de France-on, a Párizs északi részén fekvő központi stadionon kívülre kerülne, és a sportolók a Szajján utaznának végig a megnyitó részeként.

KIHÍVÁS A SZAJJÁN

A folyón felállítandó ideiglenes nézőte-
rekre 90 és 2700 euró közötti áron kínálnak jegyeket, a VIP-standra pedig 5500 euróért lehet majd a legolcsóbban feljutni. A jegyárakat állítólag a „potenciális vásárlók körében folytatott kiterjedt piac-
kutató után” határozták meg. Egyébként hatszázezer embert várnak a Szajna partjára a megnyitó idején, többségük ingyen tekintheti meg az ünnepi rendezvényt – ha lát majd belőle valamit...

A szervezők úgy számolnak, hogy a játékok 4,4 milliárd eurós költségvetéséből a jegyeladás 1,4 milliárdot fog visszahoz-

1900 – Nők és krikett

Az újkori olimpiák sorában a másodikat 1900-ban Párizs rendezte. Ezen a játékokon szerepeltek először női sportolók és a krikett is beke-
rült a programba, igaz csak egy rövid időre. Ekkor még nem volt nyitó- és záróünnepség, de néhány egészen különleges sportág szerepelt még a programban, mint a kötélhúzás vagy a baszk pelota. Utóbbi a fal-
labda régi spanyol változata: ütő helyett egy kanálszerű eszközzel kapják és hajtják el a labdát.

ni. A játékokhoz kapcsolódó ajándéktárgyak eladásából pedig 127 millió euró bevételre számítanak a költségvetés 2021-es verziója szerint.

A jegyárak miatt csalódott franciák nem csak az online térben adnak hangot elégedetlenségüknek, de sokan konkrét akciókra is készülnek. Ahogy mindenütt, Párizsban is számítanak a rendezők önkéntesek közreműködésére a zavartalan lebonyolítás érdekében. Összesen 45 ezer jelentkezőre számítanak, az érdeklődők száma állítólag nagyon hamar elérte a 200 ezret. De közöttük sokan vannak, akik nem akarnak hozzájárulni a játékok sikeréhez. Ezeknek az úgynevezett álnkénteseknek az a célja, hogy beépüljenek a stábla – számolt be az AP hírügynökség –, lelkesen részt vesznek a felvételi eljárásban, a felkészítésben, de azt tervezik, hogy amint megkezdődik az olimpia, egyszerűen nem fognak megjelenni a rendezvényen ezzel szabotálandó a játékok sikerét.

A LOGÓ

A párizsi olimpia logója már 2019 végén bejárta a világot. Három fő motívuma, és három jelentése van. Az első elem az aranyérem, a győzelem örök jelképe. Emellett az olimpiai láng is kivethető a logóban, a láng, ami a sporton keresztül egyesíti az embereket. Végül e két elem kombinációjából egy emberi arc körvonalazódik. Marianne-nak hívják, ő a Francia Köztársaság jelképe, és az egyenlőség és a testvériség eszméit testesíti meg. Végül nem hiányoznak az 1924-es olimpiára való utalások sem: Art Deco stílusú betűt használtak, amely ahhoz a korszakhoz kötődik.

Az olimpiák történetében először fordul elő, hogy az olimpiai és a paralimpiai játékokon ugyanazt a logót használják. Változni csak az fog, ami a címer alatt van, azaz az olimpiai karikák helyett a paralimpiai logó, az agito lesz látható.

A francia számvevőszék figyelmeztette az olimpia szervezőit – derült ki 2023 januárjában –, hogy biztonsági szempontból különösen nagy kihívásnak tartja a Szajna hat kilométeres szakaszára tervezett megnyitót, amelyen a sportolókat 160 hajóval szállítják majd, és a folyó mentén csaknem 600 ezer nézőre számítanak.

A parlamentnek szánt jelentésben felhívták például a figyelmet arra is, hogy a szervezők leginkább a magánbiztonsági cégekre szeretnének támaszkodni a játékok alatt, azonban szerintük a rendőrséget és a hadsereget is be kell vonni. Mindemellett a közlekedési tervekkel sem volt megelégedve a testület, utaltak a metró- és a vonathálózatok felújítási munkálatainak késésére és arra, hogy biztosítani kell például a sofőröket a tömegközlekedési eszközökhöz, hogy ne legyen fennakadás a sportolók és más akkreditált vendégek szállításában. A számvevőszék arra is felhívta a figyelmet, hogy az infláció már 10 százalékkal növelte a játékok költségeit.

RENDŐRÖK, SIKKASZTÁS

A kormány ugyan korábban garanciát vállalt az esetleges veszteségekre, de a számvevőszék képviselője szerint katasztrofális lenne, ha ezt a garanciát be kellene váltani. Egyúttal azt is jelezte, hogy a 315 millió eurós (mintegy 125,4 milliárd forint) vésztartalékból már 115 milliót (45,7 milliárd forintot) elköltöttek a szervezők másfél évvel a versenyek kezdete előtt. De ezt még a számvevőszék illetékesei is kezelhetőnek tartották.

Aztán néhány hónappal később – júniusra – változott a helyzet: a francia pénzügyőrség átkutatta az olimpia központját. Az akció a közbeszerzési szerződések feltelezett szabálytalanságait kezdte vizsgálni. A szervező bizottság székhelyén a közpénzek elikkasztásával és visszaéléssel kapcsolatos nyomozás folyt. A rendőrök többek között a szervező bizottság (Cojop) és az olimpiai infrastruktúrákért felelős állami intézmény (Solideo) irodáiban jelentek meg.

Aggodalomra adott okot az is, hogy a játékok teljes költségvetése 8,8 milliárd euróra nőtt a 2017-ben tervezett 6,6 milli-

JAPÁNBAN IS

Az olimpiai játékokat, a világ egyik legfontosabb sporteseményét, a közelmúltban rendszeresen beárnyékolják a szervezeti visszaélések. A japán ügyészek vádat emeltek hat vállalat, köztük a Dentsu Group reklámóriás és hét magánszemély ellen. Az eljárást a 2020-as tokiói olimpiára és paralimpiára vonatkozó 320 millió dollár értékű ajánlatok meghamisítása miatt kezdeményezték. A vádemelés hónapokon át tartó nyomozás követte a tokiói játékok szervezése és szponzorálása során felmerült állítólagos korrupció miatt – írta a Reuters hírügynökség.

árdhoz képest. A becslések szerint csak az infrastruktúra kiépítése 4 milliárd euróba fog kerülni az eredetileg tervezett 3,2 milliárd euró helyett. Mindehhez hozzáadódnak még a biztonsági költségek, amelyek Franciaország legfelsőbb számvevőszéke szerint legalább 400 millió eurót tennének ki. Ezek a többletkiadások nem kerültek bele a tervezett teljes költségvetésbe.

Mindez némileg megkérdőjelezi Macron elnök 2023 tavaszi kijelentését, miszerint: a Párizsi Játékok célja, hogy „a lehető legjobb biztonsági, szervezeti, társadalmi és ökológiai felelősségvállalási feltételek mellett üdvözöljük a világot.”

BE LEHET NEVEZNI

A szervezők célkitűzése, hogy az olimpia rendezése során maximálisan kihasználják a város meglévő infrastruktúráját, és csak olyan létesítményeket építsenek, amelyekre a helyi lakosságnak valóban szüksége van. Mindössze három állandó létesítmény épül a semmiből: az Alice Milliat Aréna, a Saint-Denis vízi központ és a Le Bourget hegymászóstadion.

Ugyanakkor a Champs-Élysées sugárút gigantikus kerékpárútta, a Champs de Mars park strandöplabda-pályává alakul, miközben az Invalidusok házának

sétánya, a versailles-i kastély és a Grand Palais is otthont ad a versenyeknek. A Szajna úszómedenceként fog működni, a triatlon pedig az Eiffel torony lábánál zajlik majd.

Az olimpiai játékok történetében először szerveznek rendezvényeket nagyközönség számára. Ténylegesen részt lehet majd venni a maratonon (több távon, gyakorlott és kezdő, fiatal vagy kevésbé fiatal, ép vagy fogyatékkal élők) és a mindenki számára nyitva álló országúti kerékpárversenyen.

A KABALA

A párizsi olimpia és paralimbia kabalafiguráit, a Frígeknek nevezett alakokat füles frígiai sapkáról mintázták, mely a francia forradalom idején a köztársaság és a szabadság szimbólummá vált. A piros ruhás alakok szeme – egyértelműen utalva Franciaországra – trikolor kokárda.

„Olyan kabalát kerestünk, amely megtestesíti a francia szellemiséget, magán hordozza az ország színeit és jelképezi történelmünk egy részét” – magyarázta Julie Matikhine, a Párizs 2024 márkaigazgatója, aki kiemelte, hogy a kabalák kiválasztásában 6 és 14 év között gyerekek segítségét is igénybe vették.

A világ élvonalában

Magyar sportolók több világversenyen értek el olimpiai kvalifikációt is érő dobogós helyezéseket 2023-ban.

Vizes világbajnokság, Fukuoka (Japán)

Aranyérmes lett a vízilabda-válogatott. A teljes keret: Lévai Márton, Vogel Soma, Angyal Dániel, Manhercz Krisztián, Pohl Zoltán, Vámos Márton, Nagy Ádám, Zalánki Gergő, Fekete Gergő, Német Toni, Varga Dénes, Jansik Szilárd, Vigvári Vendel, Molnár Erik, Vigvári Vince

Ezüstérmes a nyíltvízi úszás 4 x 1500 méteres csapatversenyében a magyar váltó: Fábíán Bettina, Olasz Anna, Rasovszky Kristóf, Betlehem Dávid Fotók: MTI/Koszticsák Szilárd

Vívó-világbajnokság, Milánó (Olaszország)

Aranyérmes a női kardcsapat: Szűcs Luca, Katona Renáta, Battai Sugár és Pusztai Liza

Aranyérmes Koch Máté, férfi párbajtőr

Aranyérmet szerzett a férfi kardcsapat Szilágyi Áron. Szatmári András, Gémesi Csánád, Decsi Tamás

Aranyérmes Kós Hubert férfi 200 méteres hátúszásban

Ezüstérmes lett a nyíltvízi úszás 10 kilométeres számában Rasovszky Kristóf

Bronzérmes lett Szilágyi Áron kardvívó Fotók: MTI/Illyés Tibor

Nem olimpiai versenyszám ugyan, de Horváth Laura személyében magyar sportoló először lett aranyérmes az USA-ban rendezett crossfit világbajnokságon, amelyen hatodszor indult el, s egyszer a 2. helyig jutott

Gyorsasági kajak-kenu világbajnokság, Duisburg (Németország)

Aranyérem: Kopasz Bálint, K1, 500 méter

Ezüstérmes: férfi K4, 500 méter; Nádas Bence, Csizmadia Kolos, Kuli István, Tótka Sándor

Ezüstérmes: férfi K2, 1000 méter; Vajda Bence, Szántói Szabó Tamás

Ezüstérmes: férfi K1, 1000 méter; Varga Ádám

Bronzérmes: női K1, 500 méter; Csipes Tamara

Bronzérmes: női K2, 200 méter; Kiss Blanka, Lucz Anna
Kajak-kenu fotók: MTI/Kovács Tamás

Bronzérmes: női K1, 1000 méter; Rendessy Eszter

Aranyérmes: parakajak, férfi KL-1, 200 méter; Kiss Péter

Aranyérmes: parakajak, női KL-2, 200 méter; Varga Katalin

Atlétikai világbajnokság, Budapest

Bronzérmes Halász Bence kalapácsvetésben (80,82 m)

Fotó: MTI/Illyés Tibor

Öttusa-világbajnokság, Bath (Nagy-Britannia)

Bronzérmes lett a női csapat: Bauer Blanka, Gulyás Michelle, Barta Luca
Fotó: Magyar Öttusaszövetség Facebook oldala

Vitorlázó világbajnokság, Hága (Hollandia)

Aranyérmes lett az ILCA olimpiai hajóosztályban Érdi Mária

Fotó: MTI/EPA/ANP/Sem van der Wal

Se lovaglás, se öttusa

Kikerül az öttusából a lovas szám – így döntött a Nemzetközi Öttusa Szövetség még 2021 novemberében. A változtatást állítólag már régebben fontolgatták, de az utolsó lökést a tokiói olimpián bekövetkezett fiasco adta meg. Hosszas találgatások után érkezett a hír: akadálypálya leküzdése váltja ki a lovaglást. A párizsi olimpián azonban még nyeregbe szállnak az öttusázók. A pakliban még az is benne van, hogy utoljára látjuk ezt a sportágat olimpián, hiszen szerepeltetése a 2028-as programban cikkünk írásakor még bizonytalan.

A Saint Boy nevű ló örökre beírta a nevét az öttusa történetébe, azzal hogy a tokiói játékokon két versenyzőnél is macacskodott, egyikük, a német Annika Schleu egyenesen az aranyérmét bukta el a ló miatt.

A sportági vezetők szerint az öttusa világméretű fejlődésének gátja, ha bizonyos térségekben nem tudják biztosítani a megfelelő lóállományt. (Az öttusázók ugyanis nem viszik magukkal a versenyekre otthoni, megszokott hátasait, ahogy például a Forma–1 versenystállói az autóikat.) Egy sportág olimpiai műsoron maradásának viszont feltétele, hogy minél több helyen üzzék – érvelt a szövetség. Márpedig az öttusa nem felelt már meg a Nemzetközi Olimpiai Bizottság nézettségi elvárásainak (amelyben az öttusa az utolsó helyen állt a tokiói játékok után), továbbá az a hír szivárgott ki a NOB köreiből, hogy 2028-ban nem lesz öttusa a programban.

A döntés a sportolók és a rajongók körében is nagy visszhangot váltott ki, féltve egy több mint százéves sportág hagyományait. A magyar

agrárminiszter, Nagy István egyenesen az öttusa gyásznapjának nevezte 2021. november 2-át, a döntés bejelentésének napját: „nekünk magyaroknak az öttusa fontos sportág, hazánk vezet a olimpiai örök rangsort kilenc arany-, nyolc ezüst- és hat bronzéremmel”, és hogy az olimpiai programban 1912 óta szereplő sportág öt tusájának – lövészet, úszás, vívás, futás és lovaglás – egyike sem cserélődött le korábban, bár a lebonyolítás többször is változott.

De mi jöhet a lovaglás helyett? A döntés bejelentésekor a nemzetközi szövetség még nem állt készen a válasszal, így aztán megindult a találgatás. Cikkek, internetes

Saint Boy, a bűnbak

MAGYAROSZÁGON 1927-ben rendeztek először öttusaversenyt. Azóta a sportágnak 10 *egyéni világbajnoka* volt: Benedek Gábor (1953), Balczó András (1963, 1965, 1966, 1967, 1969), Kelemen Péter (1970), Mizsér Attila (1985), Fábíán László(1989), Balogh Gábor (1999, 2001), Vörös Zsuzsanna (1999, 2003), Horváth Viktor (2007), Marosi Ádám (2009, 2021), Kovács Sarolta (2016). *Csapatversenyben* a férfiak 17, a nők 3 alkalommal állhattak a dobogó legmagasabb fokára. *Olimpiai bajnokaink*: Németh Ferenc (Róma, 1960), Török Ferenc (Tokió, 1964), Balczó András (München, 1972), Martinek János (Szöul, 1988), Vörös Zsuzsanna (Athén 2004). *Olimpiai csapataranyak*: Helsinki (1952), Róma (1960), Mexikóváros (1968), Szöul (1988).

posztok sora latolgatta a lehetőségeket. Némelyik komolynak tűnt, mások inkább viccnek hatottak. Ilyen ötleteket olvashattunk: párnacsata, drónversenyzés, alakuljon át egyfajta triatlonná a vívás elhagyásával, hegyikerékpár, motocross, görkorcsolya, gátfutás. (A párnacsata amúgy egy létező sport, mármint olyan értelemben, hogy emberek csinálják sportszerű keretek között, a tévé pedig közvetíti, még bajnokságuk is van Amerikában. Jobbára amatőr bokszolók, harcművészek úzik három menetben.)

A Nemzetközi Öttusa Szövetség 2022-ben meghozta a döntést: lovaglás helyett akadályverseny lesz az ötödik elem. Azóta a tesztelés is megkezdődött, a legfeljebb száz méter hosszú pályán a következő fel-

Valahogy így lesz...

FOTÓ: (UIPM / Yunus Argan)

adatok várnak a versenyzőkre: egyensúlyozást igénylő gerendán haladás, kúszás, mászás döntött létrán, köteleken, gyűrűkön kapaszkodás, akadályról akadályra ugrás, hajlított falon való feljutás.

Ahhoz, hogy a sportág az olimpiai program része maradjon, a világszövetségnek csökkentenie kell a verseny költségeit, valamint bizonyítania, hogy a

sportág biztonságos, széleskörűen hozzáférhető és vonzó a fiatalok, illetve a nagyközönség számára.

A választás abból a szempontból értékelhető, hogy igyekszik megőrizni a sportág katonás jellegét, ami feltalálásától kezdve fémjelezte ezt a férfiasnak szánt próbatételt (amiben persze mára nők is jeleskednek).

AZ ÓKORTÓL NAPJAINKIG

Az öttusa eredeti változata a 18. olimpiai játékokon, i.e. 708-ban szerepelt először pentatlon néven. Őt versenyszáma a távolugrás, a stadionfutás, a diszkoszvetés, a gerelyhajítás és a birkózás volt.

Az összetett fizikai és technikai képességeket igénylő sportágot Coubertin báró javaslatára újragondolva bevették az 1912-es olimpia programjába. Egy kis történetet is kerekítettek az új sportág köré:

„Egy katonai futárnak egy levelet kell eljuttatnia a folyó túloldalán elhelyezkedő szövetségeseknek. Lovon indul útnak, de az ellenség felfedezi, ezért karddal majd pisztollyal kell utat vágnia a harcmezőn. A lovát az ellenség kilövi, ezért úszva kel át a folyón végül futva juttatja el az üzenetet a címzettnek.”

A katonás történetből következik, hogy eleinte majdnem kizárólag katonák versenyeztek (régi fotókon egyenruhás versenyzőket látni az öttusa versenyeken, az olimpiákon).

Az öttusa létrehozására vonatkozó javaslatot 1909-ben fogadták el, és 1911-ben – elsőként – megalakult a svéd öttusasövetség. A versenyek sokáig ötnaposak voltak, négynapos versenyidőszak is volt (a lövészet és az úszás került egy napra), majd 1996 óta egyetlen nap alatt kell teljesíteni valamennyi versenyszámot. Közben a sorrend is változott, az eredeti történethez képest.

Megváltoztak a teljesítendő távok, az úszás 300 méterről 200-ra csökkent, az eredeti, 4 kilométeres tereplovaglás helyett akadálypályát kellett teljesíteni. A futás távja 4000-ról 3000 méterre csökkent, s úgynevezett handicap rendszerben zajlott: a négy szám alatt elért pontszám-különbségekből időkülönbségeket generáltak, és ennek megfelelően indították a versenyzőket. Ezzel izgalmasabbá és áttekinthetőbbé vált a verseny: az győzött, aki a futásban először szakította át a célszalagot.

Aztán újabb alakítgatás következett 2009-ben: a futást összevonták a lövészettel, a sportpisztolyt előbb légpisztolyra cserélték, majd lett helyette lézerpisztoly, a szám neve pedig „laser run” (lézeres futás) lett. A versenyzők továbbra is handicap rendszerben rajtolnak, mintegy 200 méter futás után 5 lövést adnak le, legfeljebb 1 perc 10 másodperc alatt. Újabb futószakasz következik, ezúttal 1000 m és 5 lövés leadása, aztán megint 1000 méter futás és 5 lövés következik, végül 1000 méter futással zárul a verseny.

A rovatot írta és összeállította: M. Nagy Péter

Sopron? Remek úticél, tudunk hozzá egy jó szállást!

Ha közvetlenül a www.hotellover.hu oldalon foglal szobát, szállása mellé olyan akciós árú szolgáltatásokat is kérhet, amelyekkel a szállásközvetítő honlapokon nem is találkozhat.

Kedvezményes ajánlatunk!

Senior csomag örökifjaknak.

Egész évben választható. Azoknak ajánlott, akik nyugalomra, csendre, legfeljebb madárcsicserésre vágnak. Az erdei séta, a pezsgőfürdő a békés feltöltődést szolgálja és az idősebb korosztálynak is kiváló.

Lövér élmény teljes panzióval.

Teljes wellness használatlalt és panziós ellátással vehető igénybe.

Pároknek, családoknak is ideális választás.

Hotel Lövér***superior Sopron
9400 Sopron, Várisi út 4.
Telefon: +36 99 888 400
Email: info@hotellover.hu
www.hotellover.hu

REHABILITÁCIÓS CSOMAG (kedvezményes fürdőbelépési lehetőséggel)

Ára 144.000 Ft / 2 fő 6 nap / 5 éjszaka félpanziós ellátással (vasárnapi érkezéssel)

Őszi csendes pihenés 2023 szeptember 1-től

Őszi csendes pihenés csomagajánlatunk ára 2023 szeptember 1-től:

vasárnapi, hétfői, keddi, szerdai és csütörtöki éjszakával 59.900 Ft / 2 éj / 2 felnőtt.

Hétfői felár pénteki és / vagy szombati éjszakával: 7.500 Ft / 2 éj / 2 felnőtt

7200 Dombóvár-Gunaras, Tó u. 3.

+36 74 463 337, +36 30 348 42-18

info@gunarashotel.hu

www.gunarashotel.hu

HOL VOLTÁL, BÁRÁNYKÁM?

A gazdasszony és a bárány felelget:

- Hol voltál, báránykám?
- Kertek alatt, asszonykám!
- Mit ettél, báránykám?
- Zöld füvecskét, asszonykám!
- Mit ittál, báránykám?
- Friss vizecskét, asszonykám!
- Ki bántott, báránykám?
- Szomszéd fia, asszonykám!
- Ríttál-e, báránykám?
- Ríttam bizony, asszonykám!
- Hogy ríttál, báránykám?
- Me-e, me-e, asszonykám!

A NYULACSKA HARANGOSKÁJA

Egyszer volt, hol nem volt, volt egyszer egy nyulacská. Ennek a nyulacskának volt egy szépen szóló harangocskája. Egyszer a nyulacská elment az erdő szélére, lefeküdt egy bokor tövébe, és a bokorra felakasztotta a harangocskáját. Reggel, mikor felébredt, a bokrot sehol sem látta, hanem egy nagy fát látott helyette. Felnézett reá, és látta, hogy a harangocskája a fán van. Kérte a fát, hogy adja vissza a harangocskáját, de a fa nem adta vissza.

Ekkor a nyulacská elment a fejszéhez, és kérte, hogy a fát vágja ki, hogy a fa adja vissza a szépen szóló harangocskát. De a fejsze nem vágta ki a fát.

Most a nyulacská elment a köszörűkőhöz, hogy fenje meg a fejszét, hogy a fejsze vágja ki a fát, hogy a fa adja vissza a harangocskát. De a köszörűkő nem fenje meg a fejszét.

Ekkor a nyulacská elment a vízhez, hogy hajtja a köszörűt, hogy a köszörű fenje meg a fejszét, a fejsze vágja ki a fát, a fa adja vissza a harangocskát. De a víz nem hajtotta a köszörűt.

Ekkor a nyulacská elment a bikához, hogy igya meg a vizet, a víz hajtja a köszörűt, a köszörű fenje meg a fejszét, a fejsze vágja ki a fát, a fa adja vissza a harangocskát. De a bika nem itta meg a vizet.

Ekkor a nyulacska elment az egérhez, hogy csípje meg a bikát, a bika igya meg a vizet, a víz hajtja a köszörűt, a köszörű fenje meg a fejszét, a fejsze vágja ki a fát, a fa adja vissza a harangocskát. De az egér nem csípte meg a bikát.

Ekkor a nyulacska elment a macskához, hogy fogja meg az egeret, az egér csípje meg a bikát, a bika igya meg a vizet, a víz hajtja a köszörűt, a köszörű fenje meg a fejszét, a fejsze vágja ki a fát, a fa adja vissza a harangocskát. A macska azt mondta, hogy ő megfogja, de előbb adjon neki tejecskét.

A nyulacska elment a tehénhez, kért tőle tejecskét.

A tehén azt mondja, hogy ő ad tejecskét, csak vigyen neki füvecskét. A nyulacska elment a kaszáshoz, hogy adjon neki füvecskét.

A kaszás adott is füvecskét, s a nyulacska vitte a tehénnek. A tehén adott neki tejecskét, s a nyulacska vitte a macskának. A macska megfogta az egeret, az egér megcsípte a bikát, a bika megitta a vizet, a víz hajtotta a köszörűkövet, a köszörűkő megfente a fejszét, a fejsze kivágta a fát, a fa visszaadta a szépen szóló harangocskát.

A nyulacska megörvendett, a szépen szóló harangocskát visszaakasztotta a nyakába, és mindig ott tartotta.

Itt a vége, fuss el véle,
ha nem hiszed, járj végére!

ELSZÖKÖTT A KEMENCE...

Elszökött a kemence,
teli pogácsával,
utána ment a bíró,
üres tarisznyával.
Befutott a kemence,
feneketlen tóba,
utána ment a bíró,
ott is van azóta.

EGYSZER VOLT EGY EMBER...

Egyszer volt egy ember,
szakállá volt kender,
bikkfa tarisznyája,
égerfa csizmája.
Közel volt a tenger,
beleesett fejjel,
kiapadt a tenger,
kimászott az ember.

KUTYA-MACSKA BARÁTSÁG

Egyszer a kutyák lakodalmat csaptak. Bodri feltette a sok csontot, sütötte-főzte, aztán odahívta a Sajót kóstolni. Sajó megkóstolta a galuskát, de nem volt se íze, se büze, mert nem volt rajta tejföl. Keresi a kutya a tejfölt, de nem volt a háznál. Hamar menjen valaki a boltba!

De ki menjen? A kutya nem hagyhatta ott a főzést. Meglátja a macskát, küldi a tejfölért. Szalad a macska a boltba tejfölért. Mikor kimérték neki, vitte hazafelé. Éhes volt, hát nyalogatott belőle. Gondolta; úgyse tudják meg. Aztán ment tovább. Megint gondolt egyet; megint nyalogatott. Alig maradt az edényben. Már közel volt a kutyákhoz, szégyellte magát, hogy ilyen kevés tejfölt visz, hát a megmaradt tejfölt is megette.

A kutyák futottak eléje, már nagyon várták.

– Hozza a macska a tejfölt!

A macska azt hazudta, hogy nem adott a boltos tejfölt. De az agár meglátta a macska tejföls bajuszát.

– Hazudik a macska, megette a tejfölünket!

Nekimentek a macskának, a macska meg felszaladt a fára, onnan dörmicélt a kutyákra. Mikor látták, hogy a macska bizony nem nagyon kívánczik le a fáról, bementek a házba, és tejfel nélkül ették meg a galuskát.

Azóta nem nézhet a kutya a macskára.

A SZÁRNYASOK KIRÁLYT VÁLASZTANAK

A szárnyasok összegyűltek, hogy királyt válasszanak. A sas elgondolta, hogy majd ő lesz a király, de a többiek azt mondták, hogy az legyen a király, aki a legmagasabbra felszáll.

Az ökörszem a sas szárnya alá bújt. Mikor aztán a nagy madarak felszálltak annyira, hogy már nem bírtak feljebb szállni, akkor az ökörszem kiszállt a sas szárnya alól, és fölszállt a legmagasabbra, ő lett a király.

Mikor megtudták a madarak, hogyan nyert az ökörszem, elkezdték zavarni, hogy majd agyonütik a hamisságáért: szégyellték, hogy a legkisebb állat a király.

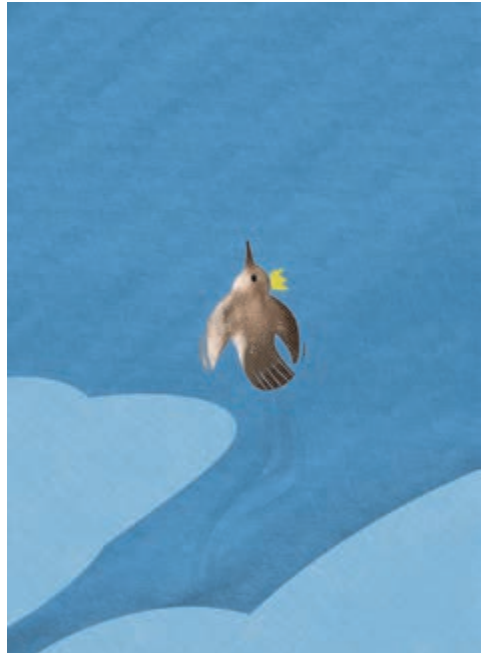
Addig kergették, amíg az ökörszem talált egy rózsabokrot. Amilyen kicsi volt, be tudott bújni a tövisek közé. Oda a többiek nem bírták követni. Azt mondták:

– Elég lesz, ha csak egy lesi. Ha meglátja, hogy kijön, fogja meg, vagy adjon hírt a többieknek!

Odaállították a legnagyobb szeműt, a baglyot.

A bagoly örködött is egy jó darabig, de azután nagyokat pislantott, s elmerészkedett onnan. Mikor az ökörszem kiszállt, nem látta meg.

Most meg már a baglyot akarták megverni, mert elszalasztotta az ökörszemet. A bagoly elbújt, s azóta nem mer nappal járni, mert ha a többi madár meglátja, megveri.

ZÖLD PÉTER

Volt egyszer hetedhét országon is túl, még azon is túl, ahol a kurta farkú malac túr, volt egy nagy tanya. Abban a tanyában éldegélt egy család, a szülők meg a két gyerek, egy kislány és egy kislány. Ezért amikor az asszony meghalt, az ember megnősült újból, hogy legyen, aki a gyerekeket nevelje. De az új asszony nem állhatta a két gyereket, s mérget tett az ételükbe. Amikor a gyerekek odaültek ebédelni, egy fehér galamb leszállott az ablakra, és azt mondta:

– Gyerekek, ne egyetek ebből a levesből, mert mérge van benne, hanem menjetek, amerre láttok a szemetekkel.

Akkor a gyerekek sírni kezdtek, és éhen elindultak. Ment Zöld Péter meg a húga, mendegéltek, egyszer csak hallják, hogy valaki kiabál:

– Zöld Péter, Zöld Péter, gyere ide!

Hát egy halacska kinn maradt a tengerből a szárazon, és már egészen elveszett.

– Végy fel, Zöld Péter, vessél a tengerbe, s jótettedért jót várj.

A legényke nagyon szívesen megtette. Ment, mendegélt. Hát egyszer megint hallja, hogy valaki kiabál:

– Zöld Péter, Zöld Péter, gyere ide!

Egy kis madár hívta Zöld Pétert. Elszakadt a többi madártól, könyörgött neki:

– Zöld Péter, tégy fel az ágra, hogy reppenjek tovább a többi madárral!

Zöld Péter feltette az ágra, s azt mondta neki a kis madár:

– Köszönöm, jótettedért jót várj.

Akkor megint ment tovább. Ment, mendegélt, s megint csak hall valami kiabálást:

– Zöld Péter, Zöld Péter, gyere ide!

Akkor egy rózsabokor hívta. Már egészen kiszáradt. Megkérte szépen, hogy locsolja meg, meg is locsolta.

– Na, Zöld Péter, jótettedért jót várj.

Hát akkor Zöld Péter elindult, ment megint, betért egy városba. Mikor odaért a királyi kapu elébe, akkor már mondták neki:

– Gyere, Zöld Péter, gyere, mert kilencvenkilenc fej a karóban, a tied lesz a századik!

Megijedt Zöld Péter, de úgy is bement. Megtudta, hogy a királyleány akart volna férjhez menni, de olyan fiúhoz, aki úgy elbújik előle, hogy ő meg nem látja soha. Bement Zöld Péter, megvacsorázott, és megparancsolták neki, hogy három reggel bújjon el úgy, hogy a királylány meg ne lássa, mert ha nem, fejét veszik. De ha nem látja meg, akkor az övé a királylány és a fele királyság.

Hát az első reggelt megérte Zöld Péter, elindult. Sírt, sírdogált és gondolta, hogy istenem, éppen csak hogy elszökött a mostohájától, és most mégis mire akadt! Hova bújjon ő el?

Hát elébe jött a hal.

– Miért sírsz, te Zöld Péter?

– Azért sírok – mondja –, mert a király azt mondta, hogy ha három reggel el nem bújok úgy, hogy az ő lánya ne lásson meg, akkor fejemet veszi.

A RAJZOKAT PATÓCS PÉTER KÉSZÍTETTE

Kitátotta a száját a hal, és azt mondta Zöld Péternek:

– Bújj be ide, Zöld Péter!

Zöld Péter bebújt, és a halacska lebújt a tengernek a fenekére, még oda is a homokba beásódott.

A királylány kiállott a folyosóra, megtörölte a szemét, és azt mondta:

– Gyere elő, Zöld Péter, a hálnak a szájából, a tengernek a fenekéről, a homokból beásódva!

Meglátta.

Hát Zöld Péter előjött, kijött a partra, és kiszállt a hálnak a hasából nagy bánan, és elment a királyi palotába.

Másnap reggel megint csak elindult nagy bánatosan, s azt mondja:

– Hova bújjak én, hova bújjak én?

Elébe állott a kis madár.

– Miért sírsz, Zöld Péter?

– Hogyne sírnék, ha még holnap reggel is el nem bújok, hogy meg ne lásson a király leánya, akkor fejemet veszik.

Hát a kis madárka kiterítette a szárnyát, s azt mondta:

– Bújj a szárnyam alá!

Felreppent a Napnak a háta mögé.

És a királyleány kijött a folyosóra, megtörölte a szemét, és már meg is látta.

– Gyere elő, Zöld Péter, a Napnak a háta mögül, a madárnak a szárnya alól!

Leszállott a madár, és a szárnya alól előengedte Zöld Pétert. Hazament Zöld Péter megint bánatosan, s másnap reggel megint elindult. De már akkor nagyon sírt:

– Hát elbújtam én ezen a két reggel valahogy, de most már nem bírok elbújni. Jaj, jaj, jaj, mi lesz velem?!

Elébe jött a rózsabokor.

– Ne búsulj egyet se, majd én jól elduglak.

Elmentek a királyi palota elé, éppen a folyosó elé, ahol jön ki a királyleány, oda letelepedett a rózsabokor, s azt mondta Zöld Péternek:

– Bújj a közepembe! – és úgy kinyílt, hogy fényesebb volt a Napnál.

Kijön a királyleány reggel, töröli a szemét, és vigyázkodik tengereken, országokon, egekben, sehol sem látja Zöld Pétert.

– Hát, édesapám, úgy elbújt Zöld Péter, hogy sehol sem látom.

– Töröld meg a szemedet, te leány – azt mondja a király –, szeretnél, ugye, férjhez menni?

Megint csak néz a királyleány, töröli a szemét, vigyázkodik, de hiába. Egyszer csak meguntta nézni, nem látta sehol, kezdte kiabálni:

– Gyere elő, Zöld Péter, gyere elő, akárhol vagy, nem látlak sehol!

S akkor végre kijött a rózsabokorból Zöld Péter, és mindjárt megtartották a lakodalmat. A fele királyságot is megkaptá, és három napig tartott a lakodalom. Én is ott voltam, jót mulattam, egy nagy csontot kaptam, a laskalé majdnem elütött.

Móricz Zsigmond: Jó a ropogó

Jó a ropogó
piri mogyoró.
Mackó uram szereti,
Bokrában felkeresi.
Egy tenyere
tele vele,
a másikkal
úgy csap bele.
Meghámozza, lám, lám!
És bekapja, hám! hám!
Ha teleszed egy mancsot,
vígán eszi és csámcsog.
Jó a ropogó
piri mogyoró.

TALÁLÓS KÉRDÉSEK

MIAZ?

- Vízben élek, brekegek, ismertek-e, gyerekek? Szúnyoglábon élek, a gólyától félek. *(béka)*
- Szürke színű a bundája, hosszú, vékony farkincája, finom sajt a vacsorája, ravasz macska les reája. *(egér)*
- Púp a hátán, de nem bánja, sivatagot körbejárja. *(teve)*
- Mindennap felkel láb nélkül? *(a Nap)*
- Füledbe zizegek, meg is csíplek, ha lehet. *(szúnyog)*
- Kertben élek, illatozom, én vagyok a szépek szépe. Aki letép, jól vigyázzon, tövis karcot tenyerébe! *(rózsa)*
- Varázsbotja nincsen neki, de a tájat eltünteti. Mikor leszáll, azt sem tudod, merre van az orrod. *(köd)*
- Lassan vánszorogva mászom, a házamat sose látom. *(csiga)*

GYERMEKREJTVÉNY

1. Rítt-e a báránka a Hol voltál, báránkám című mondókában?
 2. Visszaakasztotta-e a szépen szóló harangocskát a nyakába a nyulacska végül?
 3. Kender volt-e az ember szakála az Egyszer volt egy ember című mondókában?
 4. A kutya ment a boltba a tejfőlért a Kutya-macska barátság című mesében?
 5. Sikerült meglesni a bagolynak az ökörszem A szárnyasok királyt választanak című mesében?
 6. Ügyesen elbújt a királykisasszony elől Zöld Péter a róla szóló mesében?
- Kérjük a megfejtéseket IGEN – NEM formában küldeni.

A megfejtés beküldendő a **GRANIT INVEST Kft.** címére: **1062 Budapest, Váci út 1-3.** Írják a címzés alá: „Gyermekrejtvény”. Beküldési határidő: **2024. február 15.**

Nyeremények: 6 nyertes részére könyvcsomag; 5 nyertes részére 1-1 db, 2025. évi Kincses Kalendárium.

A nyertesek névsorát a Kincses Kalendárium honlapján (**kincses.hu**) és a **Népszava 2024. március 8-i számában** tesszük közzé.

A 212. oldalon lévő SUDOKU rejtvények megfejtése soronként:

Sudoku_1: 712369485, 934785621, 586241379, 359824716, 267513894, 148697253, 891476532, 425138967, 673952148.

Sudoku_2: 369752481, 245138769, 187946523, 431867295, 692415378, 578293614, 926384157, 854671932, 713529846.

Sudoku_3: 382796145, 157482396, 649513278, 291867453, 873254619, 465931827, 736125984, 914378562, 528649731.

Vállalkozásvezetés egyszerűen

Digitális megoldás mikro-, kis- és
középvállalkozások részére

- ✓ ingyenes használat
- ✓ felhasználóbarát felület

www.voszport.hu

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Regionális
Fejlesztési Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

KAVOSZ

Széchenyi Kártya Program

SZÉCHENYI KÁRTYA PROGRAM HITELEK VÁLLALKOZÁSOKNAK

kavosz.hu

